Besluit

Raadsbesluit

onze ref. e200035542
casenr. 20e0004554

De raad van de gemeente Ermelo;

gelezen het voorstel van het college van 15 september 2020, nr. e200035540;

b e s l u i t :

De Programmabegroting 2021-2024 vast te stellen door:
1. Akkoord te gaan met de beleidsmatige inhoud van de Programmabegroting 2021-2024;
2. Akkoord te gaan met de budgettaire uitkomst van de Programmabegroting 2021-2024;
3. De budgettaire uitkomst van de Programmabegroting 2021-2024 vast te stellen;
4. Met betrekking tot de Pijplijnonderwerpen 2021 en verdere járen thans de kredieten en budgetten nog niet vrij te geven in afwachting van afzonderlijke besluitvorming door de raad.

Besluit raad:
De heer Hamstra legt een stemverklaring af: de fractie van CDA heeft voor de Kadernota 2021 gestemd met in achtneming van de moties, waaronder Diversen in gezamenlijkheid. De fractie zal ook voor deze Programmabegroting stemmen, maar hoopt wel dat de raad de regie zal houden in het bereiken van een structureel sluitende begroting. De fractie van het CDA wordt wel geacht tegen de belastingverhogingen te hebben gestemd.

Zonder hoofdelijke stemming wordt het voorstel aangenomen.

De motie van de fracties CDA en ChristenUnie, waarbij het college wordt opgedragen:
- *een sluitende meerjarenperspectief aan de Raad voor te stellen voordat de Kadernota 2022 aan de Raad wordt voorgelegd,*

wordt met 10 stemmen voor en 11 stemmen tegen verworpen.

Stemming:

Voor:	Tegen:
D. te Brake	R. Arts
J. van der Deure	M.B.C.M. van den Broek
S. Hamstra	B.A.C. van der Knaap
C.H. Louwerse	E. Kars
F. Spoelstra	A.J.M. Kleijnen
D. Tillema	A.A. Knoppert-Ruiter
H.R. van Veen	B.G. Noorloos
D.H. Visser	F.N. Snoek
E. van der Weide	P.W. Stam
A. Willemsen	H. van der Weide-van 't Hof
	J. Wilhelm

De motie van de fracties CDA en ChristenUnie, waarbij het college wordt opgedragen:
- *de uitkomsten van het onderzoek naar sanering van de Zanderij en alle structurele lasten die voortvloeien uit het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs aan de Raad voor te stellen als tweede begrotingswijziging, na de eerste begrotingswijziging: heroverwegingsvoorstellen;*
- *deze tweede begrotingswijziging naar de Raad te sturen voordat de Kadernota 2022 aan de Raad wordt voorgelegd,*

wordt met 10 stemmen voor en 11 stemmen tegen verworpen.

Stemming:

Voor:	Tegen:
D. te Brake	R. Arts
J. van der Deure	M.B.C.M. van den Broek
S. Hamstra	B.A.C. van der Knaap
C.H. Louwerse	E. Kars
F. Spoelstra	A.J.M. Kleijnen
D. Tillema	A.A. Knoppert-Ruiter
H.R. van Veen	B.G. Noorloos
D.H. Visser	F.N. Snoek
E. van der Weide	P.W. Stam
A. Willemsen	H. van der Weide-van 't Hof
	J. Wilhelm

Vastgesteld in de openbare vergadering
van 12 november 2020

mevrouw A.J. van Meerveld,
griffier,

R. Arts,
plv. voorzitter,

Aanbiedingsbrief

Aan de leden van de raad
van de gemeente
E r m e l o

Datum: 15 september 2020

Onderwerp: Programmabegroting 2021-2024

Geachte leden,

Hierbij bieden wij u ter bespreking én vaststelling de Programmabegroting 2021-2024 aan.

In deze Programmabegroting 2021-2024 formuleren wij het voorgenomen beleid voor de komende jaren (en met name voor het begrotingsjaar 2021) en verwoorden wij het financiële perspectief van Ermelo voor de komende jaren.
De begroting is opgebouwd conform de wettelijke en gemeentelijke regelgeving, met inachtneming van de eisen die de provincie Gelderland aan de begroting stelt.

Wettelijk is voorgeschreven dat gemeenten uiterlijk voor 15 november van het voorafgaande jaar de begroting moeten hebben vastgesteld én aangeboden aan de provincie en het CBS.
Vervolgens voert de provincie het financieel toezicht uit en toetst de begroting, waarbij wordt gekeken of de begroting structureel en reëel sluitend is.

Om aan de wettelijke plicht te voldoen is de Programmabegroting 2021-2024 vervaardigd en aangeboden aan de raad. Hiermee kan de raad op 11 november 2020 de Programmabegroting 2021-2024 behandelen én vaststellen.

Met de vaststelling van de Programmabegroting 2021-2024 wordt door de raad bepaald welk beleid Ermelo in 2021 gaat voeren en stelt de raad de bijbehorende budgetten en kredieten beschikbaar. De raad geeft hiermee het college van b&w de opdracht om de uitvoering in 2021 ter hand te nemen.
Vanuit het Heroverwegingstraject kunnen hier nog aanpassingen op aangebracht worden. U ontvangt met betrekking tot het Heroverwegingstraject een afzonderlijk raadsvoorstel, dat gelijk de 1e Begrotingswijziging 2021 zal zijn.

Deze Programmabegroting 2021-2024 is vervaardigd in een periode waarin de financiële positie van Ermelo, net als bij veel andere Nederlandse gemeenten, onder druk staat. En in een tijd waarin de Corona pandemie ook zijn sporen in Ermelo achterlaat.

In de afgelopen jaren is meerdere malen gewaarschuwd voor een verslechtering van de financiële positie.
De slechtere financiële positie zorgt voor steeds moeilijker wordende keuzes tussen een goed voorzieningenniveau en een beperkt stijgende lokale lastendruk.
Wij hebben al meerdere jaren fors bezuinigd. Om de begroting na 2021 structureel sluitend te maken zal de raad in het Heroverwegingstraject nog € 811.000,00 in 2022, oplopende naar € 890.000,00 in 2023 en met ingang van 2024 € 1.769.000,00 structureel, extra moeten ombuigen.
Daarnaast zal invulling gegeven moeten worden aan de taakstelling Sociaal Domein en de taakstelling Sport.

Bij de Kadernota 2021 Ermelo heeft de raad al eerste keuzes gemaakt voor het financieel beleid in de komende jaren. In deze begroting is de unaniem aangenomen motie Rioolheffing verwerkt.
De andere unaniem aangenomen motie met financiële gevolgen voor deze Meerjarenbegroting, de motie Diverse in gezamenlijkheid, is nog niet in deze primitieve begroting verwerkt. Deze motie willen wij meenemen in de eerste begrotingswijziging 2021-2024 waar ook de andere besluiten in het kader van de ombuigingen/het Heroverwegingstraject worden meegenomen.

In cijfers heeft het financiële perspectief zich als volgt ontwikkeld:

Omschrijving (bedragen x € 1.000,00)	2021	2022	2023	2024
Uitkomst na Kadernota 2021	**0**	**1.573 N**	**1.608 N**	**1.488 N**
Budgettaire uitkomst 3e Bestuursrapportage 2020	0	0	0	0
Budgettaire uitkomst 4e Bestuursrapportage 2020	0	0	0	0
Kapitaallasten	240 N	-607 V	-758 V	419 N
Mutaties Onderwijs (afboeken boekwaarden/sloopkosten)	34 N	-21 V	38 N	-20 V
Mutaties Sport (afboeken boekwaarden)	-242 V	140 N	-361 V	-354 V
Diverse mutaties programma's/stelposten	-263 V	-284 V	252 N	-363 V
Uitkomsten meicirculaire	35 N	10 N	111 N	599 N

Uitkomst deze Programmabegroting 2021-2024	**-196 V**	**811 N**	**890 N**	**1.769 N**
Storting in de Algemene reserve (vrij besteedbaar)	196 N			
Stelpost Nog te bezuinigen 2022		-811 V	-890 V	-1.769 V
Uitkomst Programmabegroting 2021-2024	0	0	0	0

De conclusie is dat het financieel perspectief met name in de eerste drie begrotingsjaren verbeterd is.
Het begrotingsjaar 2021 is structureel budgettair sluitend. Sterker nog, in de Kadernota 2021 Ermelo kon in 2021 al een bedrag van € 1.107.000,00 worden gestort in de Algemene reserve. Daar is nu nog een bedrag van € 196.000,00 bijgekomen.
De begrotingsjaren 2022 en 2023 sluiten met een budgettair tekort. Echter dat tekort is beduidend lager dan verwacht in de Kadernota 2021 Ermelo.
Het begrotingsjaar 2024 sluit met een tekort van € 1.769.000,00. De dekking van de tekorten zal moeten komen uit de besluiten in het kader van het Heroverwegingstraject. Daarnaast zijn er nog de beide taakstellingen Sociaal Domein en Sport die nog gerealiseerd moeten worden.
Daarbij willen wij een opmerking maken over de mogelijke gevolgen van de Corona pandemie. Op dit moment is niet in te schatten hoe lang deze zal voortduren en wat de gevolgen op korte en op lange termijn zullen zijn. En wat eventuele financiële gevolgen en hun duur zullen zijn. Op dit moment beschouwen wij de financiële gevolgen van de Corona pandemie als tijdelijk en incidenteel.

Doelstelling van ons blijft dat Ermelo in deze raadsperiode weer een sluitende meerjarenbegroting heeft. Waarbij ook alle bestaande taakstellingen zijn gerealiseerd. En waarbij de vrij besteedbare Algemene reserve weer tenminste € 5 mln. bedraagt. Daarnaast is de optimale doelstelling om te streven naar een redelijke lastendruk voor de inwoners en bedrijven in overeenstemming met het voorzieningenniveau in Ermelo. Ook moet er gestreefd worden naar het creëren van structurele budgettaire ruimte voor toekomstig nieuw beleid.

Deze doelstellingen betekenen een stevige uitdaging.
Wij willen deze uitdaging samen met de raad, de ambtelijke organisatie en de burgers aangaan. Ermelo moet weer een financieel gezonde gemeente worden. Aan de realisatie wordt hard gewerkt.
Thans is het aan u om bij de Heroverwegingen de benodigde besluiten te nemen.

Wij stellen voor de Programmabegroting 2021-2024 vast te stellen door:
- Akkoord te gaan met de beleidsmatige inhoud van deze Programmabegroting 2021-2024;
- Akkoord te gaan met de budgettaire uitkomst van deze Programmabegroting 2021-2024;
- De budgettaire uitkomst van de Programmabegroting 2021-2024 vast te stellen.

Het begrotingsboekwerk is beschikbaar via internet ermelo.tlpc.nl. Daarnaast is ook dit jaar weer de Infographic van de Begroting 2021 beschikbaar. In gedrukte vorm wordt het boekwerk niet meer verspreid.

Wij stellen deze Programmabegroting 2021-2024 in handen van de agendacommissie van de raad en stellen voor om de behandeling te laten plaatsvinden op 7 oktober 2020 (beeldvormend), 28 oktober 2020 (oordeelsvormend) en op 11 november 2020 besluitvormend.

De uitvoering van de door u vastgestelde begroting nemen wij gaarne ter hand, in vertrouwen dat op uw en ons werk Gods zegen rust.

Het college van burgemeester en wethouders van Ermelo,

A.M. Weststrate,
secretaris,

A.A.J. Baars,
burgemeester,

Samenvatting

Inleiding
In deze samenvatting wordt ingegaan op de drie hoofdonderdelen van deze begroting, te weten de programma's, de paragrafen en de financiële begroting.
Telkens wordt kort beschreven waar dit onderdeel over gaat, wat de belangrijkste conclusie is en waar meer gedetailleerdere informatie te vinden is.

Beleidsbegroting 2021-2024: Programma's
Dit hoofdstuk begint met een inleiding en de huidige portefeuillehouderverdeling. Vervolgens zijn de vier programma's opgenomen en per programma de speerpunten.
In Ermelo is het gebruikelijk om aan het begin van een nieuwe raadsperiode de programmastructuur te herijken. Dit heeft in 2018 plaatsgevonden. Ermelo kent thans de volgende vier programma's:

- Samen Werken voor Ermelo;
- Samen Leven in Ermelo;
- Samen Wonen in Ermelo;
- Samen Ondernemen in Ermelo.

Elk programma start met een opsomming van de speerpunten. Deze speerpunten worden ook gebruikt in de bestuursrapportages en overige p&c-documenten.
Per speerpunt zijn verwoord: de onderliggende onderwerpen, wie de portefeuillehouder is, wat we willen bereiken, wat we daarvoor concreet gaan doen, wat de risico's zijn en wat het onderliggende vastgestelde beleid is.
Bij het onderdeel "Wat willen we bereiken" is beschreven wat er aan het einde van deze raadsperiode bereikt moet zijn.
Bij het onderdeel "Wat gaan we daarvoor doen" zijn met name de acties 2021 verwoord.
Naast de speerpunten zijn per programma ook opgenomen de wettelijk voorgeschreven indicatoren, de bij de uitvoering van het beleid betrokken verbonden partijen, de programmabudgetten (baten en lasten), het investeringsplan en ten slotte het autorisatieniveau van de raad. Dit laatste onderdeel betreft het budgetrecht van de raad. Bij de vaststelling van de begroting autoriseert de raad alle exploitatiebudgetten, investeringskredieten en de reserves/voorzieningen. Autoriseren houdt in beschikbaar stellen aan het college van b&w én vrijgeven, waarna wij de uitvoering ter hand nemen. In een aantal gevallen heeft de raad de budgetten en kredieten wel in de begroting opgenomen, maar nog niet vrijgegeven. Deze uitzonderingen zijn bij het desbetreffende programma weergegeven.

Een nadere uitwerking van de programma's vindt u in het hoofdstuk Beleidsbegroting: Programmaplan.

Beleidsbegroting 2021-2024: Paragrafen
In deze Programmabegroting 2021-2024 zijn uitsluitend de wettelijk voorgeschreven paragrafen opgenomen. Dit zijn:

Paragraaf Lokale heffingen
In deze paragraaf wordt een toelichting gegeven op de ontwikkeling van de belastingtarieven en -rechten 2021-2024. Basis hiervoor zijn de besluiten inzake de Kadernota 2021 en de door de raad unaniem aangenomen motie Rioolheffing (raad 15 juli 2020).
Verder wordt een toelichting gegeven op het landelijke en lokale belastinggebied, de kostendekkendheid van de diverse tarieven en de kwijtschelding in Ermelo.
De geraamde opbrengst in 2021 bedraagt € 18.718.000,00, tegen € 17.611.000,00 ten opzichte van de vastgestelde Begroting 2020.
De grootste inkomsten zijn de OZB, Rioolheffing, Afvalstoffenheffing, Precariobelasting alsmede de Toeristen/Forensenbelasting.

Een nadere toelichting vindt u in het hoofdstuk Beleidsbegroting: Paragrafen (Paragraaf Lokale heffingen).

Paragraaf Weerstandsvermogen en Risicobeheersing
In deze paragraaf vindt u algemene informatie over risico's in relatie tot weerstandscapaciteit. Ingegaan wordt op een aantal ontwikkelingen, zoals Algemene uitkering Gemeentefonds en BTW / exploitatie sportaccommodaties.
Ermelo kent momenteel een tiental risico's voor een totaalbedrag van € 10,4 mln. De voornaamste risico's betreffen het Sociaal Domein. Over 2021 heeft Ermelo een beschikbaar weerstandscapaciteit ter grootte van € 5,5 mln., aflopend naar € 3,8 mln. in 2024. Over 2021 komt het ratio weerstandscapaciteit uit op 3,8 aflopend naar 1,76 in 2024. Met deze ratio zakken wij door deze verslechtering in de waarderingsklasse B (voldoende).
In deze paragraaf zijn ook opgenomen de zes wettelijk voorgeschreven kengetallen. Over 2021 scoren wij op een viertal onderdelen in de categorie A, en op een onderdeel een B en een onderdeel met een C. Wel moeten wij hierbij aantekenen dat de netto schuldquote vanaf 2022 omslaat naar categorie B en vanaf 2023 naar categorie C. Oorzaak is het aantrekken van een tweetal geldleningen.

Een nadere toelichting vindt u in het hoofdstuk Beleidsbegroting: Paragrafen (Paragraaf Weerstandsvermogen en Risicobeheersing).

Paragraaf Onderhoud Kapitaalgoederen
In deze paragraaf wordt ingegaan op het onderhoud van de kapitaalgoederen, zoals wegen, riolering, groen, en gebouwen. Per onderdeel worden weergegeven de in de begroting opgenomen budgetten en een toelichting op het onderhoud en de actualiteitswaarde van de diverse onderhoudsplannen. In totaal is in 2021 voor € 3,4 mln. aan onderhoudsbudgetten opgenomen. Dit loopt op tot € 3,7 mln. in 2024.

Een nadere toelichting vindt u in het hoofdstuk Beleidsbegroting: Paragrafen (Paragraaf Onderhoud Kapitaalgoederen).

Paragraaf Financiering
Deze paragraaf geeft inzicht in het (verwachte) risicoprofiel van onze gemeente op het terrein van financieringsaspecten. Er wordt ingegaan op het rentebeleid en -ontwikkelingen, onze leningenportefeuille, de renterisiconorm (Ermelo blijft er onder), rentetoerekening aan de producten, uitstaande beleggingen (per 1 januari 2020 € 4 mln.), het schatkistbankieren (per medio 2020 € 9 mln.) en de liquiditeitsprognose.
De conclusie is dat Ermelo op deze onderdelen een gering risico loopt.

Ermelo heeft een bescheiden leningenportefeuille. Wij hebben per 1 januari 2021 een viertal aangetrokken geldleningen, met een restantbedrag ter grootte van € 24,8 mln. Op 4 april 2029 zal de laatste van deze vier geldleningen volledig afgelost zijn. Daar staat tegenover dat, op basis van het omvangrijke investeringspakket, het naar verwachting in 2021/2022 noodzakelijk zal zijn om een tweetal nieuwe geldlening ter grootte van € 20 mln. resp. € 10 mln. aan te trekken.

Een nadere toelichting vindt u in het hoofdstuk Beleidsbegroting: Paragrafen (Paragraaf Financiering) en hoofdstuk Financiering (Liquiditeitsprognose).

Paragraaf Verbonden Partijen
Verbonden partijen zijn privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisaties waarin de gemeente een bestuurlijk én financieel belang heeft.
In Ermelo zijn dit gemeenschappelijke regelingen (GGD Noord- Oost- Gelderland, Meerinzicht, OmgevingsDienst Noord-Veluwe, Streekarchivariaat Noord Veluwe en Veiligheidsregio Noord en Oost Gelderland), vennootschappen (Alliander, Afvalsturing Friesland, Bank Nederlandse Gemeente, Leisurelands, Ontwikkelingsmaatschappij Vitale Vakantieparken, Vitens, Inclusief Groep, InterActie en coöperaties (Gastvrije Randmeren).
In de paragraaf is algemene informatie opgenomen met betrekking tot de verbonden partijen. Vervolgens wordt er specifiek op alle verbonden partijen ingegaan.

Een nadere toelichting vindt u in het hoofdstuk Beleidsbegroting: Paragrafen (Paragraaf Verbonden Partijen).

Paragraaf Grondbeleid
In deze paragraaf is informatie opgenomen omtrent de ontwikkeling en het beheer van diverse complexen binnen de Grondexploitatie, grond- en opstallenbeheer en vastgoed.
Ermelo kent op dit moment de volgende complexen:
- De Verbinding: verwacht exploitatiesaldo € 2.201.000,00 nadelig, waarvoor een voorziening is getroffen.
- Het Trefpunt: nog te realiseren winstneming € 3.199.000,00.
- Veldzicht Noord 4e fase: verwacht exploitatiesaldo € 155.000,00 nadelig.
- De Driesprong: nog te realiseren winstneming € 258.000,00.

Het weerstandsvermogen van de Grondexploitatie is uitstekend. Er zijn momenteel geen risico's en de weerstandscapaciteit bedraagt € 3 mln.

Een nadere toelichting vindt u in het hoofdstuk Beleidsbegroting: Paragrafen (Paragraaf Grondbeleid).

Financiële Begroting 2021-2024
In deze Programmabegroting 2021-2024 zijn verwerkt alle budget- en kredietaanpassingen tot en met de 5e Bestuursrapportage 2020, de Kadernota 2021, de Meicirculaire 2020, de pijplijnonderwerpen, de actualisatie van het investeringsplan en de noodzakelijke actualisaties tijdens de vervaardiging van deze begroting.

De financiële positie bestaat uit het totaal van de exploitatiebudgetten (het dagelijks huishoudboekje) en het totaal van de investeringskredieten.
De exploitatiebudgetten (ook wel de jaarlijkse omzet genoemd) bedragen over 2021 € 81,5 mln. (inclusief reserveringen).
De investeringskredieten bedragen over de jaren 2021-2024 in totaliteit € 63 mln.
Dit zijn grote bedragen. Zeker voor Ermelo.
Het ambitieniveau is hoog en dat heeft zijn weerslag op deze programmabegroting. Dit betekent dat er werk aan de winkel is. En ook dat het voorzieningenniveau voor bewoners, bedrijven en bezoekers enorm verbeterd en vergroot gaat worden. Daar hangt echter wel een prijskaartje aan.
De tijd dat (nieuwe) voorzieningen betaald konden worden uit het spaargeld (reserves) van Ermelo ligt achter ons.
Willen wij alle ambities daadwerkelijk realiseren dan is het noodzakelijk om de gemeentelijke belastingen stevig te verhogen. In de vorige Programmabegrotingen heeft de raad hiertoe al de nodige besluiten genomen.
Indien het hoge ambitieniveau en dus het uitgavenniveau beperkt gaan worden, dan kan dit mogelijk betekenen dat de lastendrukverhoging ook enigszins beperkt kan worden. Echter eerst moet de begroting weer structureel sluitend zijn.

Keuzes zullen ook bij deze begroting gemaakt moeten worden. Omdat ook al in vorige jaren bezuinigd is worden keuzes steeds moeilijker.

Duidelijk is dat de financiële positie onder druk staat. Het gegeven dat Ermelo een financieel gezonde gemeente is, is geen vanzelfsprekendheid meer. Daar moet aan gewerkt worden. Alertheid blijft geboden.
De besluiten van de raad met betrekking tot deze Programmabegroting 2021-2024, maar ook ten aanzien van het Heroverwegingstraject, zijn van wezenlijke invloed op de financiële positie.

De budgettaire uitkomst van de exploitatie ziet er de komende vier jaren als volgt uit:

Omschrijving (bedragen x € 1.000,00)	2021	2022	2023	2024
Budgettaire startpositie na kadernota 2021	**0**	**1.573 N**	**1.608 N**	**1.488 N**
Budgettaire uitkomst 3e Bestuursrapportage 2020	0	0	0	0
Budgettaire uitkomst 4e Bestuursrapportage 2020	0	0	0	0
Kapitaallasten	240 N	-607 V	-758 V	419 N
Mutaties Onderwijs (afboeken boekwaarden/sloopkosten)	34 N	-21 V	38 N	-20 V
Mutaties Sport (afboeken boekwaarden)	-242 V	140 N	-361 V	-354 V
Diverse mutaties programma's/stelposten	-263 V	-284 V	252 N	-363 V
Uitkomsen meicirculaire 2020	35 N	10 N	111 N	599 N
Budgettaire Programmabegroting 20021-2024	**-196 V**	**811 N**	**890 N**	**1.769 N**
Storting in de algemene reserve vrij besteedbaar	196 N			
Taakstelling bezuinigingen na 2022 (Heroverwegingstraject)		811 N	890 N	1.769 N
Budgettaire einduitkomst Programmabegroting 2021-2024	**0**	**0**	**0**	**0**

Belangrijk is dat de Begroting voor het begrotingsjaar 2021 structureel en reëel sluitend is. Dit houdt in dat alle structurele lasten 2021 zijn gedekt door structurele inkomsten 2021. Daarnaast zijn de ramingen 2021 realistisch.
De Begroting 2021 is ook in totaliteit budgettair sluitend. Dit is één van de voorwaarden om voor repressief toezicht (= toezicht achteraf) door de provincie Gelderland in aanmerking te komen.

De begrotingsjaren 2022 tot en met 2024 zijn niet structureel sluitend. Deze begrotingsjaren zijn sluitend gemaakt door opname van een stelpost opbrengst bezuinigingen na 2022 (Heroverwegingstraject) ter grootte van € 3.470.000,00. Deze stelpost zal in de komende periode door de raad geconcretiseerd moeten worden en vervolgens nog moeten worden gerealiseerd.

Deze budgettaire uitkomst is een momentopname. Het is de stand per begin augustus 2020. De budgettaire positie van onze gemeente is doorlopend aan wijzigingen onderhevig.

Een nadere toelichting vindt u in het hoofdstuk Budgettaire uitkomst (Budgettaire startpositie, Budgettaire uitkomst na Programmabegroting 2021-2024, Onderwerpen "in de pijplijn", Overzicht van baten en lasten en Toelichting op het overzicht van baten en lasten)

Provinciaal toezicht
Ermelo valt sinds jaar en dag onder het repressief provinciale toezicht. Dit is de meest gunstige toezichtsvorm, zijnde toezicht achteraf.
De provincie Gelderland stelt een aantal voorwaarden om ook voor 2021 onder het repressieve toezicht te blijven vallen.
De belangrijkste voorwaarde is dat de Begroting 2021 structureel en reëel in evenwicht is. Daaraan wordt voldaan. Wij gaan er van uit dat Ermelo ook in het jaar 2021 blijft vallen onder het repressieve toezicht.

Een nadere toelichting vindt u in hoofdstuk Budgettaire uitkomst (Provinciaal toezicht en Overzicht van baten lasten).

Investeringsplan 2020-2029
Ermelo kent een hoog ambitieniveau. Dat uit zich onder andere in een omvangrijk investeringsplan. In deze begroting is opgenomen het geactualiseerde Investeringsplan 2020-2029. Over deze jaren is in totaliteit voor € 95 mln. aan investeringskredieten opgenomen.

Reservepositie
De reservepositie van Ermelo bestaat uit het totaal van alle reserves en voorzieningen. De reservepositie is opgebouwd uit de algemene reserves, (beklemde) bestemmingsreserves en voorzieningen.
Ermelo kent sinds jaar en dag een ruime reservepositie. Zeg maar spaargeld. Echter door genomen raadsbesluiten ligt een groot deel van de reservepositie thans vast en zal de reservepositie de komende jaren langzaam maar zeker gaan afnemen. Wel staan daar dan nieuwe voorzieningen tegenover.

De reservepositie ziet er thans als volgt uit:

Omschrijving (bedragen x € 1.000,00)	Rek. 2019 (31-12-2019)	Begroting 2021 (1-1-2021)	Begroting 2024 (31-12-2024)	Daadwerkelijk nog vrij besteedbaar
Algemene reserves	5.564	1.826	1.983	105

Beklemde bestemmingsreserve	32.856	32.816	28.484	500
Overige bestemmingsreserves	7.240	2.852	2.266	1.659
Voorzieningen	16.397	15.374	15.782	0
Totaal reservepositie	62.068	53.410	48.515	2.264

De reservepositie van Ermelo blijft, ondanks dat het totaalbedrag in de komende jaren als gevolg van het hoge investeringsniveau langzaam maar zeker afneemt, op zich goed. Een groot deel van de reservepositie ligt echter vast in de vorm van beklemde bestemmingsreserves en voorzieningen.
Meest belangrijk is echter de omvang van de nog vrij te besteden reserves en voorzieningen. Uit de tabellen blijkt dat er nog een incidenteel bedrag ter grootte van € 2,3 mln. vrij te besteden is door de raad. Zodra de winstnemingen Het Trefpunt respectievelijk De Driesprong daadwerkelijk zijn gerealiseerd kan dit nog aangevuld worden met € 3,2 mln. respectievelijk € 0,258 mln.
Gezien deze cijfers moge duidelijk zijn dat de rek binnen de reservepositie er wel uit is.

Een nadere toelichting vindt u in het hoofdstuk Financiële positie: Reserves en voorzieningen (Algemene informatie, Reservepositie, Overzicht verloop reserves en voorzieningen, Overzicht van structurele toevoegingen aan reserves en Overzicht van structurele onttrekkingen aan reserves).

Taakstellingen
Ermelo heeft de afgelopen jaren omvangrijke bezuinigings- en ombuigingstrajecten doorlopen. De totale taakstelling bedraagt € 3.470.000,00 om ook de jaren 2022 tot en met 2024 structureel te dekken.

Daarnaast is er in de begroting een taakstellingen aanwezig met betrekking tot het Sociaal Domein ter grootte van € 1,9 mln.

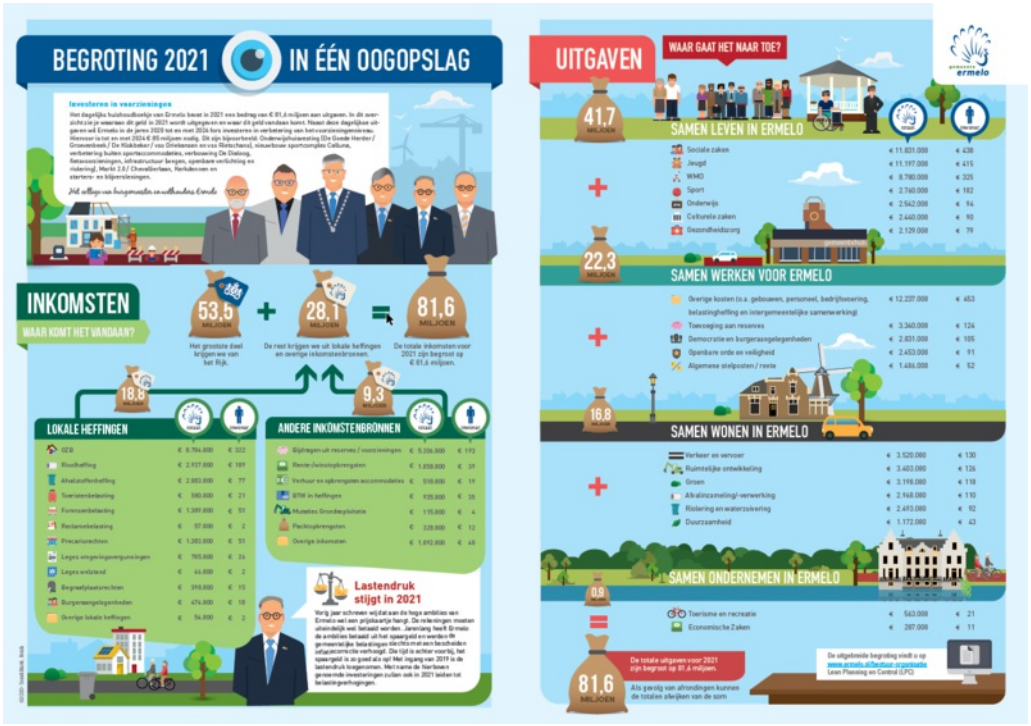
Een nadere toelichting vindt u in het hoofdstuk Financiële positie: Taakstellingen in de begroting (Overzicht taakstellingen).

Emu-begroting
In deze begroting is opgenomen de berekening van het EMU-saldo. Dit wordt bepaald op kasbasis (dus de liquide geldstromen). Ermelo verwacht in de komende jaren een EMU-tekort. De reden is met name het omvangrijke investeringspakket. Een nadere toelichting vindt u in het hoofdstuk Financiële positie (EMU-begroting).

Lastendruk Ermelo
Om aan het hoge ambitieniveau van de Programmabegroting 2021-2024 uitvoering te kunnen geven is het onontkoombaar om over te gaan tot een stevige verhoging van de lastendruk in de komende komende jaren.
Deze verhoging kan beperkt worden indien het hoge ambitie- en dus uitgavenniveau naar beneden wordt bijgesteld.

Een nadere toelichting vindt u in hoofdstuk Financiële positie: Toelichting op de financiële positie (Tarievenbeleid).

Begroting in het kort

Het overzicht: Begroting in het kort 2021 is HIER terug te vinden.

Beleidsbegroting: Programmaplan

Inleiding

Het programmaplan is hét onderdeel van de programmabegroting waarin de raad zijn sturende invloed op hoofdlijnen (kaderstelling) naar het college van b&w invult. Het programmaplan wordt ook wel het beleidsdeel van de programmabegroting genoemd. Tegelijk is daarmee het programmaplan ook hét basisdocument aan de hand waarvan de raad zijn controlerende taak gedurende het lopende begrotingsjaar uitoefent.

Het programmaplan is voorgeschreven in het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV).
Het dient te bestaan uit twee delen, te weten:

- de raadsprogramma's;
- het overzicht Algemene Dekkingsmiddelen (inclusief Overhead, Vennootschapsbelasting en de stelpost Onvoorzien). Het overzicht maakt onderdeel uit van het programma Samen Werken voor Ermelo.

Het is gemeenten vrij om te bepalen welke programma's gehanteerd worden. Wel is voorgeschreven dat per programma de vier "W's" opgenomen moeten worden. Dit zijn:

- Wat willen wij bereiken?
- Wat gaan wij daarvoor doen?
- Wie zijn daarbij betrokken?
- Wat hebben wij er voor over?

De programma's bestaan uit de volgende onderdelen:

- Algemeen
  Hierin wordt weergegeven de speerpunten van de programma met de betrokken portefeuillehouders per onderwerp binnen het speerpunt.
- Beleidsdoelstellingen
  Hierin zijn alle speerpunten uit het Collegeprogramma 2018-2022 opgenomen. Per speerpunt is verwoord wat wij willen bereiken* en wat wij daarvoor gaan doen. Daarnaast ook de bijbehorende risico's en het vastgestelde beleid. In deze beleidsnota's vindt u het achterliggende Ermelose beleid.
- Indicatoren
  Opgenomen zijn de indicatoren die wettelijk zijn voorgeschreven.
- Wie zijn daarbij betrokken
  Hierbij is een opsomming weergegeven van de Verbonden partijen, die betrokken zijn bij de uitvoering van het beleid dat onder het desbetreffende programma valt.
- Wat hebben we er voor over:
  - Budgettaire uitkomst exploitatie;
  Hierin hebben wij de meest actuele exploitatiebudgetten (lasten en baten) per programma op basis van bestaand en nieuw beleid (uitgesplitst naar baten en lasten) voor de jaren 2021 tot en met 2024 opgenomen.
  - Investeringsplan;
  In dit overzicht hebben wij het totaal van de investeringskredieten (uitgaven en inkomsten) vermeld, die in de jaren 2021 tot en met 2024 in deze begroting zijn opgenomen. Tevens is

een doorklik mogelijkheid opgenomen waarmee het detail investeringsplan geraadpleegd kan worden.
- Autorisatieniveau raad;
Hierin verwoorden wij in hoeverre de raad de budgetten en investeringskredieten heeft geautoriseerd (beschikbaar heeft gesteld). In principe autoriseert de raad de budgetten op programmaniveau, maar het is mogelijk om dit op een lager niveau te doen. Dit is bijvoorbeeld in Ermelo gebeurd voor de Grondexploitatie. Daarnaast autoriseert de raad alle afzonderlijke investeringskredieten. De raad kan bepalen dat een krediet wel wordt geautoriseerd, maar nog niet wordt vrijgegeven. Indien dit het geval is, hebben wij dit expliciet verwoord in deze begroting. In dat geval moet het college van b&w eerst naar de raad voordat het krediet besteed mag worden. Ten slotte autoriseert de raad de toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves en voorzieningen.

**In deze begroting is bij het onderdeel 'wat willen wij bereiken' daar waarop van toepassing, aangevuld met de uitwerking van de kerntakendiscussie (raadsbesluit dd 4 juli 2019).*

Portefeuilleverdeling

Binnen het college van burgemeester en wethouders zijn de taken als volgt verdeeld:

Burgemeester dhr. A.A.J. Baars

- Beleidscoördinatie, Algemene en bestuurlijke zaken
- Politie, brandweer, openbare orde en veiligheid
- Wettelijke taken van Toezicht en handhaving (Handhavingsoverleg)
- Bestuur Stichting Collectieve beveiliging Ermelo
- Communicatie en vertegenwoordiging (Media beleid)
- Nutsbedrijven
- AB lid VNOG
- Asielbeleid

Wethouder dhr. A.L. Klappe

Loco-burgemeester 1
- Ruimtelijke ordening
- Grondzaken (beleid)
- Volkshuisvesting
- Programma Centrum
- Landschaps- en Omgevingsgroen
- Omgevingswet
- Gezondheid in relatie tot Omgevingswet *)
- Sport
- Burger- en Overheidsparticipatie

Wethouder dhr. W. Vogelsang

Loco-burgemeester 2
- Onderwijshuisvesting
- Accomodatiebeleid
- Financiën, belastingen
- Verkeer en Vervoer (inclusief GVVP)
- Grondzaken (exploitatie)
- Bedrijfsvoering (Personeel en organisatie, ICT, bestuur Meerinzicht)
- Vergunningverlening WABO

Wethouder dhr. L.A. van der Velden

Loco-burgemeester 3

- Economie
- Recreatie en Toerisme
- Werkgelegenheid en arbeidsmarktbeleid
- Participatiewet (werk en inkomen)
- AvA InclusiefGroep
- Inkoopbeleid
- Openbare ruimte
- Duurzaamheid en Milieu
- Water
- Algemeen bestuur Omgevingsdienst Veluwe
- Diaconaal Platform (samen met wethouder dhr.dr. J.A. de Haan)

Wethouder dhr. dr. J.A de Haan

Loco-burgemeester 4

- Participatiewet (maatschappelijke participatie)
- Vitale Vakantieparken
- Coöperatie gastvrije randmeren
- Gezondheidszorg *)
- Bestuur GGD
- Sociaal Cultureel werk
- Maatschappelijke doelgroepen
- WMO, programma Sociaal
- Projectwethouder wijkgericht werken
- Mantelzorg
- Vrijwilligerswerk
- Jeugdzorg
- Monumentenbeleid
- Kunst en Cultuur
- Streekarchivariaat
- Organisatieontwikkeling en dienstverlening
- Diaconaal Platform (samen met wethouder dhr. L.A. van der Velden)

**) Gezondheidszorg wordt gesplitst in:*
- deel Omgevingswet (fysieke ruimte beter kunnen benutten om sociale doelstellingen te ondersteunen);
- deel gezondheidszorg (taken in het kader van preventie, zorg en ondersteuning inwoners).

De heer A.M. Weststrate

Gemeentesecretaris / Algemeen directeur

- WOR-bestuurder

Projecten	Portefeuillehouder
Ontwikkeling grote zorgtereinnen	dhr. A.L. Klappe
Markt	dhr. A.L. Klappe
Calluna-Zanderij	dhr. L.A. van der Velden
Strand Horst	dhr.dr. J.A. de Haan
Maatschappelijk raadsprogramma / bestuurlijke vernieuwing	dhr.dr. J.A. de Haan
Dialoog	dhr.dr. J.A. de Haan
Kerkdennen bedrijventerrein	dhr. L.A. van der Velden
De Enk	dhr. A.L. Klappe
Tonselse Veld (middengebied) / Haspel	dhr. A.L. Klappe
Transformatie Vakantieparken	dhr.dr. J.A. de Haan

Programma Samen Werken voor Ermelo

Algemeen

Programma Samen Werken voor Ermelo bestaat uit onderstaande speerpunten, onder elk speerpunt zijn de onderwerpen opgenomen die hierop betrekking hebben.

1. Bestuurlijke vernieuwing
2. Burger- en Overheidsparticipatie
3. Netwerkgemeente
4. Openbare Orde en Veiligheid
5. Financiën

Bestuurlijke vernieuwing

Onderwerp	Portefeuillehouder
Bestuurlijke vernieuwing	dhr.dr. J.A. de Haan
Beleidscoördinatie / Algemene en Bestuurlijke Zaken	dhr. A.A.J. Baars
Organisatieontwikkeling	dhr.dr. J.A. de Haan
Dienstverlening	dhr. W. Vogelsang

Wat willen we bereiken

Coalitieakkoord 2018-2022 Dichterbij
De samenleving verandert snel: van verticaal naar horizontaal, van een klassieke zuilensamenleving naar een netwerksamenleving. Lokale ontwikkelingen ontstaan niet meer op basis van centraal gezag, maar door verbindingen van mensen (in organisaties). De klassieke uitoefening van macht vanuit één plaats wordt in hoog tempo ingeruild voor het georganiseerd delen van kennis en energie en verbindingen vanuit alle hoeken van de Ermelose samenleving. Wij typeren de beoogde bestuursstijl van het college van burgemeester en wethouders dan ook als besturen in een netwerker- en verbinderstijl. Een team dat inspeelt op, en als partner samenwerkt en meedenkt met inwoners, ondernemers, gemeenschappen, maatschappelijke organisaties en instellingen, de gemeenteraad en de ambtelijke organisatie. In strikt bestuurlijke termen is het college de uitvoerder van de opvattingen van de gemeenteraad en zo willen we dat ook dagelijks doen. Dat vraagt van ons dat we open en gelijkwaardig samenwerken met alle 21 raadsleden en alle 5 collegeleden.

Wat willen we?

- Een sterke raad, in positie als beleidsbepaler.
- Een college dat inspireert en dienend is aan de raad en de inwoners van Ermelo.
- Bewoners aan het woord.
- Respectvolle behandeling van inwoners en organisaties in directe contacten.
- Snellere besluitvormingsprocessen, door meer keuzes / verantwoordelijkheid.

We gaan afhankelijk van het onderwerp vóór het maken van plannen overleggen met inwoners, ondernemers en organisaties. We gaan de communicatie met de inwoners interactief en ronduit aantrekkelijk maken. Het gezamenlijk opstellen van een maatschappelijk raadsprogramma is daar een voorbeeld van. We zoeken naar vernieuwende en vergaande vormen van inwonersparticipatie. We vernieuwen de besluitvormingsprocessen waarbij de invloed van "de samenleving" versterkt wordt. Dit vereist duidelijke kaders en daadkrachtig bestuur.
De Omgevingswet willen we ontwikkelen als een sturingsinstrument dat de Ermelose samenleving uitnodigt tot het (mee)maken en mee bepalen van plannen. Een "ja, mits" in plaats van "nee, tenzij" houding past daar goed in. We willen uitnodigend en open in gesprek gaan met inwoners, ondernemers en organisaties. Onder andere door maandelijks maatschappelijke tafels te organiseren. Een tafel waar gepraat wordt, een kleine hap gegeten, waar een concreet actueel onderwerp centraal staat of soms een open agenda. Natuurlijk niet in het gemeentehuis, maar op locatie.
We voeren het "Starten vóór de Start"-principe in, dat wil zeggen dat we eerst met inwoners, ondernemers en organisaties gaan praten voordat we de eerste kaders of pennenstreken voor een plan of beleid op papier zetten. Om de positie van de raad te versterken willen we in het voorbereidende werk van het college voor de raad, vaker met keuzescenario's komen in plaats van met één oplossingsvariant.
De bestuurlijke vernieuwing en de ontwikkeling van de ambtelijke organisatie versterken elkaar. De ambtelijke organisatie moet daartoe kwantitatief en kwalitatief voldoende zijn toegerust.

Een maatschappelijk raadsprogramma is een raadsbreed akkoord op inhoud, waaraan alle fracties hebben meegewerkt en dat door alle fracties is vastgesteld. Er is in de uitwerking geen sprake van coalitie en oppositie. Daarnaast is het akkoord tot stand gekomen met de actieve inbreng van de samenleving in al haar geledingen. Doel is om een akkoord tussen politiek en samenleving op te stellen, over de ambities voor Ermelo. Hiermee heeft de raad sturing op de eigen agenda. De mate waarin het maatschappelijk raadsprogramma zich richt op inhoudelijke

onderwerpen, procesafspraken en een strategische agenda wordt in overleg met de raad bepaald. De inhoudelijke onderwerpen voor het maatschappelijk raadsprogramma worden aangedragen door alle raadsfracties. Rond -door de raad bepaalde- onderwerpen met grote maatschappelijke impact zullen interactieve gespreksronden plaatsvinden tussen raad en samenleving. Alle andere onderwerpen voor het maatschappelijk raadsprogramma worden consultatief besproken met inwoners, ondernemers en organisaties. De politieke uitkomst van deze gesprekken wordt bepaald door de gehele raad en vindt zijn beslag in het maatschappelijk raadsprogramma.

Raadsperiode 2018-2022
Wij willen werk gaan maken van de bestuurlijke vernieuwing door onder andere het opstellen van een maatschappelijk raadsprogramma en het vooraf betrekken van de raad en inwoners bij majeure opgaven.

Hoofdlijnennotitie Kerntakendiscussie - visie op thema's en opdracht college (raadsbesluit dd 30 oktober 2019)
Visie: Faciliterend waar kan, sturend en/of initiërend waar nodig om de doelstellingen van de raad te bereiken.
Nadere uitwerking: Op welke wijze kan de communicatie en de dienstverlening zo worden georganiseerd dat de gemeente nog efficiënter gaat werken, maar aanspreekbaar en betrouwbaar blijft, met daarbij specifieke aandacht voor de mogelijkheden rondom open balies en werken op afspraak.

Wat gaan we daarvoor doen

Programmabegroting 2021-2024

- In 2020 wordt het maatschappelijk raadsprogramma verder opgepakt. Als tweede en derde onderwerp voor dit programma zijn de onderwerpen wonen en mobiliteit gekozen. De raad gaat met inwoners, organisaties en verenigingen in gesprek om samen te komen tot een invulling van dit thema. Behandeling van beide onderwerpen wordt na afloop geëvalueerd.
- Ook het komende jaar bouwen we inhuur, indien mogelijk, nog verder af en continueren we het opbouwen van een structurele formatie om de opgaven vanuit het coalitieakkoord goed uit te kunnen voeren. We starten de werving op van een nieuwe lichting trainees. Daar hebben wij het afgelopen jaar goede ervaringen mee op gedaan. De trainees zijn zeer waardevolle medewerkers en een stimulans voor nieuwe werkwijzen en ideeën. Onze intentie is om de werving gezamenlijk met Harderwijk, Zeewolde en Meerinzicht op te pakken.
- Op 1 januari 2020 is de nieuwe rechtspositieregeling voor onze medewerkers ingegaan. Dit invoeringstraject is goed verlopen. Wij willen als vier organisaties (EHZ-gemeenten en Meerinzicht) nu met elkaar aan de slag om te komen tot een gezamenlijk strategisch personeelsbeleid. De voorbereidingen hiervoor zijn in 2020 opgestart. Naar verwachting vindt de implementatie hiervan in 2021 plaats.
- Ook in 2021 geven wij verdere uitvoering aan de vastgestelde visie op dienstverlening en participatie. Wij doen dit in gezamenlijkheid met Harderwijk, Zeewolde en Meerinzicht.
- De bestuurlijke vernieuwing en de ontwikkeling van de ambtelijke organisatie versterken elkaar. De ambtelijke organisatie moet daartoe kwantitatief en kwalitatief voldoende zijn toegerust. In 2020 is de veranderagenda voor de organisatieontwikkeling vastgesteld door het college. In het najaar van 2020 worden de activiteiten voor 2021 verder bepaald door middel van een evaluatie van de veranderagenda.

Risico's

Beleidsmatige risico's
N.v.t.

Financiële risico's
De tien belangrijkste financiële risico's zijn opgenomen in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheer. Voor dit speerpunt zijn de volgende risico's opgenomen:

Tabel in Naris opgenomen financiële risico's

Speerpunt	Nr in Naris	Risicogebeurtenis	Gevolg	Kans	Gevolg
Bestuurlijke vernieuwing	R19	Voortijdige functiebeëindiging van een wethouder (óf wachtgelder).	Geld - Het uitbetalen van wachtgeld, een arbeidsongeschiktheidsuitkering of een levenslang nabestaandenpensioen aan de achterblijvende partner.	10%	€ 600.000
Bestuurlijke vernieuwing	R209	Niet voldoen aan de bepalingen van de Algemene Verordening Gegevens-bescherming	Geld - Een boete van de Autoriteit Persoonsgegevens (max. € 20 mio of 4% van het omzettotaal).	10%	€ 3.120.000

Vastgesteld beleid

N.v.t.

Burger- en Overheidsparticipatie

Onderwerp	Portefeuillehouder
Dienstverlening en Participatie	dhr. W. Vogelsang
Burger- en Overheidsparticipatie	dhr. A.L. Klappe
Diaconaal platform	dhr.dr. J.A. de Haan / dhr. L.A. van der Velden
Wijkgericht werken	dhr.dr. J.A. de Haan
Communicatie / Vertegenwoordiging (MediaBeleid)	dhr. A.A.J. Baars

Wat willen we bereiken

Coalitieakkoord 2018-2022 Dichterbij
Samenspel raad en college
De samenleving verandert snel: van verticaal naar horizontaal, van een klassieke zuilensamenleving naar een netwerksamenleving. Lokale ontwikkelingen ontstaan niet meer op basis van centraal gezag, maar door verbindingen van mensen (in organisaties). De klassieke uitoefening van macht vanuit één plaats wordt in hoog tempo ingeruild voor het georganiseerd delen van kennis en energie en verbindingen vanuit alle hoeken van de Ermelose samenleving. Wij typeren de beoogde bestuursstijl van het college van burgemeester en wethouders dan ook als besturen in een netwerker- en verbinderstijl. Een team dat inspeelt op, en als partner samenwerkt en meedenkt met inwoners, ondernemers, gemeenschappen, maatschappelijke organisaties en instellingen, de gemeenteraad en de ambtelijke organisatie. In strikt bestuurlijke termen is het college de uitvoerder van de opvattingen van de gemeenteraad en zo willen we dat ook dagelijks doen. Dat vraagt van ons dat we open en gelijkwaardig samenwerken met alle 21 raadsleden en alle 5 collegeleden.

Wat willen we?
- Een sterke raad, in positie als beleidsbepaler.
- Een college dat inspireert en dienend is aan de raad en de inwoners van Ermelo.
- Bewoners aan het woord.
- Respectvolle behandeling van inwoners en organisaties in directe contacten.
- Snellere besluitvormingsprocessen, door meer keuzes / verantwoordelijkheid.

Bestuurlijke vernieuwing
We gaan afhankelijk van het onderwerp vóór het maken van plannen overleggen met inwoners, ondernemers en organisaties. We gaan de communicatie met de inwoners interactief en ronduit aantrekkelijk maken. Het gezamenlijk opstellen van een maatschappelijk raadsprogramma is daar een voorbeeld van. We zoeken naar vernieuwende en vergaande vormen van inwonersparticipatie. We vernieuwen de besluitvormingsprocessen waarbij de invloed van "de samenleving" versterkt wordt. Dit vereist duidelijke kaders en daadkrachtig bestuur.
De Omgevingswet willen we ontwikkelen als een sturingsinstrument dat de Ermelose samenleving uitnodigt tot het (mee)maken en mee bepalen van plannen. Een "ja, mits" in plaats van "nee, tenzij" houding past daar goed in. We willen uitnodigend en open in gesprek gaan met inwoners, ondernemers en organisaties. Onder andere door maandelijks maatschappelijke tafels te organiseren. Een tafel waar gepraat wordt, een kleine hap gegeten, waar een concreet actueel onderwerp centraal staat of soms een open agenda. Natuurlijk niet in het gemeentehuis, maar op locatie.
We voeren het "Starten vóór de Start"-principe in, dat wil zeggen dat we eerst met inwoners, ondernemers en organisaties gaan praten voordat we de eerste kaders of pennenstreken voor een plan of beleid op papier zetten. Om de positie van de raad te versterken willen we in het voorbereidende werk van het college voor de raad, vaker met keuzescenario's komen in plaats van met één oplossingsvariant.
De bestuurlijke vernieuwing en de ontwikkeling van de ambtelijke organisatie versterken elkaar. De ambtelijke organisatie moet daartoe kwantitatief en kwalitatief voldoende zijn toegerust.

Raadsperiode 2018-2022
We willen deze raadsperiode aan de slag met het maatschappelijk raadsprogramma. Als raad willen we ervaring opdoen met het in gesprek gaan met onze inwoners en met de input die hieruit komt geven we als raad kaders mee te geven aan het college. Doel is om een akkoord tussen politiek en samenleving op te stellen over de ambities voor Ermelo. Het eerste onderwerp van het maatschappelijk raadsprogramma is (omgevings)groen en zal in september 2018 van start gaan. Ook wordt dan gevraagd naar input vanuit de samenleving om de volgende onderwerpen te bepalen. Na het eerste onderwerp zullen meerdere onderwerpen volgen.

Wat gaan we daarvoor doen

Programmabegroting 2021-2024
1. Wij gaan invulling geven aan het vastgestelde Plan van aanpak (digitale) dienstverlening om daarmee onze inwoners, bedrijven en organisaties beter te kunnen bedienen.
2. We willen stakeholders en netwerk partners voor zover als mogelijk mee nemen bij het opstellen en/of vorm geven van nieuw beleid.
3. Twee keer per jaar wordt overleg gevoerd tussen het college en het diaconaal platform.

Risico's

Beleidsmatige risico's
N.v.t.

Financiële risico's
N.v.t.

Vastgesteld beleid

1. Visie op dienstverlening en participatie (10 oktober 2018 vastgesteld)
2. Plan van aanpak (digitale) dienstverlening (4 juli 2019 vastgesteld)

- Eerste versie kwaliteitshandvest (2008)
- Nieuwe werkwijze vastgesteld in 2019
- Communicatiekader en uitgangspunten (2016)

Netwerkgemeente

Onderwerp	Portefeuillehouder
Netwerkgemeente	dhr.dr. J.A. de Haan
Bedrijfsvoering (P&0 / ICT / MIZ)	dhr. W. Vogelsang
Bestuur Stichting Collectieve beveiliging Ermelo	dhr. A.A.J. Baars
Streekarchivariaat	dhr.dr. J.A. de Haan
Bestuur GGD	dhr.dr. J.A. de Haan
Algemeen Bestuur ODNV	dhr. L.A. van der Velden
Algemeen Bestuur VNOG	dhr. A.A.J. Baars
Nutsbedrijven	dhr. A.A.J. Baars

Wat willen we bereiken

Coalitieakkoord 2018-2022 Dichterbij
De samenleving verandert snel: van verticaal naar horizontaal, van een klassieke zuilensamenleving naar een netwerksamenleving. Lokale ontwikkelingen ontstaan niet meer op basis van centraal gezag, maar door verbindingen van mensen (in organisaties). De klassieke uitoefening van macht vanuit één plaats wordt in hoog tempo ingeruild voor het georganiseerd delen van kennis en energie en verbindingen vanuit alle hoeken van de Ermelose samenleving. Wij typeren de beoogde bestuursstijl van het college van burgemeester en wethouders dan ook als besturen in een netwerker- en verbinderstijl. Een team dat inspeelt op, en als partner samenwerkt en meedenkt met inwoners, ondernemers, gemeenschappen, maatschappelijke organisaties en instellingen, de gemeenteraad en de ambtelijke organisatie. In strikt bestuurlijke termen is het college de uitvoerder van de opvattingen van de gemeenteraad en zo willen we dat ook dagelijks doen. Dat vraagt van ons dat we open en gelijkwaardig samenwerken met alle 21 raadsleden en alle 5 collegeleden.

Raadsperiode 2018-2022
Op 9 november 2017 heeft de gemeenteraad de definitieve visie op netwerkgemeente Ermelo vastgesteld:

- Wij doen ons werk in het midden van de samenleving, voor en mét de Ermelose samenleving.
- Wij zijn ons bewust van de veranderende rol van de gemeentelijke overheid als gevolg van de veranderingen in onze samenleving.
- Wij willen een partnerschap met onze inwoners, ondernemers en maatschappelijke instellingen.
- Wij creëren ruimte voor meer eigen initiatief en verantwoordelijkheid.
- Wij willen met een frisse blik naar de dingen kijken: oplossingsgericht en innovatief.
- Voorafgaand aan initiatieven wordt afgewogen of dit samen met onze inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners kan worden ontwikkeld (en zijn hierbij steeds helder over rollen, verwachtingen en verantwoordelijkheden van alle partijen).
- Wij zijn daarbij voorwaardenscheppend, faciliterend en stimulerend richting initiatiefnemers.
- Wij ontwikkelen als raad, college en ambtelijke organisatie het vermogen om onze invloed en verantwoordelijkheid welbewust te doseren en bepalen afhankelijk van de opgaven waarvoor wij ons geplaatst zien welke rol en verantwoordelijkheid we willen nemen en stemmen onze werkwijze daarop af.
- Wij doen ons werk ook steeds vaker met andere gemeenten en organisaties en zoeken hierbij de best passende manier, soms via duurzame samenwerkingsverbanden, soms via flexibele netwerkverbanden.

Ook is ingestemd met het beoogde traject om onder leiding van de driehoek, in samenspraak met de begeleidingsgroep tot een gezamenlijke, dynamische ontwikkelagenda voor de raad, het college en de ambtelijke organisatie te komen op basis van deze definitieve visie. Op 28 juni 2018 heeft de raad de hieruit volgende ontwikkelagenda netwerkgemeente vastgesteld. Hierin staan concrete acties genoemd voor zowel de raad, het college als de ambtelijke organisatie. Doel hiervan is dat de gemeente Ermelo als geheel groeit in het zijn van een netwerkgemeente.

Hoofdlijnennotitie Kerntakendiscussie (raadsbesluit dd 4 juli 2019)
Doelenboom Samenleving en gemeente
Beoogd maatschappelijk effect: een netwerkende en dienstverlenende gemeente:

Doelen:
- Open en gelijkwaardig samenwerken
- Het maken van plannen mét inwoners, ondernemers en organisaties
- Uitstekende dienstverlening aan en samenwerking met inwoners, bedrijven en organisaties

Subdoelen:
- Een sterke raad
- Inspirerend en dienstbaar College aan Raad en inwoners
- Inwoners aan het woord
- Actieve en open communicatie met inwoners en organisaties
- Persoonlijk gesprek op afspraak
- Doorontwikkeling van de digitale dienstverlening
- Snellere besluitvormingsprocessen

Hieronder hangen de volgende activiteiten:
- Opstarten maatschappelijk raadsprogramma
- Ondersteuning raad
- Initiëren en continueren van De Dialoog als samenwerkingsplatform (wens)
- Uitvoering geven aan de ontwikkelingsagenda netwerkgemeente
- 2 keer per jaar overleggen College en diaconaal platform
- Meer op afspraak werken (wens)
- Uitvoeren vastgesteld visie op dienstverlening en participatie
- Meer toegankelijk maken van de website
- Organiseren klantreizen
- Burgerzaken
- Processen in kaart brengen en aanpassen (wens)

Hoofdlijnennotitie Kerntakendiscussie - visie op thema's en opdracht college (raadsbesluit dd 30 oktober 2019)
Visie: Faciliterend waar kan, sturend en / of initiërend waar nodig om de doelstellingen van de raad te bereiken.
Nadere uitwerking: Op welke wijze kan de communicatie en de dienstverlening zo worden georganiseerd dat de gemeente nog efficiënter gaat werken, maar aanspreekbaar en betrouwbaar blijft, met daarbij specifieke aandacht voor de mogelijkheden rondom open balies en werken op afspraak.

Wat gaan we daarvoor doen

Programmabegroting 2021-2024
Op 28 juni 2018 heeft de raad de ontwikkelagenda netwerkgemeente vastgesteld. Deze ontwikkelagenda geeft weer waarvoor we als raad, college en organisatie aan de lat staan en wat we willen bereiken met onze gezamenlijke inspanningen. Wij geven in 2019 uitvoering aan de ontwikkelagenda netwerkgemeente. De ontwikkelagenda is nadrukkelijk geen checklist of protocol, maar zet aan tot nadenken en afgewogen handelen en is nooit af: het is een dynamisch document. De nieuwe vergaderstructuur van de gemeenteraad evenals de ontwikkeling van zowel de ambtelijke organisatie als het college. In het najaar van 2020 wordt de veranderagenda van de organisatieontwikkeling geëvalueerd. Aan de hand van de evaluatie volgt een mogelijke herijking van de veranderagenda
Het college zet ook in 2021 verder in op een verdere versteviging van de EHZ-samenwerking.

Samenwerking op de Noord-Veluwe
De gemeenten op de Noord-Veluwe hebben gekozen voor een nieuwe manier van samenwerken. Belangrijkste reden is dat voortaan de inhoud van de samenwerking centraal staat. De gemeenten Elburg, Ermelo, Harderwijk, Hattem, Nunspeet, Oldebroek en Putten hebben per 1 januari 2020 de gemeenschappelijke regeling Samenwerking Noord-Veluwe (SNV) beëindigd. De nieuwe manier van samenwerken krijgt vorm door middel van onderlinge afspraken tussen gemeenten op inhoudelijke beleidsterreinen. Daarbij kunnen ook andere gemeenten meedoen. Zo ontstaat er meer flexibiliteit en maatwerk per gemeente. De gemeente Ermelo werkt op de volgende onderwerpen samen. Het college vult deze onderwerpen in aan de hand van staand beleid in Ermelo. Mochten hier wijzigingen in zijn dan komen we bij u als gemeenteraad terug.

Strategische taak
- Lelystad Airport (gastheergemeente Harderwijk)

Beleidstaken
- Afval en grondstoffen (gastheergemeente Oldebroek)
- Cultuur- en erfgoedpact (gastheergemeente Putten)
- Economie (gastheergemeente Nunspeet)
- Infra en openbare werken (gastheergemeente Oldebroek)
- Regioarcheologie (gastheergemeente Putten)
- Toerisme en Recreatie (gastheergemeente Ermelo)
- Verkeer en vervoer (gastheergemeente Harderwijk)
- Volkshuisvesting en RO (gastheergemeente Putten)
- Water en riolering/ klimaatadaptatie (gastheergemeente Oldebroek)
- Zorg, welzijn en onderwijs (gastheergemeente Elburg)
- Beleid jeugd (gastheergemeente Harderwijk en Oldebroek)
- Duurzaamheid (gastheergemeente Oldebroek)

Uitvoerende taken

- Woonruimteverdeling (gastheergemeente Putten)
- Basismobiliteit (gastheergemeente Elburg)
- Leerlingenvervoer (gastheergemeente Elburg)
- Account jeugdhulp (gastheergemeente Ermelo)
- Leerplicht/ RMC (gastheergemeente Harderwijk)
- Sociale recherche EHZ (gastheergemeente Harderwijk)
- Afvalcontractbeheer (gastheergemeente Oldebroek)
- Justitieel overleg risicojeugd (gastheergemeente Harderwijk)

Risico's

Beleidsmatige risico's
N.v.t.

Financiële risico's
De tien belangrijkste financiële risico's zijn opgenomen in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheer. Voor dit speerpunt zijn de volgende risico's opgenomen:

Tabel in Naris opgenomen financiële risico's

Speerpunt	Nr in Naris	Risicogebeurtenis	Gevolg	Kans	Gevolg
Netwerkgemeente	R191	Bij een van de verbonden partijen treedt een of meerdere van de door de verbonden partij gesignaleerde risico's op welke niet door de verbonden partij zelf binnen haar begroting kan worden gedekt.	Geld - Met als gevolg dat er zich een nadeel voordoet in de begroting.	30%	€200.000
Netwerkgemeente	R226	De verkoop van het voormalig RNV pand door Harderwijk leidt tot een ander bedrag dan de oorspronkelijke overnameprijs.	Geld - Het verschil wordt verrekend met de deelnemende gemeenten.	50%	€0
Netwerkgemeente	R231	Bij een door de gemeente gesubsidieerde partij treedt een calamiteit op welke niet door haar binnen de eigen begroting kan worden opgevangen.	Geld - Met als gevolg dat de gemeente een aanvullende subsidie moet verstrekken wat leidt tot een nadeel in de gemeentebegroting.	30%	€ 100.000

Vastgesteld beleid

Ontwikkelagenda netwerkgemeente (2018)

Openbare Orde en Veiligheid

Onderwerp	Portefeuillehouder
Wettelijke taken toezicht en handhaving	dhr. A.A.J. Baars
Politie / Brandweer / Openbare Orde en Veiligheid	dhr. A.A.J. Baars
APV / bijzondere wetten	dhr. A.A.J. Baars

Wat willen we bereiken

Coalitieakkoord 2018-2022 Dichterbij
N.v.t.

Raadsperiode 2018-2022
In 2019 wordt verder uitvoering gegeven aan het Uitvoeringsprogramma IVP. Tevens wordt in 2019 het IVP 2016-2019 geëvalueerd en zal een begin gemaakt worden met een nieuw Integraal Veiligheidsplan 2020-2023.
Het ligt in de planning dat de raad het IVP eind 2019 zal vaststellen.

Crisisbeheersing
De kadernota 2019-2022 Veiligheidsregio Noord- en Oost Gelderland (VNOG) is vastgesteld. De komende jaren wordt er uitvoering gegeven aan de uitkomsten van de Foto Bevolkingszorg. In de 'foto' wordt de stand van zaken mbt Bevolkingszorg in de VNOG in kaart gebracht.

Brandweer
We zetten in op verdere versterking van de risicobeheersing. Cruciaal zijn risicobewustzijn ("awareness"), preventiemaatregelen en naleefgedrag van maatschappelijke partners.

Hoofdlijnennotitie Kerntakendiscussie (raadsbesluit dd 4 juli 2019)

Doelenboom Openbare orde en veiligheid
Beoogd maatschappelijk effect: Ermelo is een veilige gemeente

Doelen:
- Een verder verstevigde 'duurzame' veiligheid en leefbaarheid
- Verankerde aanpak van slimme, effectieve samenwerkingsvormen

Subdoelen:
- Minder overlast door personen
- voorkomen van high impact crimes (m.n. inbraken)
- Meer aandacht maatschappelijke ondermijning, integriteit en drugsaanpak
- Leerbare en veilige vakantieparken
- veilig uitgaans- en winkelgebied
- Versterken crisis- en risicobeheersing brandweer
- Minder geweld en vandalisme
- Hogere verkeersveiligheid

Hieronder hangen de volgende activiteiten:
- Uitvoering geven aan Uitvoeringsprogramma IVP
- Actualisatie operationele plannen
- Korte lijnen, duurzame afstemming en samenwerking met Instellingen
- Toezicht en handhaving door politie en BOA's
- Afstemming en samenwerking met wijk- en dorpspanels, ondernemers en instellingen
- Input leveren voor regionaal risicoprofiel en brandprofiel
- Ondersteuning preventievoorlichting door brandweer
- Integraal toezicht- en handhavingsbeleid incl. brandveiligheid
- Verbinden leggen flankerend beleid, zoals zorg, drugs recreatie, verkeer enz.
- Deelname aan opleiding, training en oefening

Hoofdlijnennotitie Kerntakendiscussie - visie op thema's en opdracht college (raadsbesluit dd 30 oktober 2019)
Visie: Prominent en rechtmatig.
Nadere uitwerking: n.v.t.

Wat gaan we daarvoor doen

Programmabegroting 2021-2024
Veiligheid en Handhaving
In 2020 wordt het nieuw Integraal Veiligheidsplan (IVP) geschreven en vastgesteld. Het IVP vormt het strategisch beleidskader voor de aanpak van integrale veiligheid in de komende jaren door de gemeente, het fungeert als referentiekader voor nieuw beleid en het voortzetten van bestaand beleid. Het beleid bestaat uit een beleidsplan en een uitvoeringsplan. In het uitvoeringsplan staat beschreven wat de gemeente zelf doet en wat zij van andere organisaties en instellingen verwacht. Het IVP kent bovenlokale prioriteiten (gezamenlijk met Harderwijk en Putten) en lokale prioriteiten.

Tot de vaststelling van het nieuwe Integraal Veiligheidsplan wordt er uitvoering gegeven aan vier bovenlokale prioriteiten uit het IVP 2016-2019:
1. Ernstige overlast door personen in de woonomgeving
2. High Impact Crimes, met name woninginbraak
3. Maatschappelijke ondermijning / hennepaanpak
4. Leefbare en Veilige vakantieparken

De lokale prioriteiten zijn:
1. Geweld (mishandeling en bedreiging)
2. Vernieling / vandalisme
3. Verkeersveiligheid

Ook zal er verder uitvoering worden gegeven aan het uitvoeringsprogramma. Dit houdt in dat aanvullend op de bovenstaande prioriteiten ook blijvende aandacht is voor het thema ondermijnende criminaliteit. Ook is er aandacht voor preventie, zo wordt er samen met onder andere de veiligheidsregio, politie en Veilig Verkeer Nederland een week van de veiligheid georganiseerd en worden er door het jaar heen preventie activiteiten opgezet.

Crisisbeheersing
Als gemeenten zijn wij verantwoordelijk voor de invulling van de "oranje kolom" binnen de multidisciplinaire crisisbeheersingsorganisatie – ook wel team Bevolkingszorg genoemd. We houden in dat kader operationele plannen actueel, nemen deel aan opleidingen, trainingen en oefeningen (OTO), bewaken en bevorderen adequate bemensing van processen. Landelijke ontwikkelingen op het terrein van crisisbeheersing vragen voortdurend om herziening en bijstelling van onze inrichting van de Bevolkingszorg. In 2020 en 2021 wordt er gewerkt aan een verdere professionalisering van team Bevolkingszorg.

Brandweer
We zetten in op verdere versterking van de risicobeheersing. Cruciaal zijn risicobewustzijn ("awareness"), preventiemaatregelen en naleefgedrag van maatschappelijke partners ("Brandveilig Leven"). Samen met de Veiligheidsregio geven we zo goed mogelijk invulling aan deze hoofdlijn. Onze "eigen" accenten zijn daarbij als gemeente:
- we geven input voor het regionale risicoprofiel en regionale brandrisicoprofiel;
- we voeren integraal toezicht- en handhavingsbeleid, inclusief het onderdeel brandveiligheid; we bewaken de randvoorwaarden voor effectieve uitvoering van dit beleid (o.m. wat betreft

capaciteit);
- we geven ondersteuning aan preventievoorlichting door de brandweer; eventueel leggen we daarbij combinaties met voorlichting op het terrein van sociale veiligheid;
- we leggen de benodigde verbindingen met relevant flankerend gemeentelijk beleid zoals zorg- en welzijnsbeleid, evenementenbeleid, horecabeleid en drugsbeleid, recreatiebeleid, verkeersbeleid en met trajecten zoals de Kwaliteitsmeter Veilig Uitgaan (KVU), het Keurmerk Veilig Ondernemen (KVO) en Vitale Vakantieparken; ook benutten we de mogelijkheden in dit verband vanuit wijk- en gebiedsgericht werken.

Risico's

Beleidsmatige risico's
N.v.t.

Financiële risico's
N.v.t

Vastgesteld beleid

- Handhavingsbeleid en handhavingsuitvoeringsprogramma (jaarlijkse update)
- Horecaconvenant (2015)
- Nota Gezondheidsbeleid "Gezondheid Dichterbij: Goed Bezig 2012-2015" (2012)
- Preventie en handhavingsplan: Drank- en horecawet (2014)
- Drank- en Horecaverordening (2014)
- Beleidsregels verblijfsontzeggingen
- Beleid Nazorg ex-gedetineerden
- Integraal Veiligheidsbeleid 2016 - 2019
- Drugsbeleid 2015 (inclusief Damocles)
- Regionaal Risicoprofiel VNOG
- Regionaal Beleidsplan VNOG
- Regionaal Crisisplan / gemeentelijk rampenplan
- Organisatieplan brandweer cluster Veluwe West

Financiën

Onderwerp	Portefeuillehouder
Financiën & Belastingen	dhr. W. Vogelsang
Inkoopbeleid	dhr. W. Vogelsang

Wat willen we bereiken

Coalitieakkoord 2018-2022 Dichterbij
We hebben ambities en zoeken daarvoor financiële ruimte in de begroting en tegelijkertijd stevenen we in diezelfde begroting af op een structureel tekort van € 2,8 miljoen aan het eind van de raadsperiode. Omdat we willen werken vanuit een solide begroting vraagt dat van ons een ander, meer gedegen financieel beleid. Bij een hoog ambitieniveau hoort een langjarige financiële visie op investeringen. Door in financiële investeringsperioden van 5 tot 10 jaar te denken hopen we enerzijds de lastendruk te beheersen en anderzijds de ontwikkelingen van de financiën beter onder controle te krijgen. Verder gaan we uit van het principe van kostendekkendheid. Politiek gaat primair over het verdelingsvraagstuk, en dat gaat in meerderheid over aanvullende keuzes op niet kostendekkende voorzieningen. Het verhogen of verlagen van gemeentelijke inkomsten, zoals bijvoorbeeld de OZB voor niet-eigenaren, toeristenbelasting, mogelijk een doelbelasting, of het al dan niet vasthouden aan de hondenbelasting wordt gewogen vanuit het principe van kostendekkendheid. We kiezen voor de variant met de minste kosten/meeste opbrengst voor de inwoner. We willen zo snel mogelijk een eerste financiële vertaling van onze ambities opstellen.

Raadsperiode 2018-2022
We streven naar een structureel en reëel sluitende begroting 2019-2022 en een evenwichtig realistisch financieel beleid.

Hoofdlijnennotitie Kerntakendiscussie (raadsbesluit dd 4 juli 2019)
Doelenboom Financiën:
Beoogd maatschappelijk effect: Een financieel transparante en gezonde gemeente.

Doelen:
- Een structureel en reëel sluitende begroting
- Beheersen lastendruk
- Een evenwichtig en realistisch financieel beleid

Subdoelen:
- Wegwerken tekorten in 2020-2022
- Structurele inkomsten en lasten in verhouding zichtbaar
- Geen plan zonder dekking

- Creëren lokale lastendruk in verhouding tot omvang en kwaliteit van de openbare voorzieningen
- Doelmatige en efficiënte organisatie
- Financiën "in control"
- Kostprijs leidend maken
- Optimale algemene dekkingsmiddelen
- Beter inzetten subsidiebeleid als instrument

Hieronder hangen de volgende activiteiten:
- Financieel vertalen uitkomsten Kerntakendiscussie (wens)
- Concretiseren alle bestaande taakstellingen (uiterlijk in 2022)
- Actualiseren financieel budgetbeheer en financieel beleid
- Compensatie niet stijgen Precariobelasting inbedden in de begroting
- WOZ-waarde bepalen
- Herijking kaders lastendruk
- Indexering Forensenbelasting
- Indexering Toeristenbelasting
- Aanslag opleggen, innen en kwijtschelden belastingen
- Ontwikkelen langjarige financiële visie op investeringen
- Reservepositie (algemene/bestemmingsreserve, sparen toekomst, financieringsmiddel, voldoende omvang buffer)
- Financieringspositie (liquiditeitenplan, minimaliseren rentelast, actualisatie financieel beleid)
- Implementeren principe van 100% kostendekkendheid
- Algemene stelposten (geen concrete bestemming, dekkingsmiddel diverse ontwikkelingen, wegzetten gelden algemene uitkering, kadernota, nog te realiseren taakstellingen)
- Algemene uitkering (vrij dekkingsmiddel, geen oormerking, extra gelden nieuwe taken weg, maximale uitkering binnenhalen, basisregistratie op orde, rekenmodel Pauw)
- Opstellen plan gericht op beter inzetten subsidiebeleid als instrument.

Hoofdlijnennotitie Kerntakendiscussie - visie op thema's en opdracht college (raadsbesluit dd 30 oktober 2019)
Visie: De gemeente is betrouwbaar en financieel gezond.
Nadere uitwerking: Welke mogelijkheden ziet het college om tot een structureel sluitende begroting voor de lange termijn te komen, in het kader van de huidige kerntakendiscussie, met specifieke aandacht voor het subsidiebeleid en het accommodatiebeleid.

Wat gaan we daarvoor doen

Programmabegroting 2021-2024
De doelstelling met betrekking tot de financiële positie van Ermelo is:
"Ermelo heeft in deze raadsperiode (2018-2022) weer een sluitende meerjarenbegroting, waarbij ook alle bestaande taakstellingen zijn gerealiseerd. Daarnaast is de optimale doelstelling om te streven naar een redelijke lastendruk voor de inwoners en bedrijven met ingang van 2023 in overeenstemming met het voorzieningenniveau in Ermelo".
Deze doelstelling is door de raad bij de vaststelling van de Programmabegroting 2020-2023 in november 2019 bekrachtigd.

Realisatie van deze doelstelling is een forse uitdaging.
In het jaar 2020 is hiertoe een aantal trajecten doorlopen, waarvan de uitkomsten in de Kadernota 2021 Ermelo zijn opgenomen.
Het betreft de trajecten:
- Begrotingsdoorlichting (Herijking Investeringsplan 2020-2029, Belastingen, Bedrijfsvoering, Rentebeleid, Incidentele lasten en baten, Algemene stelposten, Herijking Sociaal Domein en Heroverweging bestaand beleid)
- Kerntakendiscussie (uitwerking raadsbesluit dd 30 oktober 2019)
- Doorlichting budgetten
- Prioriteiten bepalen

In de Kadernota 2021 is het nieuwe financieel perspectief van Ermelo bepaald. In deze Programmabegroting zijn de ramingen geactualiseerd. Dit leidt vanaf 2022 nog niet tot een sluitende Programmabegroting en zal naar verwachting een Heroverwegingstraject gestart worden, waarvan de uitkomsten zullen worden opgenomen in de Programmabegroting 2021-2024.
Uitgangspunt blijft dat Ermelo blijft vallen onder het repressief toezicht van de provincie (= toezicht achteraf).

In 2019 is gestart met een actualisatie van het financieel beleid van Ermelo. Zo heeft de raad eind 2019 de nieuwe Financiële Verordening Ermelo vastgesteld. Voor 2020 staan in ieder geval gepland de actualisatie van de Doelmatigheidsverordening Ermelo en de Regeling Budget- en Kredietbeheer Ermelo. In overleg met Meerinzicht is een planning gemaakt van de actualisatie van alle financiële beleidsnota's. Deze actualisatie is afgestemd met de gemeenten Harderwijk en Zeewolde.
Met ingang van het jaar 2020 zal er elk jaar 1 doelmatigheidsonderzoek uitgevoerd worden. Dit onderzoek wordt afgestemd met Harderwijk en Zeewolde.

De taak Financiën Ermelo wordt uitgevoerd door Meerinzicht. Meerinzicht geeft momenteel uitvoering aan harmonisatie van de planning en control. Op 1 januari 2021 zal het nieuwe financieel pakket in werking gaan, tezamen met een uniform rekeningschema.

Risico's

Beleidsmatige risico's
N.v.t.

Financiële risico's
De tien belangrijkste financiële risico's zijn opgenomen in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheer. Voor dit speerpunt zijn de volgende risico's opgenomen:

Tabel in Naris opgenomen financiële risico's

Speerpunt	Nr in Naris	Risicogebeurtenis	Gevolg	Kans	Gevolg
Financiën	R139	Een instelling kan haar betalingsverplichting tot rente en aflossing voor een door de gemeente Ermelo volledig gewaarborgde geldlening niet nakomen.	Geld - Een beroep van geldverstrekkers op de gemeente Ermelo om de betalingsverplichting van een instelling over te nemen ter grootte van het bedrag waar de gemeente garant voor staat.	10%	€ 795.000
Financiën	R192	De komende herverdeling 2021 van de algemene uitkering pakt negatief uit voor de gemeente.	Geld - Er ontstaat een tekort in de begroting.	50%	€ 1.300.000

Vastgesteld beleid

- Financiële verordening (2019)
- Notitie Budget- en kredietbeheer gemeente Ermelo (2015)
- Notitie Reserves en voorzieningen gemeente Ermelo (2013)
- Notitie Rentebeleid gemeente Ermelo (2011)
- Financieringsstatuut (2011)
- Notitie Loon- en prijsontwikkelingen en de algemene uitkering (2004)
- Nota Activerings- en Afschrijvingsbeleid gemeente Ermelo (2015)
- Belastingverordeningen (jaarlijks)

Indicatoren

Indicator	Eenheid	Periode	Ermelo	Nederland	Bron
Formatie	fte per 1.000 inwoners	2020	4,60	-	Gemeentelijke administratie
Bezetting	fte per 1.000 inwoners	2020	4,08	-	Gemeentelijke administratie
Apparaatskosten	Kosten per inwoners	2020	715,57	-	Gemeentelijke administratie
Externe Inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	2020	2,17	-	Gemeentelijke administratie
Overhead	% van totale lasten	2020	14,85	-	Gemeentelijke administratie
Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishouden	euro	2020	775	700	COELO, Groningen
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	euro	2020	827	773	COELO, Groningen
Gemiddelde WOZ-waarde woningen	dzd euro	2015	257	206	CBS - Statistiek Waarde Onroerende Zaken
Gemiddelde WOZ-waarde woningen	dzd euro	2016	264	209	CBS - Statistiek Waarde Onroerende Zaken
Gemiddelde WOZ-waarde woningen	dzd euro	2017	270	216	CBS - Statistiek Waarde Onroerende Zaken
Gemiddelde WOZ-waarde woningen	dzd euro	2018	282	230	CBS - Statistiek Waarde Onroerende Zaken
Gemiddelde WOZ-waarde woningen	dzd euro	2019	297	248	CBS - Statistiek Waarde Onroerende Zaken
Winkeldiefstal	per 1.000 inwoners	2018	2,4	2,2	CBS - Diefstallen
Diefstal uit woning	per 1.000 inwoners	2018	2,2	2,5	CBS - Diefstallen
Geweldsmisdrijven	per 1.000 inwoners	2018	5,7	4,9	CBS - Geregistreerde criminaliteit & Diefstallen
Vernieling en beschadiging	per 1.000 inwoners	2018	5,0	5,8	CBS - Geregistreerde criminaliteit & Diefstallen
Verwijzingen Halt van 12-17 jaar	per 10.000 jongeren	2019	158,0	132,0	Stichting Halt
Jongeren met een delict voor de rechter	%	2018	1,00	1,00	CBS Jeugd

bron: waarstaatjegemeente.nl (4 augustus 2020)

Wie zijn daarbij betrokken

Bij de uitvoering van het programma Samen Werken voor Ermelo zijn de volgende verbonden partijen betrokken:

- Meerinzicht (MIZ)
- OmgevingsDienst Noord-Veluwe (ODNV)
- Streekarchivariaat Noordwest-Veluwe
- Veiligheidsregio Noord en Oost Gelderland (VNOG)
- Alliander N.V.
- N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (N.V. BNG)
- Vitens N.V.

- Inclusief Groep N.V.

Wat hebben we er voor over

Budgetten		Meerjarenbegroting			
		2021	2022	2023	2024
Programma Samen Werken voor Ermelo	lasten	22.267.000	20.693.000	21.525.000	21.307.000
	baten	-67.286.000	-65.406.000	-65.891.000	-66.451.000
Saldo		-45.019.000	-44.713.000	-44.366.000	-45.144.000

Investeringen		Meerjarenbegroting			
		2021	2022	2023	2024
Programma Samen Werken voor Ermelo	lasten	894.000	239.000	342.000	630.000
	baten	0	0	0	0
Saldo		894.000	239.000	342.000	630.000

Het gedetailleerde investeringsoverzicht is opgenomen in onderstaand overzicht:
Investeringsplan Samen Werken voor Ermelo

Autorisatieniveau raad

De raad autoriseert alle baten en lasten op programmaniveau.

De raad autoriseert alle investeringskredieten.

De raad autoriseert alle toevoegingen aan en beschikkingen over de reserves en voorzieningen.

Met uitzondering van een aantal budgetten en kredieten die wel in de begroting zijn opgenomen maar nog niet vrij zijn gegeven door de raad, zie overzicht bij het onderdeel budgetrecht raad.

Overzicht Algemene dekkingsmiddelen

Op grond van de in 2016 herziene BBV (artikel 8.1 en 8.5) moet onder het programmaplan worden opgenomen een weergave van de algemene dekkingsmiddelen, overhead, vennootschapsbelasting en onvoorzien.

Programma's bedragen (x € 1.000,00) - = voordeel		2021	2022	2023	2024
Algemene Dekkingsmiddelen:					
- Lokale heffingen, waarvan	lasten	335	335	335	335
de besteding niet gebonden is	baten	-12.148	-10.765	-10.765	-10.765
	saldo	-11.813	-10.430	-10.430	-10.430
- Algemene uitkering	lasten	0	273	284	294
	baten	-47.718	-48.861	-49.527	-50.123
	saldo	-47.718	-48.588	-49.243	-49.829
- Dividend	lasten	1	1	1	1
	baten	-514	-514	-544	-544
	saldo	-513	-513	-543	-543
- Saldo van de financieringsfunctie	lasten	274	304	284	222
	baten	-523	-534	-1.050	-1.031
	saldo	-249	-230	-766	-809
- Overige algemene dekkingsmiddelen	lasten	1.135	1.738	2.737	2.744
	baten	-1.002	-1.800	-1.800	-1.800
	saldo	133	-62	937	944
Overhead	lasten	11.871	12.315	12.328	12.258
	baten	-253	-239	-212	-201
	saldo	11.618	12.076	12.116	12.057
Vennootschapsbelasting	lasten	0	0	0	0
	baten	0	0	0	0
	saldo	0	0	0	0
Onvoorzien	lasten	27	27	27	27
	baten	0	0	0	0
	saldo	27	27	27	27
Totaal overzicht		-48.515	-47.720	-47.902	-48.583

Programma Samen Leven in Ermelo

Algemeen

Ermelo is een aantrekkelijke gemeente om in samen te leven, om je te binden en je te ontwikkelen. Het is een gemeente met voorzieningen op maat, een sterk sociaal netwerk en een veerkrachtige maatschappelijke infrastructuur. Ermelo biedt nadrukkelijk ruimte aan initiatiefrijke en creatieve inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners om hier vorm en inhoud aan te geven. Dit zijn belangrijke voorwaarden voor het versterken van de zelfredzaamheid en de inclusieve samenleving.

Het programma Samen Leven in Ermelo is gericht op ontwikkeling, deelname en welbevinden van alle inwoners van Ermelo. Het bevorderen van participatie, het voorkomen van achterstand en het voorkomen van sociaal isolement zijn hierbij van belang, uiteindelijk leidend tot een inclusieve samenleving. De gemeente Ermelo streeft met het programma 'Samen Leven in Ermelo' er naar dat alle inwoners op eigen kracht deel kunnen nemen aan de samenleving, zoveel als mogelijk zelfredzaam zijn en zelfstandig kunnen leven en wonen. Dit ongeacht hun leefsituatie, leeftijd of beperkingen in hun functioneren. Inwoners kunnen zelf voorzien in hun inkomen. Zij kunnen leven, wonen en werken in een veilige omgeving, waarin volop kansen zijn voor kinderen om zich te ontwikkelen.

Het programma 'Samen Leven in Ermelo' bestaat uit onderstaande speerpunten, onder elk speerpunt zijn de onderwerpen opgenomen die hierop betrekking hebben.

1. Inclusieve Samenleving
2. Sport en Bewegen
3. Nieuw Sportcentrum Ermelo
4. Accommodatiebeleid
5. De Dialoog
6. Educatie

Inclusieve samenleving

Een inclusieve samenleving is een samenleving waar iedereen tot zijn recht kan komen. Het maakt niet uit welke culturele achtergrond, gender, leeftijd, talenten of beperkingen iemand heeft. Iedereen neemt op een gelijkwaardige manier deel aan de maatschappij. Mensen worden aangesproken op hun mogelijkheden, niet op hun beperkingen (naar: Werken aan een inclusieve samenleving - Bolsenbroek/Van Houten 2010).

Onderwerp	Portefeuillehouder
Participatiewet - Werk & Inkomen	dhr. L.A. van der Velden
Participatiewet - Maatschappelijke Participatie	dhr.dr. J.A. de Haan
AvA Inclusiefgroep	dhr. L.A. van der Velden
Gezondheidszorg	dhr.dr. J.A. de Haan
Sociaal-Cultureel Werk	dhr.dr. J.A. de Haan
Maatschappelijke doelgroepen	dhr.dr. J.A. de Haan
WMO, programma sociaal	dhr.dr. J.A. de Haan
Mantelzorg	dhr.dr. J.A. de Haan
Vrijwilligerswerk	dhr.dr. J.A. de Haan
Jeugdzorg	dhr.dr. A.J. de Haan
Asielbeleid	dhr. A.A.J. Baars
Wijkgericht werken	dhr.dr. J.A. de Haan

Wat willen we bereiken

Coalitieakkoord 2018-2022 Dichterbij
Jeugd en kansen
We gaan de deelname van de Ermelose jeugd aan het maatschappelijke leven vergroten en daarmee ook het startkapitaal van deze groep. We doen dat door:

- het opwaarderen van het bewegingsonderwijs. De specifieke vorm wordt in overleg door de scholen bepaald. Meer schoolzwemmen is onderdeel van het keuzepakket;
- het aanbieden van op kinderen gerichte sport, spel, educatie en cultuur. Plus steunmaatregelen gericht op het wegnemen van die belemmeringen tot meedoen (bijvoorbeeld armoede) in de weg staan verminderen;
- het samen met jongeren organiseren van een variatie aan voorzieningen voor jongere en oudere jeugd.

Sociaal
Ermelo wil een inclusieve samenleving zijn. Iedereen heeft iets bij te dragen en iedereen telt mee. Iedere vraag of bijdrage van inwoners wordt op maat van de inwoner opgepakt als voorliggende algemene voorzieningen tekort schieten. Dat betekent dat hulp bij preventie-, groei- en zorgvragen van inwoners uit gaat van keuzes van de inwoners zelf. Maatschappelijke

organisaties vormen zich -per situatie- gericht op de vraag van de inwoner, zodat er sprake is van eigen regie, met één plan en één passend (ontschot) budget. Er dient een sterke ketenintegratie van formele en informele zorg- en welzijnspartijen te zijn. Samen met Ermelose verenigingen en preventiemedewerkers ontwikkelen we een doorlopende gezondheidslijn (0-18 jaar). Hoe moeilijk het ook zal zijn, we doen ons uiterste best om wachtlijsten op het gebied van zorg en welzijn te voorkomen. Uitgangspunt is dat passende zorg en ondersteuning leidend is, en financiën volgend.

Raadsperiode 2018-2022
De gemeente heeft in het sociaal domein grote organisatorische en financiële opgaven te verrichten. Van oudsher is de zorg gericht (geweest) op het bieden van ondersteuning aan kwetsbare groepen. We keken naar wat mensen niet kunnen. De transformatie van het stelsel is er juist op gericht om de krachten in de samenleving en bij individuen te herkennen, te erkennen en te versterken. Dit vraagt een andere houding en vaardigheden van professionals en van inwoners. Met elkaar, met organisaties en met inwoners gaan we de uitdaging aan om aan de toekomst van Ermelo te werken.

Met de uitvoering van de Participatiewet streven we ernaar dat inwoners op een passende plek sociaal en maatschappelijk participeren. We gaan uitvoering geven aan het plan 'duurzaam inclusieve arbeidsmarkt'. Het hoofdthema Inclusieve Samenleving omvat een aantal sub onderdelen die voorheen als op zichzelf staande thema's waren opgenomen.

Participatiewet - Werk & Inkomen
- Het bieden van inkomensvoorzieningen aan inwoners die niet op een andere manier in hun levensonderhoud kunnen voorzien. Doel hiervan is een tijdelijke uitkering bieden aan degene die dat echt nodig heeft. Daarbij bieden we ook ondersteuning om zo snel mogelijk weer zelfstandig te kunnen deelnemen aan de maatschappij (zie maatschappelijke participatie);
- Het begeleiden van inwoners die zonder ondersteuning niet in staat zijn een passende werkplek te vinden. Doel hiervan is de arbeidsparticipatie van inwoners in Ermelo te verhogen door samenwerking met (lokale) werkgevers, regiogemeenten en maatschappelijke partners.

Participatiewet - Maatschappelijke Participatie
- Het stimuleren van de participatie van inwoners in Ermelo, wanneer niet verwacht kan worden dat zij participeren via een betaalde baan. Doel is het verhogen van de sociale en maatschappelijke participatie. Daarnaast treffen we steunmaatregelen gericht op het wegnemen van belemmeringen die het meedoen van mensen met een laag inkomen in de weg staan, zowel op maatschappelijk als cultureel vlak;
- Statushouders worden vanaf de eerste dag van hun aanwezigheid in Ermelo ondersteund in de stap naar werk in combinatie met taal, op weg naar integratie. Extra aandacht daarin hebben de kinderen van statushouders (middelen zijn voor deze specifieke groep kinderen toegevoegd aan het onderwijsachterstandenbudget).

AvA Inclusiefgroep
In 2017 heeft de fusie tussen de sociale werkbedrijven Proson en Inclusief Groep plaatsgevonden. In 2018 is de governance structuur in lijn gebracht met de nieuwe situatie. Vanaf dat jaar werken we aan de doorontwikkeling van Inclusief Groep om het bedrijf ook in de toekomst te laten renderen voor de doelgroep met een afstand tot de arbeidsmarkt.

Gezondheidszorg
Het doel van de wettelijke gemeentelijke taken in de Wet publieke gezondheid (Wpg) is om de gezondheid van inwoners te beschermen, te bewaken en te bevorderen. Vooral voor die mensen voor wie een gezonde leefstijl geen vanzelfsprekendheid is. Dit vindt plaats door medisch en maatschappelijk geörienteerde taken. Sport en bewegen zijn hierin een belangrijk middel. Binnen de hoofdthema's Gezonde Leefstijl, Iedereen doet mee, Ouderen in beweging en Buiten bewegen van het lokale sportbeleid worden verbindingen gelegd om samen te werken aan het behalen van de maatschappelijke doelstellingen. De maatschappelijk geörienteerde taken zijn het bewaken van de gezondheidsaspecten en gezondheidsbevordering en richten zich op gedrag, houding, kennis en de leefomgeving van mensen. De taken komen aan bod in de gezondheidsnota 'Naar een gezond Noord Veluwe 2017-2021' en worden uitgewerkt in een dynamische uitvoeringsagenda 'Naar een gezond Ermelo'.

Sociaal-Cultureel Werk
Sociaal cultureel is een breed begrip. Het gaat daarbij in Ermelo over ouderenwerk, opbouwwerk maar ook over buurtsport, peuterspeelzaalwerk of het faciliteren van wijkgericht werken Het doel daarbij is dat de zelfstandigheid van inwoners vergroot worden in hun woon, werk- en leefomgeving zodat iedereen in Ermelo naar vermogen mee kan doen door maatschappelijke participatie en/of arbeidsparticipatie. Kwetsbare inwoners worden hierbij ondersteund. Iedereen doet mee en de zorg is veiliggesteld voor wie het nodig heeft.

Maatschappelijke doelgroepen
Er is een beweging gaande van 'Beschermd Wonen' naar 'Beschermd Thuis' (wonen in de wijken waardoor inwoners zoveel mogelijk in de eigen leefomgeving ondersteuning krijgen en kunnen participeren in de samenleving). In dit verband wordt in 2020 gewerkt aan:
- Met de Wmo 2015 is Beschermd Wonen GGZ (wonen met begeleiding voor GGZ-cliënten) een gemeentelijke taak geworden, waar lokale gemeenten verantwoordelijkheid hebben, maar er door het Rijk via de centrumgemeenteconstructie taken en budget bij de centrumgemeente (Harderwijk) neergelegd zijn. De taak Maatschappelijke Opvang was al volgens dezelfde constructie een gemeentelijke taak;

- Naar aanleiding van de Toekomstvisie Beschermd wonen van de commissie Dannenberg (Van beschermd wonen naar een beschermd huis - VNG 2015) is landelijk een ontwikkeling in gang gezet om deze taak verder te decentraliseren naar alle gemeenten, inclusief budgetoverheveling. In de regio Noord-Veluwe wordt dit vertaald naar een regioplan.

WMO
Het mogelijk maken dat mensen langer thuis kunnen blijven wonen, met behulp van het eigen netwerk en eventueel met ondersteuning van de gemeente. Uitgangspunten daar bij zijn:
- Iedereen heeft iets bij te dragen en iedereen telt mee;
- Er dient een sterke ketenintegratie van formele en informele zorg- en welzijnspartijen te zijn;
- De vraag van de inwoner wordt in kaart gebracht en er wordt passende ondersteuning geboden;
- De indicatiestelling en zorgtoewijzing wordt doelmatig uitgevoerd.

Mantelzorg
Mantelzorgers voelen zich erkend, gewaardeerd en ondersteund. De druk op de omvang en complexiteit aan zorg door mantelzorgers is hoger geworden, doordat inwoners als gevolg van verschuivingen in de langdurige zorg, langer thuis wonen en ondersteuning ontvangen. Een integraal functionerend netwerk waar de thuiswonende inwoner en de mantelzorger op terug kan vallen is des te belangrijker.

Vrijwilligersbeleid
Doelstelling is burgers en vrijwilligers te stimuleren en te faciliteren tijdens hun vrijwillige inzet, om daarmee maatschappelijke participatie en sociale samenhang in Ermelo te bevorderen. Uitgangspunten daarbij zijn:
- Iedereen heeft iets bij te dragen en iedereen telt mee;
- Er dient een sterke ketenintegratie van formele en informele zorg- en welzijnspartijen te zijn;
- We gaan de deelname van de Ermelose jeugd aan het maatschappelijke leven vergroten en daarmee ook het startkapitaal van deze groep.

Jeugdzorg
In 2019 is versterking van het lokale CJG een belangrijk speerpunt. De samenwerking met de huisartsen wordt verstevigd door in een aantal praktijken spreekuur te houden. Op deze manier wordt er ingezet op minder verwijzingen naar specialistische jeugdhulp en ondersteuning dichter bij huis. Ook de samenwerking met het onderwijs in de gemeente wordt verstevigd. Naast de spreekuren op scholen worden gezamenlijk onderwerpen als dyslexiezorg, huisartsondersteuning etc. opgepakt. Binnen de gemeente Ermelo zal de wijkgerichte aanpak verder worden doorontwikkeld. De bedoeling is dat de jeugdhulp van het CJG hier een integraal onderdeel van is. Daarbij wordt gestreefd naar een indicatiestelling en zorgtoewijzing (door derden) die doelmatig wordt uitgevoerd.

Wijkgericht werken
In de gemeente Ermelo doet iedere inwoner mee aan de samenleving. Waar nodig gebeurt dit met behulp van actieve mede inwoners. Het doel hiervan is dat inwoners in staat zijn zo lang mogelijk en zo zelfstandig mogelijk kunnen blijven functioneren en dat zij prettig samenleven in wijken en buurten. De maatschappelijke inzet van inwoners moet daarbij op alle mogelijke manieren worden ondersteund. Sinds 2015 krijgt wijkgericht werken in Ermelo vorm door de inzet van:
- het **sociaal team** met als kerntaak het bevorderen van laagdrempelige integrale toegang tot zorg en ondersteuning voor huishoudens jeugdigen met complexe en meervoudige vragen (die niet binnen het eigen netwerk of de basisvoorzieningen opgelost kunnen worden). In het sociaal team wordt samengewerkt door de gemeente Ermelo, Welzijn Ermelo, MEE, Zorggroep Noord West Veluwe, Icare, Uwoon, GGZ Centraal en de politie. Waar nodig wordt samengewerkt met relevante partners zoals huisartsen, verslavingszorg, onderwijs, CJG en andere organisatie's;
- het **leefbaarheidsteam**, met als kerntaak het samen met inwoners nagaan en vormgeven wat nodig is om de leefbaarheid, de ontmoeting en de sociale cohesie te bevorderen. In het leefbaarheidsteam wordt primair samengewerkt door de gemeente Ermelo, Welzijn Ermelo, Uwoon en wijkbewoners. Waar nodig wordt samengewerkt met andere relevante partners.

Binnen het sociaal domein gaan we uit van het gegeven dan zo'n 85% van de inwoners zelfredzaam is. Deze inwoners kunnen bij enkelvoudige sociaal domein vragen zelfstandig de weg vinden naar basisvoorzieningen of ze kunnen ondersteuning vinden. Het sociaal team richt zich vooral op de 15% van de inwoners die (tijdelijk) verminderd zelfredzaam zijn. Daarbij gaat het om de inwoners met meervoudige problematiek/vragen op meerdere levensdomeinen. Het sociaal team kan de samenhang in ondersteuning leggen en via casemanagement (één gezin, één plan, één hulpverlener) toezien op de goede verbinding tussen voorzieningen binnen verschillende levensdomeinen en tussen de combinatie van basisvoorzieningen en maatwerk/specialistische voorzieningen.

Bestaanszekerheid
In de raad is de afgelopen jaren veel aandacht geweest voor bestaanszekerheid (minimabeleid). De beleidsnota's met betrekking tot bewindvoering, financiële problemen en schulddienstverlening zijn vastgesteld. De acties die in deze beleidsnota's zijn opgenomen, worden uitgevoerd. Tegelijkertijd is er aandacht voor nieuwe ontwikkelingen, zoals de vaak slechte financiële positie van werkende minima.

Lokale inclusieagenda
De Inclusieagenda Ermelo 2020 is door middel van burgerparticipatie opgesteld. De prioriteiten om van Ermelo een samenleving te maken en te houden waar iedereen mee kan doen, staan vermeld op deze Inclusieagenda. De prioriteiten zijn onderverdeeld over 6 thema's. In 2021 wordt

gewerkt om deze prioriteiten grotendeels te realiseren, waarna in de volgende jaren de Inclusieagenda geactualiseerd kan worden.

Voortzetting deelname VNG-koplopersprogramma "Iedereen doet mee".
We willen andere Nederlandse gemeenten laten delen in onze jarenlange ervaring om mensen met een beperking zo veel mogelijk mee te laten doen in de samenleving. Deelname aan het VNG-koplopersprogramma biedt de mogelijkheden om onze kennis te delen met andere deelnemende partijen. Tegelijkertijd leren wij weer van andere gemeenten.
We denken mee aan een nieuwe vorm van de verkiezing van “Meest toegankelijke gemeente” en proberen weer hoog te eindigen.

Subsidiebeleid
Het Subsidiebeleidskader Ermelo 2018-2022 is geschreven voor de toekomst, waarbij niet alleen de gesubsidieerde activiteiten centraal staan, maar ook de te bereiken doelen en effecten. Daarnaast zijn er andere financieringsvormen beschreven, zodat een organisatie niet alleen afhankelijk is van (gemeentelijke) subsidie.
Deze omslag vindt meer en meer vorm bij de accountgesprekken en bij de aanvragen voor subsidies. Een structureel sluitende begroting (Uitwerking kerntakendiscussie Programma I “Samen Werken voor Ermelo”, Financiën) is echter niet alleen te bereiken via het subsidiebeleid. Subsidies worden verleend op grond van doelen die opgenomen zijn in de inhoudelijke beleidsnota’s. De doelen van de inhoudelijke beleidsnota’s zullen dus bekeken moeten worden op het effect van een structureel sluitende begroting.

<u>Hooflijnennotitie Kerntakendiscussie (raadsbesluit dd 4 juli 2019)</u>
Doelenboom Sociaal en zelfredzaam
Beoogd maatschappelijk effect: Ermelo is een sociale samenleving met zo zelfraadzaam mogelijke inwoners

Doelen:
- Ermelo is een sociale samenleving
- Versterken zelfredzaamheid van inwoners

Subdoelen:
- Versterken sociale cohesie
- samen met inwoners leefbaarheid vergroten
- Ondersteunen vrijwilligers
- Ondersteunen mantelzorg
- Versterken burgerinitiatief
- Vergroten maatschappelijke deelname jeugd
- Zo lang mogelijk zelfstandig wonen
- Zo lang mogelijk deelnemen aan het maatschappelijk verkeer
- Voorkomen, vroegtijdig signaleren en oplossen problemen
- Passende ondersteuning voor wie niet mee kan
- Passende woonvoorzieningen

Hieronder hangende volgende activiteiten:
- Accommodaties aanbieden waar sociaal, culturele en maatschappelijke activiteiten kunnen plaatsvinden
- Relatiebeheer huurders en gebruikers gebouwen
- Onderhouden verduurzamen gebouwen
- Formuleren doelstelling op basis van ambities leefbaarheidsteam
- Focus verschuiving van openbare ruimte naar sociaal aspect
- Uitvoering beleidskader versterken, verbinden, van mantelzorg, informele zorg en vrijwilligerswerk
- Het versterken van de pedagogische civil society
- Opdracht WE doorontwikkelen
- Aansluiting jeugdhulp op onderwijs
- Uitvoering bedrijfsvoering door Meerinzicht preventief jeugdbeleid
- Onderzoek project 'Langer thuis'
- Bieden voorzieningen sociale basis
- Het bieden van preventieve en maatwerkvoorzieningen
- Versterken samenwerking met preventief en vrijwillig kader
- Faciliteren van transformatie in sociaal domein
- Uitvoering WMO beleidskader 2014- nu
- Verbeteren werkprocessen sociaal team
- Versterken communicatiebeleid en bekendheid sociaal team
- Subsidiëring algemene voorziening die voor iedereen toegankelijk zijn

<u>Hoofdlijnennotitie Kerntakendiscussie - visie op thema's en opdracht college (raadsbesluit dd 30 oktober 2019)</u>
Sociaal en Zelfredzaam
Visie: Presterende, regisserende gemeente die zich richt op de voorkant, maatwerk levert en terugtredend is waar dat kan, om zo efficiënt mogelijk te kunnen werken.
Nadere uitwerking: Te onderzoeken of er in de uitvoering van het Sociaal Domein door Meerinzicht en andere partijen efficiëntere werkwijzen mogelijk zijn, zonder negatief gevolg voor de kwaliteit van de geleverde zorg.

<u>Hooflijnennotitie Kerntakendiscussie (raadsbesluit dd 4 juli 2019)</u>
Doelenboom Participatie
Beoogd maarschappelijk effect: Een inclusieve gemeente, iedereen draagt bij en telt mee

Doelen:
- Verhogen arbeidsparticipatie
- Verhogen maatschappelijke participatie

Subdoelen
- Duurzame en inclusieve arbeidsmarkt
- Borgen solidariteit
- Garanderen bestaansminimum
- Voorkomen en bestrijden van schulden
- Alle Ermelo-ers ontwikkelen (doelgroepen)
- Integratie nieuwkomers en statushouders
- Iedereen doet mee naar vermogen
- Wegnemen van belemmeringen voor participatie

Hieronder hangende volgende activiteiten:
- Begeleiden naar betaald werk
- WSW'ers aan werk helpen bij reguliere werkgever
- Plaatsen van inwoners met een arbeidsbeperking in een banenafspraak
- Uitvoering plan 'duurzame inclusieve arbeidsmarkt'
- Doorontwikkelen producten en diensten inclusief groep
- Organiseren beschutwerk van 10 plekken in 2019
- Uitvoering Integrale aanpak "Passend Werk"
- Verstrekken uitkeringen, toeslagen en bijzondere bijstand
- Vaststellen en bijstellen uitvoeringsprogramma Armoede
- Uitvoeren minimabeleid
- Bieden van schuldhulpverlening
- Actualiseren beleidsnota schulddienstverlening 2014-2018
- Plan van aanpak opstellen nav aanbevelingen onderzoek bewindvoering
- Huisvesting Statushouders
- Taal en inburgering
- Maatschappelijke begeleiding
- Uitvoering "uitvoeringsplan integratie vergunninghouders"
- Continueren maatschappelijke stage en stimuleren vrijwillige inzet jongeren
- Benutten van kennis en expertise SW bedrijven
- Participatiehuis
- Samenwerking met welzijn, werkgevers en maatschappelijke organisaties
- Uitwerken, uitvoeren, versterken, verlichten en verbinden vrijwilligers

Hoofdlijnennotitie Kerntakendiscussie - visie op thema's en opdracht college (raadsbesluit dd 30 oktober 2019)
Participatie
Visie: Presterende gemeente waar iedereen gestimuleerd en, zo nodig, begeleid wordt om mee te doen.
Nadere uitwerking: Wat zijn de mogelijkheden binnen het minimabeleid? Hierbij specifieke aandacht schenken aan de mogelijkheden in het voorkomen van een armoedeval, mede door het arbeidsmarktbeleid en een mogelijke taakstelling op de bijstand hierin mee te nemen.

Wat gaan we daarvoor doen

Programmabegroting 2021-2024
Participatiewet - Werk & Inkomen
- Verstrekken van bijstandsuitkeringen;
- Toetsen van rechtmatigheid;
- Uitvoering geven aan beleid voor aanvullende inkomensondersteuning, zoals de individuele inkomenstoeslag;
- Bemiddelen naar werk en de koppeling met economische zaken (maatschappelijk verantwoord ondernemen en Social Return on Investment);
- Uitvoering (in pilotvorm) van een integrale aanpak 'Passend Werk', waarmee wordt beoogd beter passende ondersteuning te bieden aan de doelgroepen dagbesteding (Wmo) en beschut werk (Participatiewet);
- Organiseren van beschutte werkplekken tot de taakstelling van 10 plekken ultimo 2019 voor inwoners die alleen in een beschutte werkomgeving mogelijkheden tot arbeidsparticipatie hebben. De doelgroep voor deze werkplekken bestaat uit mensen met arbeidsvermogen die (nog) niet in een reguliere baan kunnen werken, ook niet met extra begeleiding en ondersteuning;
- Samen met regiogemeenten uitvoering geven aan het plan ‘duurzaam inclusieve arbeidsmarkt’ van de (sub)arbeidsmarktregio Factor Werk Noord-Veluwe, waaronder verdere professionalisering van de werkgeversdienstverlening.

Participatiewet - Maatschappelijke Participatie
- Het activeren van mensen om te participeren (Participatiehuis);
- Lokale samenwerking met welzijn, werkgevers en maatschappelijke partners ten behoeve van de participatie van inwoners via vrijwilligerswerk, leer-/werkplekken en stages;
- Uitvoeren van een integrale aanpak voor statushouders, waardoor zij sneller participeren in de Ermelose samenleving. Medio 2018 is het 'Uitvoeringsplan integratie vergunninghouders Ermelo' door het college vastgesteld. De hierin benoemde actiepunten worden vanaf 2019 uitgevoerd;
- De uitvoeringsprogramma’s Armoedebeleid die eind 2017 zijn vastgesteld, zullen

geëvalueerd worden en zo nodig bijgesteld;
- De Beleidsnota Schulddienstverlening 2014 – 2018 wordt geactualiseerd;
- Uitkomsten van het onderzoek naar bewindvoering krijgt regionaal een vervolg. De aanbevelingen zullen omgezet worden in een plan van aanpak.

Inclusief Groep N.V., Intervens B.V. en Gresbo B.V.
- Het benutten van de kennis en expertise van Inclusief Groep voor de re-integratie van inwoners bij Intervens en het plaatsen van inwoners met een doelgroepindicatie bij Gresbo indien blijkt dat deze geen plek kunnen vinden bij een reguliere werkgever.
- Het realisteren van 10 beschutte werkplekken bij zowel Inclusief Groep als bij reguliere werkgevers.
- In samenwerking met Inclusief Groep en de regiogemeenten de producten en dienstverlening van Inclusief Groep doorontwikkelen zoals bijvoorbeeld het opzetten van nieuwe leerlijnen, aangepast aan de huidige vraag van werkgevers.

Gezondheidszorg
De Wet publieke Gezondheid is een van de vijf zogenoemde stelselwetten naast de jeugdwet, de WMO de Zorgverzekeringswet (ZvW) en de Wet Langdurige Zorg (WLZ). De preventie-activiteiten in de Wet publieke gezondheid richten zich ook in 2021 op:
- Algemene taken publieke gezondheidszorg
    - Bijdragen aan opzet, uitvoering en afstemming van preventieprogramma's met inbegrip van gezondheidsbevordering, zoals het voorkomen van alcoholmisbruik bij jongeren.
    - Het geven van prenatale voorlichting aan ouders.
- Jeugdgezondheidszorg
    - Actief zorgen voor vaccinaties en het op systematische wijze volgen en signaleren van gezondheidsbevorderende en -bedreigende factoren.
    - Vroegtijdige opsporing en preventie van specifieke stoornissen.
- Ouderengezondheidszorg
    - Het op systematische wijze volgen en signaleren van gezondheidsbevorderende en -bedreigende factoren.
    - Vroegtijdige opsporing en preventie van specifieke stoornissen, bijvoorbeeld door beweegactiviteiten en sociale activiteiten.
- Infectieziektebestrijding
    - Algemene preventieve maatregelen op het gebied van infectieziektebestrijding.

De aandacht gaat uit naar die mensen voor wie een gezonde leefstijl geen vanzelfsprekendheid is. Blijven bewegen en eiwitrijke voeding is vanaf een bepaalde leeftijd hierin een belangrijk middel om een gezonde leefstijl te bereiken en zo lang mogelijk te behouden. (bron: wetenschappelijk onderzoek Universiteit Wageningen).
De ouderengezondheidszorg verdient prioriteit gezien de dubbele vergrijzing in de gemeente Ermelo. Tegelijkertijd geldt het devies 'jong geleerd is oud gedaan'. Hier wordt een balans in gezocht. In 2021 wordt gewerkt aan opvolging van het plan "Samen naar een gezond Veluwe 2017-2021", waarbij Positieve Gezondheid benoemd is als uitgangspunt. Dit plan besteedt met name aandacht aan de maatschappelijk georiënteerde taken met beleidsvrije ruimte. Het ziet er naar uit dat voortgang plaatsvindt op een aantal punten. Dit is echter onder voorbehoud van definitieve planvorming die inspeelt op de ontwikkelingen die nog komend jaar kunnen plaatsvinden.
De samenwerkingsagenda die de gemeenten van de Noord Veluwe + Zeewolde met zorgkantoor Zilveren Kruis in september 2019 zijn aangegaan voor de periode 2019-2021 en de koers van de bestuursagenda GGDNOG 2019-2023 zijn hierin richtinggevend.

Thema Gezond Opgroeien (onderdeel kansrijke start)
- Bevorderen van gezond gewicht bij de jeugd d.m.v. Jongeren op gezond gewicht (JOGG).
- Verder bouwen aan de ketenaanpak overgewicht en Obesitas kinderen i.r.t. de rol van de buurtsportcoaches binnen de Gecombineerde leefstijlinterventies voor volwassenen.
- Verder bouwen aan een ketenaanpak verslavingspreventie- en zorg door verkenning op het IJslands Model.
- Een Lokale bijdrage aan landelijke campagnes: NIX, Ik Pas etc.
- Depressiepreventie bij de jeugd via de Gezonde School-aanpak.
- Voortzetting Programma Mentaal Gezond.
- Versterking veerkracht/empowerment bij de jeugd via CJG, jongerenwerk Welzijn Ermelo en bibliotheek in combinatie met sociaal media, seksuele weerbaarheid en tolerantie bij de jeugd door voorlichting en activiteiten.

Thema Gezond ouder worden
Binnen het thema gezond ouder worden is de bijdrage vanuit de Wet publieke gezondheid gericht op een bijdrage aan het programma Langer Thuis waar dit kan. De gegevens van de monitor Volwassenen en Ouderen 2020 wordt geanalyseerd als een van de bronnen om inzet op dit thema voor 2021 op nuances bij te sturen. De samenwerking tussen medisch en sociaal domein wordt verder bevordert door uitwerking van de samenwerkingsagenda met Zilveren Kruis waarin o.a. het benutten van het middel OZO-verbindzorg (digitaal platform) verder wordt verbreed. Ontwikkelingen zoals werken vanuit de uitgangspunten positieve gezondheid met bewegen op recept en welzijn op recept worden als kansrijk gezien en worden verder verkend. Dit sluit aan bij het gedachtengoed community building. E.e.a. wordt zo veel mogelijk georganiseerd in de directe omgeving waarbinnen onze inwoner zich begeven. Het sociaal werk binnen Welzijn Ermelo is hierbij van groot belang (voorveld sociaal domein) en zit gezien de huidige organisatie en de ontwikkelingen op het gebied van ouderen op een minimale capaciteit. Dit vraag voor 2021 aandacht.

Thema Gezonde Leefomgeving

In 2021 is er meer duidelijkheid rond de vraagstukken 5G en gezondheidsgevolgen en schone lucht (houtstook) in relatie tot de rol en invloed van de gemeente hierin. In het proces van de Omgevingswet wordt dit meegenomen. Vanuit volksgezondheid wordt input geleverd om kansen voor de volksgezondheid te benutten en bedreigingen voor de volksgezondheid waar mogelijk te voorkomen of te verkleinen binnen de invloed die de gemeente Ermelo hierop heeft. Voor 2021 moet deze inzet komend jaar in proces en planvorming geconcretiseerd

Community Building (voorheen Sociaal Cultureel Werk)
Community building is zelfredzame gemeenschapsvorming/ samenredzaamheid die je samen met inwoners en andere stakeholders vanuit eenzelfde gedachtengoed (probleem of passie) tot stand brengt. Het gaat hierbij om het programma van de inwoners en het ondersteunen van deze inwoners in het maken van hun programma. Het gaat om mensen bij elkaar brengen. Er wordt gekeken naar kansen en haakjes. Bij sturing op items als eenzaamheid of minder obesitas blijf je in de problemen hangen en blijft het de prestatie van sociaal cultureel werk. Hiermee wordt het niet van de inwoners. De kracht ligt in het verbinden op grond van interesses en dagelijkse bezigheden, het zien en aansluiten bij wat er al is. De inzet is erop gericht te komen tot plannen en ideeën van, door en voor de wijken.

Maatschappelijke Doelgroepen
In 2019 is er gestart met een 2e locatieonderzoek maatwerkwoningen. Na een inventarisatieronde zijn kansrijke locatie(s) verder onderzocht. Na deze fase wordt er per locatie een voorstel geformuleerd. In dit voorstel worden ook de wensen van omwonenden meegenomen. Uiteindelijk nemen het college en de raad een besluit. Ook in 2021 wordt vervolg gegeven aan deze werkwijze.

WMO
Het college zet zich de komende jaren in om de volgende drieslag uit te voeren:
- sterke inzet op preventie, daar is de meeste winst te behalen;
- inzet op behoud van kwaliteit en kwaliteitsborging;
- kostenbeheersing.

Meerinzicht|Sociaal domein speelt hierbij een cruciale rol voor wat betreft contractmanagement, kosteninzicht en daarmee kostenbeheersing, kwaliteitscontrole en -borging.

Mantelzorg
Door een intensievere en effectievere bundeling van krachten tussen de verschillende ketenpartners (Medicamus/ Huisartsen, Zorgverzekeraar, partners uit de Zorg en het gemeentelijk sociaal domein) is de aanname dat de daadwerkelijke ondersteuning van inwoners die met een ondersteuningsvraag zitten, maar nog wel zelfstandig thuis wonen, versterkt wordt. Dit levert niet direct financieel voordeel voor de gemeente op omdat: de omvang van de doelgroep stijgt, de ondersteuningsvragen complexer zijn, de effecten van preventie niet op de gemeentelijke kosten drukken, maar op de vangnet en curatieve zorg die bij Zorgverzekeraar en Zorgkantoor belegd is. Winst is wel uit te drukken in welzijnseffecten (zoals versterkte zingeving, vermindering gevoelens van eenzaamheid, etc.)

Vrijwilligersbeleid
Vrijwilligerswerk draagt bij aan zingeving en sociale activering en ‘meedoen’ in de samenleving. We willen de aanwezige Ermelose infrastructuur, o.a. contacten met verenigingen, organisaties en wijken, optimaal benutten. Van zowel de kant van de vrijwilliger als van vragen vanuit verenigingen, organisaties en individuen is er meer vraag naar kortdurend, maatwerkgericht vrijwilligerswerk. In 2019 is een maatjes campagne gelanceerd, om meer individuele vragen van inwoners, vanuit een toenemende druk om zelfstandig thuis te wonen, op te kunnen vangen. Deze tendens zal gecontinueerd worden.

Jeugdzorg/ Jeugdhulp
De gemeentelijke inzet op jeugd bestaat uit een keten van samenwerkende partijen zoals CJG, jeugdgezondheidszorg, kinderopvang, primair en voortgezet onderwijs, jongerenwerk en sport- en cultuurorganisaties. We willen er samen voor zorgen dat alle kinderen mee kunnen doen, kansen krijgen en we helpen ze wanneer het niet goed gaat. De gemeente heeft een grote verantwoordelijkheid als het gaat om de uitvoering van jeugdhulp. Dit doen we als er problemen zijn, maar liever zijn we deze problemen voor. Dit vraagt een aanpak voor de lange termijn met actielijnen voor de korte termijn met als sleutelwoorden “signalering, preventie en verbinding”. Voor de periode 2021-2015 zal er Lokaal Preventief Jeugdbeleid vastgesteld worden.
- meer oog voor signalering en preventie door ruimte en aandacht voor preventieve activiteiten om het “gewone leven” te versterken.
- doorontwikkeling van de toegang door de positie van het CJG te versterken als laagdrempelige organisatie voor inwoners met betrekking tot vragen over opvoeden en opgroeien en als vanzelfsprekende samenwerkingspartner voor huisartsen, scholen, kinderopvang, welzijnswerk, verenigingen en Sociaal Team.

Daarnaast wordt er regionaal samengewerkt op een aantal jeugdhulp thema's:
- doorontwikkeling sluitende aanpak 16-27 jaar; ketensamenwerking om te voorkomen dat kwetsbare jongvolwassenen tussen wal en schip geraken.
- grip op kwantiteit en kwaliteit; betere data ontwikkelen zowel als het gaat om de activiteiten van het CJG als ook om de activiteiten van Meerinzicht (bedrijfsvoering jeugd) om vervolgens gerichter te kunnen sturen.
- verdere transformatie van de regionaal ingekochte jeugdhulp; besloten is om de nieuwe inkoop in te laten gaan per 2022. Voorafgaand zal er een brede marktanalyse gedaan worden en zal er een gezamenlijke inkoopvisie vastgesteld worden.
- uitvoering geven aan het regionaal uitvoeringsplan 2018-2021, waarbij de nadruk zal liggen op actieve regie op zwaardere jeugdhulp, gestapelde jeugdhulp en het terugdringen van het aantal jeugd ggz verwijzingen.

Wijkgericht werken
Begin 2020 is de notitie Doorontwikkeling Wijkgericht Werken vastgesteld. De komende jaren worden gewerkt aan implementatie van de voorgestelde maatregelen.

Sociaal Team
Voor het Sociaal Team wordt ingezet op het (in samenwerking met lokale partners en Meerinzicht) doorontwikkelen van de integrale ondersteuning en begeleiding van inwoners van 18 jaar en ouder. De focus is daarbij gericht op het versterken van de zelfredzaamheid en zelfregie van inwoners en (daar waar nodig) inwoners te begeleiden naar passende ondersteuning. De doorontwikkeling is gericht op een nog betere toegang tot ondersteuning, hulp en informatie voor inwoners met meervoudige problematiek. Dit houdt in: Versterken van bekendheid van het Sociaal Team, versterken van de expertise binnen het Sociaal Team, versterken van de samenwerking met preventief en vrijwillig kader, verbeteren van de organisatie rond de toegang (werkprocessen, registratie, monitoring).

Leefbaarheidsteam
Het Leefbaarheidsteam ondersteunt bewoners die vragen of ideeën hebben om samen hun leefomgeving beter, mooier te maken. Wijkagenda's kunnen daarbij een hulpmiddel zijn.
Doel van de wijkagenda's is aan te sluiten bij wat in wijken nodig wordt gevonden door zowel bewoners als professionals. Wijkvereniging Ermelo-West en Buurtvereniging Horst en Telgt hebben hun eigen Wijk- en Buurtplan opgesteld. Zo nodig ondersteunen we hen bij de realisatie. Op verzoek van bewoners wordt ook meegewerkt aan wijkagenda's in de andere wijken.

Bestaanszekerheid
- Het in een vroeg stadium opsporen van mensen met financiële problemen is één van de belangrijkste taken. Dit zal onder andere gebeuren via het aanbieden van een gratis Financiële APK, opzetten van het meldpunt Vroegsignalering Schulden, inzetten van de techniek achter Geldfit en Moneyfit en samenwerking met bewindvoerders en Rechtbank Gelderland over de doelgroep die onder bewind staat.

De financiële positie van de werkende minima zal (zo mogelijk) verbeterd worden door middel van een plan om de minimaregelingen beter aan te sluiten op hun behoefte. Dit is eveneens een uitwerking van de kerntakendiscussie Programma 2, "Samen leven in Ermelo", Participatie: Wat zijn de mogelijkheden binnen het minimabeleid, met specifieke aandacht voor het voorkomen van een armoedeval.

Lokale inclusieagenda
De prioriteiten die genoemd staan op de Inclusieagenda Ermelo 2020 realiseren in samenwerking met de ketenpartners.

Voortzetten deelname VNG-koplopersprogramma
Door het realiseren van de prioriteiten van de Inclusieagenda Ermelo 2020 maken we de Ermelose samenleving toegankelijker voor mensen met een beperking. De kennis die we hiermee opdoen, delen we via het besloten VNG-forum van de koploper

Maatschappelijke Participatie - Veranderopgave Inburgering
Vanaf 1 januari 2021 zal de nieuwe Wet Inburgering ingaan. Gemeenten voeren regie op het inburgeringsproces vanaf aanmelding tot uitstroom uit een integratietraject. Voor Ermelo wordt de aanpak Statushouders (ontwikkeld in 2018, in samenhang van Meerinzicht met gemeenten EHZ) vervolgd en verbeterd en worden aanvullende processen ingeregeld. 2021 zal in het teken staan van een invoerings- en overgangsjaar. Er moet in beeld komen waar de uitvoering van de nieuwe Wetgeving al werkt of nog op hapert, zodat daar aanvullende inzet of maatregelen op genomen kunnen worden.

Subsidiebeleid
In de Uitwerking Kerntakendiscussie Programma 2 "Samen Leven in Ermelo", Ontplooiing en ontwikkeling staat vermeld dat we onderzoeken wat de mogelijkheden zijn voor geldstromen van elders.
Dagelijks komt bij de subsidiecoördinator een lijst binnen met opengestelde subsidieregelingen. Deze lijst wordt gecheckt op mogelijkheden binnen gemeente Ermelo. Kansen worden doorgegeven aan de beleidsmedewerkers en hulp wordt geboden bij het aanvragen van subsidies bij andere (overheids)organen.
Tijdens gesprekken met subsidieaanvragers van de gemeente worden andere financieringsstromen besproken zoals crowdfunding.

Risico's

Beleidsmatige risico's
Participatiewet - Werk & Inkomen
De gemeente Ermelo ontvangt van het Rijk een budget voor het verstrekken van bijstandsuitkeringen. Dit is het Pw-budget. Wanneer de uitgaven aan bijstandsuitkeringen dit budget met meer dan 7,5% overschrijden, kan de gemeente een beroep doen op een vangnetuitkering. De vangnetuitkering compenseert de gemeente voor een deel van het tekort. Daarbij geldt dat een deel van het tekort onder 12,5% van het toegekende budget tot het eigen risico behoort van gemeenten. Dit is een financieel risico.

Participatiewet - Maatschappelijke Participatie
- Na vaststelling van nieuwe beleidsregels is er sprake van een open-einde-regeling;
- Het 'Uitvoeringsplan Vergunninghouders Ermelo' verloopt budgettair neutraal.

AvA Inclusiefgroep
Als een van de zeven aandeelhouders van Inclusief Groep is de gemeente Ermelo aansprakelijk voor eventuele negatieve exploitatiesaldi, die niet gedekt kunnen worden uit het eigen vermogen van de Inclusief Groep.

Gezondheidszorg
Geen risico's, verloopt budgettair neutraal of heeft invloed op tempo/prioriteiten dynamische uitvoeringsagenda.

Maatschappelijke Doelgroepen
- Afbouw van intramurale settingen kan alleen als extramurale voorzieningen op het vlak van wonen, inkomen, begeleiding/dagbesteding etc. opgebouwd worden. Overheveling van financiële middelen voor die lokale voorzieningen zal waarschijnlijk niet gelijktijdig met de opbouw daarvan plaatsvinden, met alle risico's van dien voor Ermelo;
- Voor de decentralisatie van de middelen beschermd wonen zal landelijk een nieuw objectief verdeelmodel opgesteld worden. De effecten voor de regio Noord Veluwe kunnen negatief zijn door de historisch ontstane hogere capaciteit in deze regio, en van de bijdrage hierin van de gemeente Ermelo;
- De gemeente Ermelo heeft relatief veel voorzieningen Beschermd Wonen GGZ binnen de gemeentegrenzen (gerelateerd aan gemeentegrootte). Het organiseren van deze voorzieningen op kleinere schaal (regio Noord Veluwe of kleiner) geeft minder mogelijkheden voor verevening of anderszins verdeling van lasten, waardoor voor Ermelo de financiële risico's stijgen;
- Ontbreken van capaciteit binnen de gemeentelijke organisatie om de decentralisatie van deze taken op een goede en verantwoorde manier ter hand te nemen.

WMO
- Inwoners worden niet tijdig bereikt met passende ondersteuning;
- Wachtlijsten of onvoldoende passend aanbod.

Mantelzorg
- Mantelzorgers zijn zich niet bewust van de eigen positie;
- Drempel om hulp te vragen;
- Blijven hangen in systeemdenken en regels;
- Onduidelijkheid in rol- en taakverdeling in het netwerk, waardoor nemen van verantwoordelijkheid uitblijft;
- Onvoldoende verschuiving van zware naar lichte ondersteuning;
- Gebrek aan voldoende draagvlak, waardoor transformatie uit blijft.

Vrijwilligerswerk
- Over- of onderschatting van de kracht van vrijwillige inzet.

Jeugdzorg
- Jongeren worden niet tijdig bereikt met passende ondersteuning;
- Wachtlijsten of onvoldoende passend aanbod.

Wijkgericht werken
Leefbaarheidsteam
- Niet goed op elkaar aansluitende verwachtingen en onduidelijkheden van bewonerszijde en van leefbaarheidsteam zijde;
- Onvoldoende ingerichte en toegeruste gemeentelijke organisatie voor de directe interactie met bewoners op het gebied van de wijkagenda;
- Intensivering van de inzet van het leefbaarheidsteam door het werken met wijkagenda’s levert een toename van operationele kosten van deze inzet.

Sociaal team
- Inbreken in de werkwijze en planning van de organisaties van de partners binnen het sociaal team kan weerstand oproepen;
- Intensivering van de inzet van het sociaal team voor de inwoners levert een toename van operationele kosten van deze inzet;
- Intensivering van de inzet van het sociaal team voor de inwoners kan een vergroting van de zorgvraag met daaraan verbonden kosten oplevering; preventieve werking van het sociaal team en vroegtijdige afschaling van zorgvragen kan een afname van de zorgvraag en daarna verbonden kosten tot gevolg hebben.

<u>Financiële risico's</u>
De tien belangrijkste financiële risico's zijn opgenomen in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheer. Voor dit speerpunt zijn de volgende risico's opgenomen:

Tabel in Naris opgenomen financiële risico's

Speerpunt	Nr in Naris	Risicogebeurtenis	Gevolg	Kans	Gevolg
Inclusieve samenleving	R183	Participatiewet: De terugloop van de populatie van het aantal WSW'ers met oude rechten houdt geen gelijke tred met de korting op het rijksbudget.	Geld - met als gevolg dat er zich een nadeel voordoet in de begroting.	30%	€ 440.000
Inclusieve samenleving	R228	De extra rijksbijdrage Jeugdzorgimpuls (€ 300 mln.) worden door het volgende kabinet niet gecontinueerd vanaf 2022.	Geld - Er treedt vanaf 2022 een structureel nadeel op in de programmabegroting 2021-2024.	30%	€ 441.000

Inclusieve samenleving	R229	De door het rijk binnen het accres beschikbaar gestelde gelden voor loon prijsontwikkelingen en volumeontwikkelingen van het sociaal domein blijken onvoldoende te zijn vanaf het jaar 2021.	Geld - Dit leidt tot een ongedekt tekort in de meerjarenbegroting.	50%	€ 1.400.000

Vastgesteld beleid

- Beleidsplan Participatiewet 2014: 'Van zorgen voor naar zorgen dat'
- Uitvoeringsplan werkgeversdienstverlening 2015: 'Niemand op de reservebank'
- Diverse verordeningen en beleidsregels Participatiewet
- Beleidsplan armoedebestrijding gemeente Ermelo met uitvoeringsplannen (2018)
- Beleidsnota Financiële problemen & schuldienstverlening 2019-2021 (2019)
- Regionale samenwerkingsovereenkomst Beschermd wonen en Maatschappelijke opvang Noord Veluwe
- Noord Veluwse oplegger veranderagenda Maatschappelijke opvang en Beschermd wonen 2018 – 2020
- Veranderagenda maatschappelijke opvang en beschermd wonen 2016-2019
- Programmaplan Sociaal Domein 2013-2017; Verbinden en Versterken in het Sociaal Domein
- Visie op samenwerking Sociaal Domein Ermelo, Harderwijk en Zeewolde (2014)
- Nota sturing en bekostiging Jeugdhulp 2018 e.v. (september 2017)
- Strategische keuzenota aanbesteding Jeugdhulp 2018 e.v. (april 2017)
- Inkoopvisie Jeugdhulp 2018 e.v. (mei 2017)
- Verordening Jeugdwet (nov. 2014, geactualiseerd 2018)
- Wmo Beleidskader Actief en Betrokken II (2014)
- Verordening Maatschappelijke ondersteuning gemeente Ermelo 2014 (2014)
- Convenant maatschappelijke zorg 2015-2017
- Notitie Samen leven in Ermelo, een wijkgerichte aanpak (2012)
- Notitie Burgerparticipatie en communicatie (2009)
- Beleidskader Versterken, verlichten en verbinden van vrijwillige en informele inzet (2015)
- Visiedocument EHZ Sociaal Domein (2014)
- Contourennota Uitvoeringsorganisatie Sociaal Domein EHZ (2016)
- Uitvoeringsplan integratie vergunninghouders Ermelo (2018)
- Sluitende aanpak minder zelfredzame jong volwassenen 16-27 jaar (2018)
- Nota Samen naar een gezond Noord Veluwe 2017-2021
- Het regioplan Laaggeletterdheid (2019)
- Visie op bewindvoering: Samenwerking in de schulddienstketen (2019)
- Notitie Doorontwikkeling Wijkgericht werken (2020)
- Kadernotitie Sociaal Domein Ermelo 'Op weg naar 2025' - 2021 - 2024 (2020)

Sport en Bewegen

Onderwerp	Portefeuillehouder
Sport	dhr. A.L. Klappe
Bewegingsonderwijs	dhr. A.L. Klappe

Wat willen we bereiken

Coalitieakkoord 2018-2022 Dichterbij
Jeugd en kansen
We gaan de deelname van de Ermelose jeugd aan het maatschappelijke leven vergroten en daarmee ook het startkapitaal van deze groep. We doen dat door:

- het opwaarderen van het bewegingsonderwijs. De specifieke vorm wordt in overleg door de scholen bepaald. Meer schoolzwemmen is onderdeel van het keuzepakket;
- het aanbieden van op kinderen gerichte sport, spel, educatie en cultuur. Plus steunmaatregelen gericht op het wegnemen van die belemmeringen tot meedoen (bijvoorbeeld armoede) in de weg staan verminderen;
- het samen met jongeren organiseren van een variatie aan voorzieningen voor jongere en oudere jeugd.

Bewegingsonderwijs
We gaan allerlei vormen van bewegingsonderwijs opwaarderen, de specifieke vorm wordt in overleg met de scholen bepaald. Schoolzwemmen is een nadrukkelijk onderdeel van het keuzepakket. Dit omdat werken aan een gezonde levensstijl letterlijk en figuurlijk zorgt voor een sterkere en energiekere samenleving, een preventieve werking heeft en zorgt voor sportieve binding tussen mensen.

Raadsperiode 2018-2022
In Ermelo maken sporten en bewegen onderdeel uit van een gezonde en actieve leefstijl. De maatschappelijke meerwaarde van sporten en bewegen is groot. Sport brengt plezier, activeert, brengt mensen bij elkaar, helpt talenten te ontwikkelen, leert omgaan met tegenslagen en biedt mogelijkheden voor vrijwilligerswerk. Een opsomming waar sporten en bewegen een bijdrage aan kan leveren. De sportvisie en het tactisch plan sport hebben de titel "Heel Ermelo Beweegt".

Binnen de hoofdthema's Gezonde Leefstijl, Iedereen doet mee, Ouderen in beweging en Buiten bewegen worden verbindingen met andere beleidsterreinen gelegd om samen te werken aan het behalen van de maatschappelijke doelstellingen. Gezond opgroeien en gezond ouder worden draagt bij aan een Gezonde Leefstijl. We willen vanuit een integrale aanpak met de preventieve gezondheid de gezonde leefstijl verhogen, waarbij voor de jeugd de ambitie is om de sport- en beweegdeelname volgens de Nederlandse Norm Gezond Bewegen (NNGB) is gestegen en specifiek voor de ouderen de ambitie om middels preventie de fysieke en mentale fitheid op niveau te houden/brengen om langer zelfstandig te kunnen blijven wonen.
Ermelo streeft naar een inclusieve samenleving, waarin ruimte is en kansen voor iedereen zijn om mee te kunnen doen. We willen een passend sport- en beweegaanbod voor kwetsbare inwoners van Ermelo voor jong en oud. De minder kapitaalkrachtige inwoners behoren ook tot deze doelgroep. Met de kracht van verbinding kunnen nieuwe, creatieve initiatieven tussen professionals, sportaanbieders en inwoners leiden naar duurzame verbindingen.
Ouderen in beweging richt zich specifiek op de doelgroep 50-plussers, omdat in Ermelo een hoge mate van vergrijzing aanwezig is. Vanuit de vraag en behoefte van de 50-plusser wordt gekeken naar een specifiek/aangepast sport- en beweegaanbod. Hierbij moet bewegen voor iedere 50-plusser ook mogelijk en bereikbaar, dus financieel en fysiek, zijn.
Bij Buiten Bewegen wordt natuurlijk gedacht aan het buiten spelen voor de jeugd. Bij de jeugd moet het weer de gewoonte worden om buiten in beweging te komen. In Ermelo beschikt iedere woonwijk over een aantal speelaanleidingen en -mogelijkheden voor de verschillende leeftijdscategorieën. Ermelo heeft een prachtig buitengebied met veel recreatieve mogelijkheden. De gratis buitenruimte is optimaal te benutten voor sporten, bewegen en spelen. Juist de ongeorganiseerde gebruiker van de buitenruimte moet meer betrokken worden bij de ontwikkeling en de uitvoering van het sportbeleid.

Hoofdlijnennotitie Kerntakendiscussie (raadsbesluit dd 4 juli 2019)
Doelenboom Gezond en Energiek
Beoogd maatschappelijk effect: Een gezonde gemeente met vitale inwoners

Doelen:
- Gezond opgroeien
- Gezondheid beschermen, bevorderen, bewaken
- Gezond en vitaal ouder worden

Subdoelen:
- Kinderen ontwikkelen zich optimaal
- Bieden een optimaal opgroei- en opvoedklimaat
- Passende zorg en ondersteuning waar nodig
- Jongeren op een gezond gewicht
- Goede sportvoorzieningen
- Passen sport- en beweegaanbod voor kwetsbare groepen
- Buiten bewegen
- Een gezonde leefomgeving
- Beschermen gezondheid van inwoners
- Gezond leefstijl
- Ouderen in beweging

Hieronder hangen de volgende activiteiten:
- Kinderopvang toezicht
- Het aanbieden op kinderen gerichte sport, spel, educatie en cultuur
- Peuterspeelzalen
- Uitvoeren preventieve jeugdhulp
- Aanbieden jeugdhulp
- Interventies gezonde leefstijl
- Samenwerking preventief en vrijwillig kader
- Samenwerking met huisartsen
- Samenwerking bevorderen informele inzet algemene voorzieningen en zorg
- Facilliteren van onafhankelijke cliënt ondersteuning
- Facilliteren Dagbesteding
- Bieden van beschermd wonen en opvang
- Implementatie visie beschermd wonen
- Aanpak personen met verward gedrag
- Optimaliseren verbindingsociaal en medisch domein voor kind, jongeren en ouders/verzorgers
- Opwaarderen van bewegingsonderwijs
- Schoolzwemmen
- Gymnastiekonderwijs
- Exploiteren sportaccommodaties
- Ontwikkelen Calluna
- Ontwikkelen sportpark de Zanderij
- Vervanging diverse toplagen natuur- en kunstgrasvelden
- Open clubs
- Beweegprogramma voor mensen met afstand tot arbeidsmarkt
- Organiseren van een variatie aan voorzieningen voor jongere en oudere jeugd
- Sterke inzet op preventie
- Inzet op behoud van kwaliteitsborging
- Inzetten op kostenbeheersing
- Uitvoeren rijksvaccinatieprogramma
- Uitwerken gezondheidsnota in een jaarlijkse uitvoeringsagenda
- Een beweegvriendelijke omgeving of sportieve buitenruimte

- Ouderen in beweging door 12 weeks programma via buurtsportcoaches
- Uitwerken en uitvoeren beleidskader verbinden, versterken mantelzorg
- Integraal functionerend netwerk voor thuiswonende inwoners en mantelzorgers

Hoofdlijnennotitie Kerntakendiscussie - visie op thema's en opdracht college (raadsbesluit dd 30 oktober 2019)
Gezond en Energiek
Visie: Faciliterend, maar terugtredend waar het om de eigen verantwoordelijkheid van inwoners gaat.
Nadere uitwerking:
- Welke mogelijkheden liggen er in het accommodatie beleid voor sport en leefstijl, bijvoorbeeld door versobering, gebruiker betaald, clustering en samenwerking met buurgemeenten, waarbij het besluit over Calluna niet opnieuw ter sprake gesteld wordt;
- Op welke wijze kunnen de buurtcoaches afgebouwd worden?

Wat gaan we daarvoor doen

Programmabegroting 2021-2024
Sportbedrijf InterActie
Vanaf 2019 is sportbedrijf InterActie opgericht. InterActie is verantwoordelijk voor het beheer, onderhoud en de exploitatie van sportaccommodaties. Tevens draagt InterActie zorg voor de uitvoer van het sportbeleid van de gemeente Ermelo. De buurtsportcoaches werken bij het sportbedrijf en leveren bijdragen aan verscheidene activiteiten die binnen het gemeentelijk sport- en gezondheidsbeleid, zoals Heel Ermelo Beweegt en Jongeren Op Gezond Gewicht, passen.

Gezonde leefstijl
De verbinding van de buurtsportcoaches van Heel Ermelo Beweegt en de JOGG-regisseurs wordt sterker door een nauwere samenwerking op beleidsniveau en in de uitvoering. Beiden werken samen binnen de ketenaanpak "kinderen met overgewicht". De Gezonde Leefstijl is terug te vinden in een aantal interventies die ieder op zijn manier bijdragen. Voor de doelgroep 0 - 12 jarigen zijn dat de Gezonde Kinderopvang, het Gezonde schoolplein, de Gezonde school, de versterking van het bewegingsonderwijs door inzet van vakleerkrachten en het uitbreiding van het bewegingsonderwijs met een toegevoegde natte gymles voor de groepen 5 en 6. De Gezonde leefstijl bij adolescenten richt zich op een bewustwording bij de middelbare scholier van de effecten van ongezonde gewoonten, eetgedrag en middelengebruik, en gezonde gewoonten, eet-, sport- en beweeggedrag. Minder kapitaalkrachtige ouders kunnen gebruik maken van het jeugdsportfonds voor de sportdeelname van hun kind(eren) bij een sportvereniging/-aanbieder. Door de invoering van een Beweegpas voor inwoners vanaf 19 jaar met een minimum inkomen wordt deelname aan sport- en beweegactiviteiten mogelijk. Leeftijdsgroep specifieke sport- en beweegactiviteiten maken de sportverenigingen senior-proof en nodigt deze doelgroep uit tot sporten en bewegen. Daarbij hoort het omvormen van sportparken naar een Vitaal Sportpark met open clubs op de Zanderij. Op een Vitaal Sportpark wordt ook aandacht besteed aan een gezonde leefstijl en wordt een vereniging aangemoedigd om gezonde alternatieven in de kantine aan te bieden. Waar in de gezonde leefstijl voor de scholier de Gezonde school een middel is om de bewustwording van de gezonde leefstijl te verhogen is dat voor het bedrijfsleven de Gezonde bedrijfskantine. De gemeente legt de verbinding bij de bedrijven.

Iedereen doet mee
De inclusieve samenleving staat hoog in het vaandel. Een beweegprogramma voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt, genaamd ‘Van bank naar baan’ geeft hier invulling aan. Bij de ontwikkeling van ons Vitaal Sportpark, met open clubs, wordt aandacht besteed aan het aanmoedigen van maatschappelijke initiatieven voor activiteiten. Hiermee vergroten we de participatie van inwoners. We bieden een mogelijkheid voor vervoer van en naar sportaccommodaties voor inwoners van instellingen of gezinshuizen. De beweegpas verlaagt de financiële drempel voor 19-plussers om te gaan bewegen. Voor de doelgroep inwoners met een geestelijke en/of fysieke beperking wordt een passend en breed toegankelijk sport- en beweegaanbod opgezet. Vanuit het Beweegloket van Heel Ermelo Beweegt wordt het specifieke sport- en beweegaanbod centraal ontsloten en is vraaggericht vormgegeven en geïmplementeerd in de samenleving.

Ouderen in beweging
Het aantal ouderen in de samenleving groeit erg sterk. Het langer zelfstandig wonen van deze doelgroep wordt gestimuleerd. Eén van de aspecten om meer te bewegen en sporten is dat de sociale contacten worden vergroot en de vereenzaming en het sociaal isolement wordt tegen gegaan. Als kennismakingstraject wordt door het team van buurtsportcoaches een fittest aangeboden en vervolgd door een 12 weeks-beweegprogramma. Het beweegaanbod voor ouderen speelt zich meer af in het bewegen in de openbare ruimte en heeft vaker een preventieve achtergrond. Het langer zelfstandig kunnen blijven wonen is het effect net als minder gebruik maken van de gezondheidszorg.

Buiten bewegen
Binnen en buiten de bebouwde kom zijn er veel mogelijkheden om te bewegen. Vele paden voor het wandelen, hardlopen, fietsen en hippisch gebruik. Een intensivering van de samenwerking op de beleidsterreinen Sport, Groen, Verkeer en Toerisme en Recreatie zorgt voor buitenruimtes die uitnodigen om te bewegen. Een beweegvriendelijke omgeving of de sportieve buitenruimte. In de verbinding met maatschappelijke organisaties wordt het gebruik van de bestaande padenstructuur en het opzetten van nieuwe, ontbrekende paden(structuur) gestimuleerd. Bij de ontwikkeling van het Vitaal Sportpark op de Zanderij wordt aandacht besteed aan de ruimtelijke invulling van- en het stimuleren van beweging in de buitenruimte.

Vervangingsinvesteringen sportaccommodaties
Op de drie buitensportaccommodaties van DVS'33, EFC'58 en FC Horst zijn natuurgras- en kunstgrasvoetbalvelden aanwezig. De toplaag van kunstgrasvelden bij DVS'33 en EFC'58 zijn in het voorjaar van 2020 vervangen. Dit is gecoördineerd door Sportbedrijf InterActie.

Risico's

Beleidsmatige risico's
Gezonde Leefstijl.
Kosten voor de invoering van de "beweegpas".
Kosten voor de preventiemaatregelen om langer zelfstandig te blijven wonen.

Iedereen doet mee.
Het vinden van de doelgroep en het motiveren om deel te nemen aan een beweegtraject.
Medewerking van sportverenigingen.

Ouderen in beweging.
Actueel houden van het beweegaanbod.
Verschillende behoeften van de doelgroep, 50+ heeft andere behoefte dan 70+.

Buiten Bewegen.
Bereiken/vinden van de ongeorganiseerde sporter/gebruiker.

Financiële risico's
N.v.t.

Vastgesteld beleid

- Sportvisie "Heel Ermelo Beweegt 2016 - 2020"
- Tactisch plan Sport "Heel Ermelo Beweegt 2017 - 2021"

Nieuw Sportcentrum Ermelo

Onderwerp	Portefeuillehouder
Calluna / De Zanderij	dhr. L.A. van der Velden

Wat willen we bereiken

Coalitieakkoord 2018-2022 Dichterbij
Nieuw Sportcentrum Ermelo
We kiezen voor een zwemvoorziening gericht op doelgroep zwemmen en de mogelijkheid tot recreatie. Het belang van zwemlessen en gezond bewegen voor zowel kinderen als ouderen staat voorop. De huidige plannen worden omgebogen: het recreatieve deel zal niet de boventoon voeren en er worden geen speelse voorzieningen aangebracht. Dit omdat de financiële onderbouwing te onzeker is en de geraamde exploitatiekosten een te groot beslag leggen op de gemeentebegroting die de komende tijd steeds meer onder druk komt te staan.

Ontwikkeling nieuw sportcentrum Ermelo op De Zanderij.
De komst van een nieuw sportcentrum Ermelo is een belangrijke kans voor een open sportpark met een functie voor de wijk West.

Het ontwikkelen van Sportpark de Zanderij tot een Vitaal Sportpark draagt bij aan het verbeteren van sport in de openbare ruimte en aan het versterken van wijk west en de Zanderij als sportpark.
Maatschappelijke partners als sportverenigingen, onderwijs, wijkvereniging West en Welzijn Ermelo worden betrokken bij de ontwikkelingen.
Tevens kan deze ontwikkeling aanleiding zijn tot het realiseren van 'open sportclubs' door de verenigingen die op de Zanderij gevestigd zijn.

Raadsperiode 2018-2022
- Nieuw sportcentrum Ermelo is in het tweede kwartaal van 2021 gerealiseerd. Alle inspanningen zijn erop gericht dat de realisatie binnen de begroting blijft en de duurzaamheid ambitie is ingevuld.
- Sportbedrijf Ermelo is per 1 januari 2019 opgericht en in het jaar 2020 volledig geïmplementeerd en functioneert volgens de uitgangspunten en de begroting van het bedrijfsplan BES.
- Sportpark de Zanderij is ontwikkeld tot een Vitaal Sportpark. Dit betekent dat de Zanderij een meer open en toegankelijker karakter heeft gekregen. Spelen en individueel sporten wordt gefaciliteerd. Maatschappelijke partners geven mede inhoud aan het gebruik van de Zanderij. Deze ontwikkelingen van het gebied lopen gelijk op met het ontwikkelen van het nieuwe sportcentrum Ermelo.

Met de realisatie van het Vitaal Sportpark de Zanderij is de functie van Wijk West versterkt.

Wat gaan we daarvoor doen

Programmabegroting 2021-2024
Nieuw Sportcentrum Ermelo
Na besluitvorming voor het nieuwe Sportcentrum Ermelo in oktober 2018 zijn de plannen verder uitgewerkt richting aanbesteding van de realisatie van het Nieuwe Sportcentrum. Als vorm van aanbesteding is gekozen voor het samenstellen van een ontwerp- en een bouwteam. Start van de bouw is voorzien in het 2e kwartaal van 2021, waarna opening in het 3e kwartaal 2022 is gepland. Een en ander is ook afhankelijk van de RO-procedures/onderzoeken/bestemmingsplan en de discussie rond de PAS-regeling.
Na de afronding van de bouw van het nieuwe sportcentrum, zullen Calluna en de Balverszaal worden gesloopt. De grond is dan beschikbaar voor verdere ontwikkeling.

Sportpark De Zanderij
In het kader van de ontwikkeling van sportpark de Zanderij is in 2019 een subsidieverzoek gedaan voor een bedrag van maximaal € 100.000,00 bij de provincie Gelderland voor het realiseren van een 'vitaal sportpark' op de locatie de Zanderij. De cofinanciering bestaat uit al gemaakte en al geraamde kosten voor het realiseren van het nieuwe sportcentrum op de Zanderij. De subsidie is goedgekeurd in 2019 en het project wordt momenteel uitgevoerd.
Met de beoogde deelnemende maatschappelijke partners wordt een intentie-overeenkomst gesloten voor planvorming en realisatie van het vitaal sportpark.
Dit traject wordt begeleid door Bureau Sport & Ruimte, samen met een ambtelijk projectleider. De kosten hiervoor worden gedekt uit de provinciale subsidie.
De doorontwikkeling van sportpark de Zanderij naar vitaal sportpark is nu ingezet en houdt gelijke tred met de realisatie van het nieuwe sportcentrum.

Het Sportbedrijf van Ermelo (InterActie) is opgericht per 1 januari 2019. Er is in het ontwerp van het sportbedrijf ruimte om beheer en exploitatie van de cultuuraccommodatie hierbij aan te kunnen sluiten. In 2019 is zowel de buitensport (voorheen SSE), sportcentrum Calluna en sportzaal wethouder Balverszaal opgenomen in InterActie. De voorgenomen invlechting van Sportcentrum Triade zal in 2020 worden geëffectueerd. Korfbalvereniging Dindoa heeft eind 2019 het besluit genomen om op eigen kracht het beheer en exploitatie van de sporthal te blijven doen. In 2020 zal het beheer en exploitatie van De Dialoog worden gerealiseerd.

Risico's

Beleidsmatige risico's
Nieuw Sportcentrum Ermelo
Risico's zijn er ten aanzien van de tijdplanning van de bestemmingsplan procedure en de aanbestedingsprocedure.

Sportpark De Zanderij
Risico's t.a.v. van de voortgang van de ontwikkeling van het Vitaal Sportpark de Zanderij zijn er indien de subsidieaanvraag niet wordt toegekend, dan wel als beoogde belanghebbenden niet willen participeren in dit project.

Financiële risico's
De tien belangrijkste financiële risico's zijn opgenomen in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheer. Voor dit speerpunt zijn de volgende risico's opgenomen:

Tabel in Naris opgenomen financiële risico's

Speerpunt	Nr in Naris	Risicogebeurtenis	Gevolg	Kans	Gevolg
Sportcentrum Calluna / de Zanderij	R230	Als gevolg van gewijzigde btw wetgeving wordt voor sport onvoldoende compensatie ontvangen.	Geld - Er ontstaat een nadeel in de begroting.	10%	€ 400.000

Vastgesteld beleid

Nieuw Sportcentrum Ermelo
Op 5 juli 2017 is door de raad besloten tot nieuwbouw van een zwembad en sporthal op locatie De Zanderij. Qua voorzieningenniveau is voor het zwembad besloten tot aanvullingen op recreatief gebied en voor de sporthal extra voorzieningen voor de gymnastiekvereniging. Tevens is meer invulling gegeven aan de duurzaamheid ambitie voor zwembad/sporthal, die naast energieneutraliteit ook klimaatneutraliteit tot doel heeft.

Op 5 juli 2017 is eveneens, vanuit te voorziene fiscale regelgeving, besloten om beheer en exploitatie van het sportcomplex Calluna extern te verzelfstandigen door de oprichting van een overheids-bv (Sportbedrijf Ermelo). Verdere uitwerking van dit besluit in een bedrijfsplan heeft in 2018 plaatsgevonden, waarna de tweede helft 2018 als implementatieperiode geldt. De start van de nieuwe vorm van beheer en de exploitatie fase is voorzien in 2019.

Sportpark de Zanderij

Op 13 juli 2018 heeft het College besloten tot de aanvraag van een subsidie bij de Provincie Gelderland voor het realiseren van een Vitaal sportpark op locatie de Zanderij (zie hiervoor Corsanr: e180024639/ Case: 18e0004700).

Accommodatiebeleid

Onderwerp	Portefeuillehouder
Accommodatiebeleid	dhr. W. Vogelsang
BES Sport	dhr. A.L. Klappe

Wat willen we bereiken

Coalitieakkoord 2018-2022 Dichterbij
N.v.t.

Raadsperiode 2018-2022
Onderwijshuisvesting
Vanaf 2018 wordt op structurele basis bestuurlijk overleg gevoerd met het gehele onderwijsveld in het OOGO. Er wordt in in samenspraak met de schoolbesturen een beleidskader opgesteld. Hierin wordt de gezamenlijke visie op onderwijshuisvesting geformuleerd, alsmede de eerste aanzet voor een integraal huisvestingsplan (IHP). In een IHP worden afspraken gemaakt over huisvesting van onderwijs en kinderopvang, verduurzaming van onderwijsgebouwen en eventuele renovatie of vervanging. De gemeente is verantwoordelijk voor adequate onderwijshuisvesting. Ter uitvoering van deze wettelijke taak gelden specifiek voor onderwijshuisvesting nog de volgende doelstellingen:

- De gemeente streeft naar een goed voorzieningen niveau;
- De gemeente streeft naar een gevarieerd onderwijsaanbod in / nabij elke wijk, aansluitend bij de behoefte;
- Er wordt geanticipeerd op leerling-groei en leerling-krimp;
- Er wordt ingezet op efficiënte inzet van onderwijsgebouwen en nabijgelegen voorzieningen;
- Bij nieuwbouw is duurzaamheid van belang, er wordt uitgegaan van kwalitatief goede gebouwen, waarbij de gemeente het wettelijk verplichte deel bekostigd en het effect van marktwerking leidt tot meer- of minderkosten;
- Met de jaarlijkse lokalenverdeling is transparantie over de inzet van gebouwen en de verhuur van gebouwen.

BES Sport (Beheer en Exploitatie Sportaccommodatie Ermelo)
Door het oprichten van een Sportbedrijf worden de gemeentelijke sportaccommodaties en activiteiten verzelfstandigd en samengevoegd met drie stichtingen die ook sportvoorzieningen beheren en exploiteren in Ermelo (SSE, Triade en Dindoa)
Hiermee ontstaat een organisatie in Ermelo die zich primair richt op beheer en exploitatie van sport accommodaties en op de uitvoering van het sportbeleid.
Op deze wijze ontstaat voor de inwoners van Ermelo, Sportverenigingen en gebruikers van zwem- en sportfaciliteiten één aanspreekpunt voor sport en bewegen in Ermelo.
Tevens wordt hiermee een uitvoeringstaak van de gemeentelijke organisatie op afstand gezet, wat past in de huidige strategie van de gemeente Ermelo.

Na besluitvorming over het verzelfstandigde (sportbedrijf) BES zal in 2019 de fase van beheer en exploitatie starten.
In de begroting is voor deze opstartfase een extra budget meegenomen.
In het bedrijfsplan waarover in oktober besluitvorming plaatsvindt zal een meerjarenbegroting voor het sportbedrijf worden opgenomen, welke eind 2018 zal worden vertaald naar consequenties voor de gemeentebegroting.

Wat gaan we daarvoor doen

Programmabegroting 2021-2024
Onderwijshuisvesting

- Het Op Overeenstemming Gericht Overleg (OOGO) vindt op structurele basis plaats;
- Er wordt uitvoering gegeven aan het IHP dat in samenspraak met het onderwijsveld is opgesteld en waarin wordt ingegaan op krimp en groei, waarin huisvestingsplannen voor scholen integraal worden bekeken en worden afgestemd op de nabije toekomst. Ook de resultaten van het duurzaamheidsonderzoek worden daarin meegenomen;
- Er is duidelijkheid over de dislocatie van De Klokbeker en de onderwijsbehoefte aan het Pretoriusplein, in samenhang met het IHP;
- In 2020 vindt het voorbereidingstraject plaats voor de nieuwbouw van de Rietschans en Driekansen en vinden in 2020 en 2021 de werkzaamheden voor nieuwbouw van beide scholen plaats;
- Jaarlijks worden de onderwijshuisvestingsaanvragen behandeld zoals vastgelegd in de verordening;
- Jaarlijks is er een lokalenverdeling die transparant maakt hoe onderwijsmeters worden ingezet en wordt toestemming voor verhuur in onderwijsgebouwen verleend.

BES Sport
Eind 2018 is opdracht verstrekt voor beheer en exploitatie van de sportvoorzieningen (inclusief onderhoud) en sportstimulering. Met ingang van 01-01-2019 functioneert het sportbedrijf InterActie. Per 1 april 2019 is het gemeentelijke personeel overgegaan naar InterActie. Per 1 juli 2020 is de sporthal Triade als laatste overgegaan naar gemeente Ermelo en is het personeel van Triade overgegaan naar Interactie. De formele vastlegging van het beheer en exploitatie door Interactie in de benodigde overeenkomsten wordt in het 3e kwartaal van 2020 afgerond.

In 2012 heeft de raad van gemeente Ermelo de rapportage Accommodatiebeleid Ermelo, Synergie in vastgoed! vastgesteld voor het verder professionaliseren van de vastgoedorganisatie. Als gevolg van onder meer onderbezetting van de afdeling Vastgoed en Grondzaken zijn de gestelde doelen niet gehaald. Dit leidt tot (financiële) risico’s en bedreigingen voor de gemeente in het beheer en de exploitatie van het vastgoed. Gemeente Ermelo vindt dit een ongewenste ontwikkeling en heeft in 2019 het document uit 2012 geactualiseerd en verder uitgewerkt als “Strategisch beleidskader gemeentelijke vastgoedportefeuille”. Dit document is inmiddels aan de raad aangeboden en in november 2019 door de raad vastgesteld. Er is actief personeel geworven en aangenomen zodat voldoende capaciteit aanwezig is om waar nodig met externe ondersteuning het beleidskader structureel in de organisatie te kunnen implementeren. Na wat personeelsverloop, zwangerschapsverlof en ziekte is de afdeling Vastgoed en Grondzaken in oktober 2020 naar verwachting op de gewenste sterkte.

In de periode maart - juli 2020 is als vervolg op de kerntakendiscussie een verkennend onderzoek verricht met de volgende doelen en resultaten:
- Beheer- en onderhoudsbijdragen van vergelijkbare lokale overheden aan sportaccommodaties en -velden en maatschappelijke accommodaties met een eerste oordeel over de positie van Ermelo hierin.
- De bijdrage van de gemeente Ermelo aan beheer en onderhoud van private accommodaties vergeleken met het onderhoud van de eigen accommodaties en vergeleken met regiogemeenten.
- Efficiencyvoordelen bij mogelijkheden van clustering van gebruik van voorzieningen en samenwerking met buurgemeenten.
Het resultaat betreft een onderbouwing van de bestaande keuzes en afwegingskader voor nieuwe accommodatievraagstukken. Het onderzoek wordt na de zomer aangeboden aan het college van B&W met voorstellen om enkele aanbevelingen uit het onderzoek uit te voeren.

Risico's

Beleidsmatige risico's
BES Sport
Een mogelijk risico is dat de implementatie van BES meer tijd nodig heeft dan voorzien.

Financiële risico's
N.v.t.

Vastgesteld beleid

De Dialoog

Onderwerp	Portefeuillehouder
De Dialoog	dhr.dr. J.A. de Haan

Wat willen we bereiken

Coalitieakkoord 2018-2022 Dichterbij
De Dialoog kent als kerngebruikers Welzijn Ermelo, Vuvera (Volksuniversiteit), de bibliotheek, theater De Dialoog en Cultuurkust. Wij kijken er naar vanuit een drieluik:
als een open en toegankelijk gebouw waarin ruimtes gedeeld kunnen worden. Bij de planontwikkeling zien we kansen voor gedeeltelijke nieuwbouw en een combinatie met woningbouw. Dit als visueel aantrekkelijke rand voor het Raadhuisplein;
als een gevarieerd programma voor ontmoeting, leren, ontspanning en ontwikkeling;
als een samenwerkingspodium voor Ermelose organisaties en instellingen en inwoners die elkaar versterken. Dit levert schaalvoordelen op, zoals winst in beheerpersoneel en flexibiliteit in programmeren. De samenwerking met verschillende organisaties leidt tot een meerwaarde voor de individuele organisatie. belangrijker nog: samenwerking levert een meerwaarde voor de bezoekers en de gehele gemeenschap. De vitaliteit van deze dragers van cultuur en welzijn zijn van belang voor de eigenheid van Ermelo. We streven naar balans tussen de maatschappelijke functie en het ondernemerschap dat nodig is om de exploitaties op peil te houden of te brengen. De gemeente heeft een rol als co-financier voor instellingen en programma's. De investering in het gebouw zal gericht zijn op slimme functionaliteit, mogelijk ook door intensivering van ruimtegebrek in het aangrenzende gemeentehuis zodat met minimale kostprijs een maximale maatschappelijke opbrengst wordt gegenereerd.

Raadsperiode 2018-2022
De Dialoog wordt verticaal en duurzaam uitgebreid en de panden Pinel, Plaza en Stationsstraat 118 worden op termijn gesloopt. De kern-gebruikers worden gezamenlijk gevestigd in de verbouwde Dialoog.
Op deze wijze verwachten we meer synergie tussen de kerngebruikers en het gemeentehuis te kunnen bewerkstelligen. De ruimte die vrij komt door sloop van Pinel, Plaza en Stationsstraat 118 kan op termijn ingezet worden voor andere functies, waaronder woningbouw. Daarnaast wordt onderzocht op welke wijze beheer en exploitatie van de Dialoog in de toekomst het beste kan plaatsvinden.
De verbouwde Dialoog op basis van verticaal duurzaam kan waarschijnlijk in 2022 in gebruik worden genomen.

Wat gaan we daarvoor doen

Programmabegroting 2021-2024
Naar aanleiding van de in 2018 verrichte scenario studie De Dialoog heeft het college gekozen voor Scenario 4. In dit scenario worden de panden Pinel, Plaza, Stationsstraat 118 en zalen 1 tot en met 5 van De Dialoog opgeheven. De rest van het huidige gebouw blijft behouden en wordt opgeknapt en verduurzaamd. Bovenop deze bestaande bouw wordt een verdieping gerealiseerd die in directe verbinding staat met het – bij de verbouw van het gemeentehuis te realiseren – vergaderplein van het gemeentehuis. Door de directe verbinding met het gemeentehuis kunnen de vergaderruimten van het gemeentehuis ook ingezet worden voor activiteiten in De Dialoog.
In de periode april-september 2019 is het functionele en ruimtelijk programma van eisen geactualiseerd en zijn de stakeholders/gebruikers intensief betrokken bij het project. Er zijn 3 varianten als uitwerking van Scenario 4 opgesteld met een volumestudie en een stichtingskostenraming. Er is in september 2019 door het college een keuze gemaakt voor de compacte en transparante variant, waarbij de raadszaal naar de 1e verdieping wordt verplaatst in aansluiting op het vergaderplein. Het projectmanagement voor de verduurzaming/renovatie wordt in april 2020 aanbesteed. Er is een keuze gemaakt voor beheer en exploitatie van De Nieuwe Dialoog door Sport- en Cultuurbedrijf InterActie. Na selectie van de architect en het voorlopig ontwerp voor de zomer van 2020, kan volgens de huidige planning na de zomer het definitief ontwerp en het bouwteam worden geformeerd. Mede afhankelijk van de ontwikkelingen rond de Corona-crisis en de effecten op de planvorming en bouw, is de planning dat aansluitend op de verbouwing/verduurzaming van het gemeentehuis in oktober-november 2020 kan worden gestart met de verduurzaming en nieuwbouw van De Nieuwe Dialoog.

De start van de bouw dient plaats te vinden direct volgend op de verbouwing/verduurzaming van het gemeentehuis. Dit is voorzien in oktober/november 2020. In de begroting is een bedrag van € 7,2 miljoen opgenomen voor De Dialoog. Naast dit bedrag is er een bedrag van € 851.000 beschikbaar voor verduurzaming van de raadszaal en trouwzaal (HvGb), welke onderdeel fysiek deel uitmaakt van de Nieuwe Dialoog.

De herontwikkeling van vrijkomende locaties Pinel, Plaza en Stationsstraat 118 wordt, zoals reeds eerder is besloten door de Raad, ondergebracht in een separaat project.

Risico's

Beleidsmatige risico's
N.v.t.

Financiële risico's
N.v.t.

Vastgesteld beleid

Educatie

Educatie

Onderwerp	Portefeuillehouder
Onderwijs	dhr.dr. J.A. de Haan
Kunst en Cultuur	dhr.dr. J.A. de Haan

Wat willen we bereiken

Coalitieakkoord 2018-2022 Dichterbij
Jeugd en kansen
We gaan de deelname van de Ermelose jeugd aan het maatschappelijke leven vergroten en daarmee ook het startkapitaal van deze groep. We doen dat door:

- het opwaarderen van het bewegingsonderwijs. De specifieke vorm wordt in overleg door de scholen bepaald. Meer schoolzwemmen is onderdeel van het keuzepakket;
- het aanbieden van op kinderen gerichte sport, spel, educatie en cultuur. Plus steunmaatregelen gericht op het wegnemen van die belemmeringen tot meedoen (bijvoorbeeld armoede) in de weg staan verminderen;
- het samen met jongeren organiseren van een variatie aan voorzieningen voor jongere en oudere jeugd.

Raadsperiode 2018-2022
Onderwijs
We willen een divers onderwijsaanbod van voldoende kwaliteit, zodat kinderen, jongeren en volwassenen voldoende kunnen deelnemen aan het maatschappelijk leven.
Het onderwijs (schoolbesturen en samenwerkingsverbanden Passend Onderwijs) is primair verantwoordelijk voor het bieden van goed en kwalitatief onderwijs en om kinderen een passende onderwijsplek te bieden.
Gemeenten hebben een taak op het gebied van:
- onderwijshuisvesting (zie speerpunt accommodatiebeleid)
- onderwijskansenbeleid (voorheen onderwijsachterstanden) voor 0-12 jarigen
- toezicht op voldoende openbaar onderwijs
- leerplicht
- voorkomen thuiszitters en voortijdig schoolverlaten
- aansluiting van jeugdhulp op onderwijs, door het ontwikkelen van integrale arrangementen
- aanpak laaggeletterdheid
- bevorderen integratie van statushouders Integratie statushouders is participatiebudget. Wordt in deze begroting ondergebracht onder inclusieve samenleving

Kunst en Cultuur
Zoals in de Cultuurnota 2016-2020 staat beschreven willen we bijdragen aan een levendig cultureel klimaat. Drie maatschappelijke effecten staan centraal:
1. Educatie: cultuur in het onderwijs en deelname aan kunst en cultuur door kinderen en jongeren
2. Zorg: stimuleren van de ontplooiing van specifieke doelgroepen
3. Economie: vergroten van de aantrekkelijkheid van Ermelo voor bewoners en bezoekers

We beslaan het culturele aanbod aan de hand van zes pijlers: media en letteren; cultureel erfgoed; beeldende kunst en bouwkunst; amateurkunst en kunsteducatie; podiumkunsten en film; evenementen en festivals. In het proces naar een nieuwe Cultuurnota in 2021 zal worden gekeken of dit nog steeds de te bereiken maatschappelijke effecten zijn, of dat deze geactualiseerd dienen te worden. Over de manier waarop wij de effecten willen bereiken zullen wij in gesprek gaan met de culturele partners.

Aanpak Laaggeletterdheid
In de aanpak laaggeletterdheid wordt via het Taalhuis (netwerksamenwerking van formele taalaanbieders, Welzijnsorganisaties Harderwijk, Ermelo. Putten en Nunspeet en de gemeenten Harderwijk, Ermelo, Putten en Nunspeet) een regionale bijdrage geleverd aan het programma Tel mee met Taal. Dit programma richt zich door middel van een netwerksamenwerking met alle lokale en regionaal betrokken partners op het bestrijden van laaggeletterdheid en het voorkomen hiervan en loopt tot eind 2019. In de looptijd van het actieprogramma wordt de netwerkstructuur verstevigd, worden nieuwe taalvrijwilligers getraind die ingezet worden als taalmaatje, taalcoach of begeleider van laaggeletterden en wordt ingezet op een regionale bijdrage op de landelijke hoofddoelstelling om 45.000 nieuwe deelnemers aan een taaltraject te laten starten.
De bestrijding van laaggeletterheid is inmiddels als landelijk thema "Mensen die zich met het Nederlands niet goed kunnen redden" opgenomen in de opgave Merkbaar beter in het sociaal domein van het landelijk interbestuurlijk programma en wordt op deze basis voortgezet omdat de landelijke evaluatie zeer gunstige resultaten heeft laten zien.

Hoofdlijnen Kerntakendiscussie (raadsbesluit dd 4 juli 2019)
Doelenboom Ontplooiing en ontwikkeling
Beoogd maatschappelijk effect: Een gemeente met een divers aanbod waarin elke inwoner zich kan ontplooien

Doelen:
- Inwoners kunnen zich ontwikkelen door onderwijs
- Inwoners en bezoekers kunnen zich verrijken door een rijk cultureel aanbod

Subdoelen:
- Voorkomen van onderwijsachterstanden
- Toezien toegang en gebruik van onderwijs
- Zorgen voor passende onderwijshuisvesting
- Bestrijden en voorkomen van laaggeletterdheid
- Cultuur in het onderwijs
- Deelname van kinderen en jeugd aan cultuur
- Laagdrempelig en passend aanbod
- Aantrekkelijk voor inwoners, bezoekers en stakeholders

Hieronder hangen de volgende activiteiten:
- Peuterspeelzalen
- Vroegen voorschoolse educatie
- Aanpak voortijdig schoolverlaten
- Handhaven leerplicht

- Leerlingenvervoer
- Onderwijskansen beleid
- Aansluiting jeugdhulp op onderwijs
- Onderwijshuisvesting
- Educatie-trajecten laaggeletterdheid aanbieden voor volwassenen
- Informele educatie-trajecten subsidiëren aan Bibliotheek NW Veluwe
- Basisvoorzieningen handhaven
- Uitvoering cultuurnota
- Monitoren prestatieafspraken Bibliotheek NW Veluwe
- Evalueren Cultuurnota 2016-2020
- Toekennen van subsidies om te zorgen voor passend en laagdrempelig toegankelijk aanbod van culturele voorzieningen
- Facilliteren en regisseren van cultureel initiatief
- Onderhouden van relaties met culturele organisaties
- Vergroting en beleving van het cultureel erfgoed
- In stand houden basis infrastructuur

Hoofdlijnennotitie Kerntakendiscussie - visie op thema's en opdracht college (raadsbesluit dd 30 oktober 2019)
Ontplooiing en ontwikkeling
Visie: Faciliterende overheid in de wettelijke taken, zonder de niet-wettelijke taken bij voorbaat uit te sluiten.
Nadere uitwerking:
- Te onderzoeken of er mogelijkheden zijn voor een eigen bijdrage (bijvoorbeeld van scholen) voor het gebruik van diensten op het gebied van kunst en cultuur;
- Te onderzoeken wat de mogelijkheden zijn voor geldstromen van elders, bijvoorbeeld vanuit de provincie of alternatieve financieringen zoals sponsering en de inzet van particuliere initiatieven;
- Te onderzoeken welke mogelijkheden er liggen in het beter afstemmen van het gebruik van accommodaties door onderlinge clustering en samenwerking, ook met buurgemeenten.

Wat gaan we daarvoor doen

Programmabegroting 2021-2024
Onderwijs
Het onderwijs (schoolbesturen en samenwerkingsverbanden Passend Onderwijs) is primair verantwoordelijk voor het bieden van goed en kwalitatief onderwijs en om kinderen een passende onderwijsplek te bieden.
Gemeenten hebben een taak op het gebied van:
- onderwijshuisvesting (nieuwbouw)
- onderwijskansenbeleid (voorheen onderwijsachterstanden) voor 0-12 jarigen
- toezicht op voldoende openbaar onderwijs
- leerplicht
- leerlingenvervoer
- voorkomen thuiszitters en voortijdig schoolverlaten
- aansluiting van jeugdhulp op onderwijs, door het ontwikkelen van integrale arrangementen
- aanpak laaggeletterdheid
- bevorderen integratie van statushouders -> bevorderen van integratie van statushouders is ondergebracht bij inclusieve samenleving, betreft participatiebudget.

In overleg met samenwerkingsverbanden Passend Onderwijs en de schoolbesturen werken we aan voorzieningen zo nabij en passend als mogelijk. Waar kinderen, vanwege een beperking of stoornis, niet zelfstandig en nabij naar school kunnen wordt leerlingenvervoer ingezet.

We zetten in op een versterking van het onderwijsaanbod en de gemeentelijke taken en willen samenwerking en integrale arrangementen bevorderen. We werken aan thuisnabij en passend onderwijs, en een onderwijskansenbeleid voor 0-12 jarigen. We werken aan een integrale aanpak voor kwetsbare jongeren.

Aanpak Laaggeletterdheid
Het regioplan Laaggeletterdheid 2020-2024 richt zich op het bestrijden van laaggeletterdheid en het voorkomen hiervan, in samenwerking met alle lokaal en regionaal betrokken partners.
Op basis van dit plan zijn de formele taaltrajecten (met een diploma) aanbesteed en gegund aan Top Taal. De non formele trajecten (niet gericht op een diploma) zijn via subsidie door centrumgemeente Apeldoorn verstrekt aan de Taalhuizen. Bibliotheek Noord West Veluwe is de penvoerder van het Taalhuis in onze regio.

Kunst en cultuur
In 2021 zullen wij de uitvoering van de acties uit de Cultuurnota 2016 - 2020 evalueren. Dat doen wij met de culturele partners. Om ook in de komende jaren zichtbaar te kunnen werken aan cultuur in Ermelo willen we Cultuurnota een vervolg geven om ook vanaf 2021 zoveel mogelijk culturele activiteiten te ontplooien en stimuleren. Dat zal in ieder geval zijn:
- Versterken van de huidige activiteiten en nieuwe initiatieven faciliteren als dit mogelijk is en past bij het bestaande aanbod.
- Samen met de negen regio gemeenten en in samenspraak met de Provincie een vervolg geven aan het Cultuur- en Erfgoedpact. Zodat we samen met de culturele partners de kansen die er zijn benutten om kunst en cultuur in Ermelo, en op de Veluwe, nog meer op de kaart zetten.
- Faciliteert van het cultuur platform waarin allerlei culturele organisaties ontwikkelingen en

initiatieven bespreken. De samenwerking binnen de cultuur sector krijgt steeds meer vorm. Zoals laagdrempelige culturele activiteiten en evenementen en de verbinding daartussen.
- Beleving en de aantrekkelijk van de cultuurhistorie en het bewustzijn daarover verbeteren, hierbij onder andere aansluiting zoeken met Veluwe op 1.

Risico's

Beleidsmatige risico's
Onderwijs
- Onvoldoende gedeeld belang en urgentie op samenwerking.
- Druk op eigen taken is te groot.

Kunst en cultuur:
Bij de uitvoering van het cultuurbeleid zijn veel partijen betrokken; alle partijen maken samen het culturele aanbod in Ermelo en zijn dus van elkaar afhankelijk. We laten zien wat we zelf aan de samenwerking willen bijdragen, maar ook wat we van anderen verwachten.

Financiële risico's
N.v.t.

Vastgesteld beleid

- Herijking en opdracht Het Pakhuis (2017)
- Cultuurnota 2016-2020 Zorg voor Cultuur, zorg voor elkaar (2016)
- Visiedocument Peuterspeelzaalwerk ‘De toekomst begint vandaag’ 2015
- Subsidieregeling Peuteropvang 2018
- Aanpak Statushouders (2018)
- Sluitende aanpak minder zelfredzame jong volwassenen 16-27 jaar (2018)

Indicatoren

Indicator	Eenheid	Periode	Ermelo	Nederland	Bron
% Niet-sporters	%	2016	47,6	48,7	Gezondheidsmonitor volwassenen (en ouderen), GGD’en, CBS en RIVM
Personen met een bijstandsuitkering	per 10.000 inw 18jr eo	1e halfjaar 2019	217	373,9	CBS - Participatiewet
Lopende re-integratievoorzieningen	per 10.000 inw 15-64jr	1e halfjaar 2018	193,3	305,2	CBS - Participatiewet
Cliënten met een maatwerkarrangement Wmo	per 10.000 inw	2e halfjaar 2019	640	630	CBS - Monitor Sociaal Domein WMO
Kinderen in uitkeringsgezin	%	2018	3	7	CBS Jeugd
Werkeloze jongeren	%	2018	3	2	CBS Jeugd
Voortijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	%	2018	2	1,9	DUO/Ingrado
Absoluut verzuim	per 1.000 leerplichtigen	2017	0	1,8	DUO/Ingrado
Relatief verzuim	per 1.000 leerplichtigen	2018	26	23	DUO/Ingrado
Jongeren met jeugdhulp	%	2e halfjaar 2019	10	10,5	CBS Jeugd
Jongeren met jeugdreclassering	%	2e halfjaar 2019	0,5	0,3	CBS Jeugd
Jongeren met jeugdbescherming	%	2e halfjaar 2019	2,1	1,1	CBS Jeugd

bron: waarstaatjegemeente.nl (4 augustus 2020)

Wie zijn daarbij betrokken

Bij de uitvoering van het programma Samen Leven in Ermelo zijn de volgende verbonden partijen betrokken:
- GGD Noord- en Oost- Gelderland (GGD NOG)
- Meerinzicht (MIZ)
- Interactie

Wat hebben we er voor over

Budgetten		Meerjarenbegroting			
		2021	2022	2023	2024
Programma Samen Leven in Ermelo	lasten	41.679.000	41.349.000	40.408.000	40.990.000
	baten	-5.923.000	-6.031.000	-5.869.000	-5.864.000
Saldo		35.756.000	35.318.000	34.539.000	35.126.000

Investeringen		Meerjarenbegroting			
		2021	2022	2023	2024
Programma Samen Leven in Ermelo	lasten	19.515.000	15.865.000	1.589.000	-348.000
	baten	-2.616.000	-2.347.000	-260.000	-58.000
Saldo		16.899.000	13.518.000	1.329.000	-406.000

Het gedetailleerde investeringsoverzicht is opgenomen in onderstaand overzicht:
Investeringsplan Samen Leven in Ermelo

Autorisatieniveau raad

De raad autoriseert alle baten en lasten op programmaniveau.

De raad autoriseert alle investeringskredieten.

De raad autoriseert alle toevoegingen aan en beschikkingen over de reserves en voorzieningen.

Met uitzondering van een aantal budgetten en kredieten die wel in de begroting zijn opgenomen maar nog niet vrij zijn gegeven door de raad, zie overzicht bij het onderdeel budgetrecht raad.

Programma Samen Wonen in Ermelo

Algemeen

Programma Samen Wonen in Ermelo bestaat uit onderstaande speerpunten, onder elk speerpunt zijn de onderwerpen opgenomen die hierop betrekking hebben.

1. Duurzaamheid
2. Omgevingswet
3. Wonen
4. Ruimtelijke Ordening
5. Ontwikkeling grote Zorgterreinen
6. Markt 2.0
7. Mobiliteit
8. Landschap en Omgevingsgroen
9. Kwaliteit Openbare Ruimte

Duurzaamheid

Onderwerp	Portefeuillehouder
Water	dhr. L.A. van der Velden
Duurzaamheid en milieu	dhr. L.A. van der Velden
Afvalbeleid	dhr. L.A. van der Velden

Wat willen we bereiken

Coalitieakkoord 2018-2022 Dichterbij
Duurzaamheid
Ermelo zet de energietransitie versneld door. Ermelo is in 2030 energieneutraal en in 2035 klimaatneutraal.
We weten nu al dat dit een ingrijpende opgave is met grote consequenties voor beleid en investeringen en ook enorm zal steunen op initiatieven uit de samenleving.
De gemeente zal er alles aan doen deze initiatieven te ondersteunen en de financierbaarheid mogelijk te maken. In deze bestuursperiode wordt daarvoor de eerste aanzet gegeven.
De doelen voor de periode 2018-2022 zijn gericht op:

- energiebesparing per huishouden en bij bedrijven, organisaties en instellingen;
- CO2 reductie;
- meer eigen energieopwekking ten behoeve van Ermelo in samenwerking met de regio;
- afbouw gasaansluitingen en 100% gasloos bij alle nieuwbouw;
- klimaatadaptief ontwerpen, bouwen en beheren.

Raadsperiode 2018-2022
We blijven werken aan de duurzaamheidsdoelstellingen om in 2030 een energieneutrale en in 2035 een klimaatneutrale gemeente te zijn. Op kortere termijn is de doelstelling 10% energie te besparen en 10% meer duurzame energie op te wekken in 2020. Hiervoor werken we binnen het programma duurzaamheid aan zeven speerpunten:

- inwonersparticipatie;
- bedrijven/maatschappelijke organisaties;
- de gemeente als voorbeeld;
- communicatie staat centraal;
- meten & monitoren;
- grootschalige duurzame opwek;
- duurzame mobiliteit.

Naar aanleiding van de tussenevaluatie die begin 2018 is afgerond, is meer focus aangebracht in het programma door vier topprioriteiten te benoemen: warmtetransitie, verduurzaming bedrijven, grootschalige opwek en communicatie.

Op deze vier fronten wordt de resterende periode van het huidige programma duurzaamheid (t/m 2020) extra ingezet om flinke stappen te zetten richting de energiedoelstelling.

Klimaatadaptatie
Met het tekenen van het regionaal manifest ruimtelijke adaptatie heeft de gemeente Ermelo zich gecommitteerd om in 2020 'klimaatbewust te handelen' en in 2050 'klimaatrobuust te zijn'.

Hoofdlijnennotitie Kerntakendiscussie (raadsbesluit dd 4 juli 2019)
Doelenboom Duurzaamheid
Beoogd maatschappelijk effect: Een leefbaar Ermelo, nu en voor de volgende generaties.

Doelen:
- In 2025 50% minder gebruik vervuilende energie en 50% meer duurzame energie door inwoners en bedrijven
- Ermelo is in 2030 een energieneutrale, en in 2035 een klimaatneutrale gemeente
- Gedragsverandering in gedachtegoed ten opzichten van plastic tijdperk

Subdoelen:
- In 2020 is er 10% energie bespaard en 10% meer duurzame energie opgewekt
- Verduurzaming bedrijfsleven
- Stimuleren warmtetransitie
- Stimuleren duurzaam vervoer
- Circulair bouwen
- Stimuleren duurzame inkoop
- Aantal kilo's restafval naar beneden
- Minder zwerfafval
- Bevorderen bewustzijn over duurzaamheid

Hieronder hangen de volgende activiteiten:
- Energieopwekking i.s.m. de regio
- Stresstest klimaatadaptatie
- Aanjagen verduurzaming bedrijfsleven
- Sectorale aanpak detailhandel, horeca, zorg en vakantieparken
- Afbouw gasaansluitingen en 100% gasloos bij nieuwbouw
- Vaststellen wijkwarmteplan
- Uitvoeren warmtetransitieplan
- CO2 reductie
- Acties o.b.v. gemeentelijke mobiliteitsvisie 2018
- Integreren laadpalen in nieuwbouw
- Klimaatadaptief ontwerpen, bouwen en beheren
- Waterbeleid nader uitwerken
- Toepassen kaders duurzame inkoop
- Communicatiecampagnes top prioriteiten duurzaamheid
- Afvalbeleid
- Vervanging verzamelcontainers gft- en restafval
- Planologische medewerking op het gebied van grootschalige wind, zon en biomassa, actieve stimulering en ophalen van initiatieven

Hoofdlijnennotitie Kerntakendiscussie - visie op thema's en opdracht college (raadsbesluit dd 30 oktober 2019)
Visie: De rol van de gemeente is een presterende overheid, die faciliterend, verbindend, ondersteunend én aanjager is. Binnen duurzaamheid komen alle rollen van de overheid naar voren, dit is afhankelijk van het thema. Er is geen reden om het huidige beleid te wijzigen. Continueer de inspanningen die nu al worden gedaan.
Nadere uitwerking: n.v.t.

Wat gaan we daarvoor doen

Programmabegroting 2021-2024
Programma Duurzaamheid
Begin 2018 zijn de "topprioriteiten" binnen het programma Duurzaamheid benoemd, naar aanleiding van de tussenevaluatie:
1. Warmtetransitie (speerpunt inwonersparticipatie en bedrijven en MO).
2. Verduurzaming bedrijfsleven (speerpunt samenwerken maatschappelijke organisaties en bedrijven).
3. Grootschalige opwek duurzame energie.
4. Communicatie (voornamelijk ten dienste van bovenstaande drie prioriteiten).

Inspanningen binnen de vier belangrijkste speerpunten zijn onder andere:
- opstellen van de Transitievisie Warmte (besluitvorming Q1 2020);
- uitvoering geven aan de eerste Wijk van de Toekomst (gasloos) volgens plan van aanpak behorend bij subsidieaanvraag provincie Gelderland;
- opstarten proces naar gasloos in andere wijk(en) zoals aangegeven in de Transitievisie Warmte;
- aanjagen van verduurzaming bij de grootste energieverbruikers in Ermelo, verduurzaming bedrijventerreinen;
- sectorale aanpak voor detailhandel, horeca, zorg en vakantieparken;
- planologische medewerking aan initiatieven op het gebied van grootschalige wind, zon en biomassa, actieve stimulering en ophalen van initiatieven;
- met de regio Noord-Veluwe opstellen van een Regionale Energie Strategie (vaststelling concept RES 1.0 in Q2 2020);
- communicatiecampagnes ter ondersteuning van de topprioriteiten, algemene communicatie om bewustwording te vergroten en inwoners/bedrijven/organisaties te stimuleren een bijdrage te leveren aan de gemeentelijke doelen.

Waterbeleid

De rioolwaterbergingsopgave wordt nader uitgewerkt qua locatie en benodigde middelen. Uit nader onderzoek is gebleken dat de oorspronkelijk gekozen locaties niet geschikt zijn. De verwachte kosten voor alternatieve locaties en borging van de in het BRP met de regio afgesproken hoeveelheid water zullen een extra investering van € 11,3 miljoen vragen.
Het onderzoeken naar goede en geschikte locaties voor de rioolwaterbergingsopgave was/is nodig omdat bij de beoogde locaties van De Driehoek en Kerkdennen sprake is van beperkingen met betrekking tot plaats (rijksarcheologisch monument (Kerkdennen), omvang (De Driehoek) en voorwaarden door derden (milieuvoorwaarden), kruispunt spoorbaan (De Driehoek en Kerkdennen) en gasleiding (De Driehoek).
In 2020 wordt een nieuw ZAP opgesteld. De looptijd van het huidige ZAP (6 jaar) is t/m 2020.

Klimaatadaptatie
Er wordt gewerkt aan een 'stresstest' om toekomstige knelpunten op het gebied van wateroverlast, waterveiligheid, hittestress en droogte in beeld te krijgen. Daarnaast wordt in beeld gebracht welke inspanningen binnen het bestaand beleid en projecten al bijdraagt aan een klimaatadaptieve gemeente. Deze verkenning leidt tot een voorstel om het thema klimaatadaptatie beter in te bedden in de organisatie en waar nodig aanvullende projecten en inspanningen te benoemen om toe te werken naar een klimaatadaptieve gemeente. Hiermee voldoen we tevens aan de afspraken binnen het Regionaal Manifest Ruimtelijke Adaptatie, dat is ondertekend door de gemeenten, provincies en waterschap binnen de regio van het waterschap Vallei en Veluwe.

Afvalbeleid
1. Nader onderzoek en eventueel vervolg op de succesvolle pilot om groente- en fruitafval (= keukenafval) apart in te zamelen en te verwerken om zo geld, grondstoffen en milieu te sparen.
2. In samenwerking met de vereniging Oud papier Aktie Ermelo een betere scheiding en meer oud papier uit het restafval te halen.
3. Een regionale afvalcampagne om het scheiden van afval te bevorderen.
4. Het project Schoon Belonen voortzetten.
5. Actie om afval van vuurwerk op te ruimen.

Het afvalbeleid maakt onderdeel uit van het programma Duurzaamheid 2016-2020, dat in juni 2016 door de gemeenteraad is vastgesteld.

Risico's

Beleidsmatige risico's
Voor het halen van onze doelstellingen zijn we afhankelijk van actie van derden. Bedrijven, inwoners en maatschappelijke organisaties moeten zelf besluiten om maatregelen te nemen tot verduurzaming. Er is dus een risico dat de bijdrage van partners lager kan uitvallen dan gepland.

Financiële risico's
De tien belangrijkste financiële risico's zijn opgenomen in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheer. Voor dit speerpunt zijn de volgende risico's opgenomen:

Tabel in Naris opgenomen financiële risico's

Speerpunt	Nr in Naris	Risicogebeurtenis	Gevolg	Kans	Gevolg
Duurzaamheid Milieu	R222	Mogelijke saneringskosten de Zanderij op basis van minimale variant.	Geld - Er ontstaat een nadeel in de begroting.	90%	€ 1.000.000

Vastgesteld beleid

Waterbeleid:
- Verbreed Gemeentelijk RioleringsPlan 2009-2013 (2009)
- BasisRioleringsPlan 2012-2022
- Bestuursovereenkomst OAS - Harderwijk
- Notitie Vervolgstappen in de samenwerking in de afvalwaterketen (Regio Noord-Veluwe)
- Zuiveringskring Afvalwaterketen Plan 2015-2020

Duurzaamheid:
- Programmaplan Duurzaamheid 2016-2020
- Subsidieregeling woningisolatie 2018
- Verordening duurzaamheidslening Ermelo 2018
- Verordening stimuleringslening Ermelo 2018

Afvalbeleid:
- Communicatieplan focus doorontwikkeling afval meer waard (2014)
- Tariefdifferentiatie afvalstoffenheffing

Omgevingswet

Onderwerp	Portefeuillehouder
Omgevingswet	dhr. A.L. Klappe

Gezondheidszorg	dhr. A.L. Klappe
Vergunningverlening WABO	dhr. W. Vogelsang

Wat willen we bereiken

Coalitieakkoord 2018-2022 Dichterbij
De Omgevingswet willen we ontwikkelen als een sturingsinstrument dat de Ermelose samenleving uitnodigt tot het (mee)maken en mee bepalen van plannen. Een ‘ja, mits’ in plaats van ‘nee, tenzij’ houding past daar goed in. We willen uitnodigend en open in gesprek gaan met inwoners, ondernemers en organisaties.

Raadsperiode 2018-2022
In 2019 en 2020 gaan we ons voorbereiden op de inwerkingtreding van de Omgevingswet op 1 januari 2021. In 2021 en 2022 geven we uitvoering aan de implementatie van de wet.

Wat gaan we daarvoor doen

Programmabegroting 2021-2024
Omgevingswet
Op dit moment wordt op nationaal, regionaal en lokaal niveau hard gewerkt om de Omgevingswet in werking te kunnen laten treden. Met de Omgevingswet wil de overheid de regels voor ontwikkelingen in de fysieke leefomgeving vereenvoudigen en samenvoegen. De Omgevingswet betekent een flinke verandering, zowel voor onze inwoners, de ambtelijke organisatie, maar ook voor college en raad. De Omgevingswet kent drie grote thema's waar de veranderingen gaan plaatsvinden: 1) het digitaal stelsel Omgevingswet (DSO), 2) wet (beleid en instrumenten: omgevingsvisie, omgevingsplan, programma's en omgevingsvergunningen) en 3) anders werken (cultuur/gedrag en processen).

Wij gaan verder met het uitvoeren van alle deelprojecten die horen bij het implementatieplan van de Omgevingswet in Ermelo:
1. Digitaal stelsel: samen met Harderwijk, Zeewolde en Meerinzicht maken we de digitale systemen voor iedereen klaar en toegankelijk zodat alle informatie over de fysieke leefomgeving makkelijk te vinden en te gebruiken is voor evt. nodige vergunningen;
2. Wet: we stellen een Omgevingsvisie op en vast waarbij de maatschappij participeert, we brengen in beeld welke bestemmingsplannen straks in het omgevingsplan komen en maken vervolgens een omgevingsplan, we kijken of er programma's nodig zijn voor de gemeente Ermelo en we zorgen voor een goed en efficiënt werkproces voor omgevingsvergunningen;
3. Anders werken: we richten de werkprocessen in volgens de Omgevingswet en leiden de mensen op, zodat zij voldoende kennis en vaardigheden hebben om op een andere manier te werken. De nieuwe manier van werken gaat uit van samenwerking met alle betrokken partijen.

Met de komst van de Omgevingswet zal het proces van vergunningverlening ook veranderen. De WABO wordt opgenomen in de Omgevingswet waarmee er een nieuw toetsingskader komt voor de huidige vergunningverlening. Dit element nemen we mee bij het inrichten van de nieuwe werkprocessen.

Risico's

Beleidsmatige risico's
N.v.t.

Financiële risico's
N.v.t.

Vastgesteld beleid

Wonen

Onderwerp	Portefeuillehouder
Woonvisie / Woningbouw	dhr. A.L. Klappe
Sociale huur	dhr. A.L. Klappe
Woonvariaties & tijdelijke huisvesting	dhr. A.L. Klappe
Wonen met zorg	dhr.dr. J.A. de Haan

Wat willen we bereiken

Coalitieakkoord 2018-2022 Dichterbij
Wonen
Ermelo verhoogt de omvang en bouwtempo voor woningen. Variatie in vorm, prijs en het

bedienen van verschillende groepen inwoners is daarbij belangrijker dan een hoge bouwproductie voor gemiddelde kopers/huurders. Wij kiezen voor het "ongemiddelde" en hebben als doel om vooral jongeren aan Ermelo te binden: voor starters en jongeren willen we minimaal 240 woningen realiseren die financieel passend zijn. Ook seniorenappartementen en woonvoorzieningen voor inwoners met een zorgvraag, mensen met een urgentie en tijdelijke woningzoekenden. Dit "maatwerkwonen" wordt ondersteund met een starterslening en blijverslening.
We kiezen voor een aanpak gericht op doorstroming van de vastzittende c.q. "scheefwonende" Ermelose woonmarkt, door voor potentiële doorstromers meer uitnodigend en passend te bouwen. We gaan voor ongewone oplossingen. Zoals herbestemmen van bedrijfspanden, winkelpanden of recreatiewoningen, opsplitsen van woningen of bouwen van tiny houses. Met woningcorporaties maken we termijngebonden prestatieafspraken voor jongerenhuisvesting. De woonontwikkelingen op de recreatieterreinen voegen wij in als onderdeel van ons woonbeleid.
Wij zien vastgoed in gemeentehanden als publiek goed. Daarbij willen we de regie van woningbouwontwikkelingen in handen van de gemeente, kiezen we voor actieve grondaankoop voor woningbouw en stimuleren wij maatschappelijke initiatieven (bijvoorbeeld CPO, zelfbouwprojecten, woonwerkzorginitiatieven, meergeneratiewoningen) om zelf woningen te (ver)bouwen en te beheren.

Raadsperiode 2018-2022
Met ons woonbeleid willen we bereiken dat er voor alle groepen bewoners een passend woonaanbod is in de gemeente Ermelo. Dit betekent dat de woningvoorraad de komende jaren moet worden uitgebreid of dat bestaand vastgoed moet worden aangepast. Wij richten ons daarbij specifiek op woonproducten waarin op dit moment geen of te weinig aanbod is. Daarbij kijken we naar permanente, maar ook naar tijdelijke oplossingen.

Hoofdlijnennotitie Kerntakendiscussie (raadsbesluit dd 4 juli 2019)
Doelenboom Wonen
Beoogd maatschappelijk effect: Een gemeente waar voor alle groepen inwoners een passend woonaanbod is

Doelen:
- Jongeren en starters binden aan Ermelo
- Variatie in vorm en prijs van het woningaanbod en het bedienen van verschillende groepen inwoners

Subdoelen:
- Toereikend aantal financieel passende woningen voor starters en jongeren
- Doorstroming bevorderen
- Voldoende woningen voor tijdelijk woningzoekenden en spoedzoekers

Hieronder hangen de volgende activiteiten:
- Prestatieafspraken maken met woningcorporaties
- Evaluatie (verordening) starterslening
- Evalueren startersleningen en onderzoek alternatieven
- Vervolg afwegingskader woningbouwplannen
- Actualiseren gemeentelijke woonvisie
- Actualiseren huisvestingsverordening
- Opstellen uitvoeringsagenda obv de nieuwe visie op wonen met zorg
- Tweejaarlijks monitoren woonbeleid (Planmonitor Wonen)
- Vervolg verordening sociale woningbouw
- Tussentijds monitoren jaarafspraken UWOON
- Evalueren project tijdelijke huisvesting

Hoofdlijnennotitie Kerntakendiscussie - visie op thema's em opdracht college (raadsbesluit dd 30 oktober 2019)
Visie: De rol van de gemeente is een presterendeen rechtmatige overheid, die initiatieven neemt, stimuleert, een actieve rol pakt, kansen opspoort en actief grondbeleid toepast.

Kaders:
- Woningvoorraad passend voor een evenwichtige bevolkingsopbouw
- Streven evenwichtig woningaanbod (vasthouden verdeling koop-huur)
- Breed pallet sturingsinstrumenten
- Actief grondbeleid
- Zoeken naar plekken waar woningen gebouwd kunnen worden

Nadere uitwerking:
Vanuit deze visie en kaders het thema Wonen verder uit te werken, waarbij ook de volgende onderdelen vanuit de beschouwing in hoofdlijnen (Hoofdlijnennotitie) worden meegenomen:
1. De kostendekkendheid van de WABO-leges nader bezien (naar 100%, nu zo'n 95%)
2. Presterende overheid

Wat gaan we daarvoor doen

Programmabegroting 2021-2024
Woonbeleid & monitoring
Om houvast te hebben bij het maken van toekomstbestendige keuzes, heeft de gemeente Ermelo behoefte aan een samenhangend, integraal, gedragen, maar ook een flexibel woonbeleid. Begin 2021 wordt hiervoor een nieuwe woonvisie opgesteld met daarbij ook een uitvoeringsagenda.

Deze uitvoeringsagenda staat in 2021 centraal in de werkzaamheden rondom het thema wonen. De nieuwe visie staat niet op zichzelf, maar zoekt verbinding met beleidsterreinen die een link hebben met het thema wonen.

Een hulpmiddel bij het monitoren van ons woonbeleid is de Planmonitor Wonen. Via dit (provinciale) instrument wordt twee maal per jaar in kaart gebracht hoe de gemeente er voor staat wat betreft woningbouwinitiatieven. Zijn er voldoende nieuwbouwplannen voor de behoefte aan woningen? En richten deze plannen zich op de juiste woonsegmenten? In de halfjaarlijks rapportage over de Ermelose nieuwbouwplannen wordt dit inzichtelijk gemaakt. Ook wordt in de rapportage gemonitord wat de effecten zijn van de verordening sociale woningbouw en het beleid afweging woningbouwplannen, die beide in 2019 zijn vastgesteld.
Naast monitoring op lokaal niveau wordt ook op regionaal niveau de woningbouwproductie gemonitord. Aansluitend aan het regionale woningbehoefteonderzoek dat in 2019 heeft plaats gevonden is er gekozen om niet langer regionaal afspraken te maken over regionale en gemeentelijke nieuwbouwaantallen. Voortaan wordt de regionale nieuwbouwbehoefte bepaald door de nieuwbouw-behoefte van de lokale woonvisies als uitgangspunt te nemen en op te tellen tot een regionaal totaal. Monitoring wordt gebruikt om regionaal vast te stellen in welke mate bouwplannen daadwerkelijk gerealiseerd worden en hoe de nieuwbouw in één gemeente zich verhoudt tot de ontwikkelingen in andere gemeenten. Als wordt geconstateerd dat een gemeente of de regio als geheel te veel uit de pas lopen, dan zal, in afstemming met de provincie, worden bepaald of bijstelling van de nieuwbouwambities noodzakelijk is.

Afweging woningbouw
In 2020 is er voor het eerst gewerkt met het beleid afweging woningbouw. Elk jaar hebben initiatiefnemers op een vast moment (voor 1 maart) de mogelijkheid om plannen aan te melden voor een afwegingsronde. Tijdens deze afwegingsronde wordt vastgesteld aan welke woningbouwplannen de gemeente het komende jaar medewerking verleent en aan welke niet. Met het beleid afweging woningbouw wil de gemeente meer grip krijgen op de woningbouwplannen wat betreft omvang, invulling en de termijn waarop de plannen worden gerealiseerd. In 2021 wordt de nieuwe werkwijze geëvalueerd en waar nodig aangepast.

Woningcorporaties
Om onze ambities voor de sociale huursector waar te kunnen maken zijn wij veelvuldig in gesprek met woningcorporatie UWOON. Eind 2016 is de raamovereenkomst Prestatieafspraken 2017-2021 opgesteld. Op basis hiervan worden jaarlijks nieuwe jaarafspraken gemaakt met UWOON en huurdersorganisatie De Groene Draad.
In 2021 wordt er op basis van de nieuwe Woonvisie een nieuwe raamovereenkomst opgesteld voor een periode van vier à vijf jaar. Deze raamovereenkomst wordt vervolgens door vertaald in jaarafspraken voor 2021 met UWOON en de Groene Draad. Naast de nieuwe raamovereenkomst, geeft ook de evaluatie van de jaarafspraken van het voorgaande jaar input voor de nieuwe afspraken.

Tijdelijke huisvesting jongeren
Op 4 april 2019 heeft de gemeenteraad een motie aangenomen waarbij het college wordt opgedragen om zo spoedig mogelijk te komen met voorstellen voor het op korte termijn realiseren van tijdelijke huisvesting specifiek gericht op jongeren, met een huurprijs tot de maximale grens voor huurtoeslag voor jongeren tot 23 jaar (2019: € 424,44). Sindsdien zijn er verschillende initiatieven ontplooit. Het gaat o.a. om:

- Het verkennen van de mogelijkheden voor het plaatsen van tijdelijke wooneenheden op enkele specifieke locaties, waar nodig vooraf gegaan door de aankoop van grond.
- Het ondersteunen van initiatieven van derden voor het realiseren van tijdelijke huisvesting in bestaand vastgoed of het plaatsen van tijdelijke wooneenheden.

Beide activiteiten krijgen in 2021 een vervolg.
In 2019 heeft de gemeente Ermelo het perceel Beemdweg 17 aangekocht met de intentie om hier tijdelijke woningen te plaatsen. In 2020 worden hier in samenspraak met UWOON (de partij die de woningen zal plaatsen en verhuren) en omwonenden plannen voor ontwikkeld. De verwachting is dat de woningen in 2021 worden opgeleverd.

Leningen
De energietransitie in gebouwde omgeving levert een substantiële bijdrage aan de klimaatdoelen van gemeente Ermelo. Een belangrijke voorwaarde voor maatschappelijk draagvlak is betaalbaarheid. Wij willen een aantrekkelijke lening aanbieden aan particuliere woningeigenaren die hun woning willen verduurzamen en toekomstbestendig maken. Het gaat om een integrale regeling gericht op het verduurzamen en toekomstbestendig maken van woningen vanuit de provincie Gelderland. Een integraal voorstel wordt medio 2020 aan de gemeenteraad voorgelegd. Eind 2020/begin 2021 zal hier bij een positief besluit uitvoering aan worden gegeven. Daarnaast zal er begin 2020 worden bekeken of het wenselijk is om de starterslening separaat voort te zetten. Ook wordt er gekeken naar de behoefte aan een Blijverslening. Hierbij is het de vraag of er overlappingen zijn met de nieuwe leningen.

CPO in Vogelvlucht / Haspel 123a
In 2018 heeft zich CPO in vogelvlucht gemeld bij de Commissie Ruimte met een initiatief voor woningbouw aan het Rodeschuurderwegje (locatie Wagtendonk). Uw raad heeft bij motie het college opgedragen "aan te vangen met de procedures die leiden tot een spoedige realisatie van dit project, zonder andere bouwplannen geweld aan te doen" en "eventuele procedurele hindernissen en beperkingen van reikwijdte van beleidskaders, waardoor tijdens de realisatie van dit project strijdigheid optreedt met staand beleid, zo spoedig mogelijk op te lossen en voor te leggen aan de raad, waardoor deze kan komen tot kaderstelling inzake CPO in Vogelvlucht in het bijzonder en (inductief) voor CPO-projecten in het algemeen."
Het college heeft per raadsbrief (e190008917) laten weten het project CPO in Vogelvlucht in

samenhang met het project Haspel 123a (zorginitiatief op een voormalig agrarisch) op te willen pakken. Waarbij de locatie Haspel 123a in lijn (niet passend) met het functieveranderingsbeleid sloopmeters levert voor de locatie Rodeschuurderwegje. In februari is de raad wederom geïnformeerd over de stand van zaken. Inmiddels heeft het ontwerpbestemmingsplan Rodeschuurderwegje ter inzage gelegen en is de omgevingsvergunning voor Haspel 123a aangevraagd. Hierop zijn zienswijzen/bezwaren gekomen. De verwachting is dat het bestemmingsplan Rodeschuurderwegje eind 2020 ter vaststelling kan worden aangeboden aan de raad, en dat de vergunning voor de Haspel 123a dit jaar kan worden verleend.

Risico's

Beleidsmatige risico's

- Onvoldoende draagvlak bij partners of inwoners, waardoor de planning niet gehaald wordt.
- Onvoldoende regionale samenwerking, zodat de regionale activiteiten onvoldoende kunnen worden opgepakt.

Financiële risico's
De tien belangrijkste financiële risico's zijn opgenomen in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheer. Voor dit speerpunt zijn de volgende risico's opgenomen:

Tabel in Naris opgenomen financiële risico's

Speerpunt	Nr in Naris	Risicogebeurtenis	Gevolg	Kans	Gevolg
Wonen	R142	De financier van een in Ermelo actieve woningcorporatie (UWOON of Vestia) spreekt het WSW aan waarbij het garantievermogen van WSW ontoereikend is om deze aanspraken te dekken, waardoor de gemeente vervolgens wordt aangesproken als schadegemeente om een renteloze lening aan het WSW te verstrekken.	Geld - Derving rentekosten.	10%	€ 129.000
Wonen	R194	De gemeente wordt aangesproken als schadegemeente om een renteloze lening aan het WEW te verstrekken.	Geld - Derving rentekosten.	10%	€ 375.000

Vastgesteld beleid

- Structuurvisie Ermelo 2025 (2012)
- Regionale woonvisie (2014)
- Woonvisie Ermelo (2014 (2014)
- Woningbouwprogrammering en het sturingskader in de gemeente Ermelo (2015)
- Huisvestingsverordening (2015 met herziening in 2018)
- Kadernotitie wonen en zorg (2018)
- Verordening Starterslening Ermelo (2017)
- Verordening Sociale woningbouw (2017)
- Nota Uitgangspunten grondprijsbepaling (2010)
- Beleidsnotitie Noodwoningen (2013)
- Notitie Samenleven in Ermelo, een wijkgerichte aanpak (2012)

Ruimtelijke Ordening

Onderwerp	Portefeuillehouder
Ruimtelijke Ordening	dhr. A.L. Klappe
Gebiedsuitwerking Horst en Telgt	dhr. A.L. Klappe
Grondzaken (beleid)	dhr. A.L. Klappe
Grondzaken (exploitatie)	dhr. W. Vogelsang
Monumentenbeleid	dhr.dr. J.A. de Haan

Wat willen we bereiken

Coalitieakkoord 2018-2022 Dichterbij
N.v.t.

Raadsperiode 2018-2022
Bij de diverse projecten (Nieuwe sportcentrum, Strand Horst, Veldwijk, Haspel etc.) moet er een planologische wijziging plaatsvinden om het project te kunnen realiseren. Vanuit ruimtelijke ordening wordt hier uitvoering aan gegeven, inclusief eventuele beroepsprocedures.

Hoofdlijnen Kerntakendiscussie (raadsbesluit dd 4 juli 2019)
Doelenboom Ruimtelijke Ordening
Beoogd maatschappelijk effect: Een bij de Ermelose samenleving passende invulling van de ruimte

Doelen:
- Integrale en transparante afweging van individuele en gemeenschappelijke belangen

Subdoelen:
- Aantrekkelijker centrum
- Ruimte geven aan initiatieven op het gebied van wonen, leren en werken
- Integrale en transparante afweging vanuit de functies wonen, mobiliteit, openbare ruimte, duurzaamheid, zorg, ontplooiing en ontwikkeling, economie, recreatie, natuur en toerisme
- Benutten potentie ten bate van recreatie en toerisme
- Eén consistent en gebiedsdekkende omgevingsvisie en -plan

Hieronder hangen de volgende activiteiten:
- Actualiseren nota Grondbeleid
- Voorbereiden herijking functieveranderingsbeleid
- Bouwrijp maken en realisatie van vastgoed Markt 2.0
- Doorlopen en afronden proceduren bestemmingsplan 2.0
- Uitwerken bestemmingsplan structuurvisie en proces begeleiding landgoed Veldwijk en de Hooge Riet
- Procesbegeleiding gebiedsontwikkeling Oranjepark en Strand Horst
- Voorbereiden en behandelen beroep actualisatie de Driehoek
- Vernieuwen Kerklaan/Postlaan
- Uitbouwen en uitbreiden erfgoedregister
- Uitwerken structuurvisie Buurtplan Horst en Telgt
- Opstellen van integrale visies, beleid en bestemmingsplannen
- Implementatie Omgevingswet

Hoofdlijnennotitie Kerntakendiscussie - visie op thema's en opdracht college (raadsbesluit dd 30 oktober 2019)
Visie: De rol van de gemeente is participatie bevorderend, waarbij netwerk en regie belangrijk zijn. Aan de voorkant zijn heldere kaderstelling en taakstelling (waar de samenleving bj betrokken is) belangrijk. Naarmate dit duidelijker is, is er meer ruimte voor participatie én zullen processen doelmatiger en doeltreffender lopen.
De rol van de overheid is een responsieve overheid.
Nadere uitwerking: vanuit deze visie het thema Ruimtelijke Ordening verder uit te werken, waarbij ook de volgende onderdelen vanuit de beschouwing in hoofdlijnen (hoofdlijnennotitie) worden opgepakt:
3. Anterieure overeenkomsten: bij nieuwe overeenkomsten zoveel mogelijk verhalen van kosten.
5. Vanuit het genereren van meer inkomsten: de tarieven voor erfpacht, pacht, huur en verkoop naar huidig prijspeil bijstellen.

Wat gaan we daarvoor doen

Programmabegroting 2021-2024
Wet ruimtelijke ordening
Sinds de inwerkingtreding van de Wet ruimtelijke ordening op 1 juli 2008 zijn gemeenten verplicht om bestemmingsplannen en beheersverordeningen binnen een periode van tien jaar na vaststelling opnieuw vast te stellen. Inmiddels is de wet Afschaffing actualiseringsplicht bestemmingsplannen en beheersverordeningen in werking getreden. Met deze wet is - vooruitlopend op de Omgevingswet - de actualiseringsplicht uit de Wro voor bestemmingsplannen en beheersverordeningen, die elektronisch raadpleegbaar zijn, afgeschaft. Dit vanuit de gedachte dat gemeenten in aanloop naar de Omgevingswet hun energie en capaciteit kunnen inzetten op de voorbereiding van de Omgevingswet c.q. omgevingsplan, en hiermee de eerste ervaringen opdoen.

Dit kan bijvoorbeeld met het opstellen van een bestemmingsplan met verbrede reikwijdte/pilot-omgevingsplan. Deze mogelijkheid is met de in juni 2019 in werking getreden Transitiewet (actualisering Crisis- en herstelwet) versoepeld. Nu kan bij ministeriële regeling het grondgebied van een gemeente worden aangemerkt voor de toepassing van het bestemmingsplan met verbrede reikwijdte. De gemeente Ermelo heeft een dergelijk verzoek bij het ministerie ingediend. Eenzelfde versoepeling is er ook voor zogenaamde experimenten op grond van de Crisis- en herstelwet. Zo bestaat het voornemen om deze mogelijkheid in te zetten om tijdelijke huisvesting voor een periode van maximaal 15 jaar op locaties in Ermelo mogelijk te maken.

De hiervoor genoemde wijziging van de Wet ruimtelijke ordening heeft alleen betrekking op de ambtshalve actualisering van bestemmingsplannen. Het brengt geen verandering in de mogelijkheid voor belanghebbenden die wijziging van een (deel van) een bestemmingsplan wensen om daartoe een aanvraag in te dienen.

Gebiedsuitwerking Horst en Telgt
Eind 2019 is samen met de buurtvereniging Horst & Telgt aan bureau Rho opdracht verstrekt om een functioneel ruimtelijke visie voor de harten van Horst & Telgt op te stellen zodat er meer grip komt en sturing kan worden gegeven aan de recente ontwikkelingen in het westelijk buitengebied. Deze visie zal ook een ontwikkelperspectief en een -strategie in zich hebben, om deze sturing handen en voeten te geven. De planning gaat uit van een afgerond bestuurlijk traject voor december 2020.

Herijking Functieveranderingsbeleid
Het huidige functieveranderingsbeleid is geëvalueerd in samenwerking met partners vanuit het

gebied. In het tweede halfjaar 2020 wordt de herijking van het functieveranderingsbeleid aan de raad aangeboden. Voordat dit gebeurt wordt de concept beleidbijstelling nog informeel voorgelegd aan partijen die eerder in het herijkingsproces zijn betrokken.

Erfgoed
Eind 2018 is de erfgoedverordening door de raad vastgesteld. Daarbij is ook een online erfgoedregister gepubliceerd met informatie over alle gemeentelijke monumenten. In 2020 zal dit erfgoedregister verder uitgebouwd tot uitgebreide database waaraan ook andere partijen bijdragen kunnen leveren over de monumentale panden, landschappen, archeologische vindplaatsen en grafheuvels. Het betreft de digitale ontsluiting van de rijksmonumenten en de aangewezen beschermde landschappen en dorpsgezichten. In 2020 wordt aan het college en gemeenteraad een beleidsnotitie waarbij een actievere rol van de gemeente wordt voorgesteld om de eigenaren van monumenten te wijzen op hun verplichting tot goed onderhoud en beheer van het monument en de mogelijkheden voor het toekennen van een onderhouds- en/of restauratiesubsidie.

Grondzaken
De nota Grondbeleid wordt herzien na invoering van de Omgevingswet op 1 januari 2022. Zowel de vastgoedportefeuille als de vastgoedadministratie worden op orde gebracht. De vereiste gegevens voor de vastgoedportefeuille zijn inmiddels allemaal verzameld en rond de zomer zal gestart worden met de implementatie van een vastgoed informatiesysteem. Tevens zijn alle anterieure overeenkomsten in beeld gebracht en wordt gewerkt aan de daaruit voortvloeiende actiepunten.

Gemeentelijke vastgoedportefeuille
In de gemeentelijke vastgoedportefeuille is het vastgoed aanwezig voor
1. het ondersteunen en faciliteren van huisvesting voor haar medewerkers en de werkprocessen van de gemeentelijke organisatie
2. het waar nodig ondersteunen en faciliteren van het maatschappelijk, ruimtelijk en sociaal beleid van de gemeente.

De actuele status van de vastgoedobjecten is in beeld. Momenteel worden de eerste aflopende contracten herzien tegen de actuele marktwaarde.
Een risico wordt voorzien vanwege de corona-crisis. Alle huren en overigen gebruiksvergoedingen voor het gemeentelijk vastgoed zijn opgeschort tot 1 september 2020. Per geval zal beoordeeld worden hoe om te gaan met aflossing van de betaalachterstand, er is een risico dat sommige achterstanden niet meer ingelopen kunnen worden omdat men in financiële problemen is gekomen.

In 2012 heeft de raad van gemeente Ermelo de rapportage Accommodatiebeleid Ermelo, Synergie in vastgoed! vastgesteld voor het verder professionaliseren van de vastgoedorganisatie. Als gevolg van onder meer onderbezetting van de afdeling Vastgoed en Grondzaken zijn de gestelde doelen niet gehaald. Dit leidt tot (financiële) risico’s en bedreigingen voor de gemeente in het beheer en de exploitatie van het vastgoed. Gemeente Ermelo vindt dit een ongewenste ontwikkeling en heeft in 2019:
- opdracht gegeven het document uit 2012 te actualiseren en verder uit te werken (“Strategisch beleidskader gemeentelijke vastgoedportefeuille” inmiddels vastgesteld door de gemeenteraad op 20-11-2019).
- actief personeel geworven en aangenomen zodat voldoende capaciteit aanwezig is om waar nodig met externe ondersteuning het beleidskader structureel in de organisatie te kunnen implementeren.

De ambitie en doelstelling voor 2020 is een inhaalslag te maken in het professionaliseren van de vastgoedorganisatie. Concreet zijn de volgende projecten benoemd:
- het vastgoed op orde en geborgd in een vastgoedinformatiesysteem voor vastgoedbeheer – exploitatie en voor vastgoedcontracten.
- de vastgoedadministratie op orde zodat bij maatschappelijke verhuur wordt voldaan aan de wet Markt en Overheid.
- standaardisatie en actualisatie contractdocumenten voor verkoop, huur, pacht en gebruiksovereenkomsten.
- verder ontwikkelen van een beleid en programma voor het verduurzamen van de vastgoedportefeuille.

Risico's

Beleidsmatige risico's
N.v.t.

Financiële risico's
De tien belangrijkste financiële risico's zijn opgenomen in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheer. Voor dit speerpunt zijn de volgende risico's opgenomen:

Tabel in Naris opgenomen financiële risico's

Speerpunt	Nr in Naris	Risicogebeurtenis	Gevolg	Kans	Gevolg
Ruimtelijke Ordening	R203	De anterieure overeenkomst tot realisatie van een bedrijventerrein in het gebied tussen Eendenparkweg en Harderwijkerweg worden ontbonden.	Geld - De eerder, door de initiatiefnemers, betaalde anterieure bijdragen dienen door de gemeente te worden terugbetaald.	90%	€ 120.000

Vastgesteld beleid

- Structuurvisie Ermelo 2025 (2012)
- Landschapsontwikkelingsplan Ermelo - Putten 2011-2021 (2011)
- Beleidsnotitie indieningsvereisten goede ruimtelijke onderbouwing (2010)
- Beleidsregels tijdelijke omgevingsvergunning (2012)
- Notitie RO-instrumenten (2013)
- Nota omgevingskwaliteit (2015)

Ontwikkeling grote zorgterreinen

Onderwerp	Portefeuillehouder
Ontwikkeling grote zorgterreinen (Oranjepark/Veldwijk/'s Heeren Loo)	dhr. L.A. Klappe

Wat willen we bereiken

Coalitieakkoord 2018-2022 Dichterbij
Veldwijk
We zien de herontwikkeling als beloftevol en tegelijkertijd ingrijpend door de verschuiving van zorg naar wonen en bedrijvigheid. We willen ruimte geven voor initiatieven op het gebied van wonen, leren en werken en vooral voor de ontwikkeling van een kennis- en innovatiecentrum voor zorg. De landschappelijke waarde van de omgeving moet behouden blijven en geïntegreerd worden in de plannen.
De Woonvisie Ermelo en de bijbehorende uitkomsten van de evaluatie gelden ook voor Veldwijk.

Raadsperiode 2018-2022
Herontwikkeling Veldwijk
Begin 2018 is de structuurvisie Landgoed Veldwijk en de Hooge Riet vastgesteld door de raad. Binnen de kaders van deze structuurvisie wordt de komende jaren het plangebied gefaseerd uitgewerkt in bestemmingsplannen.

Herontwikkeling Oranjepark
December 2017 heeft de gemeenteraad het Masterplan Oranjepark vastgesteld als basis voor de herontwikkeling van het (voormalige) Rehoboth/Dillenburgterrein. Het Masterplan wordt in 2018 uitgewerkt tot een bestemmingsplan dat de basis biedt voor de bouw van 95 woningen op het terrein.

Wat gaan we daarvoor doen

Programmabegroting 2021-2024
Herontwikkeling Veldwijk
Het eerste deelgebied "De Hooge Riet" is door de VOF Heijmans/Meyerbergman in ontwikkeling genomen. De verwachting is dat vanaf 2021 hier woningen kunnen worden gebouwd. Onderdeel van dit plan is de restauratie van de daar aanwezige rijksmonumenten.
Op basis van het eind 2019 vastgestelde Masterplan Veldwijk zal GGZ de gronden en gebouwen in 4 gebieden in ontwikkeling nemen: 3 ontwikkelingsgebieden en 1 zorgcluster. De 3 ontwikkelingsgebieden worden gefaseerd afgestoten. De ontwikkelende partijen kunnen daarna plannen indienen. Op basis hiervan kan de planologisch-juridische verankering in bestemmingsplannen plaatsvinden.
In 2021 zal gestart worden met de bouw van het zorgcluster, het Cluster A zal hierop volgen in 2022.

Herontwikkeling Oranjepark
Het bestemmingsplan Oranjepark is inmiddels onherroepelijk geworden. In 2020 worden de eerste bouwplannen voor de sociale huurappartementen op dit terrein voorbereid, in 2021 zal gestart met de start bouw van de eerste van de in totaal 95 woningen. De bouwvoorbereiding is enigszins vertraagd door de Corona-crisis.

Risico's

Beleidsmatige risico's
- Voor beide projecten moeten ruimtelijke procedures worden doorlopen. Er kan beroep ingesteld worden tegen de plannen die tot vertraging kunnen leiden.
- Voor beide projecten worden één of meerdere anterieure overeenkomsten opgesteld. Kostenverhaal door de gemeente wordt hierin verzekerd. Financiële risico's voor de gemeente zijn hiermee vooraf gedekt.

Financiële risico's
N.v.t.

Vastgesteld beleid

- Structuurvisie Landgoed Veldwijk en Hoge Riet
- Masterplan Oranjepark

Markt 2.0

Onderwerp	Portefeuillehouder
Markt 2.0	dhr. A.L. Klappe

Wat willen we bereiken

Coalitieakkoord 2018-2022 Dichterbij
N.v.t.

Raadsperiode 2018-2022
De markt moet onderdeel zijn van een aantrekkelijk en goed functionerend centrum. Doel van Markt 2.0 is dat deze heringericht is en klaar voor de toekomst.

Wat gaan we daarvoor doen

Programmabegroting 2021-2024
Het bestemmingsplan voor Markt 2.0 is, samen met de eerste omgevingsvergunning voor de vernieuwbouw van de ALDI en omgeving, onherroepelijk. Verwacht wordt dat in 2020 het definitief ontwerp voor de herinrichting van de markt gestalte heeft gekregen. In 2021 zal gestart worden met de uitvoering hiervan.

Risico's

Beleidsmatige risico's
Vertraging wegens juridische of planologische procedures en/of wijziging van de scope van het project of de deelname van nieuwe externe partijen in de planvorming.

Financiële risico's
N.v.t.

Vastgesteld beleid

- Raadsbesluit programma Centrumontwikkeling (2013)
- Structuurvisie Ermelo 2025 (2012)
- Structuurplan Markt 2.0 (2015)
- Raadsbrief d.d. 6 april 2016 Eindrapportage Centrumplan (e160010673)

Mobiliteit

Onderwerp	Portefeuillehouder
Verkeer en Vervoer	dhr. W. Vogelsang
GVVP	dhr. W. Vogelsang
Wegen / Fiets- en voetpaden	dhr. W. Vogelsang

Wat willen we bereiken

Coalitieakkoord 2018-2022 Dichterbij
Verkeersdruk wegen
We respecteren de aankomende uitspraak van de rechter ten aanzien van de openstelling van de Prins Hendriklaan. Bij rechterlijke keuze tot afsluiting wordt dat uitgevoerd. Bij een uitsprak die openstelling mogelijk maakt, zal in overleg met de buurt (Noord en Trefpunt) en direct betrokkenen gewerkt worden aan een oplossing voor de gehele verkeersdruk in dit gebied. De beslissing vindt plaats binnen de context van het toekomstig GVVP;
Snelheidsmaatregelen voor diverse wegen worden ingepast in het GVVP;
Maatregelen voor de Oude Telgterweg moeten afgewogen worden in combinatie met de plannen voor het zwembad/sporthal;
We leggen veel nadruk op het snel actualiseren van het GVVP. Dit om een integrale gebiedsafweging te kunnen maken want verkeersmaatregelen gaan gepaard met herverdelen van druk. Het GVVP moet als een co-creatieproces en vooruitlopend op de toekomstige modellen van de Omgevingsvisie (verplichte invoering 2021) tot stand komen in samenspraak met

inwoners.

Woonomgeving
In Ermelo is de dagelijkse woon- en leefomgeving voor inwoners, ondernemers en bezoekers veilig, volwaardig, goed en prettig. We zien dat de komende jaren terug door:
vernieuwing en onderhoud voet- en fietspaden;
invoeren van meer 30 km zones binnen de bebouwde kom.

Raadsperiode 2018-2022
Uitvoering geven aan de mobiliteitsvisie en het wegenbeheersplan.

Hoofdlijnennotitie Kerntakendiscussie (raadsbesluit dd 4 juli 2019)
Doelenboom Mobiliteit en Openbare Ruimte
Beoogd maatschappelijk effect: Een bereikbare, veilige, gezonden en aangename woonomgeving

Doelen:
- Bereikbare en veilige leefomgeving
- Veilige, gezonde en aangename woonomgeving

Subdoelen:
- Een functionele verdeling van de verkeers- en parkeerdrukte
- Veilgeen duurzame inrichting en onderhoud van wegen
- Stimuleren particulier duurzaam vervoer
- Stimuleren en faciliteren gebruik openbaar vervoer
- Optimaliseren fiets- en wandelroutes
- Goed onderhouden duurzame en gezonden woon- en leefomgeving
- Aangename invulling van de woonomgeving

Hieronder hangen de volgende activiteiten:
- Werken aan oplossingverkeersdrukte Prins Hendriklaan
- Afwegen maatregelen Oude Telgterweg icm plannen zwembad/sporthallen
- Snelheidsmaatregelen inpassen in GVVP
- Actualiseren GVVP met integrale gebiedsafweging i.v.m. verkeersdrukte
- Uitvoeren mobiliteitsvisie en wegenbeheersplan
- Uitvoeren Meerjaren Uitvoeringsprogramma 2018-2020
- Vernieuwen en onderhouden voet- en fietspaden
- Verhogen onderhoudsniveau van B/C naar A/B
- Uitvoeren actieplannen visies en beheerplannen
- Integraal oppakken Pretoriusplein
- Integreren laadpalen in nieuwbouw
- Uitgifte graven incl. administratie en informatievoorziening
- beheer en onderhoud begraafplaats en gedeeltelijk van de graven
- Aanleg nieuwe speelvoorzieningen en vervangen bestaand toestellen
- Beheer en onderhoud openbaar groen
- Opstellen groene wijk- en buurtplannen

Hoofdlijnennotitie Kerntakendiscussie - visie op thema's en opdracht college (raadsbesluit dd 30 oktober 2019)
Visie: De rol van de gemeente is een presterende overheid, waarbij mobiliteit en openbare ruimte een kerntaak is, wettelijke criteria gevolg worden, bewonersparticipatie belangrijk is en het vastgestelde kwaliteitsniveau gehandhaafd blijft.
Nadere uitwerking: De visie mee te nemen bij de ontwikkeling van het Mobiliteitsbeleid. Hierbij verwacht de raad dat het college met meerdere scenario's komt.
De nadere uitwerking ziet ook op het volgende onderdeel vanuit de beschouwing in hoofdlijnen (hoofdlijnennotitie):
2. Keuzes maken in het nieuw gemeentelijk verkeers- en vervoersbeleid en uitvoeringsprogramma; bijvoorbeeld met betrekking tot nieuwe fietspaden.

Wat gaan we daarvoor doen

Programmabegroting 2021-2024
In 2021 zal een start gemaakt worden om het huidige GVVP te actualiseren naar een gemeentelijke mobiliteitsvisie. De uitwerking zal aansluiten op het maatschappelijk raadsprogramma verkeer dat door de Corona-crises is stopgezet vlak voordat deze officieel zou worden gestart. Vanuit het maatschappelijk raadsprogramma zullen kaders voor de mobiliteitsvisie worden meegegeven. Vervolgens zal op basis van de mobiliteitsvisie een nieuw uitvoeringsprogramma opgesteld worden.
Projecten die in het huidige uitvoeringsprogramma van het GVVP staan en al zijn opgestart worden verder uitgewerkt. Nog niet opgestarte projecten kunnen onderdeel worden van de nieuw te vormen mobiliteitsvisie.
Concreet betekent dit dat de volgende projecten doorlopen:
- Uitvoering geven aan vastgestelde plan fietsvoorziening Speuld;
- Uitwerken/uitvoeren fietsvoorziening Zeeweg - Schaapsdijk;
- Van aanpak om Oude Telgterweg te verbeteren;
- Verkeersplan rondom De Verbinding en 't Weitje;
- Uitvoering geven aan snelheidsremmende maatregelen Prins Hendriklaan zodra de Raad van State uitspraak heeft gedaan.

Verder zal uitvoering gegeven worden aan:

- Opknappen diverse fietspaden.

Bij herstructurering en/of nieuwe inrichtingsplannen wordt uitvoering gegeven aan Duurzaam veilig. Door de keuze voor "sober en doelmatig" zullen in beginsel de minimale inrichtingskenmerken gevolgd worden.
Duurzaamheid zal vaker toegepast worden zoals het integreren van laadpalen en (her)gebruik van materialen. Afhankelijk van de opdracht zal gewogen worden wat zwaarder weegt bij materiaalkeuze.
Ten aanzien van parkeren zal de nota parkeernormen de basis blijven en zullen projecten hun parkeeroplossing moeten zoeken binnen "hun" eigen project. Daarnaast zal nagedacht worden over alternatieve oplossingen. Deze oplossingen kunnen een plek krijgen in de mobiliteitsvisie.
Samen met de regio gemeenten participeren we actief bij de ontwikkeling van de A28 en een snelle fietsverbinding tussen Zwolle en Amersfoort.
Met Prorail geven we vervolg aan de gedachten om te kijken hoe de overlast die we hebben door het dicht zijn van de spoorbomen tot een minimum kunnen beperken.

Risico's

Beleidsmatige risico's
Onvoldoende draagvlak bij bewoners, met langere procedures zodat de planning niet gehaald wordt.

Financiële risico's
N.v.t.

Vastgesteld beleid

GVVP:
- Gemeentelijk Verkeer- en VervoersPlan (GVVP) (2013)
- Notitie flitspalen (2003) (herzien in 2011)
- Ermelo Onbelemmerd en Zorgzaam / BTB
- Wegenbeheersplan 2018-2022
- Beleidsregels uitwegen Ermelo (2009)
- Notitie wegcategorisering 2013 gemeente Ermelo (2013)
- Mobiliteitsvisie regio Noord Veluwe (2013)
- Structuurvisie Ermelo 2025 (2012)
- Uitvoeringsprogramma Gemeentelijk Verkeer- en VervoersPlan (2015)

Wegen en Fiets- en voetpaden:
- Wegenbeheersplan 2018-2022
- Overeenkomst met de gemeenten Zeewolde en Harderwijk inzake de instandhouding en exploitatie van het fiets- en voetveer FleGel (2011)
- Fietsnetwerknota (2013)
- Mobiliteitsvisie regio Noord Veluwe (2013)
- Structuurvisie Ermelo 2025 (2012)
- Uitvoeringsprogramma GVVP (2015)
- Bestemmingsplan Parkeren (2017)

Landschap en Omgevingsgroen

Onderwerp	Portefeuillehouder
Landschap en Groen	dhr. A.L. Klappe

Wat willen we bereiken

Coalitieakkoord 2018-2022 Dichterbij
We beschermen het landschap, de bijbehorende plattelandscultuur en ecologische waarden die Ermelo kenmerken. We willen het landschappelijke karakter accentueren zonder nieuwe planontwikkelingen stil te leggen. We bouwen groeninclusief en natuurinclusief; uitbreiding van recreatieparken in kwetsbare natuur past daar niet in. Landschapsbeheer wordt zoveel mogelijk met lokale partners en eigenaren uitgevoerd.We willen de verscheidenheid van levensvormen van planten en dieren binnen en rond Ermelo tenminste in stand houden c.q. verbeteren.

Raadsperiode 2018-2022
Handboek Inrichting Openbare Ruimte (HIOR)
In 2020 beschikken we over een HIOR op basis waarvan de inrichting en kwaliteit van de leef- en werkomgeving wordt bepaald.

Groenvisie
De groenvisie bepaalt het beleid van de gemeente Ermelo voor de komende 10 jaar. Het is een belangrijk document, dat met met inzet van inwoners, groene verenigingen, groene organisaties en talloze experts is ontwikkeld.
Niet al het groen in Ermelo is groen van de gemeente. De bossen en heidevelden zijn deels van natuurorganisaties; de grote parkachtige tuinen van zorginstellingen; de tuinen en bloembakken

van bewoners.
Het groen in Ermelo verzorgen en vitaal houden, vraagt inzet van iedereen. De gemeente ziet dan ook iedereen als potentiële partner onder de noemer "Groen doen we samen"
De gemeente ziet haar rol als verbinder, inspirator en regisseur. Daarnaast heeft za natuurlijk de plicht om het gemeentelijk groen verstandig te beheren en met beleid te onderhouden.
In alle ruimtelijke plannen waar groen onderdeel vanuit maakt, wordt het bestaande en nieuwe groen dan ook beoordeeld op basis van de zes belangrijke waarden, te weten:

- identiteit,
- gezondheid,
- biodiversiteit,
- klimaat & duurzaamheid,
- participatie & leefbaarheid en
- economie.

In de groenvisie is te lezen hoe de gemeente dat de komende 10 jaar gaat realiseren.

Groen vervult meerdere functies: van speelplek tot wegbegeleiding en van hondenuitlaatplek tot beweegrondje. Vastleggen van CO2 is ook een belangrijke functie. Vooral de Ermelose bossen leveren een grote bijdrage aan het verminderen van de hoeveelheid CO2. Dit geldt ook voor de vele bomen in Ermelo. Die zijn zo belangrijk voor Ermelo dat ze in de Groenvisie een apart onderdeel vormen en ook uitgewerkt zijn in een apart beheerplan bomen.

In 2019 zijn beheerplannen vastgesteld voor het stedelijk groen, de bomen, het landschap, de bossen, natuurgebied de Leemputten en Flora & fauna.

Wat gaan we daarvoor doen

Programmabegroting 2021-2024
Landschap
Realiseren van het uitvoeringsprogramma zoals opgenomen in het Landschaps Ontwikkelings Plan 2011 (LOP). In 2021 verloopt het LOP, in 2020 zal daarom nagedacht moeten worden over een nieuw Landschapsplan. In de basis gaat het om het behoud van de kwaliteit van het landschap en waar nodig versterken ervan.
Voor de bossen en heide- en natuurterreinen wordt gewerkt op basis van het bosbeheerplan, beheerplan heide terreinen, beheerplan Leemputten en beheerplan Flora & Fauna.

Omgevingsgroen
Bij de komende ruimtelijke projecten of plannen zullen de groenplannen afgestemd moeten zijn met de Groenvisie (groenscan) en de afgeleide beheerplannen. (o.a. beheerplan stedelijk groen en beheerplan bomen).
Aan de inwoners wordt gelegenheid geboden om mee te denken over het leefomgevingsgroen en hen vervolgens gevraagd mee te helpen hun ideeën en initiatieven te realiseren.

Risico's

Beleidsmatige risico's

- Onvoldoende mogelijkheden binnen projecten om groenvisie te verwezenlijken.
- Onvoldoende draagvlak bij locale partners/eigenaren om het landschapsbeheer uit te voeren.
- Wegvallen van overheidssubsidies voor landschap.

Financiële risico's
N.v.t.

Vastgesteld beleid

- LOP 2011-2021
- Groenvisie 2017-2027
- Visie Speelruimte in Ermelo (2012)

Kwaliteit Openbare Ruimte

Onderwerp	Portefeuillehouder
Openbare Ruimte	dhr. L.A. van der Velden
Pretoriusplein	dhr.dr. J.A. de Haan
Onderhoud B-norm	dhr. L.A. van der Velden
Speelplaatsen	dhr. L.A. van der Velden
Picknickplaatsen	dhr. L.A. van der Velden

Wat willen we bereiken

Coalitieakkoord 2018-2022 Dichterbij

Woonomgeving
In Ermelo is de dagelijkse woon- en leefomgeving voor inwoners, ondernemers en bezoekers veilig, volwaardig, goed en prettig. We zien dat de komende jaren terug door:
- onderhoud woonomgeving op "Ermelo's niveau" (B-norm), samen met de buurt in te vullen;
- meer picknickplekken, speelplekken en bankjes, samen met de buurt in te vullen.

Pretoriusplein
We vinden het Pretoriusplein een ongewenste plek voor woningbouw, het gebied is te druk. We creëren graag ruimte voor groenkwaliteit en spelen. We ontwikkelen deze plannen als gemeente samen met de bewoners. Doel is om de bestaande parkeerdruk te verlichten, meer speelruimte mogelijk te maken voor kinderen en het weinige groen niet alleen te behouden maar aanmerkelijk te versterken.

Raadsperiode 2018-2022
- invullen vervangingsplan speeltoestellen 2019 en volgende jaren
- vaststellen HIOR (Handboek inrichting openbare ruimte)
- vaststelling en invulling geven aan beheersplannen te beginnen in de wijken zuid en west

Wat gaan we daarvoor doen

Programmabegroting 2021-2024
Openbare ruimte
1. Vanaf 2019 is het onderhoudsniveau B/C verhoogd naar A/B met een differentiatie op gebiedstype waarbij "heel en veilig" voorwaarden zijn.
2. In 2020 wordt verdere uitvoering gegeven aan het MeerjarenUitvoeringsProgramma 2018-2020.
3. Gebiedsgericht uitvoering geven aan de actieplannen die voortkomen uit de visies en de beheerplannen. Aan de inwoners wordt gelegenheid geboden om mee te denken over het leefomgevingsgroen en hen vervolgens mee te helpen hun ideeën en initiatieven te realiseren.
4. De raad is akkoord gegaan met de Programmabegroting 2019-2022 waarin gefaseerd extra structurele budgetten opgenomen zijn voor uitvoering van diverse beheerplannen openbare ruimte (wegen, groen, verlichting etc.).

Pretoriusplein
De inrichting van het Pretoriusplein wordt integraal opgepakt in nauwe afstemming met de omwonenden en in samenhang met het integraal huisvestingsplan onderwijs.

Speelvoorzieningen
Aanleg nieuwe speelvoorzieningen en vervangen van bestaande toestellen op basis van vervangingsplan 2020 en volgende jaren. Tegelijk wordt de aanleg en/of vervanging van de picknickplekken en zitbanken in de openbare ruimte meegenomen.

Risico's

Beleidsmatige risico's
Hoge ambities waardoor te hoge verwachtingen worden geschept ten aanzien van de hoeveelheid werk die verzet kan worden.

Financiële risico's
N.v.t

Vastgesteld beleid

- Groenvisie 2017-2027
- Wegenbeheerplan 2018-2022
- Uitvoeringsnota beheer onverharde wegen (2016)
- ZAP 2015-2021
- BRP 2012 - 2022
- Beleidsplan Openbare Verlichting 2011-2015
- Notitie Historische bomen in Ermelo (2004)
- Lijst monumentale bomen - deel 1 (2006)
- Visie Speelruimte in Ermelo (2012)
- Subsidieregeling inheemse beplantingen gemeente Ermelo (2006)
- Lange termijnvisie bossen gemeente Ermelo 1994-2019 (1994)
- Beheersplan gemeentebossen Ermelo 2007-2017 ; wordt herzien 2018
- Beheersplan Leemputten 2003-2008; wordt herzien 2018
- Beheersplan heideterreinen (2011)
- Heidevisie gemeente Ermelo (2011)
- Faunabeleidsnota (2009); wordt herzien 2018
- Notitie Gladheidsbestrijding (2002); Evaluatie Gladheidsbestrijding (2012)

Indicatoren

Indicator	Eenheid	Periode	Ermelo	Nederland	Bron
Aantal inwoners	Aantallen	2020	27008		CBS - Bevolkingsstatistiek

Nieuw gebouwde woningen	per 1.000 woningen	2019	12,6	9,2	Basisregistraties adressen en gebouwen - bewerking ABF Research
Omvang huishoudelijk restafval	kg per inwoner	2018	158	172	CBS - Statistiek Huishoudelijk afval
Hernieuwbare elektriciteit	%	2018	6,4	18,5	Klimaatmonitor - Rijkswaterstaat
Demografische druk	%	2020	82,3	70	CBS Statistiek Bevolking - bewerking ABF Research

bron: waarstaatjegemeente.nl (4 augustus 2020)

Wie zijn daarbij betrokken

Bij de uitvoering van het programma Samen Wonen in Ermelo zijn de volgende verbonden partijen betrokken:

- Afvalsturing Friesland N.V.

Wat hebben we er voor over

Budgetten		Meerjarenbegroting			
		2021	2022	2023	2024
Programma Samen Wonen in Ermelo	lasten	16.754.000	16.858.000	18.244.000	18.204.000
	baten	-8.195.000	-8.160.000	-9.122.000	-8.894.000
Saldo		8.559.000	8.698.000	9.122.000	9.310.000

Investeringen		Meerjarenbegroting			
		2021	2022	2023	2024
Programma Samen Wonen in Ermelo	lasten	9.177.000	17.002.000	2.598.000	1.843.000
	baten	-1.204.000	0	-35.000	0
Saldo		7.973.000	17.002.000	2.563.000	1.843.000

Het gedetailleerde investeringsoverzicht is opgenomen in onderstaand overzicht:
Investeringsplan Samen Wonen in Ermelo

Autorisatieniveau raad

De raad autoriseert alle baten en lasten op programmaniveau met uitzondering van het product 629 Grondexploitatie.

De raad autoriseert alle baten en lasten van het product 629 Grondexploitatie (zie artikel 6: Financiële verordening gemeente Ermelo).

De raad autoriseert alle investeringskredieten.

De raad autoriseert alle toevoegingen aan en beschikkingen over de reserves en voorzieningen.

Met uitzondering van een aantal budgetten en kredieten die wel in de begroting zijn opgenomen maar nog niet vrij zijn gegeven door de raad, zie overzicht bij het onderdeel budgetrecht raad.

Programma Samen Ondernemen in Ermelo

Algemeen

Programma Samen Ondernemen in Ermelo bestaat uit onderstaande speerpunten, onder elk speerpunt zijn de onderwerpen opgenomen die hierop betrekking hebben.

1. Economie
2. Kerkdennen
3. Tonselse Veld
4. Toerisme en Recreatie
5. Vitale Vakantieparken
6. Strand Horst
7. Centrum en De Enk

Economie

Onderwerp	Portefeuillehouder
Economie	dhr. L.A. van der Velden
Maatschappelijk verantwoord Ondernemen	dhr. L.A. van der Velden
Bedrijventerreinen	dhr. L.A. van der Velden
Markt (weekmarkt)	dhr. L.A. van der Velden
Werkgelegenheid / Arbeidsmarktbeleid	dhr. L.A. van der Velden
Kennis-/innovatiecentrum voor Zorg	dhr.dr. J.A. de Haan
Defensie	dhr. L.A. van der Velden

Wat willen we bereiken

Coalitieakkoord 2018-2022 Dichterbij
Economie
We willen het centrum een aantrekkelijke winkelgebied maken door met de ondernemers te werken aan een gevarieerder winkelaanbod en dit te concentreren rond het centrumwinkelgebied. Onze invloed op grote economische processen is beperkt, toch zullen we met de mogelijkheden die we als gemeente hebben, ons richten op het behouden en faciliteren van bestaande bedrijven. We willen meedenken met nieuwe bedrijven die zich willen vestigen en zo de werkgelegenheid op peil houden. De al jarenlange aanwezigheid van diverse zorginstellingen biedt kansen voor nieuwe bedrijvigheid rond kennisontwikkeling en innovatie in de zorg. We willen dit aanmoedigen en hier een voortrekkersrol in spelen. Defensie is ook van groot belang voor Ermelo en het voorzieningenniveau. Veldzicht is vrijwel vol. De vraag hoe we bedrijven in Ermelo gaan vestigen moet beantwoord worden. Er zal geen vrijstelling gegeven worden om een koopzondag voor winkels en bedrijven in te voeren. Dit uit respect voor de grote groep inwoners in de gemeente voor wie de zondag een rustdag is.

Raadsperiode 2018-2022
De uitvoering van het Economisch programma loopt in 2018 door.
In de tweede helft van 2018 wordt de ontwikkeling van een nieuw Economisch Programma voorbereid. In 2019 zal deze, met een bijbehorende strategische uitvoeringsagenda, politiek-bestuurlijk het licht zien.

Wat gaan we daarvoor doen

Programmabegroting 2021-2024
Economie
Stimuleren van het verstevigen van de economische structuur.

De uitgiftecriteria voor Veldzicht Fase IV zijn vastgesteld en de percelen worden fasegewijs in de tweede helft van 2020 in de markt gezet (de eerste opbrengsten mogen in de loop van 2021 verwacht worden). Ermelo kent daarmee vrijwel optimaal bezette bedrijventerreinen. De bedrijventerreinen zijn in 2019 door de provincie formeel vastgesteld in het Regionaal Programma Werklocaties (RPW). In de tweede helft van 2020 zal Ermelo in regionaal verband aan een bij het RPW behorende ‘Investeringsagenda’ bijdragen. Het zwaartepunt ligt daarin op toekomstbestendigheid en verduurzaming. De provincie verwacht in 2024 een nieuwe Noordveluws RPW.

De economie zal vanaf 2020 een steeds regionaler karakter krijgen. We zullen, naast het behoud van onze bestaande relaties, ook kijken naar nieuwe samenwerkingsverbanden in algemene zin, voor wat betreft Triple Helix-verbanden (samenwerking ondernemers- en onderwijsvelden), en in het bijzonder middels de verkenning van de economische samenwerkingsperspectieven in EHZ-verband, dit als onderdeel van de te ontwikkelen EHZ-Gebiedsagenda.
Parallel aan deze ontwikkelingen zal een nieuw lokaal Economisch Programma worden ontwikkeld, dat in het eerste semester van 2021 het licht zal zien. Opgemerkt moet worden dat het effect van de Corona-crisis op de economische ontwikkelingen in Ermelo en omgeving enerzijds aanzienlijk is en anderzijds in vorm en inhoud nog ongewis is. Als gevolg van de crisis zal de gemeente in 2020 alles (blijven) doen wat in haar vermogen ligt om het lokaal ondernemerschap te ondersteunen in moeilijke tijden. Het nieuwe Economisch Programma zal waar mogelijk op de middellange- en lange termijn-effecten van de Corona-crisis trachten in te spelen.

Betreffende het centrum hebben gemeente, centrumondernemers (incl. het CME), en vastgoedeigenaren de handen ineengeslagen en zijn ze gezamenlijk het ontwikkeltraject ‘De Nieuwe Winkel Straat’ ingegaan met als doel de revitalisatie van het centrum. De start en voortgang van het traject heeft na de ‘kick off’ wat averij opgelopen door de Corona-crisis, maar het traject wordt vastbesloten na de zomer van 2020 voortgezet. Daarbij zal ook worden nagegaan of kan worden aangesloten bij provinciale initiatieven rond de vitaliteit van dorpskernen (‘na Corona’).

De ontwikkeling van een ‘Zorgcampus’ of een anderszins zorg-gerelateerd initiatief laat zich niet gemakkelijk aanvatten; externe initiatiefnemers en stakeholders hebben moeite het idee in een vruchtbaar en realiseerbaar plan om te zetten. De definitieve vaststelling van status en perspectief zal eind 2020 c.q. begin 2021 plaatsvinden.

De gemeente zag ten slotte toekomst in de business case van Ermelo Centraal en wenste de onderneming een kans van slagen te geven. Deze heeft echter met ingang van 2020 afgezien van continuering van haar activiteiten. Een andere partij is in het gat gesprongen dat werd achtergelaten. De gemeente verleent met ingang van 2020 geen economische subsidie meer.

Risico's

Beleidsmatige risico's
Het vormt geen risico als wel een gegeven feit dat de beïnvloeding van het onderwijsveld en onderwijsprogramma’s niet primair aan de overheid is. In de ontwikkeling van kenniscentra en het onderwijsaanbod (HBO bijvoorbeeld) bevindt de gemeente zich formeel niet in een trekkersrol, maar kan het ontwikkelingen aanjagen door partijen tot samenwerking te bewegen.

Evenzeer vormt het geen risico maar een gegeven feit dat de ontwikkeling van bedrijventerreinen niet alleen aan Ermelo is, maar ook op (sub)regionaal- en provinciaal niveau wordt medebepaald. De provincie stuurt daarbij op terugdringing van het overaanbod op (sub)regionale- en provinciale schaal. Ermelo kent geen overaanbod en stuurt op optimalisering van haar bezettingsgraad en waarborging van haar kwaliteit en volume.

Het Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen is niet iets dat letterlijk door de lokale overheid gecreëerd kan worden. We gaan inzetten op het aan boord krijgen en houden van diverse externe partners – m.n. het UWV, Samenwerkend Ermelo en de Ermelose ondernemers - en ook intern verbanden tussen (o.a.) de disciplines Economie, Participatie en Onderwijs leggen, binnen Ermelo en in samenwerking met Putten en Harderwijk. De werkgeversdienstverlening verdient een boost, ook in regionaal kader.

Financiële risico's
N.v.t.

Vastgesteld beleid

- Tussenevaluatie 2015-2016 Economisch Programma (april 2017)
- Groei van binnenuit, Economisch Programma 2015-2018 (februari 2015)
- Strategische Uitvoeringsagenda 2015-2016 Economisch Programma (mei 2015)
- Regionaal Programma Werklocaties (september 2019)

Kerkdennen

Onderwerp	Portefeuillehouder
Kerkdennen	dhr. L.A. van der Velden

Wat willen we bereiken

Coalitieakkoord 2018-2022 Dichterbij
Omvormen Kerkdennen
We willen de verkleuring van Kerkdennen doorzetten, naar een bedrijventerrein voor lichte bedrijvigheid. Een plek waar een balans is tussen een aantal grotere bedrijven en veel nieuw ondernemerschap voor duurzame initiatieven op gebied van arbeid en energie. We gaan werken aan een oplossing voor het lang parkeren van vrachtwagens.

Raadsperiode 2018-2022
We zetten in op een bedrijventerrein waarin lichte en duurzame bedrijvigheid tot bloei kan komen in een verkeersveilige omgeving. Als zich hiertoe kansen aandienen werken we daar actief aan mee. In 2022 hebben we een oplossing voor het (lang)parkeren van vrachtwagens.

Wat gaan we daarvoor doen

Programmabegroting 2021-2024
Kerkdennen
- In het najaar 2017 heeft de raad de maatregelen categorie Doen uit de nota Uitvoering Verkleuring Kerkdennen vastgesteld. Deze maatregelen worden in 2020 uitgevoerd.
- Als afsluitende maatregel van de in 2020 uitgevoerde werkzaamheden uit de Categorie Doen wordt naar verwachting de fietsrondweg Groevenbeekse Heide in 2021 gerealiseerd.

Risico's

Beleidsmatige risico's
De uitvoering van de maatregelen in de categorie Doen gaan in samenspraak met de ondernemers van Kerkdennen. De gevel tot gevel aanpak zal een gezamenlijk gedragen uitvoering moeten hebben.
Voor de verdere verkleuring zijn we afhankelijk van de bereidwilligheid van eigenaren en marktbewegingen die zich aandienen.

Financiële risico's
N.v.t.

Vastgesteld beleid

- Maatregelen categorie Doen, Uitwerking Verkleuring Kerkdennen; Verkeersveilig, Vitaal en Duurzaam, november 2017
- Motie Verkleuring Kerkdennen, november 2017

- Motie GVVP Kerkdennen, november 2017
- Motie 30 km regime Kerkdennen, november 2017
- Motie fietsrondweg Kerkdennen, november 2017
- Maatregelen categorie Kansrijk (maatregel 8: Verduurzamen van het terrein en bedrijven) - De Raad moet hierover nog een besluit nemen (Q4 2019)
- Doortrekken fietsrondweg Groevenbeekse Heide tot aan de Putterweg - De Raad moet hierover nog een besluit nemen (Q4 2019))

Tonselse Veld

Onderwerp	Portefeuillehouder
Tonselse Veld / Haspel	dhr. A.L. Klappe

Wat willen we bereiken

Coalitieakkoord 2018-2022 Dichterbij
N.v.t.

Raadsperiode 2018-2022
Een actueel bestemmingsplan voor Tonselse Veld en de Haspel

Wat gaan we daarvoor doen

Programmabegroting 2021-2024
Bestemmingsplan Tonselse Veld is vastgesteld in 2016, met uitzondering van een strook aan de Haspel. Dit bestemmingsplan is na de uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State grotendeels onherroepelijk geworden. Op een aantal onderdelen moet het bestemmingsplan echter gerepareerd worden als gevolg van deze uitspraak. Voor een viertal concrete onderdelen is dit, in opdracht van de Raad van State, in 2017 gebeurd.
Reparatie van het middengebied heeft meer tijd nodig gezien de complexiteit van dit gebied. In 2019 is als oplossing naar voren gekomen dat deze locatie kan worden gerepareerd als nieuw provinciaal werklocatiebeleid wordt vastgesteld. In het kader hiervan is de provincie Gelderland akkoord met de huidige bedrijvigheid maar niet met de eerder geplande uitbreiding (geen volumegroei). Vanwege dit laatste is als voorwaarde de blijvende verkeersontsluiting van de bedrijven aan de Harderwijkerweg gesteld.
In het eind 2019 vastgestelde Regionaal Programma Werklocaties (RPW) zijn de bestaande bedrijven in het middengebied dan ook opgenomen. En dit maakt regeling van deze bedrijvigheid in een nieuw bestemmingsplan mogelijk. Inmiddels is hiervoor een gerenommeerd adviesbureau ingeschakeld. Bij de voorbereiding van deze bestemmingsplanherziening in de eerste helft van 2020/Q3 zullen de ondernemers in het gebied direct worden betrokken.

Daarnaast moet voor de Haspel een actueel bestemmingsplan worden opgesteld. Hiervoor wordt eerst een ontwikkelingsstrategie opgesteld. Deze is nog in ontwikkeling vanwege het nadere onderzoek naar de verplaatsing van de bestaande bedrijvigheid in de Haspelstrook.De gesprekken met de ondernemers hierover zijn nog gaande. Op moment dat definitief duidelijk is of de verplaatsing succesvol kan zijn, wordt ook verdere visievorming voor de herontwikkeling van het Haspelgebied mogelijk. Dit zal zijn beslag krijgen in de ontwikkelingsstrategie en de verdere uitwerking hiervan zal in het nieuwe bestemmingsplan worden neergelegd.

Risico's

Beleidsmatige risico's
Mogelijke vertraging vanwege juridische en planologische procedures.

Financiële risico's
N.v.t.

Vastgesteld beleid

- Structuurvisie Ermelo 2025 (2012)
- Visiekaart Tonselse Veld
- Vitale vakantieparken

Toerisme en Recreatie

Onderwerp	Portefeuillehouder
Toerisme en Recreatie	dhr. L.A. van der Velden
Veluwe op 1	dhr. L.A. van der Velden

Gastvrije Randmeren	dhr. L.A. van der Velden

Wat willen we bereiken

Coalitieakkoord 2018-2022 Dichterbij
Met de stimuleringsagenda toerisme en recreatie zetten wij ons in voor Ermelo als recreatiegemeente. We zetten ons in voor het versterken van de economische betekenis van de recreatiesector en het in stand houden en versterken van een omgeving die aantrekkelijk is voor recreanten (waaronder ook inwoners) en toeristen. We willen er voor zorgen dat toerisme en recreatie bijdraagt aan het welzijn en welvaart in de gemeente Ermelo.

Raadsperiode 2018-2022
Veluwe op 1
Samen met de Veluwse gemeenten, grondeigenaren en ondernemers werken wij mee aan de het doel: beleef de beste Veluwe in 2030. Het doel is om als Veluwe in 2030 een voorbeeldregio te zijn waar het gaat om het verbeteren van de biodiversiteit en het verduurzamen van toerisme. Om als meest gastvrije bestemming van Nederland de bezoekers en bewoners een unieke beleving te bieden met een gezonde vrijetijdseconomie en robuuste natuur. Deze ambitie steunt op drie pijlers:

- In stand houden en versterken van natuur, landschap en erfgoed op de Veluwe
- Streven naar excellente gastvrijheid en een gezonde vrijetijdseconomie
- Versterken van de betrokkenheid van bewoners

Wat gaan we daarvoor doen

Programmabegroting 2021-2024
Stimuleringsagenda toerisme en recreatie
We willen uitvoering geven aan de nieuwe agenda toerisme en recreatie. Daar staan de speerpunten in voor de komende jaren op het gebied van toerisme en recreatie. Het is belangrijk dat het een duidelijke link heeft met Veluwe op 1. We blijven werken aan profilering van Ermelo als toeristische bestemming. Dit doen we door de VVV te faciliteren bij de uitvoering van de promotietaak in het platform Ermelo Buitenleven. Regionale promotie van de Veluwe verzorgt Visit Veluwe. Daarnaast zetten we ons in voor het ontwikkelingen en versterken van de toeristische routes en versterken van het aanbod waar dat mogelijk is.

Veluwe op 1
Wij zijn aangesloten bij de samenwerking Veluwe op 1. De samenwerking bestaat uit totaal 21 Veluwse gemeenten, belangenorganisatie (zoals ANWB en Koninklijke Horeca Nederland), terreinbeherende organisaties en de Provincie Gelderland. Voor de regio Noord-Veluwe zijn wij gastheergemeente voor de taak toerisme en recreatie. Samen met zeven Noord-Veluwse gemeenten geven we uitvoering aan de Veluwe-agenda.

Gastvrije Randmeren
We nemen deel aan de coöperatie Gastvrije Randmeren. Bij de ontwikkeling van het Groene Kruispunt, onderdeel van het project Strand Horst, werken wij samen met Gastvrije Randmeren.

Risico's

Beleidsmatige risico's
Bij het behalen van doelstellingen zijn veel partners betrokken, zoals het toeristisch bedrijfsleven, ondernemersorganisaties en mede-overheden. Voortgang en resultaten zijn daarom vaak afhankelijk van externe factoren.

Financiële risico's
N.v.t.

Vastgesteld beleid

- Groei van binnenuit, Economisch Programma 2015-2018 (februari 2015)
- Strategische Uitvoeringsagenda 2015-2016, Economisch Programma (mei 2015)
- Stimuleringsagenda Toerisme en Recreatie (2015)
- Veluwe op 1: Veluwe agenda (2020)
- Jaarplan recreatie en toerisme SNV (2020)
- Tussenstand Stimuleringsagenda (2018)

Vitale vakantieparken

Onderwerp	Portefeuillehouder
Vitale vakantieparken	dhr.dr. J.A. de Haan

Wat willen we bereiken

Coalitieakkoord 2018-2022 Dichterbij
We willen vitale, attractieve en hoogwaardige vakantieparken, passend bij de gebiedsopgave "De Veluwe op één!". Matige of niet functionerende vakantieparken willen we ofwel verbeteren of omvormen tot passende woongebieden. Het project Vitale Vakantieparken maakt dat mogelijk.

Doel en inhoud van project Vitale Vakantieparken
Het bevorderen van een kwalitatief hoogwaardig en gevarieerd aanbod van verblijfsrecreatie op vakantieparken, dat aansluit op de marktvraag en toekomstbestendig is. Rekening houdend met het huidige gebruik, de versnipperde eigendomssituatie en de markt, zal het aanbod kwantitatief moeten afnemen en kwalitatief moeten groeien. Momenteel zijn er ca. 100 vakantieparken in Ermelo. De revitalisering van de sector geven we vorm langs twee sporen:

1. Recreatieondernemers waar mogelijk ruimte geven voor groei en innovatie.
2. Bedrijven en parken waar geen recreatie meer plaatsvindt transformeren naar andere functie.

De keuze voor verder ontwikkelen of transformatie rust op drie pijlers: de economische potentie, de ruimtelijke kwaliteit en aspecten betreffende openbare orde en veiligheid. De aanpak richt zich op de clusters van parken in Kern Horst, Strokel & Tonsel en langs de Drieërweg en op vakantieparken in het buitengebied (ca. 40). De aanpak varieert per cluster.

Raadsperiode 2018-2022
Waar mogelijk geven we ondernemers ruimte voor innovatie en vernieuwing om hun park te vitaliseren en aantrekkelijk te houden. We zoeken waar nodig naar transformatieruimte om nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen een kans te geven en we werken in Veluweverband mee aan het behoud van aantrekkelijke verblijfsrecreatie.

Wat gaan we daarvoor doen

Programmabegroting 2021-2024
Uitvoeringsprogramma vitale vakantieparken in Ermelo 2019-2022
De basis voor het project vitale vakantieparken in Ermelo is belegd in de toekomstvisie vitale vakantieparken die in januari 2016 is vastgesteld door de raad. In het uitvoeringsprogramma 2019-2022 staat beschreven waar we de komende vier jaren op blijven inzetten en welke deelprojecten we gaan oppakken. De ambities en acties zullen net zoals eerdere jaren per recreatiecluster worden uitgevoerd: Drieërweg, Horst, Strokel en Tonsel en Buitengebied.

Kern Horst
De Omgevingsvisie om dit cluster te kunnen transformeren naar andere functies is op 8 juli 2020 vastgesteld. Deze visie is in samenwerking met parkeigenaren, recreatiehuisjeseigenaren en omwonenden ontwikkeld. De Omgevingsvisie is het toetsingskader voor de parkplannen en bestemmingsplannen die de eigenaren opstellen voor de transformatie van hun park. We blijven de komende jaren met de eigenaren in gesprek over welke toekomstscenario's er mogelijk zijn, hoe zij dit in de parkplannen kunnen opnemen en wat er voor nodig is om deze transformatie te realiseren.

Strokel en Tonsel, Drieërweg en buitengebied
De parken in deze recreatiegebieden variëren in grootte, eigendom, ligging en exploitatie. Maatwerk per park is nodig om te komen tot een haalbaar toekomstperspectief. De gemeente Ermelo blijft in gesprek met de parkeigenaren/recreatieondernemers over hun plannen voor uitbreiding, vernieuwing of transformatie van parken. Hier heeft de gemeente vooral een toetsende en faciliterende rol bij plannen die ondernemers of parken aan de gemeente voorleggen. De gebiedsvisies uit de toekomstvisie zijn hier de basis voor.

Veluwe samenwerking
Vanwege het economische belang van de recreatiesector wordt regionaal samengewerkt met andere gemeenten op de Veluwe in het programma vitale vakantieparken Veluwe. Het doel van deze samenwerking is ervoor te zorgen dat de Veluwe één van de belangrijkste vakantiebestemmingen in Nederland blijft. De onderwerpen in dit programma zijn: ontwikkeling & innovatie, veiligheid & handhaving, duurzaamheid en ruimtelijke herstructureringen via de Ontwikkelmaatschappij (OMVV).

Nieuw bestemmingsplan voor de recreatieterreinen
Ondernemers geven aan dat het huidige bestemmingsplan te beperkend is om te kunnen meegroeien met de veranderende vraag van toeristen. Daarom gaan we een nieuw bestemmingsplan opstellen dat meer ruimte en flexibiliteit geeft aan ondernemers en tegelijkertijd andere waardes zoals natuur ook gerespecteerd blijven. We gaan een bestemmingsplan met verbrede reikwijdte onder de Crisis- en Herstelwet opstellen. Hiervoor hebben we ons aangemeld bij het Ministerie van Binnenlandse Zaken. Er wordt één bestemmingsplan opgesteld met niet alleen regels over goede ruimtelijke ordening, maar waar de hele fysieke leefomgeving centraal staat. In het plan worden dus ook regels opgenomen over veiligheid, gezondheid, milieu, welstand, natuur en duurzaamheid. Dit sluit goed aan bij de uitgangspunten van de Omgevingswet die in 2022 in werking treedt. We zullen dit plan maken in

nauwe samenwerking met de stakeholders en de gemeenteraad.

Risico's

Beleidsmatige risico's

- Transformatie van recreatieparken naar toekomstbestendige concepten en woonmilieus is complex qua proces, haalbaarheid en draagvlak bij belanghebbende partijen (eigenaren van vastgoed, maatschappelijke organisaties en politiek).
- Het toegenomen besef dat veiligheid en handhaving extra aandacht vragen om de recreatiesector te versterken vergt verdere uitwerking naar een coherente uitvoering.
- De gemeente is sterk afhankelijk van ondernemers, investeerders en eigenaren van parken en recreatiewoningen en heeft zelf maar beperkt mogelijkheden en middelen om de sector een boost te geven.

Financiële risico's
De tien belangrijkste financiële risico's zijn opgenomen in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheer. Voor dit speerpunt zijn de volgende risico's opgenomen:

Tabel in Naris opgenomen financiële risico's

Speerpunt	Nr in Naris	Risicogebeurtenis	Gevolg	Kans	Gevolg
Vitale vakantieparken	R213	Het handelen van de Ontwikkelingsmaatschappij Vitale Vakantieparken wordt als staatssteun aangemerkt.	Geld - Derden kunnen een claim neerleggen.	10%	€ 300.000
Vitale vakantieparken	R223	Er ontstaat een financieel tekort bij de ontwikkelingsmaatschappij Vitale Vakantieparken.	Geld - Als aandeelhouder moet de gemeente een bijdrage leveren wat leidt tot een ongedekt nadeel voor de begroting.	30%	€ 100.000

Vastgesteld beleid

- Projectplan Kwaliteitsimpuls Verblijfsrecreatie (februari 2015)
- Vitale vakantieparken: toekomstvisie op de verblijfsrecreatie in Ermelo (december 2015)
- Regionaal Bestuursakkoord Vitale Vakantieparken (juni 2018)
- Oprichting Ontwikkelingsmaatschappij Vitale Vakantieparken (augustus 2018)

Strand Horst

Onderwerp	Portefeuillehouder
Strand Horst	dhr.dr. J.A. de Haan

Wat willen we bereiken

Coalitieakkoord 2018-2022 Dichterbij
Strand Horst
Strand Horst moet zich kunnen door ontwikkelen tot een recreatieve trekker voor de regio. De gemeente is hierin een steunende partner, zorgt voor tempo in het proces en werkt aan snelle behandeling van vergunningen. Strand Horst is een openbaar strand, zodat het ook een strand blijft voor alle inwoners van Ermelo. Het gebied en de routes ernaartoe moeten sociaal veilig zijn. We streven naar een recreatief fiets-wandelpad wat zoveel mogelijk langs het strand loopt.

Raadsperiode 2018-2022
In 2019 moet er een vastgesteld bestemmingsplan zijn waardoor de ondernemers in het gebied zich verder kunnen ontwikkelen zodat Strand Horst zich door ontwikkeld tot een recreatieve trekker voor de regio.

Wat gaan we daarvoor doen

Programmabegroting 2021-2024
Strand Horst
Op 4 juli 2019 is het bestemmingsplan Strand Horst, inclusief MER-rapportage, unaniem vastgesteld door de gemeenteraad. Het plan is gepubliceerd en heeft vanaf medio juli gedurende 6 weken ter inzage gelegen. Gedurende de termijn van terinzagelegging is door diverse partijen beroep tegen het bestemmingsplan ingesteld bij de Afdeling van de Raad van State. De verwachting is dat het bestemmingsplan in het najaar van 2020 wordt behandeld bij de Raad van State.

Groene Kruispunt
In het bestemmingsplan is planologisch de mogelijkheid opgenomen om een natuurgebied te ontwikkelen dat het Groene Kruispunt heet. Het Groene Kruispunt is één van de laatste

natuurontwikkelingsprojecten uit het Integrale Inrichtingsplan Veluwerandmeren (IIVR, 2001) van de Coöperatie Gastvrije Randmeren. Het gaat om het gebied dat is gelegen tussen de rijksweg A28 en het Veluwerandmeer en aan de noord- en zuidzijde wordt begrensd door Strand Horst en Strand Nulde. De Coöperatie Gastvrije Randmeren (hierna Coöperatie) is trekker van dit project. We blijven nauw samenwerken met de Coöperatie en andere stakeholders om te realiseren dat dit natuurgebied daadwerkelijk ontwikkeld wordt en hoe het beheerd zal worden. Dit project kent verschillende belanghebbenden: de Coöperatie, Rijkswaterstaat, gemeenten Putten en Ermelo, Leisurelands en natuur- en milieuorganisaties.

Risico's

Beleidsmatige risico's
Mogelijke vertraging vanwege juridische en planologische procedures.

Financiële risico's
N.v.t.

Vastgesteld beleid

- Visiekaart Strand Horst (2013)
- Masterplan Strand Horst (2016)

Centrum en De Enk

Onderwerp	Portefeuillehouder
Centrumontwikkeling	dhr. A.L. Klappe
Stationsstraat (van Verbinding tot station)	dhr. A.L. Klappe
De Enk	dhr. A.L. Klappe

Wat willen we bereiken

Coalitieakkoord 2018-2022 Dichterbij
Centrum
Het centrum van Ermelo moet voor inwoners en toeristen een aantrekkelijke plek zijn om te komen en te verblijven. Dat vraagt bij de verdere planontwikkeling om kwaliteit op het gebied van vergroening van pleinen, omgevingskunst, bloemen en perken en ontmoetingsvoorzieningen. We willen deze levendigheid en aantrekkelijkheid ook terugzien op de lijn tussen De Verbinding en het kernwinkelgebied. De recreatieve functies die Ermelo heeft mogen merkbaarder terug te vinden zijn in het centrum. We willen de verblijfsaantrekkelijkheid verhogen door het fiets- en voetgangersvriendelijker te maken.

Economie
We willen het centrum een aantrekkelijke winkelgebied maken door met de ondernemers te werken aan een gevarieerder winkelaanbod en dit te concentreren rond het centrumwinkelgebied. Ondernemers, vastgoedeigenaren en gemeente zijn daartoe een gezamenlijk traject ingegaan.

Raadsperiode 2018-2022
Door het faillissement van de aannemer is vertraging in de uitvoering van het centrumplan ontstaan. Al het openstaande werk is inmiddels uitgevoerd.

Wat gaan we daarvoor doen

Programmabegroting 2021-2024
De laatste werkzaamheden uit het centrumplan worden uitgevoerd en zijn in 2019 klaar. Daarnaast staat de gemeente open voor externe initiatieven om het centrumgebied aantrekkelijker te maken. Door het Centrum Management Ermelo (CME), waarmee de gemeente een subsidierelatie heeft, wordt verder gebouwd aan de verbetering van de beeldkwaliteit. Betreffende het centrum hebben gemeente, centrumondernemers (en het CME) en vastgoedeigenaren recent de handen ineengeslagen en zijn ze gezamenlijk het ontwikkeltraject ‘De Nieuwe Winkel Straat’ ingegaan met als doel de revitalisatie van het centrum. De voortgang van de opstart heeft na de ‘kick off’ wat averij opgelopen door de Corona-crisis maar het traject wordt vastbesloten voortgezet en we hopen in 2020 stappen te maken.
Daarnaast is er een relatie met Markt 2.0.
Het project De Enk komt vanuit een extern initiatief. De gemeente zal het proces beperkt ondersteunen, met name op terreinen van ruimtelijke ordening, woningbouw en duurzaamheid. In 2020 zullen ontwikkelingen rond mer name het 'binnenplein' op gang komen. In de uitvoering van de Enk zullen we proberen aan het verzoek vanuit de politiek te voldoen en ook een toegang (voetpad) vanaf de parkeerplaats bij het Kerkelijk Centrum (Groeneweg) naar de Enk te

realiseren.

Risico's

Beleidsmatige risico's
N.v.t.

Financiële risico's
N.v.t.

Vastgesteld beleid

- Structuurvisie Ermelo 2025 (2012)
- Raadsbesluit programma Centrumontwikkeling (2013)
- Beleidsregels ontheffing parkeren gemeente Ermelo (2013)
- Parkeerfonds gemeente Ermelo (2013)
- Actualisatie rapport Blauwe Zone (2013)
- BestemmingsplanParkeren (2017)
- Raadsbrief dd 6 april 2016 Eindrapportage Centrumplan (e160010673)

Indicatoren

Indicator	Eenheid	Periode	Ermelo	Nederland	Bron
Banen	per 1.000 inw 15-64jr	2019	857,9	792,1	CBS Bevolkingsstatistiek / LISA - bewerking ABF Research
Netto arbeidsparticipatie	%	2019	69,5	68,8	CBS - Arbeidsdeelname
Vestigingen (van bedrijven)	per 1.000 inw 15-64jr	2019	149,7	151,6	LISA
Functiemenging	%	2019	56,3	53,2	CBS BAG/LISA - bewerking ABF Research

bron: waarstaatjegemeente.nl (4 augustus 2020)

Wie zijn daarbij betrokken

Bij de uitvoering van het programma Samen Ondernemen in Ermelo zijn de volgende verbonden partijen betrokken:

- Leisurelands
- Ontwikkelmaatschappij Vitale Vakantieparken B.V.
- Coöperatie Gastvrije Randmeren

Wat hebben we er voor over

Budgetten		Meerjarenbegroting			
		2021	2022	2023	2024
Programma Samen Ondernemen in Ermelo	lasten	850.000	843.000	848.000	848.000
	baten	-146.000	-146.000	-143.000	-140.000
Saldo		704.000	697.000	705.000	708.000

Investeringen		Meerjarenbegroting			
		2021	2022	2023	2024
Programma Samen Ondernemen in Ermelo	lasten	0	20.000	20.000	0
	baten	-107.000	0	0	0
Saldo		-107.000	20.000	20.000	0

Het gedetailleerde investeringsoverzicht is opgenomen in onderstaand overzicht:
Investeringsplan Samen Ondernemen in Ermelo

Autorisatieniveau raad

De raad autoriseert alle baten en lasten op programmaniveau.

De raad autoriseert alle investeringskredieten.

De raad autoriseert alle toevoegingen en beschikkingen over de reserves en voorzieningen.

Met uitzondering van een aantal budgetten en kredieten die wel in de begroting zijn opgenomen maar nog niet vrij zijn gegeven door de raad, zie overzicht bij het onderdeel budgetrecht raad.

Beleidsbegroting: Paragrafen

De opname van de paragrafen in de begroting en de rekening is wettelijk geregeld in het BBV 2004. Doel van de paragrafen is dat onderwerpen die versnipperd in de begroting of rekening staan worden gebundeld in één overzicht, waardoor de raad voldoende inzicht krijgt. De paragrafen geven feitelijk een dwarsdoorsnede van de begroting of rekening. Ook de inhoud

(opzet) van de diverse paragrafen is op hoofdlijnen geregeld in het BBV 2004 (herzien in 2016). Ermelo heeft er voor gekozen om uitsluitend de wettelijk voorgeschreven paragrafen op te nemen in de begroting en de rekening.

In dit hoofdstuk zijn opgenomen de paragrafen:
- Lokale heffingen;
- Weerstandsvermogen en risicobeheersing;
- Onderhoud kapitaalgoederen;
- Financiering;
- Bedrijfsvoering;
- Verbonden partijen;
- Grondbeleid.

Paragraaf Lokale heffingen

Algemene informatie

In deze paragraaf wordt een toelichting gegeven op de ontwikkeling van de belastingtarieven en rechten 2021-2024. De gemeentelijke belastingen en rechten zijn een belangrijke inkomstenbron voor onze gemeente en vallen met name onder de algemene dekkingsmiddelen van de gemeente.

De geraamde inkomsten

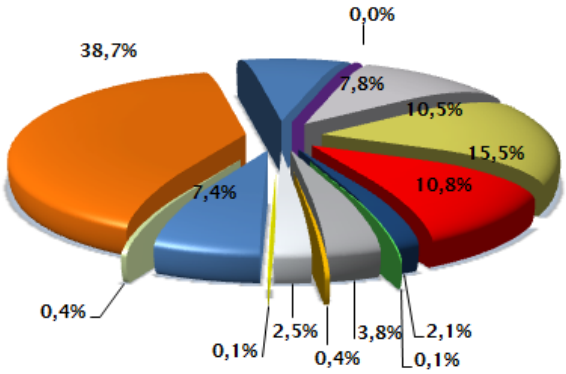
In de Begroting 2021 is rekening gehouden met de volgende bedragen voor leges en belastingontvangsten:

Belastingontvangsten en heffingen 2021 vs 2020

Naam heffing of leges (bedragen x € 1.000,00)	Begroting 2021	in %	Begroting 2020	in %
OZB eigenaar (won/niet won)	7.236	38,66%	6.320	35,89%
OZB gebruiker (niet won)	1.468	7,84%	1.412	8,02%
Hondenbelasting *	0	0,00%	153	0,87%
Toeristenbelasting	580	3,10%	508	2,88%
Forensenbelasting	1.389	7,42%	1.259	7,15%
subtotaal alg.belastingen	**10.673**	**57,02%**	**9.652**	**54,81%**
Verbrede rioolheffing **	2.895	15,47%	2.823	16,03%
Afvalstoffenheffing **	2.013	10,57%	2.088	11,86%
Begraafrechten	398	2,13%	388	2,20%
Leges vergunningen en kabels	24	0,13%	14	0,08%
Leges omgevingsvergunningen	705	3,77%	636	3,61%
Leges welstand	66	0,35%	66	0,37%
Leges burgerzaken	474	2,53%	474	2,69%
Marktgelden	10	0,05%	10	0,06%
Precariobelasting	1.383	7,39%	1.383	7,85%
Leges wet Bibob	5	0,03%	5	0,03%
Leges openbare orde en veiligheid	15	0,08%	15	0,09%
Baten reclamebelasting	57	0,30%	57	0,32%
subtotaal heffingen en leges	**8.045**	**42,98%**	**7.959**	**45,19%**
Totaal**	**18.718**	**100,00%**	**17.611**	**100,00%**

* De raming van de hondenbelasting is in de primitieve begroting van 2021 op nihil gezet, dit in verband met de voorgenomen afschaffing van deze belasting. Bij de vorige meerjarenraming was deze aanvankelijk voor 2020 nihil. Later is dit uitgesteld en opnieuw geraamd in een begrotingswijziging.
**Na aftrek van de kwijtscheldingen. De structurele raming kwijtscheldingen 2021 bedraagt € 170.000,00.

Geraamde opbrengsten leges en heffingen 2021

OZB-eigenaar	38,7%
OZB-gebruiker	7,8%
Hondenbelasting	0,0%
Toeristen /forensenbelasting	10,5%
Verbrede rioolheffing	15,5%
Afvalstoffenheffing	10,8%
Begraafrechten	2,1%
Vergunningen en kabels	0,1%
Omgevingsvergunningen	3,8%
Welstand/bestemmingsplannen	0,4%
Leges burgerzaken	2,5%
Marktgelden	0,1%
Precariobelasting	7,4%
Overige leges en heffingen	0,4%

De ramingen voor de verbrede rioolheffing alsmede de afvalstoffenheffing zijn gecorrigeerd voor de ramingen voor kwijtschelding.

Beleid inzake lokale belastingen en heffingen

Landelijk Beleid
Maatstaf OZB: WOZ-waardering en aanpassing rekentarieven
Onderdeel van de algemene uitkering is de verdeelmaatstaf OZB. Dit betreft een negatieve correctiepost op de algemene uitkering. De uitkomst van deze verdeelmaatstaf wordt bepaald door de omvang van de totale WOZ-waarde in de gemeente en een daaraan gekoppeld gewicht, het zogenaamde rekentarief. Er worden drie WOZ-waarden onderscheiden: één voor eigenaren woningen, één voor eigenaren niet-woningen en één voor gebruikers niet-woningen. Er zijn daarom ook drie rekentarieven.
Door marktontwikkelingen kan de WOZ-waarde sterk fluctueren. Het is staand beleid van het rijk om voor dat effect te corrigeren door middel van een aanpassing van deze rekentarieven.
Dit rekentarief wordt naar beneden (of naar boven) bijgesteld om de stijging (of daling) van de OZB-maatstaf als gevolg van de stijging (of daling) van de WOZ-waarde van woningen en niet-woningen ongedaan te maken. De maatstaf groeit wel met de inflatie mee (prijs Nationale Bestedingen, pNB). De correctie is dus op nationaal niveau, regionale en lokale marktontwikkelingen die afwijken van de landelijke ontwikkelingen werken echter wel door in de uitkomst van de maatstaf.

In de Meicirculaire 2020 is de jaarlijkse aanpassing van de gewichten van de verdeelmaatstaf OZB doorgevoerd. Het rekentarief voor eigenaren woningen komt na aanpassing op - 0,0894%, voor eigenaren niet-woningen op - 0,1590% en voor gebruikers nietwoningen op - 0,1281%. Deze aanpassing van de rekentarieven is afgestemd op de WOZ-tijdvakken. Op 1 januari 2021 begint een nieuw WOZ-tijdvak, met waardepeildatum 1 januari 2020. De marktontwikkeling tussen 1 januari 2019 en 1 januari 2020 bij woningen wordt, op basis van informatie van de Waarderingskamer, geschat op 7%. Voor niet-woningen wordt de waardeontwikkeling over dezelfde periode geschat op 1%. De inflatie (pNB) in die periode bedraagt volgens de ramingen van het CPB 1,9%. Met deze nieuwe rekentarieven is rekening gehouden bij de berekening van de uitkomsten van de Meicirculaire 2020. U bent daarover reeds via een Informatiememo geïnformeerd.

Introductie benchmark woonlasten
Het Rijk heeft met de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) afgesproken dat vanaf 2020 een benchmark woonlasten wordt ingevoerd om jaarlijks de ontwikkeling van de lokale lasten inzichtelijker te maken. Met de invoering van de benchmark wordt afgestapt van de afspraak dat

de ontwikkeling van de lokale lasten jaarlijks wordt gemonitord met de macronorm onroerende zaakbelasting (OZB, de macronorm).
Gezamenlijk overleg tussen het Rijk en de VNG heeft geresulteerd in de introductie van een benchmark, waarin naast de OZB ook de riool- en afvalstoffenheffing worden vergeleken. In de benchmark wordt een vergelijking van de gemeentelijke woonlasten en de gemeentelijke tariefontwikkeling per provincie gegeven, net als de landelijke en provinciale gemiddelden. Middels deze (grafische) vergelijking worden de onderlinge verschillen tussen gemeenten nog inzichtelijker gemaakt. Het overzicht vergelijkt binnen de provincie de tariefswijzigingen per gemeente en het cumulatief bedrag van de drie heffingen per gemeente.
De invoering van een benchmark past goed binnen de autonome beleidsbevoegdheid van gemeenten ten aanzien van de lokale heffingen. De benchmark bevordert ook het lokale debat over de ontwikkeling van de autonome keuzes over de heffingen. Op lokaal niveau vraagt dit van gemeenten nog beter uitvoering te geven aan de al bestaande verplichting om een deugdelijke onderbouwing te geven van de lastenontwikkelingen in de gemeentelijke begroting. Het COELO zal de benchmark samenstellen en opnemen in de Atlas van de lokale heffingen.

Redelijk peil 2021
Ter informatie vermelden wij de randvoorwaarden waar een artikel 12 gemeente voor haar inkomsten aan moet voldoen. De Financiële-verhoudingswet (Fvw) bepaalt dat de eigen inkomsten van een gemeente een bepaald ‘redelijk peil’ moeten hebben, wil zij in aanmerking komen voor een aanvullende uitkering op basis van artikel 12 Fvw. Daarbij gaat het om de eigen inkomsten uit:
1. de onroerende-zaakbelastingen (OZB);
2. de rioolheffingen;
3. de afvalstoffenheffingen en reinigingsrechten.

Op basis daarvan is het percentage van de WOZ-waarde voor toelating tot artikel 12 voor het jaar 2021 (redelijk peil OZB) vastgesteld op 0,1809% (2020: 0,1853%; 2019: 0,1905%; 2018: 0,1952%). Dit is een gewogen berekening van de tarieven voor eigenaar woningen, gebruiker niet-woningen en eigenaar niet-woningen. Voor de WOZ-waarden worden de gegevens gebruikt van het CBS die ook voor het gemeentefonds gehanteerd worden.
Voor de onderdelen riolering, afvalstoffen en reiniging moet sprake zijn van tarieven die resulteren in 100% lastendekkendheid. Dit uitgangspunt volstaat bij de beoordeling van de hoogte van deze heffingen of zij voldoen aan het redelijke peil. Van een minimumtarief per aansluiting is in dit verband dan ook geen sprake meer. Een eventuele onderdekking op de onderdelen riolering, afvalstoffen en reiniging moet gecompenseerd worden door extra baten uit de OZB boven de 120%.

Inhoud Beleid in Ermelo
Algemeen beleid
Algemeen beleid van Ermelo was om terughoudend om te gaan met lastenstijgingen. Wij vinden het belangrijk dat de lokale lastendruk in verhouding staat tot omvang en kwaliteit van de openbare voorzieningen. Ermelo behoorde dan ook lange tijd tot de goedkopere gemeenten in Nederland.

Kadernota 2021
Basis voor de stijgingen van de belastingen in 2021 is de besluitvorming van de raad met betrekking tot de belastingstijgingen 2021 tot en met 2024 bij de Programmabegroting 2020-2023 en de Kadernota 2021 inclusief de aangenomen motie Rioolheffing. In de door de raad vastgestelde Kadernota 2021 is bepaald dat voor het begrotingsjaar 2021 de volgende percentages worden aangehouden:

Onroerende Zaak Belasting woningen eigenaren:
De OZB wordt in 2021 verhoogd met een inflatiecorrectie van 2,7%. Relevant in dit kader is de eerdere besluitvorming uit de Kadernota 2020. Daarbij is besloten dat de compensatie stijging/daling WOZ-waarde in de tarieven voor de woningen wordt afgeschaft. Voorts wordt een compensatie in de tarieven van 1% opgenomen voor de WOZ-korting op de Algemene uitkering. In onderstaande tabel is uiteengezet hoe de tariefstijging van de OZB woningen in de Begroting 2021-2024 is verwerkt.

Omschrijving	2021	2022	2023	2024
Compensatie wegvallen Precariobelasting	6,1%	3,7%		
Compensatie afschaffen hondenbelasting	3,7%			
Voorzieningsniveau / nieuw beleid	5,0%	5,0%		
Inflatiecompensatie	2,7%	pm	pm	pm
Compensatie WOZ-korting Algemene uitkering	1,0%	1,0%	1,0%	1,0%
Totaal	**18,5%**	**9,7%**	**1,0%**	**1,0%**

Onroerende Zaak Belasting niet-woningen (eigenaar en gebruiker):
Het thans geldende besluit, inhoudende dat het OZB niet woningen tot en met 2021 niet extra wordt verhoogd, anders dan met inflatiecorrectie, wordt gehandhaafd. Dit betekent dat uitsluitend de inflatiecorrectie van 2,7% is toegepast.

Hondenbelasting:
De hondenbelasting wordt, volgens eerder genomen raadsbesluit per 2021 afgeschaft.

Afvalstoffenheffing:
De kosten van afvalinzameling zijn in 2021 volledig kostendekkend, waarbij tevens rekening wordt gehouden met de btw en met de stand van de voorziening Afvalstoffen. De tarieven Afvalstoffenheffing 2021 worden verhoogd met een inflatiecorrectie van 2,5%, gebaseerd op de NEA-index. Bij de daadwerkelijke berekening van de tarieven Afvalstoffenheffing 2021 voor de

Belastingmaatregelen 2021 wordt er naar gestreefd om:

- geen verhoging van de tarieven 2021 ten opzichte van 2020;
- hiertoe de inflatiecorrectie 2021 bij zowel de afvalstoffenheffing (inkomstenkant) als de uitgavenkant afvalstoffen niet door te voeren;
- te kijken naar het scherper ramen van de uitgavenkant afvalstoffen;
- als laatste optie de voorziening Afvalstoffen in te zetten.

Rioolheffing:
De rioolheffing 2021 wordt gebaseerd op het Zuiveringskring Afvalwaterketen Plan (ZAP.) Bij de Kadernota 2021 is het volgende besloten:

1. De tarieven 2021 Rioolheffing worden verhoogd met € 50.000,00 voor de kosten van waterschouwingen, dat is 1,7%.
2. De inflatiecorrectie 2021 van 2,7% niet compenseren binnen de Rioolheffing en daar tegenover ook de uitgavenkant Riolering niet compenseren voor inflatie.
3. De kwijtschelding Rioolheffing te bekijken bij de verdere uitwerking van de Herijking van het Sociaal Domein.
4. De tarieven worden vanaf 2021 naar boven afgerond naar hele euro's.
5. De Rioolheffing wordt met ingang van 2021 gebaseerd op gewijzigde tariefschijven, waarbij er extra lagere klassen bijkomen en waarbij het tarief voor de laagste schijf wordt verlaagd en voor de hogere schijven sterk toeneemt.
6. De Riolering is 100% kostendekkend. Voor- en nadelen verlopen budgettair neutraal door middel van de voorziening Egalisatie riolering. Uit de Jaarstukken 2019 blijkt dat er op 31 december 2019 in deze voorziening beschikbaar is € 5.373.000,00. Volgens het huidige ZAP zou er in deze voorziening eind 2019 € 4.565.000,00 beschikbaar moeten zijn in deze voorziening.

Op 15 juli 2020 heeft de raad de Kadernota 2021 Ermelo vastgesteld. Daarbij is aangenomen de Motie Rioolheffing. In deze motie draagt de raad het college van b&w op: “Voor de behandeling van de Programmabegroting in het najaar van 2020 met een voorstel te komen tot verlaging van de rioolheffing voor alle huishoudens van Ermelo, met de verwijzing naar optie 1 in de schriftelijke beantwoording.” In onderstaande tabel is deze motie verwerkt.

Klasse-indeling	Aantal woningen	Aantal niet-woningen	Totaal aantal	Tarief 2021 (in €) conform Kadernota 2021	Tarief 2021 (in €) na verwerking motie
0 - 100 m3	7.939	400	8.339	200,00	195,00
100 - 250 m3	4.195	138	4.333	225,00	220,00
250 - 500 m3	438	73	511	250,00	245,00
500 - 1.000 m3	56	44	100	500,00	495,00
1.000 - 2.000 m3	24	36	60	750,00	745,00
2.000 - 5.000 m3	8	28	36	1.500,00	1.495,00
5.000 - 10.000 m3	2	9	11	2.250,00	2.245,00
10.000 - 25.000 m3	0	3	3	4.500,00	4.495,00
25.000 - 50.000 m3	0	2	2	9.000,00	8.995,00
50.000 m3 en meer	0	1	1	18.000,00	17.995,00
Totaal	**12.662**	**734**	**13.396**		

Toeristenbelasting:
Op basis van de notitie toeristen- en forensenbelasting is het het voorstel om een differentiatie van de tarieven toe te passen. Met ingang van 2021 zal gewerkt worden met een tarief voor toeristische overnachtingen in de hotelaccommodaties, airbnb en b&b's en een tarief voor overige overnachtingen. De Hotels en Bed & breakfast worden belast met een tarief van € 2,00 en voor de overige accommodaties die gelegenheid bieden tot overnachtingen €1,50 per persoon per nacht.Voorts wordt de bestaande vrijstelling van groepen minderjarigen en hun begeleiders afgeschaft. Hieraan wordt een gereduceerd tarief gekoppeld van € 0,75 per persoon per nacht.

Omschrijving	Voorgesteld tarief 2021 p.p.p.n.	Aantallen overnachtingen 2021	Opbrengst 2021
Tarief voor overnachtingen in hotel, airbnb en b&b	2,00	71.000	142.000,00
Tarief voor bijzondere groepen	0,75	28.000	21.000,00
Tarief voor overige overnachtingen	1,50	264.000	396.000,00
Opbrengst forfait tarief			21.000,00
Totaal		363.000	**580.000,00**

Forensenbelasting:
Met ingang van 2019 is de heffing van de forensenbelasting gewijzigd van een vast bedrag per object naar een heffing op basis van de WOZ-waarde van het recreatieobject. In de Kadernota 2021 zijn de tarieven 2021 verhoogd met een inflatiecorrectie van 2,7%, een compensatie wegvallen Precariobelasting 6,1%. De totale verhoging is daarmee 8,8%.

Klasse-indeling	aantal objecten	tarief 2021
0 tot € 50.000	2.445	330,00
€ 50.000 - € 100.000	422	500,00
€ 100.000 - € 150.000	435	670,00
€ 150.000 - € 200.000	44	840,00

€ 200.000 en hoger	43	1.005,00
Totaal	**3.389**	

Precariobelasting op kabels en leidingen:
Met ingang van 2022 mag er geen Precariobelasting op kabels en leidingen meer geheven worden. Ook zijn de tarieven tot die tijd bevroren door het Rijk. Het tarief voor Precariobelasting 2021 is gelijk aan het tarief van 2020, omdat het Rijk de tarieven heeft bevroren bij het besluit tot afschaffing van deze belasting op 1 juli 2017.

Reclamebelasting:
Geen nieuwe of aangepaste voorstellen.

Begraafrechten:
De tarieven begraafplaats 2021 worden verhoogd met een inflatiecorrectie van 2,7%. Gelijktijdig wordt de uitgavenkant van de begraafplaats met eenzelfde bedrag verhoogd.

Marktgelden:
Geen nieuwe of aangepaste voorstellen.

Overige legestarieven:
De algemene lijn is volledige kostendekkend, tenzij nadrukkelijk anders is besloten. Deze besluiten zijn genomen voor: gehandicaptenparkeerkaart en organisatiekeurmerk CBF.De tarieven 2021 worden niet met een inflatiecorrectie geactualiseerd. De Legesverordening wordt eens in de vier jaar volledig geactualiseerd. De eerstvolgende herziening staat gepland in de periode 2021/2022.

Coalitieakkoord 2018-2022 Dichterbij
In het Coalitieakkoord 2018-2022 zijn enkele passages opgenomen betrekking hebbend op het beleid inzake de lokale heffingen. Wij noemen:

> *"6. Financiën*
> *We hebben ambities en zoeken daarvoor financiële ruimte in de begroting en tegelijkertijd stevenen we in diezelfde begroting af op een structureel tekort van € 2,8 miljoen aan het eind van de raadsperiode. Omdat we willen werken vanuit een solide begroting vraagt dat van ons een ander, meer gedegen financieel beleid. Bij een hoog ambitieniveau hoort een langjarige financiële visie op investeringen. Door in financiële investeringsperioden van 5 tot 10 jaar te denken hopen we enerzijds de lastendruk te beheersen en anderzijds de ontwikkelingen van de financiën beter onder controle te krijgen. Verder gaan we uit van het principe van kostendekkendheid. Politiek gaat primair over het verdelingsvraagstuk, en dat gaat in meerderheid over aanvullende keuzes op niet kostendekkende voorzieningen. Het verhogen of verlagen van gemeentelijke inkomsten, zoals bijvoorbeeld de OZB voor niet-eigenaren, toeristenbelasting, mogelijk een doelbelasting, of het al dan niet vasthouden aan de hondenbelasting wordt gewogen vanuit het principe van kostendekkendheid. We kiezen voor de variant met de minste kosten/meeste opbrengst voor de inwoner. We willen zo snel mogelijk een eerste financiële vertaling van onze ambities opstellen."*

Evaluatie exploitatie Begraafplaats
In de raadsvergadering van 6 november 2014 heeft de raad de "Analyse begraafplaatsexploitatie Begraafplaats Varenlaan Ermelo" vastgesteld. Daarbij heeft de raad besloten dat de tarieven voor de begraafplaats 100% kostendekkend moeten zijn. In de notitie Begraafplaatsexploitatie is verwoord dat de kostendekkende tarieven zijn bepaald voor de periode 2014-2018. Dit betreft dan een wijziging van de tarieven als gevolg van gewijzigde aantallen lijkbezorgingen en asbestemmingen. Met dit uitgangspunt zijn in 2016 de tarieven voor 2017 berekend. Als gevolg van de gewijzigde wetgeving (nieuwe BBV-voorschriften) moeten met ingang van 2017 meer kosten worden toegerekend aan de begraafplaats. Daardoor zouden de tarieven 2017 sterk stijgen om 100% kostendekkend te zijn. Deze stijging was echter zo groot, dat de raad op 15 december 2016 heeft besloten om de volledige kostendekking voor 2017 niet toe te passen, maar in twee stappen, namelijk 2017 en 2018, weer naar 100% kostendekking tot te gaan. Voor de Begroting 2018 betekende dit dat de tarieven Begraafrechten 2018 weer volledig 100% kostendekkend zouden zijn, waarbij nog geen rekening wordt gehouden met eventueel afwijkende aantallen lijkbezorgingen en asbestemmingen.

In afwijking daarop heeft de raad op 6 juli 2017 bij de behandeling van de Kadernota 2018 een motie aangenomen inhoudende dat de (fictieve) bespaarde rente voor de begraafplaats ter grootte van € 21.000,00 weer ten gunste van de exploitatie begraafplaats komt met ingang van 2018.

Daarnaast heeft de raad op 9 november 2017 bij de behandeling van de Belastingmaatregelen 2018 een amendement aangenomen inhoudende dat de tarieven 2017 Begraafplaats ook voor 2018 blijven gelden. Beide zaken zijn in de Programmabegroting 2018-2021 verwerkt. Daarmee zijn de tarieven Begraafplaats niet meer voor 100% kostendekkend. Bij de Kadernota 2019 is een nadeel opgenomen van € 38.000,00 structureel.

De raad heeft naar aanleiding van het raadsvoorstel Exploitatie Begraafplaats Koningsvaren op 10 april 2018 besloten:

1. de tarievenstructuur als volgt vast te stellen:

a. Tarieven begraven:
   * bespaarde rente over de voorzieningen komt ten gunste van deze tarieven;
   * tarieven 100% kostendekkend.

b. Tarieven specifieke dienstverlening: 100% kostendekkend.

c. Tarieven schoonmaken gedenktekens: 100% kostendekkend.

d. Tarieven instandhouding begraafplaats:
* maximum aan tarieven toe te rekenen kosten voor instandhouding bepalen op € 200.000,00;
* overige kosten toe te rekenen als openbaar groen;
* tarieven 100% kostendekkend o.b.v. € 200.000,00;
* de tarieven jaarlijks indexeren voor inflatie.
2. de huidige tarieven niet te verlagen.
3. de voorgestelde tariefswijziging per 1 januari 2018 door te voeren per 1 januari 2019 met de daarbij behorende indexering.
4. tariefstelling en werkwijze schoonmaken grafmonumenten te handhaven.
5. Vanaf 2018 bij de tariefberekening uit te gaan van geprognosticeerde aantallen.
6. Het groene karakter van de begraafplaats te behouden.
7. € 91.000 Aan te merken als kosten openbaar groen en dit bedrag te dekken uit de stelposten volume ontwikkelingen, prijsontwikkelingen en dekkingsvoorstel amendement begraafrechten 2017 dd. november 2017.

Vastgesteld beleid inzake lokale belastingen en heffingen
Enkele nota's staan reeds vermeld in de programma's, voor een volledig overzicht van het vastgesteld beleid met betrekking tot de lokale belastingen en heffingen achten wij het evenwel verstandig om deze hier nogmaals te noemen. Het betreft:

- Beleidsnota Begraafplaats (2001)
- Rapport Gemeentelijke Tarieven "Van kostprijs naar tarieven" (2002)
- Nota Recreatieve Heffingen Toeristen en Forensenbelasting (2003)
- Tariefdifferentiatie Afvalstoffenheffing
- Belastingverordeningen (jaarlijks)
- Notitie Lokale Lastenverlichting (2008)
- Raadsbrief Tariefontwikkeling OZB-niet woningen (28 juni 2012)
- Basis RioleringsPlan (2012)
- Analyse Begraafplaatsexploitatie (2014)
- Notitie Opties Kosten en Baten (2014)
- Zuiveringskring Afvalwaterketen Plan (ZAP (2015)
- Notitie rentebeleid kostendekkende tarieven (2017)

Kostendekkendheid tarieven

Als onderdeel van de BBV 2017 is het voor de paragraaf Lokale Heffingen verplicht een overzicht op hoofdlijnen op te nemen van de diverse heffingen, waarin inzichtelijk gemaakt wordt:

- Hoe bij de berekening van tarieven van heffingen, die hoogstens kostendekkend mogen zijn, wordt bewerkstelligd dat de geraamde baten de geraamde lasten niet overschrijden;
- Wat de beleidsuitgangspunten zijn die ten grondslag liggen aan deze berekeningen;
- Hoe deze uitgangspunten bij de tariefstelling worden gehanteerd.

Voor de cijfermatige berekening van de kostendekkendheid van de heffingen wordt aangesloten bij de in de Notitie overhead" van de commissie BBV opgenomen tabel. Deze berekening moet vervolgens worden aangevuld met een inhoudelijke toelichting over de totstandkoming van de tarieven en de beleidskeuzes die daaraan ten grondslag liggen. Beleidskeuzes die ten grondslag liggen aan de tarieven is dat in principe een kostendekkendheid van 100% wordt nagestreefd. Voor de legesverordening is een onderzoek uitgevoerd. Voor de leges burgerzaken zijn de diverse tarieven gemaximeerd vanuit het Rijk, wat impact heeft op de kostendekkendheid. De kostendekkendheid van de marktgelden wordt nog nader onderzocht, tegelijkertijd wordt de marktverordening herzien.

Door wijzigingen in de BBV heeft gemeente Ermelo de notitie rentebeleid kostendekkende tarieven opgesteld en vastgesteld bij de Kadernota 2018. Aanleiding hiervoor is de gewijzigde verslagtechnische toerekening van rente aan taakvelden en producten. De notitie rentebeleid kostendekkende tarieven wordt sinds 2018 betrokken bij de berekening van de tarieven.

De kostendekkendheid van de tarieven wordt berekend door het totaal van de netto-kosten per taakveld (exclusief omslagrente) en de toegerekende overhead, inclusief omslagrente en de toegerekende rente op basis van de visie rente toerekening af te zetten tegen de opbrengst van de heffingen per taakveld.

In onderstaande tabel is de kostendekkendheid in beeld gebracht voor het begrotingsjaar 2021 inzake de afvalstoffen, riolering, begraafplaats, bouwen, marktgelden, burgeraangelegenheden, omgevingsvergunningen alsmede openbare orde en veiligheid:

Berekening van kostendekkendheid van een heffing: (bedragen x € 1.000,00)	Afvalstoffen	Riolering	Begraafplaats	Omgevings-vergunningen	Marktgelden	Burgeraange-legenheden	Openbare orde en veiligheid
Kosten taakveld(en), excl. (omslag)rente	2.095	2.156	480	649	24	450	13
Inkomsten taakveld(en), excl. heffingen	-518	-462	-70	-30	0	-19	0
Netto kosten taakveld	**1.577**	**1.694**	**410**	**619**	**24**	**431**	**13**
Toe te rekenen kosten:							
Overhead incl. (omslag)rente	108	431	154	182	3	219	11
Toe te rekenen rente	11	314	7	0	0	0	0
BTW	387	498	0	0	0	0	0
Totale kosten	**2.083**	**2.937**	**571**	**801**	**27**	**650**	**24**

Berekening van kostendekkendheid van een heffing: (bedragen x € 1.000,00)	Afvalstoffen	Riolering	Begraafplaats	Omgevings-vergunningen	Marktgelden	Burgeraange-legenheden	Openbare orde en veiligheid
Opbrengst heffingen	**2.083**	**2.937**	**398**	**771**	**10**	**474**	**21**
Dekkingspercentage	**100,0%**	**100,0%**	**69,7%**	**96,2%**	**36,5%**	**72,9%**	**87,5%**

Voor de afvalstoffenheffing betreft dit de heffing inzake het vastrecht + verzamelcontainers, alsmede de afvalstoffenheffing variabel (Diftar).
Voor de brede rioolheffing betreft dit de heffing bij woningen alsmede de niet-woningen.
Voor de begraafplaats betreft dit de leges lijkbezorging, reiniging graven en instandhouding graven. De berekende kostendekkendheid betreft het gemiddelde van de tarieven.
De berekening van de kostendekkendheid voor de omgevingsvergunningen alsmede Burgeraangelegenheden zijn gebaseerd op de uitgangspunten op de "notitie Herziening Legesverordening" (docnr. e160034349, casenr. 16e0007645) zoals door de raad vastgesteld. Inmiddels is gebleken dat de uitgangspunten zowel de toerekening van de personele formatie alsmede de overhead dermate is veranderd dat een nieuwe opzet wenselijk wordt geacht. Voor beiden geldt dat daardoor de verwachte kostendekkenheid lager zal uitkomen dan het hierboven genoemde getal.

Gelet op alle organisatieveranderingen is het niet goed mogelijk om een nauwkeurige inschatting te geven van de kostendekkendheidspercentages voor met name de onderdelen omgevingsvergunningen, marktgelden, burgeraangelegenheden en openbare orde en veiligheid. Bekeken zal moeten worden of dit aanleiding is om de herziening van de "notitie Herziening Legesverordening" eerder uit te voeren.

Lokale lastendruk

Jaarlijks wordt de COELO Atlas van de lokale lasten opgesteld. Dit betreft een jaarlijkse monitor van de ontwikkeling van de lokale lasten op macro- en microniveau. Voor onderstaande gegevens is gebruik gemaakt van de COELO Atlas van de lokale lasten 2020.

Landelijk overzicht
In 2021 wordt voor de onroerendezaakbelastingen de WOZ-waarde in peiljaar 2020 als grondslag gebruikt. Vorig jaar was dit de waarde in 2019. De waarde van een gemiddelde woning steeg in deze periode met 8,9 procent. De ontwikkeling van de OZB-opbrengst staat dan ook goeddeels los van de prijsontwikkeling van onroerende zaken.
Gecorrigeerd voor de waardeontwikkeling ligt het gemiddelde OZB-tarief voor woningen 4,9 procent hoger dan vorig jaar. Het gemiddelde huishouden betaalt daardoor dit jaar € 13,32 meer aan OZB. Het tarief voor eigenaren en dat voor gebruikers van niet-woningen stijgt gemiddeld met 4,3 procent.

De gemiddelde afvalstoffenheffing voor huishoudens stijgt dit jaar met 7,1 procent. Deze stijging hangt samen met een sterke verhoging van de door het Rijk geheven afvalstoffenheffingbelasting. In 2019 koste het € 13,11 per 1.000 kilo om (rest) afval te laten verbranden of eventueel te storten, in 2020 is dit tarief € 31,39 per ton.

De gemiddelde rioolheffing voor huishoudens stijgt dit jaar met € 3,18 (1,8 procent).

85 procent van alle gemeenten heft toeristenbelasting. Dit is een stijging van 2,5% ten opzichte van 2019. Het tarief van de toeristenbelasting gaat dit jaar (gemiddeld in alle gemeenten) met 11,7 procent omhoog.

Aan hondenbelasting, die in 54 procent van de gemeenten voorkomt, wordt gemiddeld 1,4 procent minder betaald (tarief voor één hond). Als we alleen kijken naar de gemeenten die zowel dit als vorig jaar hondenbelasting heffen bedraagt de daling 2,4 procent.

Woonlasten per gemeente
Woonlasten zijn betalingen die huishoudens doen in verband met wonen. De gemeentelijke woonlasten bestaan uit de onroerendezaakbelasting (OZB), de rioolheffing en de afvalstoffenheffing. Een eventuele heffingskorting wordt hiervan afgetrokken. De gemeentelijke woonlasten bestaan voor huishoudens met een huurwoning uit de afvalstoffenheffing en soms rioolheffing. Eigenaar-bewoners betalen daarnaast ook OZB. In enkele gemeenten wordt van deze bedragen een heffingskorting afgehaald.

In Ermelo bedragen voor 2020 de woonlasten voor een éénpersoonshuishouden (eigenaar-bewoner) € 775,00 en voor meerpersoonshuishouden (eigenaar-bewoner) € 827,00. Ter vergelijking in Gelderland bedraagt dit gemiddeld € 698,00 resp. € 785,00. Landelijk bedragen voor 2020 de woonlasten gemiddeld € 776,00 voor een meerpersoonshuishouden, waarbij het de hoogste lasten € 1.440,00 (Bloemendaal) bedragen en de laagste € 573,00 (Aalten).

Het is niet altijd zo dat gemeenten met hoge woonlasten ook veel geld overhouden aan de belastingen die zij van huishoudens innen. Dat komt doordat gemeenten met relatief waardevol onroerend goed binnen hun grenzen een lagere algemene uitkering van het Rijk ontvangen dan andere gemeenten. Zij worden geacht zelf meer belasting te heffen. De netto woonlasten geven een indicatie van het bedrag dat een gemeente per huishouden van de woonlasten overhoudt. De netto woonlasten zijn de woonlasten gecorrigeerd voor de verevening van belastingcapaciteit via de algemene uitkering. Amsterdam heeft de laagste netto woonlasten (€ 526,00). De hoogste

netto woonlasten heeft Bloemendaal c.a. (€ 1.089,00).

Bijlage 3 Woonlasten per gemeente
(Ozb, rioolheffing en afvalstoffenheffing; woning met gemiddelde waarde; na aftrek van eventuele heffingskorting; euro per jaar per huishouden)

bruto woonlasten 2020	*eigenaar-bewoner*			*huurder*		
	Woonlasten eenpersoons-huishouden	Woonlasten meerpersoons-huishouden	Rangnummer meerpersoons-huishouden	Woonlasten eenpersoons-huishouden	Woonlasten meerpersoons-huishouden	Rangnummer meerpersoons-huishouden
Landelijk gemiddeld	705	776		306	389	
Gelderland gemiddeld	698	785		272	367	
Ermelo	775	827	240	364	416	215
Harderwijk	587	650	24	299	363	154
Zeewolde	713	782	167	366	435	228
hoogste tarief	1.321	1.440		628	660	
laagste tarief	432	573		18	36	

Bron: COELO Atlas van de lokale lasten 2020

Rangnummer loopt van 1 tm 377.

Kwijtschelding

Particulieren die aan bepaalde voorwaarden voldoen kunnen, afhankelijk van de persoonlijke financiële omstandigheden, in aanmerking komen voor kwijtschelding van de gemeentelijke belastingen. Geen kwijtschelding wordt echter verleend voor de hondenbelasting en de leges.

Bij de invoering van Diftar is besloten om personen, die medisch afval hebben (bijvoorbeeld: incontinentie-, stoma of dialysemateriaal), tegemoet te komen in de afvalstoffenheffing. Hiervoor dient een schriftelijk verzoek te worden ingediend, voorzien van een medische verklaring van bijvoorbeeld de huisarts, of een rekening waaruit blijkt dat medisch materiaal gebruikt wordt.

In de jaarrekening wordt jaarlijks verantwoording afgelegd over het aantal verleende kwijtscheldingen.

Om de armoedeval voor alleenstaande ouders met een relatief laag inkomen te verminderen, is per 1 januari 2012 voor gemeenten en waterschappen de mogelijkheid gecreëerd om bij de kwijtschelding van lokale belastingen rekening te houden met de kosten van formele kinderopvang. Dit vermindert de armoedeval en maakt werken lonender. Om gemeenten en waterschappen te ondersteunen bij het uitvoeren van deze maatregel is per 2013 structureel € 8 miljoen binnen het gemeentefonds beschikbaar gesteld.

De raad heeft hiervoor besloten, raadsbesluit corsanr. 12080968, om met ingang van 1 januari 2013 over te gaan tot het toepassen van de mogelijkheid om de noodzakelijke kosten voor kinderopvang in aansluiting op de Wet kinderopvang aan te merken als uitgave bij de beoordeling van verzoeken om kwijtschelding.

In de Begroting 2021 is voor kwijtschelding structureel de volgende ramingen opgenomen:

Kwijtschelding (bedragen x € 1,00)	2021	2022	2023	2024
6021022 Kwijtscheldingen Rioolheffing	100.000,00	100.000,00	100.000,00	100.000,00
6270252 Kwijtschelding vastrecht+verz.cont.	47.000,00	47.000,00	47.000,00	47.000,00
6270253 Kwijtschelding variabel (DifTar)	23.000,00	23.000,00	23.000,00	23.000,00
Totaal opgenomen	170.000,00	170.000,00	170.000,00	170.000,00

Paragraaf Weerstandsvermogen en Risicobeheersing

Algemene informatie

Kader

De gemeente Ermelo onderkent het belang van risicomanagement. Wij achten het daarom wenselijk om risico’s (vroegtijdig) te identificeren en waar mogelijk beheersbaar te maken. Door inzicht in de risico’s wordt de gemeente in staat gesteld om op verantwoorde wijze besluiten te nemen, zodat de risico’s nu en de risico’s gerelateerd aan toekomstige uitgaven in verhouding staan tot de vermogenspositie van de gemeente. Hiertoe heeft de raad op 6 maart 2008 de notitie Weerstandsvermogen en Risicomanagement vastgesteld. De door ons gebruikte systematiek van weerstandsvermogen en risicobeheersing is ontwikkeld door het Nederlands Adviesbureau voor Risicomanagement in samenwerking met de Universiteit Twente.

De paragraaf Weerstandsvermogen en risicomanagement bevat relevante informatie ten aanzien van risico's met een mogelijk grote impact op de financiële positie van de gemeente. Van dergelijke risico's wordt ingeschat hoe groot de kans is dat de risicogebeurtenis zich daadwerkelijk voordoet en het financiële gevolg dat de risicogebeurtenis met zich meebrengt. Waar mogelijk en voor zover dit ligt binnen de invloedssfeer van de gemeente wordt er naast het benoemen van de betreffende risico's vervolgens aandacht besteed aan een verlaging van de benoemde risico's door middel van het treffende van maatregelen, ook wel genoemd beheersingsmaatregelen, om ofwel de kans van optreden ofwel de uiteindelijke impact

van het risico te beperken.
Deze paragraaf rapporteert over de zogenoemde financiële risico's. Daar waar sprake is van niet-financiële (kwalitatieve) risico's die die de realisatie van gemeentelijke beleidsdoelstellingen kunnen beïnvloeden, wordt hierover gerapporteerd bij in de programma's opgenomen speerpunten.

Op basis van de geïnventariseerde risico's met een financiële impact is de benodigde weerstandscapaciteit berekend. In deze paragraaf worden de tien risico's gepresenteerd die de grootste invloed uitoefenen op de hoogte van de benodigde weerstandscapaciteit. Indien een risico daadwerkelijk leidt tot budgettaire gevolgen, dan zijn daarvoor in de huidige begroting in beginsel geen directe dekkingsmiddelen beschikbaar. Dit betekent dat zich bij het voordoen van een risico in eerste instantie dekking gevonden moet worden binnen andere posten van de lopende begroting. Mocht dit laatste niet mogelijk zijn, dan vormt de Algemene risicoreserve de eerste buffer om de financiële gevolgen op te vangen. Het optreden van een risico kan ook structurele financiële gevolgen met zich meebrengen. Afhankelijk van de omvang van de financiële consequenties van een zich voordoend risico kan ter dekking van een structureel nadeel nodig zijn om beleid te herzien dan wel te heroverwegen.

Een belangrijke indicator van de algehele risicopositie en de mate waarin deze door de beschikbare weerstandscapaciteit (incidenteel) is afgedekt komt tot uitdrukking in de weerstandsratio. Indien de berekende ratio onder de door de raad (bij de Kadernota 2018 gewijzigde) vastgestelde norm (1,0) komt te liggen, wordt een kritieke grens gepasseerd. Deze paragraaf sluit daarom af met een beoordeling van de weerstandsratio en een advies om het weerstandsvermogen op voldoende niveau te brengen indien de weerstandsratio te laag blijkt.

Vastgesteld beleid inzake Weerstandsvermogen
- Notitie Weerstandsvermogen en Risicomanagement (corsanr. 07026562; 2008);
- Raadsbrief Ratio weerstandsvermogen Programmabegroting 2012-2015 (corsanr. 11113198; raad maart 2012);
- Nota reserves en voorzieningen gemeente Ermelo 2013 (corsanr. 12079047; raad 28 februari 2013);
- Strategisch financieel beleid, onderdeel Kadernota 2018 (corsanr. e170011021; raad 6 juli 2017).

Landelijke ontwikkelingen en trends
Algemene uitkering Gemeentefonds
Voor de komende jaren staat er een herverdeling van de algemene uitkering van het Gemeentefonds op de agenda. Dit zal met ingang van 2022 worden ingevoerd, waarbij sprake zal zijn van een overgangsregeling. Wat dit voor de gemeente Ermelo gaat betekenen is op dit moment niet bekend. De Decembercirculaire 2020 zal naar verwachting hierin meer duidelijkheid verschaffen.

COVID-19 (Corona) virus
Sedert 2020 heeft de samenleving te maken met het COVID-19 (Corona) virus. Voor de gemeente Ermelo heeft dit gevolgen voor de manier van werken en het continueren van de dienstverlening. Omdat het "nieuwe werken" reeds is ingevoerd bij de gemeente Ermelo kunnen veel medewerkers thuis inloggen en hun activiteiten voortzetten. Daarnaast zijn applicaties beschikbaar om elkaar online te treffen. Er is binnen Meerinzicht een ondersteuningsteam opgericht dat onder leiding van de directieraad in verbinding met de gemeentelijke teams, waaronder gemeente Ermelo, knelpunten in beeld brengt, acties coördineert en de communicatie richting medewerkers en inwoners ondersteunt. Wij monitoren onze risico's en die van onze partners voortdurend. Onze organisatie loopt geen (groot) risico voor de continuïteit. Om het thuiswerken maximaal te kunnen faciliteren, is de capaciteit van het ICT-systeem uitgebreid door extra servers te plaatsen. Tevens is de snelheid van de glasvezelverbindingen door de provider verdubbeld.

Wij monitoren onze risico's en die van onze partners voortdurend. Onze organisatie loopt geen risico voor de continuïteit. Wij bewaken onze liquiditeitspositie en nemen zo nodig maatregelen om onze taken gedurende deze crisis zo goed mogelijk te blijven uitvoeren. Op het moment van schrijven is de gemeente nog volop bezig met een inventarisatie naar de financiele gevolgen van het COVID-19 (Corona) virus. Bij het in kaart brengen van onderwerpen wordt gebruik gemaakt van de VNG inventarisatie lijst. Het laat zich er naar aanzien dat veel beleidsterreinen van onze Begroting 2020 en mogelijk voor de jaren daarna geraakt zullen worden. Hoe groot de financiële impact zal zijn is nu onmogelijk te bepalen. In de thans voorliggende Programmabegroting 2021-2024 is dan ook nog geen rekening met de eventuele gevolgen gehouden. Eventuele financiële gevolgen voor 2021 en volgende jaren zullen in een aparte begrotingswijziging aan de raad worden voorgelegd.

Het Coronavirus brengt veel onzekerheden en risico's met zich mee die op het moment van samenstellen van de begrotingsstukken nog niet te overzien zijn. Dat het consequenties zal hebben voor het weerstandsvermogen en de risicoparagraaf is duidelijk. Welke dat betreft is nog moeilijk te overzien. Er zijn onder meer onzekerheden en potentiële risico's op de volgende terreinen:
- De zorgverlening aan onze inwoners
- Maatregelen in het kader van de gezondheid
- De uitkeringen aan onze inwoners
- De subsidies voor gesubsidieerde instellingen
- De ontwikkelingen in de grondexploitaties
- De bedrijfsvoering van onze organisatie
- Lopende en nieuw te starten projecten

- De financiering van onze activiteiten
- De heffing en inning van lokale heffingen

Economische crisis
Als gevolg van de 'intelligente lockdown' in 2020, maar uiteraard ook door de impact van de coronacrisis op de wereldeconomie, is de economie in Nederland voor 2020 gekrompen. Daarbij steekt Nederland nog relatief gunstig af vergeleken met andere landen. Of dit tijdelijk zal zijn dan wel iets langduriger en de mate waarin een herstel optreedt hangt mede samen met het al dan niet optreden van een 2e Coronagolf. Wat de impact zal zijn op de economie en daarmee de Rijksfinanciën is op dit moment nog moeilijk te zeggen. Wel kiest het Rijk er vooralsnog voor niet te gaan bezuinigen. Het is niet te overzien welke gevolgen dit gaat hebben voor de gemeentefinanciën.

Btw en exploitatie sportaccommodaties
Met ingang van 2019 is de btw op de investeringen en exploitatiekosten van de sportaccommodaties niet langer terug te vorderen en is geen btw over de inkomsten verschuldigd. Dit is voor de gemeente financieel nadelig. Om dit nadeel te compenseren wordt met ingang van 2019 een specifieke uitkering in het leven geroepen. De uitkering is echter voor alle gemeenten gezamenlijk gemaximeerd. Bij een tekort worden de gemeenten procentueel gekort. De aanvraag wordt telkens op basis van de begroting uitgekeerd. Het jaar daarop vindt definitieve vaststelling van de uitkering plaats op basis van de werkelijke uitgaven. Op dit moment is niet in te schatten of de specifieke uitkering het nadeel van de wetswijziging geheel wegneemt. De begroting van exploitatie van de sportaccommodaties is gebaseerd op basis van het uitgangspunt dat het financieel nadeel geheel wordt gedekt door de specifieke uitkering.

Risicoprofiel en benodigde weerstandscapaciteit

In deze programmabegroting is het risicoprofiel geactualiseerd, waarbij risico's zijn vervallen, verlaagd alsmede de kans dat een risico zich voordoet opnieuw is ingeschat. Voorts zijn enkele nieuwe risico's toegevoegd.

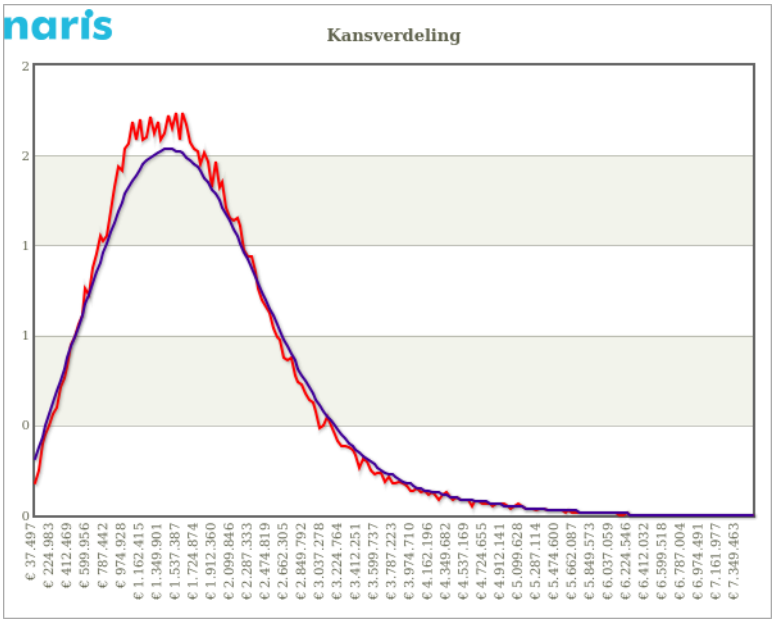
Tabel 1: Belangrijkste financiële risico's

Risico nummer	Risico	Gevolgen	Kans	Financieel gevolg	Invloed
R222	Mogelijke saneringskosten de Zanderij op basis van minimale variant.	Geld - Er ontstaat een nadeel in de begroting.	90%	max. € 1.000.000	26,66%
R192	De komende herverdeling 2021 van de algemene uitkering pakt negatief uit voor de gemeente.	Geld - Er ontstaat een tekort in de begroting.	50%	max. € 1.300.000	21,69%
R229	De door het rijk binnen het accres beschikbaar gestelde gelden voor loon prijsontwikkelingen en volumeontwikkelingen van het sociaal domein blijken onvoldoende te zijn vanaf het jaar 2022.	Geld - Dit leidt tot een ongedekt tekort in de meerjarenbegroting.	50%	max. € 1.400.000	20,72%
R209	Niet voldoen aan de bepalingen van de Algemene Verordening Gegevensbescherming	Geld - Een boete van de Autoriteit Persoonsgegevens (max. € 20 mio of 4% van omzettotaal).	10%	max. € 3.120.000	9,28%
R228	De extra rijksbijdrage Jeugdzorgimpuls (€ 300 mln.) worden door het volgende kabinet niet gecontinueerd vanaf 2022	Geld - Er treedt vanaf 2022 een structureel nadeel op in de programmabegroting 2021-2024.	30%	max.€ 471.000	4,14%
R183	Participatiewet: De terugloop van de populatie van het aantal WSW'ers met oude rechten houdt geen gelijke tred met de korting op het rijksbudget.	Geld - met als gevolg dat er zich een nadeel voordoet in de begroting.	30%	max. € 440.000	3,91%
R203	De anterieure overeenkomsten tot realisatie van een bedrijventerrein in het gebied tussen Eendenparkweg en Harderwijkerweg worden ontbonden.	Geld - De eerder door initiatiefnemers betaalde anterieure bijdragen dienen door de gemeente te worden terugbetaald.	90%	max. € 120.000	3,17%
R139	Een instelling kan haar betalingsverplichting tot rente en aflossing voor een door de gemeente Ermelo volledig gewaarborgde geldlening niet nakomen.	Geld - Een beroep van geldverstrekkers op de gemeente Ermelo om de betalingsverplichting van een instelling over te nemen ter grootte van het bedrag waar de gemeente garant voor staat.	10%	max. € 795.000	2,35%
R191	Bij een van de verbonden partijen treedt een of meerdere van de door de verbonden partij gesignaleerde risico's op welke niet door de verbonden partij zelf binnen haar begroting kan worden gedekt.	Geld - Met als gevolg dat er zich een nadeel voordoet in de begroting	30%	max € 200.000	1,48%

R19	Voortijdige functiebeëindiging van een wethouder (óf wachtgelder).	Geld - Het uitbetalen van wachtgeld, een arbeidsongeschiktheidsuitkering of een levenslang nabestaandenpensioen aan de achterblijvende partner.	10%	max € 600.000	1,46%
Totaal tien grootste risico's				€9.446.000	

Het totaal van alle risico's bedraagt € 10.850.00,00, waarvan het totaal van de tien grootste risico's € 9.446.0000 bedraagt. Voor de benoemde risico's is een risicosimulatie uitgevoerd. Deze risicosimulatie wordt toegepast omdat het reserveren van het maximale bedrag van de risico's ad € 10.850.000,00 onnodig en ongewenst is. De risico's zullen immers naar verwachting niet allemaal tegelijk en in hun maximale omvang optreden. Tabel 2 toont de resultaten van deze risicosimulatie. Hieruit blijkt dat, met een zekerheidspercentage van 90%, de risico's kunnen worden afgedekt met een bedrag van € 2.885.000 ,00 (= benodigde weerstandscapaciteit).

Voor deze simulatie wordt gebruik gemaakt van een zgn. Monte Carlo simulatie. Dit is een computergestuurde techniek waarbij een gebeurtenis niet één keer, maar vele malen wordt gesimuleerd. Deze simulatietechniek komt tot stand met berekeningen via computers. De verkregen uitkomsten worden steeds weer opnieuw berekend, met telkens een andere reeks willekeurige waarden. Dat leidt uiteindelijk tot mogelijk duizenden herberekeningen en mogelijke uitkomstwaarden. Omdat de Monte Carlo simulatie dit tot wel duizenden keren uitvoert, leidt dit tot een waarschijnlijkheidsverdeling van de mogelijke uitkomsten. Zo ontstaat een zo volledig mogelijk beeld van mogelijke risico's. De Monte Carlo simulatie eindigt met een enorm output aan geordende resultaten van de simulaties, die worden gepresenteerd in de vorm van onder andere kansverdelingen. U ziet deze hieronder in de grafiek weergegeven.

In de laatste kolom van de tabel staat het op basis van deze simulatie de geschatte impact per risico weergeven. Zo is de kans dat bijvoorbeeld R192 optreedt 50%, de uiteindelijke invloed op het totaal van de risico's bedraagt voor dit risico 21,69%.

Tabel 2: Benodigde weerstandscapaciteit bij verschillende zekerheidspercentages.

Zekerheidspercentage	Benodigde weerstandscapaciteit
70%	€ 2.061.000,00
75%	€ 2.209.000,00
80%	€ 2.377.000,00
85%	€ 2.591.000,00
90%	€ 2.885.000,00
95%	€ 3.413.000,00

Uit de grafiek en de tabel volgt dat 90% zeker is dat de risico's kunnen worden afgedekt met een bedrag van € 2.885.000,00 (benodigde weerstandscapaciteit).

Er is een aantal risico's bekend waaraan geen prijskaartje kan worden gehangen. Dit betreft de volgende risico's:

- gevolgen Corona
- de nieuwe aanbesteding van de Jeugdzorg kan tot hogere zorgkosten leiden
- de nieuwe aanbesteding van de Wmo kan tot hogere zorgkosten leiden
- de nieuwe aanbesteding van de Participatiewet kan tot hogere kosten leiden
- de verkoop van het voormalige pand van de RNV door de gemeente Harderwijk kan meer of

minder opleveren dan het bedrag van de overname. Het verschil wordt gedeeld met de 6 gemeenten.

Het totale risico-overzicht is HIER terug te vinden.

Risico's versus weerstandsvermogen

Beschikbare Weerstandscapaciteit
De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat uit het geheel aan middelen dat de gemeente Ermelo beschikbaar heeft om de risico's in financiële zin af te dekken.

Met ingang van de Programmabegroting 2018-2021 wordt het ratio weerstandvermogen in meerjarenperspectief berekend. Als gevolg van het strategisch financieel beleid, zoals dat bij de Kadernota 2018 alsmede 2019 vastgesteld is, daalt de weerstandscapaciteit vermogen de komende jaren aanzienlijk. Uitgegaan is van de weerstandscapaciteit per ultimo van de verschillende begrotingsjaren. Bij de bepaling van de weerstandscapaciteit vermogen zijn de beklemde bestemmingsreserves buiten beschouwing gelaten. Deze beklemde bestemmingsreserves zijn ingezet ter dekking van toekomstige kapitaallasten van investeringen. De mogelijkheid om (een deel van) deze middelen alsnog aan te wenden als weerstandscapaciteit hangt af van het feit of investeringen nog gerealiseerd moeten worden en heroverweging nog mogelijk is.

Tabel 3: Beschikbare weerstandscapaciteit

Onderverdeling weerstandscapaciteit (bedragen x € 1.000,00)	Ultimo 2021	Ultimo 2022	Ultimo 2023	Ultimo 2024
Weerstandscapaciteit exploitatie				
Onbenutte belastingcapaciteit OZB	0	0	0	0
Rioolheffing *	0	0	0	0
Afvalstoffenheffing *	0	0	0	0
Onbenutte deel leges en andere heffingen	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Onvoorzien, volume-ontwikkelingen, stelpost prijs ontwikkelingen	126	126	126	126
Begrotingsruimte	0	0	0	0
Kostenreductie mogelijkheden	0	0	0	0
Nadere ombuigingsmogelijkheden	0	0	0	0
Subtotaal Weerstandscapaciteit exploitatie (A)	**126**	**126**	**126**	**126**
Weerstandscapaciteit vermogen				
Algemene reserve vrij besteedbaar	641	221	121	105
Algemene risicoreserve	2.820	2.304	1.878	1.878
Vrij aanwendbare deel bestemmingsreserves	573	476	493	427
Subtotaal Weerstandscapaciteit vermogen - *afgerond*- **(B)**	**4.035**	**3.002**	**2.493**	**2.411**
Weerstandscapaciteit grondexploitatie (C)	**1.366**	**1.315**	**1.306**	**1.297**
Totaal Weerstandscapaciteit (A+B+C)	**5.527**	**4.443**	**3.925**	**3.834**
Benodigde weerstandscapaciteit	**2.885**	**2.885**	**2.885**	**2.885**
Ratio weerstandsvermogen	**1,92**	**1,54**	**1,36**	**1,33**

* De rioolheffing en de afvalstoffenheffing maken formeel onderdeel uit van het theoretische kader waarbinnen het weerstandsvermogen berekend wordt. Aangezien zowel de rioolheffing als de afvalstoffenheffing van de gemeente Ermelo 100% kostendekkend zijn, blijven deze onderdelen bij de berekening van de weerstandscapaciteit buiten beschouwing.

Ratio weerstandsvermogen
Om te bepalen of het weerstandsvermogen toereikend is, dient de relatie te worden gelegd tussen de financieel gekwantificeerde risico's en de weerstandscapaciteit.
De benodigde weerstandscapaciteit die uit de risicosimulatie voortvloeit, kan worden afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van die berekening vormt de ratio weerstandsvermogen.

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}}$$

Onderstaande normtabel (tabel 4) is ontwikkeld door het Nederlands Adviesbureau voor Risicomanagement in samenwerking met de Universiteit Twente. Het biedt een waardering van de berekende ratio weerstandsvermogen.

Tabel 4: Waarderingsklassen

Waarderingsklasse	Ratio	Betekenis
A	> 2.0	Uitstekend
B	1.4 - 2.0	Ruim voldoende
C	1.0 - 1.4	Voldoende

D	0.8 - 1.0	Matig
E	0.6 - 0.8	Onvoldoende
F	< 0.6	Ruim onvoldoende

Met ingang van de Programmabegroting 2018-2021 is de systematiek van berekening veranderd doordat de beklemde reserves niet meer worden meegenomen bij de berekening van het weerstandsvermogen. Dit heeft invloed op de berekening van de ratio weerstandsvermogen.

Tabel 5: Verloop ratio weerstandsvermogen

Moment van berekening	Ratio weerstandsvermogen
Programmarekening 2014	15,52
Programmabegroting 2016-2019	11,48
Jaarstukken 2015	19,68
Programmabegroting 2017-2020	15,76
Jaarstukken 2016	16,65
Programmabegroting 2018-2021 schijf 2018	31,20
Jaarstukken 2017	27,97
Programmabegroting 2019-2022 schijf 2019	5,29
Jaarstukken 2018	12,00
Programmabegroting 2020-2023 schijf 2020	3,32
Jaarstukken 2019	4,74
Programmabegroting 2021-2024 schijf 2021	1,92

De weerstandsratio van de gemeente Ermelo valt in waarderingsklasse B, dit duidt op een ruim voldoende weerstandsvermogen. Schommelingen van de ratio worden zowel veroorzaakt door mutaties in de aanwezige weerstandscapaciteit als ook door veranderingen in het risicoprofiel. Ten opzichte van de Programmabegroting 2020-2023 is de ratio verder gedaald en daarmee ook de waarderingsklasse. Dit kan worden verklaard uit:

- de reservepositie van met name de algemene reserve is fors afgenomen door de besteding van de middelen;
- de reservepositie van de algemene risicoreserve daalt de komende jaren als gevolg van de inzet van deze reserve voor de gefaseerde invulling van de taakstelling voor het sociaal domein;
- in deze Programmabegroting worden enkele risico's genoemd welke weliswaar een kleine kans hebben dat deze zich daadwerkelijk voordoen, maar financieel een forse impact hebben (bv. R 209 het niet voldoen aan de bepalingen Alg. Verordening Gegevensbescherming).

Omvang Algemene risicoreserve
Bij de vaststelling van de Kadernota 2018 is bepaald dat voor de specifieke aangehouden Algemene risicoreserve geldt dat de omvang hiervan gelijk is aan factor 1 van het bedrag dat benodigd is om de risico's af te dekken met een zekerheid van 90%. Hierdoor hoeven afzonderlijke bestemmingsreserves niet langer indirect beschikbaar te blijven voor het op peil houden van het weerstandsvermogen. Overigens geldt dat bij het optreden van een of meer risico's in beginsel dekking dient te worden gevonden binnen de lopende begroting. Pas indien dit niet mogelijk blijkt kan voor incidentele dekking van het optredende nadeel aanspraak worden gedaan op de Algemene risicoreserve.

In de notitie Reserves en voorzieningen gemeente Ermelo is bepaald dat de toereikendheid van het saldo van de Algemene risicoreserve jaarlijks wordt bezien bij de jaarrekening, waarbij een afwijking wordt geaccepteerd van € 500.000,00 naar boven of naar beneden. Bij overschrijding van deze grens zal het benodigde bedrag opnieuw worden vastgesteld.

Op grond van de in deze paragraaf weergegeven benodigde weerstandscapaciteit en het hiervoor genoemde behoort de hoogte van de Algemene risicoreserve maximaal € 2.885.000,00 + € 500.000,00 = € 3.385.000,00 en minimaal € 2.885.000,00 -/- € 500.000,00 = € 2.385.000,00 te bedragen. Het per 1-1-2021 in de genoemde reserve beschikbare bedrag van € 3.545.000,00 is hiermee strikt genomen toereikend. Immers bij een zekerheidspercentage van 90% dient een bedrag van € 2.885.000,00 te worden aangehouden. Bij de vaststelling Jaarstukken 2021 wordt bezien in hoeverre het noodzakelijk is om het beschikbare bedrag in de reserve te verhogen middels een extra storting vanuit de algemene reserve vrij besteedbaar.
Wel wordt opgemerkt dat als gevolg van beschikkingen ten laste van de risicoreserve het saldo de komende jaren niet langer toereikend zal zijn. Zoals het thans laat aanzien zal in 2023 en 2025 moeten worden bijgestort.

Algemene financiële kengetallen

Algemene informatie
Onder invloed van de wijzigingen in het BBV is wettelijk geregeld dat gemeenten voorgeschreven algemene financiële kengetallen opnemen in de begroting en jaarstukken. Met deze algemene financiële kengetallen wordt beoogd gemakkelijker inzicht te geven in de financiële positie van de gemeente.

Kengetallen zijn getallen die de verhouding uitdrukken tussen bepaalde onderdelen van de begroting of de balans en kunnen helpen bij de beoordeling van de financiële positie van een provincie of gemeente. De kengetallen maken inzichtelijk(er) over hoeveel (financiële) ruimte de

provincie of gemeente beschikt om structurele en incidentele lasten te kunnen dekken of op te kunnen vangen. Zij geven zodoende inzicht in de financiële weerbaarheid en wendbaarheid. Van belang daarbij is ook het verloop van de uitkomsten en de onderlinge verhouding tussen de kengetallen in relatie tot de financiële positie. De algemene financiële kengetallen vormen daarom onderdeel van de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing, omdat deze paragraaf weergeeft hoe solide de begroting is en in hoeverre financiële tegenvallers kunnen worden opgevangen.

In de Regeling tot vaststelling van de wijze waarop de kengetallen moeten worden vastgesteld en opgenomen in de begroting en rekening van de provincies en gemeenten is bepaald welke kengetallen moeten worden opgenomen, hoe zij berekend moeten worden en hoe zij verwoord moeten worden in de begroting en rekening. Het betreft de volgende algemene financiële kengetallen:

1. Netto schuldquote;
2. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen;
3. Solvabiliteitsratio;
4. Grondexploitatie;
5. Structurele exploitatieruimte;
6. Belastingcapaciteit.

Financiële kengetallen
De algemene financiële kengetallen voor Ermelo zien er als volgt uit:

Kengetallen	Jaarstukken 2019	Begroting 2020		Begroting 2021		Begroting 2022		Begroting 2023		Begroting 2024	
Netto schuldquote	-14,8%	39,8%	A	78,3%	A	108,8%	B	134,5%%	C	137,8%	C
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	-14,8%	39,8%	A	78,3%	A	108,8%	B	134,5%	C	137,8%	C
Solvabiliteitsratio	48,9%	51%	A	27,6%	B	20,1%	B	16,7%	C	16,0%	C
Grondexploitatie	-0,7%	-1%	A	-3,4%	A	-4,3%	A	-3,1%	A	-3,0%	A
Structurele exploitatieruimte	-3,4%	4%	A	3,6%	A	2,6%	A	2,2%	A	2,0%	A
Belastingcapaciteit	99,1%	98,9%	B	108,6%	C	108,5%	C	108,5%	C	108,6%	C

Provincie Gelderland heeft in de brief 'Programmabegroting 2016-2019' van 27 januari 2016 de financiële kengetallen gecategoriseerd. De provincie geeft vervolgens een voorzichtige waarde aan deze categorieën, namelijk dat categorie A het minst risicovol is en categorie C het meest.

Kengetallen	Categorie A	Categorie B	Categorie C
Netto schuldquote	< 90%	90% - 130%	> 130%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	< 90%	90% - 130%	> 130%
Solvabiliteitsratio	> 50%	20% - 50%	< 20%
Grondexploitatie	< 20%	20% - 35%	> 35%
Structurele exploitatieruimte	> 0%	0%	< 0%
Belastingcapaciteit	< 95%	95% - 105%	> 105%

Uitkomsten
De conclusie is dat bij nagenoeg alle kengetallen sprake is van een verslechtering van de financiële positie in meerjarenperspectief, en dus score. Dit bevestigt het beeld over de financiële positie van Ermelo zoals eerder geschetst in de Kadernota 2020 en 2021 alsmede de Programmabegroting 2020-2023.

Streefkengetallen
De provincie Gelderland heeft aangegeven dat de gemeenteraad in overleg met het college van b&w per kengetal een norm kan bepalen. In Ermelo heeft dat nog niet plaatsgevonden. De door de provincie gebruikte normeringen zijn overgenomen. Gezien het feit dat Ermelo ruim binnen de normen voor categorie A blijft, is het niet nodig ook nog eens Ermelose normen vast te stellen

De samenhang van de financiële kengetallen met de verschillende onderwerpen is terug te vinden bij het onderdeel financiële positie.

Paragraaf Onderhoud Kapitaalgoederen

Algemene informatie

Wegen, openbare verlichting, riolering, groen, speelvoorzieningen, water, sportvoorzieningen, gemeentegebouwen en onderwijsgebouwen worden tezamen als kapitaalgoederen aangeduid. Zij vormen het gezicht van de gemeente. Het onderhouden van kapitaalgoederen is van belang voor het zo goed mogelijk functioneren van de gemeente op het terrein van veiligheid, vervoer, recreatie, onderwijs en overige gemeentelijke diensten. Ook de gemeente Ermelo heeft veel in kapitaalgoederen geïnvesteerd. Kapitaalgoederen dienen zo lang mogelijk een bijdrage te leveren aan het doel waarvoor zij zijn aangeschaft of vervaardigd. Om het kapitaalgoed te kunnen blijven gebruiken waarvoor het bedoeld is, dient het derhalve te worden onderhouden. Met het onderhoud van de kapitaalgoederen is een substantieel deel van de begroting gemoeid. Een helder en volledig overzicht is daarom van belang voor een goede beoordeling van de financiële positie op de korte en de langere termijn. Teneinde de raad van voldoende inzicht te voorzien, wordt het onderhoud van kapitaalgoederen – een onderwerp dat versnipperd in de begroting staat – in deze paragraaf gebundeld in een kort overzicht. Deze paragraaf geeft daarmee een dwarsdoorsnede van de begroting voor het onderdeel onderhoud kapitaalgoederen. Beleidsmatige uitgangspunten, voorgenomen acties voor beheer en onderhoud en de daarmee samenhangende uitgaven komen immers in diverse programma's voor.

In het Coalitieakkoord 2014-2018 is opgenomen om per 1 januari 2015 op de budgetten groot onderhoud wegen, onderhoud openbare ruimte, onderhoud groen, onderhoud openbare verlichting en onderhoud speelvoorzieningen 20% te bezuinigingen. In de Programmabegroting 2017-2020 is deze taakstelling verwerkt. In welke mate deze bezuiniging gevolgen heeft voor het onderhoudsniveau wordt steeds duidelijker en kwantificeerbaar. Het onderhoudsniveau is op een aantal onderdelen aan het dalen. Door middel van schouwen en inspectie wordt het onderhoudsniveau gemonitord. Bij de vaststelling van het wegenbeheersplan 2018-2022 is besloten om het onderhoudsniveau op B vast te stellen en voor het centrum op A. Hiertoe zijn extra middelen in de Programmabegroting 2018-2021 opgenomen. Ook voor groen zijn in de Programmabegroting 2019-2022 extra middelen opgenomen om het onderhoudsniveau weer te verhogen. Hiermee is de taakstelling op het onderhoud openbare ruimte teruggedraaid.

Nadere definitie van het begrip "onderhoud"
Voor een juist begrip van onder meer de financiële gegevens in deze paragraaf is het van belang te weten wat in deze paragraaf onder het begrip "onderhoud" wordt verstaan. Overeenkomstig de toelichting op het BBV wordt uitgegaan van regulier onderhoud (normaal en zogenaamd groot onderhoud). Dat is het plegen van preventieve dan wel correctieve maatregelen. Vervangingsinvesteringen en de uit investeringen voortvloeiende kapitaallasten worden daar uitdrukkelijk niet toe gerekend. Overige zaken voor het gebruik, niet zijnde onderhoud van een kapitaalgoed (zoals bijvoorbeeld het betrekken van energie) vallen daarmee ook buiten het aandachtsgebied van deze paragraaf.

Aandachtsgebieden
Het onderhoud van kapitaalgoederen wordt onderscheiden naar de aandachtsgebieden wegen, riolering en waterhuishouding, groen en gebouwen kort samengevat. Per aandachtsgebied wordt aangegeven wat het beleidskader is, hoe het beheer wordt uitgevoerd en hoeveel financiële middelen daarmee zijn gemoeid. De kwaliteit van de kapitaalgoederen en het onderhoud ervan is bepalend voor het voorzieningenniveau en de jaarlijkse lasten.

Het onderhoud van kapitaalgoederen staat verspreid over de volgende programma's/paragrafen
- Programma Samen Werken voor Ermelo;
- Programma Samen Leven in Ermelo;
- Programma Samen Wonen in Ermelo;
- Programma Samen Ondernemen in Ermelo;
- Paragraaf Bedrijfsvoering (kostenplaatsen Bedrijfsvoering en Team Wijkservice).

Aandachtsgebied: Wegen

Algemene doelstelling onderhoud wegen
De gemeente Ermelo beheert de verkeersinfrastructuur waarbij evenwicht is tussen bereikbaarheid, verkeersveiligheid, leefomgeving en kosten.

Onder de categorie "wegen" wordt gerekend
- Wegen (inclusief wegmeubilair en civieltechnische kunstwerken);
- Fietspaden;
- Voetpaden;
- Onverharde paden;
- Openbare verlichting.

Beleid en beheersmatige uitgangspunten zijn vastgelegd in:

Omschrijving	Vastgesteld in	Actueel
Wegenbeheersplan Ermelo 2018-2022	2018	ja
Gemeentelijk Verkeer- en VervoersPlan Ermelo (GVVP) 2015-2018	2013 / 2015	ja
Beleidsplan Openbare Verlichting 2010-2014 (In het 4e kwartaal 2020 wordt een nieuw beleidsplan Openbare Verlichting 2021-2025 vastgesteld)	2010	nee
Parkeerbeleidsplan	2016	ja
Beleidsnota onverharde wegen	2016	ja
Kwaliteit fietsvoorzieningen Ermelo	2013	ja
Notitie Gladheidsbestrijding	2018	ja
MOP Civiele Kunstwerken (2018-2027)	2018	ja

Samenvatting van de wijze waarop het wordt uitgevoerd
Bij de vaststelling van het Wegenbeheersplan 2018-2022 is besloten de Ermelose wegen te onderhouden op kwaliteitsniveau B. Voor het centrumgebied wordt kwaliteitsniveau A gehanteerd. In het Wegenbeheersplan staan beleidskaders en nieuwe speerpunten met betrekking tot duurzaamheid, innovatie en klimaatbestendigheid.

De gemeente Ermelo ambieert een kwalitatief goede en veilige woon- en leefomgeving als vitale, groene en zorgzame gemeente. Een goed functionerende openbare verlichting maakt daar onderdeel van uit. In het beleidsplan Openbare verlichting 2021-2025 wordt beschreven op welke wijze de gemeente de komende jaren uitvoering wil geven aan het duurzaam, bewust en gericht verlichten van de openbare ruimte.
De beleidsuitgangspunten zijn vervolgens vertaald naar een beheerplan. In dit beheerplan staan de huidige technische staat van het areaal, de beheersuitgangspunten en de benodigde onderhoudsmaatregelen ten behoeve van een goede instandhouding van het huidige areaal in de planperiode 2021-2025 (en een blik op de verdere toekomst) vermeld. Uitgangspunt voor het

beheerplan is het handhaven van het huidige onderhoudsniveau.

Wat hebben wij er voor over:

Omschrijving (bedragen x € 1.000,00)	Jaarstukken 2019	Begroting 2020	Programmabegroting 2021	2022	2023	2024
Verkeer	96	109	124	149	47	59
Groot Onderhoud	522	578	892	877	877	877
Regulier Onderhoud	251	312	269	269	269	269
Schoon- en berijdbaar houden	188	236	252	252	252	252
Wegmeubilair	40	32	32	32	32	32
Openbare Verlichting	85	78	78	78	78	98
Waterlossingen	47	17	17	17	17	17
Totaal onderhoudslasten aandachtsgebied Wegen	1.229	1.362	1.664	1.674	1.572	1.604

Aandachtsgebied: Riolering en waterhuishouding

Algemene doelstelling onderhoud riolering en waterhuishouding
De gemeente Ermelo zorgt voor het in stand houden van een kwalitatief goede voorziening voor doelmatige inzameling en transport van afvalwater, welke bijdraagt aan een goede en duurzame bescherming van bodem en (oppervlakte)water ten behoeve van een leefbaar Ermelo.

Onder de categorie "riolering en waterhuishouding" wordt gerekend
- Voorziening voor het afvalwatertransport en de verwerking/zuivering van afvalwater;
- Overige waterhuishouding.

Beleid en beheersmatige uitgangspunten zijn vastgelegd in:

Omschrijving	Vastgesteld in	Actueel
Zuiveringskring Afvalwaterketen Plan (ZAP) In 2020 wordt een verlengingsnotitie van het huidige ZAP opgesteld	2015	nee
BasisRioleringsPlan (BRP)	2012	ja

Samenvatting van de wijze waarop het wordt uitgevoerd
Volgens de Wet milieubeheer (Wm) dient elke gemeente te beschikken over een vastgesteld en actueel Gemeentelijk RioleringsPlan (GRP). De gemeente heeft, volgens de Wm, de wettelijke zorgplicht voor de doelmatige inzameling en transport van stedelijk-afvalwater. Per 1 januari 2008 is de zorgplicht door de komst van de "Wet Gemeentelijke Watertaken" uitgebreid met een zorgplicht voor doelmatige inzameling en verwerking van hemelwater en het voorkomen van structurele grondwateroverlast. Ermelo heeft samen met Harderwijk, Putten en het Waterschap een gezamenlijk rioleringsplan opgesteld. Dit plan draagt de naam van Zuiveringskring Afvalwaterketen Plan (ZAP). In het ZAP zijn de kosten voor het in stand houden van de riolering opgenomen. Dit ZAP heeft een looptijd van 6 jaar. Voor de periode van 2020 t/m 2023 wordt een verlengingsnotitie van het huidige ZAP opgesteld. Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet (1 januari 2022) zal de verplichting voor het opstellen van een GRP komen te vervallen en worden geïncorporeerd in de Omgevingsvisie en het Omgevingsplan.

Wat hebben wij er voor over:

Omschrijving (bedragen x € 1.000,00)	Jaarstukken 2019	Begroting 2020	Programmabegroting 2021	2022	2023	2024
Specifieke GRP/ZAP-Maatregelen	101	77	47	47	47	47
Onderhoud afval-, hemel- en grondwater	313	449	414	414	414	414
Totaal onderhoudslasten aandachtsgebied Riolering en Waterhuishouding	414	526	461	461	461	461

Aandachtsgebied: Groen

Algemene doelstelling onderhoud groen

De gemeente Ermelo beheert de groene voorzieningen in de openbare ruimte. Deze leveren een positieve bijdrage aan een groen Ermelo, zowel binnen als buiten de bebouwde kom.

Onder de categorie "groen" wordt gerekend

- Stedelijk groen (inclusief speelvoorzieningen);
- Landschap;
- Begraafplaatsen;
- Bossen;
- Heide;
- Natuurterreinen (inclusief Leemputten);
- Cultuurhistorische/archeologische elementen (onder andere grafheuvels en Romeins Marskamp).

Beleids- en beheersmatige uitgangspunten zijn vastgelegd in:

Omschrijving	Vastgesteld in	Actueel
Natuurterreinen:		
Lange termijnvisie bossen Ermelo (maakt onderdeel uit van de Groenvisie)	2017	ja
Faunabeleidsnota (maakt onderdeel uit van de in 2017 opgesteld Groenvisie)	2017	ja
Heidevisie gemeente Ermelo	2011	ja
Speelruimte:		
Speelruimte in Ermelo deel 1	2012	ja
Begraafplaatsen:		
Visie Begraafplaats	2012	ja
Notitie Opties kosten en baten	2014	ja
Analyse Begraafplaatsexploitatie	2014	ja
Evaluatie exploitatie Algemene begraafplaats Koningsvaren	2018	ja
Landschap:		
LandschapsOntwikkelingsPlan (LOP)	2011	ja
Beheersplan landschapselementen 2018-2028 (betreft kleine bosjes, houtwallen e.d.)	2019	ja
Stedelijk Groen:		
Groenvisie gemeente Ermelo 2017-2027	2017	ja
Flora & Fauna:		
Dierenwelzijnsbeleid 2018-2028	2019	ja
Groenbeheerplannen:		
0-Uitgangspunten groenbeheerplannen	2019	ja
1-Beheerplan stedelijk groen	2019	ja
2-Beheerplan bomen	2019	ja
3-Beheerplan landschap	2019	ja
4-Beheerplan bossen	2019	ja
5-Beheerplan leemputten bij Staverden	2019	ja
6-Beheerplan flora en fauna	2019	ja
Beheerplan heideterreinen (2011-2021)	2019	ja

Samenvatting van de wijze waarop het wordt uitgevoerd

Stedelijk Groen
In 2017 is een nieuwe groenvisie ontwikkeld en vastgesteld (december 2017), als vervanging van de groenstructuurvisie 2004. In 2019 zijn de Groenbeheerplannen vastgesteld en is hiervoor budget in de begroting opgenomen, ook voor het vervangen van (versleten) groen.
Het beheer en onderhoud van het groen in de openbare buitenruimte wordt zowel in eigen beheer als door derden uitgevoerd.
De uit te voeren reguliere werkzaamheden zijn voor een groot deel beschreven in het bestek omgevingsbeheer onderhoud openbare ruimte (2017-2020). Voor volgend jaar wordt gewerkt aan een nieuw bestek.
Het snoeionderhoud aan alle bomen wordt op basis van een raambestek uitgevoerd.
De gemeente beschikt over een volledig nieuw geïntegreerd beheersysteem voor groen-, wegen- en rioolbeheer (Gisib). Dit beheersysteem is geheel gekoppeld aan de nieuwe BGT (Basisregistratie Grootschalige Topografie) van Ermelo. De uitbouw van data (schouwgegevens e.d.) binnen Gisib blijft de komende tijd aandacht vragen. De groenstructuur is inmiddels ook in Gisib vastgelegd.

De nieuwe groenvisie gaat in op de 6 waarden van het groen: identiteit, gezondheid, biodiversiteit, klimaat & duurzaamheid, participatie & leefbaarheid en economie. De groenvisie geldt voor de volgende deelgebieden: stedelijk gebied (groen in de bebouwde kom), bomen, flora & fauna, buitengebied (landschap), natuurterreinen, waaronder de Leemputten bij Staverden. en de bossen.
Het beheer en onderhoud van dit groen is belangrijk en is met name gericht op instandhouding. Vanaf 2019 wordt het stedelijk groen in het centrum op “A”-niveau onderhouden en de rest op "B"-niveau.

Begraafplaatsen
In 2020 wordt een nieuw beheerplan opgesteld op basis waarvan het beheer en onderhoud ingevuld gaat worden. Voor de begraafplaats geldt kwaliteitsniveau”A”.

Speelvoorzieningen
Het onderhoud van speelplaatsen en –toestellen is gebaseerd op het speelruimteplan "Speelruimte in Ermelo deel 1". Het gaat hierbij om cyclisch onderhoud en structurele vervanging, herinrichten van bestaande speelvoorzieningen en aanleggen van nieuwe speelvoorzieningen in nieuwe woongebieden. Hierbij wordt nadrukkelijk aandacht besteed aan de aspecten schoon, heel en veilig. In 2021 zal een nieuw beleidsplan of visie worden opgesteld.

Landschap
Het beheer van de buitengebieden is vastgelegd in het Landschap Ontwikkelings Plan (LOP). De doelstelling van het LOP is om met behulp van een consequente uitvoering van beleid de kwaliteit van het landschap te verbeteren. In 2019 is een beheerplan Landschap opgesteld.

Bossen
In de gemeentebossen wordt in het beheer gebruik gemaakt van natuurlijke processen, bijvoorbeeld natuurlijke verjonging (naast plantwerk op beperkte schaal). Door een extensievere wijze van beheer en onderhoud, waarbij bijvoorbeeld tak- en tophout en dode bomen in het bos achterblijven, is het uiterlijk van de bossen langzaam veranderd. Op langere termijn wordt daardoor de structuur van het bos gevarieerder en aantrekkelijker voor de natuur en de recreant. In 2018 is gestart met het opstellen van een nieuw beheerplan voor onze grotere boscomplexentotaal circa 650 ha), deze is in 2019 vastgesteld. De basis voor dat plan wordt gevormd door Europees en rijksbeleid, alsmede provinciaal en eigen gemeentelijk beleid (onder andere de lange termijnvisie voor de bossen zoals geformuleerd in de inmiddels vastgestelde Groenvisie). Ook de beginselen van het Forest Stewardship Council (FSC) zijn er in meegenomen. Het beheerplan schetst de kaders waarbinnen het beheer moet worden gevoerd (onder andere ten aanzien van houtoogst en natuur).

Heide
Voor het beheer van de heidevelden (in totaal ± 1.000 ha) ligt de nadruk op een relatief intensief cyclisch patroonbeheer (maaien, kleinschalig plaggen), gecombineerd met procesbeheer (extensieve begrazing). Het uitgangspunt is dat de heide daadwerkelijk heide blijft en qua structuur en soortenrijkdom verder ontwikkeld wordt. Mede als gevolg van een doelstelling in het kader van een ontvangen SNL-subsidie om bepaalde dier- en plantensoorten te behouden, zijn hiertoe specifieke beheermaatregelen getroffen (in de vorm van maaien, kleinschalig plaggen, begrazing met schapen of koeien en het verwijderen van boompjes).
Door calamiteiten in de laatste jaren (strenge late vorst, droogte en plagen van heidehaantje) alsmede door overmaat aan stikstof in de van nature schrale heidebodems (met als gevolg verzuring en vrijkomen van o.a. zware metalen) moet het heidebeheer op met name de Groevenbeekse heide tegen het licht worden gehouden. Wellicht zijn onorthodoxe maatregelen vereist, zoals bekalking met steenmeel en branden.

Natuurterreinen
Voor het staatsnatuurmonument De Leemputten (totaal ca. 30 ha) is het afzonderlijk Beheerplan De Leemputten 2018-2028 opgesteld. Het is een gebied met een bijzondere wettelijke status waarvoor een specifiek beheerregime geldt.

Het beheren van bossen, heidevelden, overige natuurterreinen en fauna is geen exacte wetenschap. Het heeft alles te maken met léven, met organische processen. Alles wat we plannen of bedenken valt of staat met o.a. klimatologische omstandigheden.
De jaren 2018 en 2019 waren extreem droog en warm en ook 2020 begint daar op te lijken. Door deze extremen is de houtoogst aanzienlijk lager dan gebruikelijk en staat het bos er matig bij. Er sterven steeds meer bomen, ook boomsoorten die eerder nooit problemen opleverden. Op de heide zijn kale plekken te bespeuren en er verdwijnen planten- en diersoorten. De stikstofproblematiek maakt het er niet beter op.

Wat hebben wij er voor over:

Omschrijving (bedragen x € 1.000,00)	Jaarstukken 2019	Begroting 2020	Programmabegroting 2021	2022	2023	2024
Begraafplaats	148	119	129	129	129	129
Openbaar Groen	955	958	956	955	952	952
Speelvoorzieningen	23	29	29	29	29	29
Bossen, heide en natuurterreinen	142	119	178	162	160	180
Totaal onderhoudslasten aandachtsgebied Groen	1.268	1.225	1.292	1.275	1.270	1.290

Aandachtsgebied: Gebouwen

Algemene doelstelling onderhoud gebouwen
De gemeente Ermelo wil een doelmatig, duurzaam en adequaat beheer van de gemeentelijke gebouwen alsmede enkele private en semi-publieke gebouwen en accommodaties teneinde de toegankelijkheid en veiligheid van die gebouwen en accommodaties te garanderen. De gemeente

streeft daarbij naar toegankelijkheid van alle gebouwen ook en juist voor burgers met een beperking, conform de visie "Ermelo, Onbelemmerd en Zorgzaam" en de daarmee samenhangende BTB-gedachte.

Onder de categorie "gebouwen" wordt gerekend
- Gebouwen (inclusief daarbij behorende terreinen);
- Installaties;
- Monumentenzorg;
- Buitensportaccommodaties.

Beleid en beheersmatige uitgangspunten zijn vastgelegd in:

Omschrijving	Vastgesteld in	Actueel
Meerjarenonderhoudsplan gebouwen 2016-2065 (De verwachting is dat er in het 2e half jaar 2020/2021 er een nieuw Meerjarenonderhoudsplan gebouwen is opgesteld)	2016	nee

Samenvatting van de wijze waarop het wordt uitgevoerd
Voor nagenoeg alle gemeentelijke en tevens een aantal private en semi-publieke gebouwen wordt één keer in de drie á 4 jaar een meerjarenonderhoudsplan (MOP) opgesteld. Het opstellen van een meerjarenonderhoudsplan voor het voortgezet, bijzonder en openbaar onderwijs vindt in eigen beheer plaats door het schoolbestuur. De verantwoordelijkheid voor de daadwerkelijke uitvoering van het onderhoud ligt bij de scholen zelf. Ieder jaar wordt namens de gemeente een inspectie verricht of geplande werkzaamheden zijn uitgevoerd. Uitgangspunt is dat de (gemeentelijke) gebouwen op een adequate wijze worden onderhouden. De jaarlijkse kosten van onderhoud en groot onderhoud zijn op basis van het meerjarenonderhoudsplan in de programmabegroting verwerkt.

Wat hebben wij er voor over:

Omschrijving (bedragen x € 1.000,00)	Jaarstukken 2019	Begroting 2020	Programmabegroting 2021	2022	2023	2024
Gemeentewerf	8	31	31	31	31	31
Gemeentehuis	86	84	84	84	84	84
Gebouwen Begraafplaats	28	12	12	12	12	12
Muziektent	1	2	1	3	1	1
Toren Oude Kerk	13	5	5	5	5	5
Gebouwen onderwijs	5	10	10	10	10	10
Gebouwen sport	3	162	111	111	111	90
Private accommodaties	2	103	103	103	103	103
Gebouwen BA	16	30	30	30	30	30
't Palet	0	0	0	0	0	0
Brandweerkazerne	15	37	37	37	37	37
Gebouwen algemeen	2	46	26	58	26	26
Het Pakhuis	5	13	13	13	13	13
Totaal onderhoudslasten aandachtsgebied Gebouwen	184	535	463	497	463	442

Paragraaf Financiering

Algemene informatie

Opname van deze paragraaf in de begroting vloeit voort uit artikel 9, lid 2 en 13 van het "Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV)", dat per 1 januari 2004 van kracht is geworden. Deze paragraaf geeft inzicht in het (verwachte) risicoprofiel van onze gemeente op het terrein van financieringsaspecten.

Bestaande notities / regelgeving

De basis van het huidige financieringsbeleid ligt in de volgende stukken vast:
- Het Financieringsstatuut van oktober 2011;
- De nota "Rentebeleid 2012" van december 2011;
- De nota "Reserves en voorzieningen gemeente Ermelo 2013" van januari 2013;
- De Financiële verordening, artikel 212 van november 2019.

De gemeente heeft de regels ter beperking van het renterisico, het koersrisico, het intern liquiditeitenrisico en het kredietrisico beschreven in het financieringsstatuut. De nota "Rentebeleid 2012" en de nota "Reserves en voorzieningen gemeente Ermelo 2013" geven richting aan de inzet van reserves en voorzieningen bij de financiering, de administratieve verwerking van investeringen en de invloed hiervan op de rentelasten en de wijze waarop het renterisico kan worden beperkt.

Renterisico

Doelstellingen
De doelstellingen van het renterisicobeheer zijn:

- Het beheersen van de risico's die voortvloeien uit de mogelijkheid dat in de toekomst de rentelasten van het vreemd vermogen hoger of dat de renteopbrengsten van activa lager zullen zijn dan een bestuurlijk wenselijk geacht niveau, c.q. het in de begroting geraamde niveau;
- Het minimaliseren van de rentekosten en het optimaliseren van de rentebaten binnen de in het financieringsbeleid vastgestelde richtlijnen en limieten.

Richtlijnen en limieten renterisicobeheer:
De richtlijnen en limieten bij het renterisicobeheer zijn:

- De kasgeldlimiet wordt conform de Wet fido niet overschreden;
- De renterisiconorm wordt conform de Wet fido niet overschreden;
- Nieuwe leningen/uitzettingen worden afgestemd op de bestaande financiële positie en de liquiditeitenplanning;
- De rentetypische looptijd en het renteniveau van de betreffende lening/uitzetting wordt zo veel mogelijk afgestemd op de actuele rentestand in relatie tot de rentevisie;
- De rentevisie van de gemeente wordt jaarlijks bij het vaststellen van de Kadernota/Begroting vastgesteld;
- De gemeente streeft, waar wenselijk, naar spreiding in de rentetypische looptijden van uitzettingen (door schatkistbankieren minder relevant geworden).

Rentevisie
Het is noodzakelijk om jaarlijks een rentevisie te ontwikkelen, zodat concrete rentepercentages voor de komende vier begrotingsjaren bepaald kunnen worden.
De rentepercentages op zowel korte als lange termijn zijn momenteel (historisch gezien) zeer laag. De komende tijd zullen de (economische) effecten van de corona-crisis en -maatregelen steeds meer zichtbaar worden. Het verlengen en/of uitbreiden van steunpakketten kan zorgen voor een oplopende rente, omdat dit effect heeft op de kredietwaardigheid van de betreffende landen. Echter, met een grote opkoper als de ECB aan de andere kant van het veld zal er vermoedelijk alles gedaan worden om dit te voorkomen. De rente wordt onder aansturing van de Europese Centrale Bank laag gehouden, vanuit de filosofie dat hiermee de economie gestimuleerd wordt, mede in relatie tot inflatie en deflatie. Voor 2021 verwachten wij dat de rentepercentages nog laag zullen blijven. Ermelo heeft momenteel een leningenportefeuille met aangetrokken geldleningen, waarvoor de rentepercentages vast staan en waarvoor vervroegde aflossing niet in beeld is. Het gemiddelde van de rentepercentages op deze leningenportefeuille ligt net boven de 3%. In 2019 is een lening van € 15.000.000,00 aangetrokken tegen een rentepercentage van 0,278%.

Onderstaand een overzicht van de korte en lange termijnrenteverwachtingen (bron Thésor, juli 2020), waarbij we zien dat de grote banken zowel een negatieve korte als lange termijn rente verwachten.

Ontwikkeling	Actueel	3 aug '20	1 jul '20	1 jun '20
3M-Euribor	-0,48%	-0,47%	-0,42%	-0,33%
10Y-Swap	-0,17%	-0,23%	-0,14%	-0,10%

Banken	3-maands Euribor		10-jaars Swaprente	
	3M-forward	**1Y-forward**	**3M-forward**	**1Y-forward**
ABN AMRO	-0,40%	-0,44%	-	-
ING	-0,45%	-0,45%	-	-
Rabobank	-0,41%	-0,41%	-0,09%	0,17%
Commerzbank	-0,42%	-0,42%	-0,15%	-0,05%
Gemiddelde***	-0,42%	-0,43%	-0,12%	0,06%
Vorige maand	-0,43%	-0,44%	-0,17%	0,06%

** Het aanbod aan bankverwachtingen neemt de laatste tijd steeds meer af. Omdat het hierdoor steeds lastiger wordt een goed beeld van een gemiddelde bankverwachting te scheppen, hebben wij besloten deze sectie op te heffen. De ontwikkelingen, forwardtarieven en de korte toelichting blijven wij wel met u delen. Mocht u extra informatie willen over deze beslissing dan kunt u contact met ons opnemen.*

Markt	3-maands Euribor		10-jaars Swaprente	
	3M-forward	**1Y-forward**	**3M-forward**	**1Y-forward**
Actueel	-0,49%	-0,50%	-0,15%	-0,09%
Vorige maand	-0,46%	-0,50%	-0,19%	-0,14%

Na verzameling van alle hierboven genoemde rentepercentages en een eigen inschatting van de renteontwikkelingen en de gemiddelde rente hoogte van de lopende leningenportefeuille zijn wij tot de conclusie gekomen dat de volgende rentepercentages voor de Programmabegroting 2021-2024 kunnen gelden:

1. Rentevisie lange termijn rente bij het aantrekken van gelden:
   Een rentepercentage van 0,5%, te hanteren in 2021. Zie ook het dekkingsplan bij deze programmabegroting.

2. Rentevisie korte termijn rente bij aantrekken van gelden:
   Het rentepercentage voor het aantrekken van geld met een looptijd korter dan 1 jaar wordt voor 2021 vastgesteld op 0%.

3. Rentevisie bij het uitzetten van gelden:
   Voor lopende beleggingscontracten wordt in 2021 het per contract geldende rentepercentage gehanteerd. Voor beleggingen door middel van schatkistbankieren wordt een rentepercentage van 0 in 2021 gehanteerd. Voor overige beleggingen wordt in 2021 een rentepercentage van 0% gehanteerd. Voor het uitlenen van gelden wordt een marktconform tarief met opslag gehanteerd.

4. Rente-omslag percentage:
   Bij het opstellen van de Programmabegroting 2021-2024 wordt op basis van de begrote toe te rekenen rente en de boekwaarde van de vaste activa per 1 januari 2021 het renteomslagpercentage berekend.

Portefeuille langlopende geldleningen
Wij verwachten dat onze portefeuille van langlopende geldleningen begin 2021 een viertal leningen bevat. Een in 2003 aangetrokken vaste lineaire geldlening van € 10.000.000,00 (rente 4,415%), een in 2004 aangetrokken vaste lineaire geldlening van € 6.000.000,00 (rente 4,325%) en een in 2004 aangetrokken vaste lineaire geldlening van € 5.000.000,00 (rente 3,820%) en een in 2019 aangetrokken vaste lineaire geldlening van € 15.000.000,00 (rente 0,278%). Per 1 januari 2021 bedraagt de (verwachte) totale restschuld € 24.800.000,00.

De voorgenomen investeringen, in onder meer de herinrichting en verduurzaming van het gemeentehuis, het zwembad en de sporthal Calluna, Kerkdennen, De Dialoog, onderwijshuisvesting, verkeer en vervoer, riolering en de Grondexploitatie zijn van grote invloed op de liquiditeitspositie en daarmee op de langlopende geldleningen. Op basis van onze liquiditeitsprognose 2021-2024 inclusief het in deze begroting opgenomen investeringsplan, verwachten wij dat de komende jaren meerdere malen een beroep moeten doen op de kapitaalmarkt. In verband met de financiering van de investeringen verwachten wij medio 2021 een lening aan te trekken van € 20.000.000,00 en medio 2022 nog eens € 10.000.000,00. Met de rente van deze leningen is rekening gehouden in de Programmabegroting 2021-2024. Waarschijnlijk zal er in deze jaren nog een lening moeten worden aangetrokken, maar het tijdstip en de grootte daarvan is nog onzeker.
Het renterisico van de huidige leningen is laag/nihil, omdat gekozen is voor het afsluiten van leningen met een vast rentepercentage en een jaarlijks gelijke aflossing gedurende de gehele looptijd. De jaarlijkse betaling aan rente en aflossing voor de begrotingsjaren bedraagt naar verwachting € 2.720.000,00 gemiddeld..

Renterisiconorm
Met de berekening van de renterisiconorm wordt inzichtelijk gemaakt hoeveel de gemeente in elk jaar risico loopt ten aanzien van de rente van dat jaar. Simpel gezegd worden de aflossingen en de renteherzieningen gerelateerd aan het begrotingstotaal. In 2009 is de Regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden (Ruddo) ingesteld. Met ingang van het begrotingsjaar 2009 is de renterisiconorm gekoppeld aan het begrotingstotaal in plaats van aan het saldo van de langlopende leningen, zodat het renterisico direct is gerelateerd aan het budgettaire risico. Het doel van de renterisiconorm is hiermee niet gewijzigd. Hoe meer de aflossing van de schuld in tijd gespreid wordt, hoe minder gevoelig de begroting is voor renteschokken bij herfinanciering. Het toezicht op de renterisiconorm vindt plaats door de provincie. Het renterisico mag de renterisiconorm in beginsel niet overschrijden. De toetsing vindt plaats via de paragraaf Financiering in de begroting (vooraf) en de jaarstukken (achteraf).

Uit de onderstaande tabel blijkt dat wij in 2020, naar verwachting, onder de renterisiconorm blijven. Tevens verwachten wij voor de jaren 2021 tot en met 2024 onder de renterisiconorm te blijven.

Renterisiconorm (bedragen x € 1,00)		2020	2021	2022	2023	2024
1	Renteherzieningen	-	-	-	-	
2	Aflossingen	2.790.000,00	2.740.000,00	3.700.000,00	4.150.000,00	3.600.000,00
	Aflossing nieuw leningen*)	750.000,00	750.000,00	-19.250.000,00	-8.250.000,00	2.250.000,00
3	**Renterisico (1+2)**	**3.540.000,00**	**3.490.000,00**	**15.550.000,00**	**4.100.000,00**	**5.850.000.00**
4	**Renterisiconorm**	**19.667.000,00**	**16.310.000,00**	**15.949.000,00**	**16.205.000,00**	**16.270.000,00**
5a (4 > 3)	Ruimte onder risiconorm	16.127.000,00	12.820.000,00	3.499.000,00	20.305.000,00	10.420.000,00
5b (3 > 4)	Overschrijding renterisiconorm					
	Berekening renterisiconorm					
4a	Begrotingstotaal jaar 2019	98.337.000,00	81.550.000,00	79.743.000,00	81.025.000,00	81.349.000,00
4b	Bij ministeriële regeling vastgesteld percentage	20%	20%	20%	20%	20%
4 = 4a x 4b	**Renterisiconorm**	**19.667.000,00**	**16.310.000,00**	**15.949.000,00**	**16.205.000,00**	**16.270.00,00**

*) Rekening is gehouden met aflossingen van € 1.000.000,00 in 2023 en € 1.500.000,00 in 2024 voor de naar verwachting aan te trekken nieuwe leningen in 2022 en 2023.

Rentetoerekening

Rentetoerekening aan taakvelden (producten)
Op het punt van de verantwoording van rente in de begroting en jaarstukken is het BBV gewijzigd door de behoefte aan inzicht in de kosten op de taakvelden en de behoefte om de wijze van verantwoorden van rente te harmoniseren. In het BBV 2017 is de verplichting opgenomen, dat de rentekosten toegerekend moeten worden aan de taakvelden op basis van een renteomslag.
Het renteomslagpercentage wordt berekend door de aan de taakvelden toe te rekenen rente te delen door de boekwaarde per 1 januari van de vaste activa, die gefinancierd zijn op basis van totaalfinanciering. De omslagrente moet vervolgens op consistente en eenduidige wijze worden toegerekend aan de individuele activa. Het is niet toegestaan om per investering of taakveld te differentiëren in het toe te rekenen rentepercentage. Het bij de begroting (voor)gecalculeerde renteomslagpercentage mag binnen een marge van 0,5% worden afgerond.
Als bij de jaarstukken de werkelijke door te belasten rentelasten meer dan 25% afwijken van de op basis van de voor gecalculeerde renteomslag toegerekende rentelasten moet verplicht een correctie van de toegerekende rente plaatsvinden.

Werkwijze bij kostendekkende tarieven
Tot op heden wordt enkel rente toegerekend aan die producten waar een tarief tegenover staat, zoals riolering, afvalstoffen, markt en begraafplaats tegen historische rentepercentages. In overstemming met het BBV 2017 wordt vanaf 2018 ook aan deze producten rente toegerekend op basis van het bij de begroting vastgestelde renteomslag percentage.
Voor de berekening van kostendekkende tarieven op de producten riolering, afvalstoffen en begraafplaats wordt eveneens vanaf 2018 uitgegaan van de extra comptabele rentetoerekening op basis van huidige historische rentepercentages voor de lopende objecten en voor nieuwe objecten van het op het moment van investeren geldende rentepercentage voor de rentevisie voor de lange termijn.

Renteschema
De Commissie BBV adviseert onderstaand renteschema in de paragraaf Financiering van de begroting en jaarstukken op te nemen. Hiermee wordt inzicht gegeven in de rentelasten van externe financiering, het renteresultaat en de wijze van rentetoerekening.

	Renteschema o.b.v. PB 2021-2024				
a.	De externe rentelasten over de korte en lange financiering				€ 194.000,00
b.	De externe rentebaten			-/-	€ 189.000,00
	Saldo rentelasten en rentebaten				**€ 5.000,00**
c1.	De rente die aan de grondexploitatie **moet** worden doorberekend	-/-	€ 4.000,00		
c2.	De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld **moet** worden toegerekend	-/-	n.v.t.		
c3.	De rentebaat van doorverstrekte leningen indien daar een specifieke lening voor is aangetrokken (= projectfinanciering), die aan het betreffende taakveld **moet** worden toegerekend	+/+	n.v.t.		
					€ 4.000,00
	Aan taakvelden toe te rekenen externe rente				**€ 9.000,00**
d1.	Rente over eigen vermogen			+/+	n.v.t.
d2.	Rente over voorzieningen			+/+	€ 21.000,00
	Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente				**€ 30.000,00**
e.	De aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)			-/-	€ 332.000,00
f.	**Renteresultaat op het taakveld Treasury**				**€ 362.000,00**

Er is dus sprake van een positief renteresultaat op het taakveld Treasury. Dit komt omdat met name de doorbelasting aan riolering gebaseerd is op de reeds aangetrokken hoger renterende leningen. Met deze leningen is destijds de investeringen op dit vlak mee gefinancierd. Overigens wordt opgemerkt dat de rentebaten fors lager liggen dan in 2019 nog het geval was (zie Jaarstukken 2019). Dit is het gevolg van vrijvallende deposito's die tegen een lagere rente bij het Rijk verplicht moeten worden ondergebracht (het zgn. schatkistbankieren) alsmede een lagere marktrente.

Koersrisico

Doelstelling
De doelstelling van het koersrisicobeheer is:
> "Het beheersen van de risico's die voortvloeien uit de mogelijkheid dat de financiële activa van de gemeente in waarde verminderen door negatieve koersontwikkelingen".

Richtlijnen en limieten
De richtlijnen en limieten van het koersrisicobeheer zijn voor Ermelo:
- Uitzettingen vinden plaats in producten waarbij de hoofdsom tenminste aan het einde van de looptijd intact is of in producten met vastrentende waarden;
- Tevens beperkt de gemeente de koersrisico’s door de looptijd van de uitzettingen af te stemmen op de liquiditeitenplanning.

Beleggingen
De verkoop van de aandelen NUON heeft destijds in 2009 een grote kasstroom met zich meegebracht. Eind september 2009 is daarvan een bedrag van € 12.000.000,00 langdurig belegd bij de Rabobank in drie gelijke deposito's met een looptijd van respectievelijk 5, 10 en 15 jaar. Met deze belegging is destijds het primaire doel om het weggevallen dividend van de NUON te compenseren bereikt. Inmiddels resteert nog slechts één deposito. Per 1 januari 2021 hebben wij de volgende belegging uitstaan:

- Deposito € 4.000.000,00 (einde looptijd 1 oktober 2024), tegen 4,363%.

Op het moment dat de bovenstaande belegging vrijvalt zal ook deze in de schatkist ondergebracht worden dan wel beschikbaar zijn voor het doen van betalingen.

Het rendement op overtollige liquide middelen is nihil. Dit wordt veroorzaakt door de invoering van schatkistbankieren eind 2013 in combinatie met de lage rentestand. In het Begrotingsakkoord 2013 is afgesproken dat decentrale overheden vanaf eind 2013 verplicht worden om deel te nemen aan schatkistbankieren. Wij ontvangen momenteel geen rente over ons saldo bij de schatkist. Beleggingen van vóór 4 juni 2012 worden gerespecteerd en kunnen normaal aflopen. Oude contracten hoeven dus niet opengebroken te worden.

Gewaarborgde geldleningen
De gemeente Ermelo heeft garanties afgegeven ten behoeve van enkele organisaties voor de betaling van rente en aflossing in geval deze instellingen de betalingsverplichting niet meer kunnen nakomen. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen een directe garantie (100% risico voor de gemeente) en een indirecte garantie (beperkt risico voor de gemeente). Het totaalbedrag van de directe garanties bedraagt per 1 januari 2020 € 795.000,00. In het kader van sociale woningbouw staat het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) garant voor leningen van Uwoon en de Vestia Groep (oud Stichting Gereformeerde Bouwcorporatie Bejaarden). Het totale gegarandeerde bedrag per 1 januari 2020 voor deze twee instellingen bedraagt € 102.000.000,00. De gemeente ontvangt geen prognose, maar een overzicht achteraf.

In het geval dat het WSW een afgegeven garantie niet kan nakomen, wordt een beroep gedaan op de aan het Waarborgfonds deelnemende gemeenten en het Rijk. Het risico daarop wordt door ons als gering ingeschat. Immers de indirecte garantie kent een getrapte zekerheid. De zekerheidsstructuur van het WSW bestaat uit drie lagen: de middelen van de corporatie, de borgingsreserve van het WSW en de achtervangpositie van het rijk en de gemeenten. De garantie krijgt in dat geval zijn beslag door verstrekking van een renteloze lening aan het WSW waarmee rente en aflossing aan de financiële instelling betaald worden. Ermelo loopt dus feitelijk enkel risico over het bedrag aan rentederving van de renteloze lening aan het WSW. Ermelo is het geld van de lening dan dus niet kwijt. Het is daarom ook niet reëel om te veronderstellen dat Ermelo aangesproken wordt op het volledige bedrag waarvoor Ermelo garant staat.

Deelnemingen
Voor onze huidige deelnemingen, niet zijnde beleggingen, verwijzen wij u naar de paragraaf Verbonden partijen.

Kredietrisico

Doelstelling
De doelstelling van het kredietrisicobeheer is:

> "Het beheersen van de risico's die voortvloeien uit de mogelijkheid op een waardedaling van de vorderingspositie als gevolg van het niet (tijdig) kunnen nakomen van de verplichtingen van de tegenpartij (onder meer als gevolg van insolventie)".

Richtlijnen
De gemeente Ermelo hanteert de volgende richtlijnen en limieten inzake het kredietrisicobeheer:

- Indien twijfel bestaat over de kredietwaardigheid van een niet publiekrechtelijk lichaam wordt, voordat een dienst geleverd wordt, een kredietwaardigheidsonderzoek uitgevoerd en worden waar nodig voldoende zekerheidsmaatregelen getroffen;
- Uitzettingen vinden enkel plaats onder de voorwaarden van de Regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden;
- Vorderingen (fiscale en niet-fiscale) worden actief en volgens vaste termijnen ingevorderd. Vorderingen waar een succesvolle invordering uitblijft, worden overgedragen aan een deurwaarder.

Intern liquiditeitenrisico

Doelstelling
De doelstelling van het intern liquiditeitenbeheer is:

> "Het beheersen van de risico's van mogelijke wijzigingen in de liquiditeitsprognose en meerjareninvesteringsplanning waardoor als gevolg daarvan de financieringskosten hoger kunnen uitvallen".

Richtlijnen
De gemeente Ermelo hanteert de volgende richtlijnen en limieten inzake het intern liquiditeitenrisico:
De gemeente beperkt haar interne liquiditeitenrisico's door haar financieringsactiviteiten te baseren op een korte termijn liquiditeitenplanning (looptijd tot één jaar), alsmede op een vierjarige liquiditeitenplanning die aansluit op het meerjaren investeringsplan.

Liquiditeitsprognose
Voor de jaren 2021 tot en met 2024 is een liquiditeitsprognose opgesteld. Met alle relevante inkomsten en uitgaven is rekening gehouden. Bij de bepaling van de financieringsbehoefte houden wij rekening met de planning van ons investeringsprogramma. In de komende jaren worden onder andere investeringen gedaan in de de herinrichting en verduurzaming van het gemeentehuis, het zwembad en de sporthal Calluna, Kerkdennen, De Dialoog, onderwijshuisvesting, verkeer en vervoer, riolering en de Grondexploitatie als belangrijke uitgavenposten. Uit de liquiditeitsprognose 2021-2024 blijkt dat in 2021 en 2022 naar verwachting een tweetal leningen aangetrokken gaat worden van € 20.000.000,00 (2021) resp € 10.000.000,00 (2022), wat in het bijzonder samenhangt met Calluna. De overige investeringen zijn voor deze jaren op te vangen met de reguliere ontvangsten en beschikbare gelden. Indien noodzakelijk zullen wij, binnen de grenzen van de kasgeldlimiet, vlottende middelen (rekening courant krediet bij de BNG en kasgeld) gebruiken ter dekking van onze financieringsbehoefte. Het ligt overigens in de verwachting dat er in deze begrotingsperiode daarnaast mogelijk nog een lening moet worden aangetrokken. Het bedrag en het tijdstip daarvan is op dit moment nog onzeker en hangt van veel factoren af.

Kasgeldlimiet
In de Wet Fido wordt de kasgeldlimiet voor een bepaald jaar berekend door middel van een, door de Minister van Financiën vastgesteld, percentage van het begrotingstotaal van het respectievelijke jaar. De kasgeldlimiet heeft betrekking op de korte financiering met een rentetypische looptijd van korter dan één jaar. Het toezicht op de kasgeldlimiet vindt plaats door de provincie. De gemiddelde netto vlottende schuld per kwartaal mag de kasgeldlimiet niet overschrijden. Gemeenten dienen de informatie over de kasgeldlimiet op te nemen in de begroting en de jaarstukken (in de paragraaf Financiering). De kasgeldlimiet geeft het maximumbedrag aan dat een gemeente vlottend mag financieren. Voor onze gemeente bedraagt de kasgeldlimiet voor het jaar 2021 € 6.931.750,00 (begrotingstotaal € 81.550.000,00 * 8,5%). Wordt de kasgeldlimiet langdurig overschreden dan dient een gemeente haar vlottende schuld om te zetten in een vaste schuld. Wij verwachten voor de jaren 2021 tot en met 2024 binnen de kasgeldlimiet te blijven.

Schatkistbankieren en drempelbedrag
Eind 2013 is (verplicht) schatkistbankieren van kracht geworden. De gemeente Ermelo heeft direct daarop alle vrij besteedbare middelen in de schatkist ondergebracht. Ermelo houdt enkel de gelden uit bestaande beleggingscontracten (zie het onderdeel "Beleggingen") buiten de schatkist aan. Op het moment dat deze beleggingen vrijvallen, worden zij ook in de schatkist ondergebracht.

Het is toegestaan een deel van de overtollige gelden op een dag buiten de schatkist aan te houden om niet acuut in liquiditeitsnood te zitten bij (spoed)betalingen. Dit bedrag staat gelijk aan 0,75% van het begrotingstotaal, met een minimum van € 250.000,00. Uitgaande van een begrotingstotaal 2021 van € 81.550.000,00 bedraagt het drempelbedrag voor 2021 € 611.625,00. Ermelo houdt een lager bedrag dan het drempelbedrag buiten de schatkist aangezien de ervaringen hebben geleerd dat het volledige drempelbedrag niet benut wordt en tevens dat gelden in de schatkist dezelfde dag teruggeboekt zijn. Voor de jaren 2021 tot en met 2024 verwachten wij derhalve dat wij het drempelbedrag niet zullen overschrijden.

Samenvattend

Gering risico
Wij beoordelen de risico's die met financiering samenhangen voor onze gemeente als gering door:
- Het aanwezig zijn van een aantal laagrentende geldleningen zonder mogelijkheid tot renteaanpassing;
- Het toepassen van het uitgangspunt dat enkel zaken wordt gedaan met betrouwbare financiële instellingen;
- Een adequate, beschreven administratieve organisatie van de financieringswerkzaamheden;
- De aanwezigheid van een jaarlijks geactualiseerd meerjareninvesteringsplan;
- Een periodieke analyse van onder andere openstaande vorderingen.

Wel wijzen wij erop dat de gemeente de komende jaren te maken gaat krijgen met forse financieringstekorten. Hiertoe zullen diverse leningen moeten worden aangetrokken.

Paragraaf Bedrijfsvoering

Algemene informatie

Paragraaf bedrijfsvoering
De gemeente Ermelo realiseert en levert een scala van producten en diensten. Daarvoor is een goede bedrijfsvoering van belang. Meerinzicht is onze gezamenlijke uitvoeringsorganisatie voor de bedrijfsvoering voor de gemeenten Ermelo, Harderwijk en Zeewolde.
In deze paragraaf duiden wij de belangrijkste ontwikkelingen.

Netwerkorganisatie Ermelo
De samenleving verandert. Rollen veranderen. Informatie verspreidt zich sneller, inwoners zijn mondiger en er komen steeds meer initiatieven vanuit diezelfde inwoners, die zich in netwerken verenigen en van daaruit ook opereren. De gemeente Ermelo wil zich aanpassen aan deze veranderende samenleving, zowel bestuurlijk als ambtelijk.
Door onze gemeentelijke organisatie te ontwikkelen naar een netwerkorganisatie werken we toe naar een organisatie die open en wendbaar is en zich aanpast aan deze veranderende

samenleving. Voor een beter Ermelo, dat gericht is op het leveren van uitstekende dienstverlening aan ons bestuur en inwoners. Waarbij Ermelo zich blijft onderscheiden als een gemeente waar het beter wonen, werken en verblijven is.

Ook in 2021 werken wij samen aan een organisatie waar de kernwaarden ‘samen, bevlogen, betrouwbaar en wendbaar’ centraal staan. Aan de hand van de thema’s uit het veranderplan van de organisatieontwikkeling wordt verder gewerkt aan het vormgeven van de netwerkorganisatie Ermelo.

Loonsombeheer Ermelo
De loonsom is resultante van de kwantitatieve en kwalitatieve formatieomvang en van de kosten van inhuur. De loonsom wordt begroot op basis van de in eigen dienst zijnde medewerkers en daarnaast wordt CAO-loonontwikkeling geraamd. Dit laatste is altijd een onzekere factor, omdat de uitkomst van de CAO-onderhandelingen bepaalt of de raming wel of niet voldoende is als dekking. Tenslotte wordt een percentage van de loonsom geraamd voor de opvang van kosten die gemaakt moeten worden in verband met vervanging van langdurig zieke medewerkers. De overheid is namelijk eigenrisicodrager.

Inhuurbeleid Ermelo
Inhuur van medewerkers heeft verschillende redenen.
- Inhuur specifieke expertise. Hoewel de inhuurtarieven over het algemeen hoger liggen dan de kosten van vast personeel is deze werkwijze toch goedkoper, omdat de in te zetten expertise steeds anders is en we als organisatie te klein zijn om die specifieke kennis permanent in huis te hebben. Bovendien beperkt dit de continuïteitsrisico's.
- Ermelo kent uiteraard ook een regelmatig verloop in medewerkers. Ter overbrugging van vacatures wordt ingehuurd wanneer de continuïteit van het werk daarom vraagt. De kosten daarvan worden gedeeltelijk gedekt uit de vrijvallende vacaturegelden. Deels, omdat de inhuurtarieven over het algemeen hoger liggen dan de kosten van eigen medewerkers.
- Het ambitieniveau in Ermelo is hoog. Dit leidt geregeld tot een werkvoorraad die niet door de eigen capaciteit opgevangen kan worden. Daarvoor moet dan worden ingehuurd. De kosten worden dan ten laste gebracht van het desbetreffende project.
- Inhuur wegens langdurige ziekte of anderszins vindt plaats indien de continuïteit en kwaliteit van het werk in het geding komt. Voor de dekking van de kosten is slechts een gering bedrag beschikbaar, omdat langdurig verzuim nu eenmaal moeilijk voorspelbaar is.

In 2021 worden zoveel mogelijk tijdelijke opdrachten en inhuur van personeel via ons dynamisch inkoopsysteem gerealiseerd.

Bezwaar- en beroep Ermelo
Tegen besluiten die het bestuur en de gemeenteraad neemt staat in veel gevallen de mogelijkheid van bezwaar open. De ingediende bezwaren worden behandeld door de onafhankelijke commissie voor bezwaarschriften. Voordat het tot behandeling van een bezwaar komt wordt eerst bezien of met behulp van (pre)mediation tot een oplossing gekomen kan worden. Is dat niet het geval, dan hoort de commissie belanghebbenden én het besluitvormend orgaan en brengt nadien advies uit over het ingediende bezwaar. Het bestuursorgaan neemt vervolgens een besluit op het ingediende bezwaar. Nadien staat vervolgens in veel gevallen beroep open op de rechter.

De raad ontvangt jaarlijks het jaarverslag van de commissie voor bezwaarschriften. Momenteel worden de voorbereidingen gestart voor 1 gemeenschappelijke commissie voor bezwaarschriften voor de drie gemeenten en Meerinzicht. De verwachting is dat per 1 juli 2022 1 gemeenschappelijke commissie kan worden ingericht.

Meerinzicht
Op het gebied van bedrijfsvoering werken wij samen met Harderwijk en Zeewolde in de gemeenschappelijke regeling Meerinzicht. Steeds meer processen en systemen worden voor de vier organisaties gestandaardiseerd. Zo wordt in 2021 de invoering van een systeem voor de samenstelling van de financiële boekwerken verder uitgevoerd. En wordt de harmonisatie van de P&C-cycli verder opgepakt.

Vastgesteld beleid voor dit programma
- Notitie Weerstandsvermogen en Risicomanagement (2008)
- Inkoopbeleid Versie: 8.1 (2018)
- Actieplan Gemeente Ermelo Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (2019)
- Veranderplan organisatieontwikkeling (2020)
- Notitie HRM – gesprekken (2020)

Wat hebben wij er voor over?

Omschrijving	Meerjarenbegroting			
	2021	2022	2023	2024
Lasten	21.647.000	22.041.000	21.963.000	21.946.000
Toegerekend aan exploitatie	-21.647.000	-22.041.000	-21.963.000	-21.946.000
Saldo	0	0	0	0

* Op grond van de financiële verordening gemeente Ermelo 2020 zijn thans ook de (personele) budgetten van de raad, het college, de griffie, de rekenkamer en accountant opgenomen.

De investeringen maken onderdeel uit van de investeringen bij het programma Samen Werken voor Ermelo.

Paragraaf Verbonden Partijen

Algemene informatie

Verbonden partijen zijn privaatrechtelijke (naamloze en besloten vennootschap, stichting, vereniging en coöperatie) of publiekrechtelijke (gemeenschappelijke regeling) organisaties waarin de gemeente een belang heeft. Dit moet een bestuurlijk én financieel belang zijn.

Vanwege bestuurlijke, beleidsmatige en/of financiële belangen en mogelijk dito risico's is het gewenst dat in de begroting en rekening aandacht wordt besteed aan derde rechtspersonen, waarmee de gemeente een bestuurlijke én financiële band heeft. Het is dus niet de bedoeling van de wet om over alle partijen, waarmee de gemeente op enigerlei wijze verbonden is, in deze paragraaf te informeren. Het wettelijk criterium is gelegd bij die partijen waar de gemeente een bestuurlijk én een financieel belang in heeft. Een "bestuurlijk belang" betekent dat de gemeente op enigerlei wijze zeggenschap heeft, hetzij omdat de gemeente een zetel in het bestuur heeft, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur hetzij uit hoofde van stemrecht. Met "financieel belang" wordt bedoeld dat de gemeente middelen ter beschikking heeft gesteld die niet verhaalbaar zijn indien de verbonden partij failliet gaat, of waarvoor aansprakelijkheid bestaat indien de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt.Onder "financiële informatie" staat soms in de kolommen Begroting 2018 en Begroting 2019 bij de regels Eigen vermogen, Vreemd vermogen en Resultaat n.v.t. In de meeste begrotingen van de verbonden partijen worden deze gegevens nog niet opgenomen of is er sprake van dat het positieve of negatieve resultaat ten gunste of laste komt van de deelnemende gemeenten.

Het belang van deze paragraaf schuilt in het bijzonder in het feit dat een aantal van de verbonden partijen beleid uitvoert dat in principe ook door de gemeente zelf uitgevoerd kan worden. De gemeenteraad heeft daarbij een kaderstellende en controlerende taak op de kernvraag, namelijk of de doelstellingen van de verbonden partijen nog steeds overeenkomen met de doelstellingen van de gemeente of dat de doelstellingen van de gemeente via de verbonden partijen gerealiseerd worden. Het ligt voor de hand dat lokale overheden profijt hebben bij het uitbesteden van bepaalde taken. Zo beschikken verbonden partijen over de juiste kennis, deskundigheid en specialisatie om dergelijke taken effectief en efficiënt uit te voeren. Dit bevordert de kwaliteit van de uitbestede taken, waardoor kosten vaak kunnen worden verminderd. Uiteraard dient de lokale overheid die een deel van haar taken uitbesteedt erop te kunnen vertrouwen dat de betreffende verbonden partij deze activiteiten goed en zorgvuldig beheerst. Immers, de betreffende lokale overheid blijft verantwoordelijk voor de taak die een verbonden partij uitoefent. Samenwerking met een verbonden partij kan de volgende voordelen opleveren:

- Risicospreiding: (financiële) risico's worden met andere partijen gedeeld;
- Efficiëntievoordeel: door samenwerking met bijvoorbeeld andere lokale overheden;
- Kennisvoordeel: de lokale overheid kan gebruik maken van kennis waarover zij zelf niet beschikt;
- Continuïteit: door meer schaalgrote te creëren, is de organisatie niet afhankelijk van de kennis van individuen;
- Katalysatorfunctie: activiteiten kunnen versneld op gang worden gebracht door samenwerking met publieke of private organisaties;
- Bestuurlijke kracht en effectiviteit: door samenwerking ontstaat een sterkere bestuurlijke kracht en grotere effectiviteit.

Inzicht is daarbij nodig in het budgettaire beslag en de financiële risico's die de gemeente met verbonden partijen kan lopen. Deze vraag kan óf bij het desbetreffende raadsprogramma worden gesteld óf in het kader van de paragraaf Verbonden partijen. Gekozen is om dit te doen in deze paragraaf.

Het rekenkamer onderzoeksrapport Verbonden Partijen is maart 2017 verschenen. Op basis daarvan is de Notitie Verbonden Partijen geactualiseerd, waarbij ook aandacht is gegeven aan de rol en positie van de raad en bestuur ten aanzien van verbonden partijen.

Verder wordt in deze paragraaf ieder jaar een beeld gegeven van onder andere te verwachten dividenden en andere belangrijke ontwikkelingen ten aanzien van de genoemde verbonden partijen.

Door het college wordt ieder kwartaal een raadsbrief over verbonden partijen aan de raad verzonden.

Naam verbonden partij	Gevestigd
Gemeenschappelijke regeling	
GGD Noord- en Oost- Gelderland (GGD NOG)	Apeldoorn
Meerinzicht (MIZ)	Ermelo
OmgevingsDienst Noord-Veluwe (ODNV)	Harderwijk
Streekarchivariaat Noordwest-Veluwe	Elburg
Veiligheidsregio Noord en Oost Gelderland (VNOG)	Apeldoorn
Vennootschappen (% belang)	
Interactie	Ermelo
Alliander N.V.	Arnhem
Afvalsturing Friesland N.V.	Leeuwarden
N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (N.V. BNG)	Den Haag
Leisurelands	Arnhem
Ontwikkelingsmaatschappij Vitale Vakantieparken B.V.	Arnhem
Vitens N.V.	Arnhem

Inclusief groep N.V.	Nunspeet
Coöperatie	
Coöperatie Gastvrije Randmeren	Harderwijk

GGD Noord- en Oost- Gelderland (GGD NOG)

Verbonden partij:	GGD Noord- en Oost- Gelderland (GGD NOG)
Algemene informatie	
Vestigingsplaats en adres:	Apeldoorn, Rijksstraatweg 65, 7231 AC Warnsveld (kantoorlocatie)
Bestuurlijke vertegenwoordiger:	De heer J.A. de Haan
Contactambtenaar:	Mevrouw P.A. Beelen-Mostert
Openbaar belang:	De GGD faciliteert gemeenten op basis van de Wet publieke gezondheid, Wet Kinderopvang, Wet Veiligheidsregio's en op basis van autonome gemeentelijke taken, maar verzorgt ook taken in opdracht van derden zoals Rijk, politie en burgers. De GGD NOG is een samenwerkingsverband tussen 22 gemeenten (Aalten, Apeldoorn, Berkelland, Bronckhorst, Brummen, Doetinchem, Elburg, Epe, Ermelo, Harderwijk, Hattem, Heerde, Lochem, Montferland, Nunspeet, Oldebroek, Oost Gelre, Oude IJsselstreek, Putten, Voorst, Winterswijk en Zutphen) in de provincie Gelderland. De GGD NOG heeft als doel de gemeenschappelijke belangen van de gemeenten te behartigen op het terrein van de publieke gezondheidszorg, toezicht kinderopvang en veiligheidsregio's. Wettelijke GGD taken die voor de gemeenten worden uitgevoerd (A-taken) - Kerntaken Wet publieke gezondheid - Infectieziektebestrijding - Medische milieukunde - Technische hygiënezorg - Psychosociale hulp bij rampen - Beleidsadvisering Jeugdgezondheidszorg - Onderzoek gezondheidssituatie bevolking - Beleidsadvisering - Preventieprogramma's en gezondheidsbevordering - Preventieve ouderengezondheidszorg - Toezicht kinderopvang op basis van de Wet kinderopvang - GGD taak in de Wet veiligheidsregio's Wettelijke gemeentelijke taken vastgelegd in de gemeenschappelijke regeling (B1) of op basis van subsidiëring en/of dienstverleningsovereenkomsten (B2). - Jeugdgezondheidszorg 4-19 jaar (B1 taak) - Kwaliteitstoezicht, toegang beschermd wonen en maatschappelijke zorg op basis van de Wmo 2015 (B2 taak) (Uitvoering door Meerinzicht voor Ermelo en Harderwijk) - Preventieve activiteiten op basis van de Jeugdwet (B2 taak) - Lijkschouw op basis van de Wet op de Lijkbezorging (B2 taak) Autonome gemeentelijke taken (C-taken) - (Extra) onderzoek door Academische Werkplaats AGORA. (samenwerking GGD NOG en Wageningen University & Research Centre - (Extra) Onderzoek en advies door Evaluatiebureau Publieke Gezondheid GGD NOG - Plustaak Programma Nu niet zwanger (regio Achterhoek) De GGD voert ook externe taken uit in opdracht van derden zoals Rijk, politie of burgers (D-taken) - Rijksvaccinatieprogramma - Arrestantenzorg - Reizigersvaccinatie - Vergunningen tattooshops - Publieke gezondheidszorg asielzoekers - Aanvullende seksuele gezondheidszorg
Aard:	Gemeenschappelijke regeling, openbaar lichaam op grond van Wet Gemeenschappelijke Regelingen (A en B1 taken). Subsidiering en/of dienstverleningsovereenkomst (B2, C en D taken).
Beleidsinformatie	
Verbonden programma/ speerpunt uit de Ermelose begroting:	Programma Samen Leven in Ermelo en programma Samen Werken voor Ermelo: Speerpunt Netwerkgemeente.

Ontwikkelingen:	De bestuursagenda 2019-2023 is vastgesteld na mogelijkheden voor de raad om hierop input te geven. Het AB heeft in haar vergadering van 4 juli 2019 ingestemd met de verdere uitwerking van deze agenda in prioriteiten voor het gezondheidsbeleid van gemeenten en voor de uitvoering van activiteiten door de GGD. Het gaat om verschuiving binnen bestaande middelen: versterking gemeentelijke inzet en/of extra (plus) activiteiten door de GGD. Er staat een aanpassing van de gemeenschappelijke regeling gepland in verband met de uitvoering van het Rijksvaccinatieprogramma onder verantwoordelijkheid van gemeenten per 1 januari 2019. De wijziging wordt zo mogelijk gecombineerd met andere wijzigingen en wordt uiterlijk in 2019 in gang gezet. Vanaf 2016 zijn de GGD taken gecategoriseerd in ABCD-taken, variërend van wettelijke GGD taken (A-taak) tot externe taken die de GGD verzorgt in opdracht van derden zoals bijvoorbeeld Rijk of politie (D-taken). De jeugdgezondheidszorg is hierbinnen gepositioneerd als B1-taak. Dat is een taak die gemeenten moeten uitvoeren en bij de GGD kunnen afnemen. Deze taak is vastgelegd in de gemeenschappelijke regeling GGD NOG voor 21 gemeenten (exclusief Apeldoorn). Per 1oktober 2019 wordt mevrouw J.J. Baardman benoemd tot de nieuwe directeur publieke gezondheid GGD Noord- en Oost Gelderland. Vanuit de subregio Noord Veluwe is de heer M. Companjen, wethouder Harderwijk aanbevolen als DB lid wegens het vertrek van wethouder Van den Berg van de gemeente Nunspeet per 1 augustus 2020. In de tweede helft 2020 zal er een nader geduide kerntakendiscussie plaatsvinden. E.e.a. wordt afgetast i.r.t. benodigde robuustheid van de GGD NOG.
Risico:	De koersbepalingen hebben mogelijk gevolgen voor de bedrijfsvoering van de GGD NOG.
Financiële informatie	

Boekjaar:	**Jaarstukken 2019**	**Begroting 2020**	**Begroting 2021**
Eigen vermogen	€ 2.909.000,00	€ 2.652.000,00	€ 2.652.000,00
Vreemd vermogen	€ 2.631.000,00	€ 2.625.000,00	€ 2.625.000,00
Resultaat	€ 71.000,00	n.v.t.	n.v.t.
Begrote bijdrage	€ 402.937,00	€ 423.339,00	€ 449.995,00
Realisatie bijdrage	€ 402.393,00	n.v.t.	n.v.t.

Meerinzicht (MIZ)

Verbonden partij:	Meerinzicht (MIZ)
Algemene informatie	
Vestigingsplaats en adres:	Ermelo, Postbus 300 3850 AH
Bestuurlijke vertegenwoordiger:	Wethouder W. Vogelsang
Contactambtenaar:	Mw.mr. A.H. van der Maat-Bosma
Openbaar belang:	Meerinzicht is een samenwerkingsverband op het gebied van uitvoeringstaken op het gebied van de bedrijfsvoering en het Sociaal Domein voor de gemeenten Ermelo, Harderwijk en Zeewolde. Het betreft de volgende uitvoeringstaken t.a.v. de bedrijfsvoering: - Informatisering en automatisering - Personeel en organisatie (hrm) - Facilitaire zaken/documentaire informatievoorziening/gebouwbeheer/inkoop - Belastingen, daaronder begrepen de heffing en invordering - Financiën & administratie - Juridische zaken - Communicatie - Geo-informatie Het betreft de volgende uitvoeringstaken t.a.v. het Sociaal Domein: - Participatiewet - Wmo - Jeugdwet - Leerlingwezen - Sociale recherche - Inkomensondersteuning
Aard:	Gemeenschappelijke regeling, bedrijfsvoeringsorganisatie op grond van Wet Gemeenschappelijke Regelingen.
Beleidsinformatie	Meerinzicht, domein Bedrijfsvoering, faciliteert de bronorganisaties Ermelo, Harderwijk en Zeewolde, maar ook het domein Sociaal , door advisering, uitvoering, beheer en administratie ten aanzien van genoemde bedrijfsvoeringstaken. Daarnaast voert Meerinzicht, domein Sociaal het door het gemeentebestuur vastgestelde beleid uit op de genoemde taakvelden behorend tot het Sociaal Domein. De beleidsbepaling en -vaststelling is en blijft op beide domeinen voorbehouden aan het gemeentebestuur.
Verbonden programma/ speerpunt uit de Ermelose begroting:	Programma Samen Werken voor Ermelo: Speerpunt Netwerkgemeente, Programma Samen Leven in Ermelo: Speerpunt Inclusieve samenleving.

Ontwikkelingen:	In de Kadernota 2020 van Meerinzicht, opgenomen in de begroting 2020 van Meerinzicht, worden 2 speerpunten benoemd, naast het het op orde brengen van de gemeenschappelijke basis: i-visie en strategisch personeelsbeleid. Tevens wordt in 2019 een start gemaakt met het traject rondom de aanpassing van de verdeelsleutels. Momenteel wordt er met twee verdeelsleutels gewerkt, een voor het domein bedrijfsvoering en een voor het domein sociaal. Het bestuur van Meerinzicht heeft verzocht te onderzoeken welke mogelijkheden er zijn om van twee naar een verdeelsleutel te gaan. De verwachting is dat het onderzoek eind van dit jaar is afgerond.
Risico:	- Belangrijk is dat verbonden partijen in het algemeen, deze in het bijzonder, dicht bij de brongemeenten gehouden worden. Daardoor wordt het risico van "te ver op afstand geraken" voorkomen. - Het vormt mede de borging van de lokale autonomie ten aanzien van de beleidsbepaling en vaststelling door de brongemeenten. - Nieuw beleid leidt deels tot verhoging van programmakosten bij de brongemeenten en deels tot verhoging van de uitvoeringskosten bij Meerinzicht. - Autonome ontwikkelingen zullen invloed hebben op de hoogte van de overgedragen budgetten, dit geldt met name voor de gevolgen van CAO-ontwikkelingen, inflatiecorrectie en automatiseringskosten (met name licentiekosten die gekoppeld zijn aan inwonertal). - Omdat Meerinzicht geen reserves en voorzieningen mag aanhouden, leidt elke besluit met financiële gevolgen tot een begrotingswijziging.
Financiële informatie	De programmagelden voor het Sociaal Domein maken geen onderdeel uit van de begroting Meerinzicht, maar zijn opgenomen in de begroting van de gemeente Ermelo zelf. Dit borgt het budgetrecht van de gemeenteraad.

Boekjaar:	**Jaarstukken 2019**	**Begroting 2020**	**Begroting 2021**
Eigen vermogen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Vreemd vermogen	€ 20.874.000,00		
Resultaat	-€ 206.000,00	€ 0,00	
Begrote bijdrage	€ 10.511.000,00	€ 10.824.000,00	€11.135.000,00
Realisatie bijdrage	€ 10.511.000,00	n.v.t.	n.v.t.

OmgevingsDienst Noord-Veluwe (ODNV)

Verbonden partij:	OmgevingsDienst Noord-Veluwe (ODNV)
Algemene informatie	
Vestigingsplaats en adres:	Harderwijk, Oosteinde 17 3842 DR
Bestuurlijke vertegenwoordiger:	De heer L.A. van der Velden
Contactambtenaar:	De heer W. van der Schaaf
Openbaar belang:	De ODNV is opgericht in oktober 2012 en is formeel van start gegaan per 1 april 2013. De ODNV voert in samenwerking met de andere uitvoeringsdiensten in opdracht van de gemeenten Elburg, Ermelo, Harderwijk, Hattem, Heerde, Nunspeet, Oldebroek en Putten en de provincie Gelderland een deel van de taken vergunningverlening, toezicht, handhaving en advisering uit op het gebied van de fysieke leefomgeving in het kader van het omgevingsrecht.
Aard:	Gemeenschappelijke regeling, openbaar lichaam op grond van Wet Gemeenschappelijke Regelingen.
Beleidsinformatie	
Verbonden programma/ speerpunt uit de Ermelose begroting:	Programma Samen Werken voor Ermelo: Speerpunt Netwerkgemeente.
Ontwikkelingen:	Een grote wijziging is de nieuwe Omgevingswet die naar verwachting in januari 2022 van kracht zal worden. Afhankelijk van bestuurlijke keuzes zullen de gevolgen voor de Omgevingsdienst in aanloop naar de invoering van de Omgevingswet meer en meer duidelijker worden. Dat betekent dat er vanuit de Provincie een overdracht zal plaatsvinden van nog bij hen lopende zaken, waaronder langlopende bodemsaneringstrajecten. Het saneren van deze percelen zal dan onder verantwoording van de gemeente moeten worden uitgevoerd. De verwachting is dat dit niet budgetneutraal zal worden overgedragen ten nadele van de gemeente. In het najaar 2020 wordt de bodemkwaliteitskaart geactualiseerd, waarbij de achterstanden van het invoeren van bodemgegevens naar verwachting volledig worden weggewerkt.
Risico:	Risico's zijn met name hogere cao uitkomsten dan verwacht en eventuele benodigde vervanging als gevolg van langdurig ziekteverzuim. Het totaal van de risico's (weerstandscapaciteit) in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing van de begroting 2021 ODNV is bepaald op afgerond € 153.000,00. Het aandeel van gemeente Ermelo hierin is afgerond € 4.300,00.
Financiële informatie	

Boekjaar:	**Jaarstukken 2019**	**Begroting 2020**	**Begroting 2021**
Eigen vermogen	€ 401.232,00	n.v.t.	n.v.t.
Vreemd vermogen	€ 615.137,00	n.v.t.	n.v.t.
Resultaat	€ 331.232,00	n.v.t.	n.v.t.
Begrote bijdrage na wijziging	€ 783.000,00 *)	€ 839.000,00	€ 883.000,00
Realisatie bijdrage	€ 786.501,00	n.v.t.	n.v.t.

**) excl. extra uren advies € 27.777,63 en afrekening over 2019 € 34.755,00 positief*

Streekarchivariaat Noordwest-Veluwe

Verbonden partij:	Streekarchivariaat Noordwest-Veluwe
Algemene informatie	
Vestigingsplaats en adres:	Elburg, Postbus 70 8080 AB
Bestuurlijke vertegenwoordiger:	De heer J.A. de Haan
Contactambtenaar:	De heer ing. E.G.H. Grotenhuis
Openbaar belang:	De streekarchivaris beheert de naar de archiefbewaarplaatsen van de deelnemende gemeenten Elburg (centrumgemeente), Ermelo, Harderwijk, Nunspeet en Oldebroek overgebrachte archiefbescheiden en houdt toezicht op het beheer van de niet overgebrachte archiefbescheiden.
Aard:	Gemeenschappelijke regeling, centrumgemeente op grond van Wet Gemeenschappelijke Regelingen.
Beleidsinformatie	
Verbonden programma/ speerpunt uit de Ermelose begroting:	Programma Samen Werken voor Ermelo: Speerpunt Netwerkgemeente.
Ontwikkelingen:	Geen
Risico:	Verbonden partij kan kampen met tekorten waardoor de gemeentelijke bijdrage zal moeten worden verhoogd.
Financiële informatie	De mee en tegenvallers worden met de bijdragen van de gemeenten verrekend, waardoor het resultaat altijd op nul uitkomt.

Boekjaar:	**Jaarstukken 2019**	**Begroting 2020**	**Begroting 2021**
Eigen vermogen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Vreemd vermogen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Resultaat	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Begrote bijdrage	€ 154.000,00	€ 166.000,00	€ 166.000,00
Realisatie bijdrage	NNB	n.v.t.	n.v.t.

Veiligheidsregio Noord en Oost Gelderland (VNOG)

Verbonden partij:	Veiligheidsregio Noord en Oost Gelderland (VNOG)
Algemene informatie	
Vestigingsplaats en adres:	Apeldoorn, Europaweg 79 7336 AK
Bestuurlijke vertegenwoordiger:	De heer A.A.J. Baars, burgemeester
Contactambtenaar:	De heer R. Kleijers
Openbaar belang:	Ermelo valt onder de Veiligheidsregio Noord-Oost Gelderland voor de onderdelen brandweer en geneeskundige hulp in de Regio (GHOR). De VNOG is verantwoordelijk voor de organisatie van de brandweerzorg in Ermelo. Tevens wordt binnen de VNOG door de afdeling crisisbeheersing ondersteunend opgetreden ten aanzien van de gemeentelijke processen (bevolkingszorg) die op regionaal niveau uniform worden vorm gegeven.
Aard:	Gemeenschappelijke regeling, openbaar lichaam op grond van Wet Gemeenschappelijke Regelingen.
Beleidsinformatie	
Verbonden programma/ speerpunt uit de Ermelose begroting:	Programma Samen Werken voor Ermelo: Speerpunt Netwerkgemeente en Openbare orde en veiligheid.
Ontwikkelingen:	De gemeenschappelijke regeling is herzien en geldt vanaf 1 januari 2017. Er is door alle partijen actief gewerkt aan een gedragen gemeenschappelijke regeling die voldoet aan de verhoudingen van de VNOG en de huidige geldende wetgeving. Op 15 januari 2020 heeft het algemeen bestuur van de VNOG een Toekomstvisie vastgesteld, inclusief Opdrachten die in de periode 2020-2026 moeten worden uitgevoerd om de Toekomstvisie te realiseren. De Toekomstvisie beschrijft wat voor soort veiligheidsregio de VNOG op termijn dient te zijn en wat er nodig is om de organisatie toekomstbestendig te maken. Er is daarbij gekeken naar demografische en maatschappelijke ontwikkelingen die van invloed zijn op hedendaagse en toekomstige veiligheidsrisico's van de regio. Het bestuur wil een gezonde financiële basis en betrokken medewerkers, opdat er een solide veiligheidsregio is voor de lange termijn. De opdrachten uit de Toekomstvisie zijn opgenomen in het Regionaal Beleidsplan 2021-2024 en het Regionaal Risicoprofiel 2021-2024. De activiteiten voor de implementatie van de Toekomstvisie voor het jaar 2021 zijn (op hoofdlijnen) opgenomen bij de betreffende programma's in deze begroting. De financiële effecten van de Toekomstvisie voor het jaar 2021 zijn in deze begroting verwerkt. Verder is de meerjarige financiële doorrekening van de Toekomstvisie in het meerjarenbeeld opgenomen.
Risico:	In 2020 is de Toekomstvisie en Opdrachten vastgesteld en zullen de komende jaren geïmplementeerd moeten worden.
Financiële informatie	

Boekjaar:	**Jaarstukken 2019**	**Begroting 2020**	**Begroting 2021**
Eigen vermogen	€ 7.843.000,00	€ 7.843.000,00	€ 7.962.010,00
Vreemd vermogen	€ 46.173.000,00	€ 46.173.000,00	€ 47.412.000,00
Resultaat	€ 4.203.000,00	n.v.t.	n.v.t.
Begrote bijdrage na wijziging	€ 1.510.000,00	€ 1.572.000,00	€ 1.572.000,00
Realisatie bijdrage	€ 1.510.462,00	n.v.t.	n.v.t.

Interactie

Verbonden partij:	Interactie
Algemene informatie	
Vestigingsplaats en adres:	Herderlaan 51 Ermelo
Bestuurlijke vertegenwoordiger:	De heer A.L. Klappe, wethouder
Contactambtenaar:	De heer R. Prins
Openbaar belang:	De gemeente Ermelo is 100% aandeelhouder van Interactie. De gemeente is verantwoordelijk voor het sportbeleid binnen Ermelo. Een AvA (Algemene Vergadering van Aandeelhouders) en de RvC (Raad van Commissarissen) houdt toezicht op de directie en het management van Interactie. De RvC krijgt in deze governancestructuur ook een belangrijke rol waarbij naast toezicht ook de werkgeversrol, advies- en ambassadeursfunctie een rol speelt. Gemeente Ermelo en de RvC geven de opdracht tot uitvoer van het sportbeleid en Interactie verzorgt het beheer van accommodaties en maakt sport & bewegen voor alle inwoners van Ermelo mogelijk.
Aard:	Aandelenbezit; gemeentelijk sportbedrijf
Beleidsinformatie	
Verbonden programma/ speerpunt uit de Ermelose begroting:	Samen Leven in Ermelo: Speerpunt Sport en Bewegen.
Ontwikkelingen:	InterActie is per 2019 opgericht. De eerste twee jaren staan in het teken van het inrichten van de bedrijfsvoering. De heer Mark Broere is aangesteld als Directeur-Bestuurder. Ondertussen is ook een Raad van Commissarissen aangesteld. InterActie voert het sportbeleid uit namens de gemeente en beheert en exploiteert de gemeentelijke sportaccommodaties. De buurtsportcoaches van Heel Ermelo Beweegt zijn ondertussen in dienst bij InterActie, evenals personeel van Calluna.
	Het Coronavirus/1,5 m economie zal ook Interactie raken. Dit kan gevolgen hebben voor het aantal bezoekers, de verhuur van de zalen in de sportaccommodaties en de exploitatie als totaal.
Risico:	Het is onduidelijk wat de effecten van het Coronavirus, 1,5m economie op de bedrijfsvoering en de bezoekersaantallen zullen zijn. De begroting van InterActie houdt rekening met verwachte inkomsten vanuit de exploitatie van, bijvoorbeeld, zwembad en sporthal Calluna. Gezien de sluiting van alle (binnen)sportaccommodaties loopt InterActie inkomsten mis. Er wordt momenteel in kaart gebracht wat dit betekent voor de jaarbegroting.
Financiële informatie	

Boekjaar:	**Jaarstukken 2019**	**Begroting 2020**	**Begroting 2021**
Eigen vermogen (excl. resultaat)	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.
Vreemd vermogen	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.
Resultaat	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.
Begrote bijdrage	€ 2.222.000,00	€ 2.119.000,00	€ 2.119.000,00
Realisatie bijdrage	€ 2.222.000,00	n.n.b.	n.n.b.

Alliander N.V.

Verbonden partij:	Alliander N.V.
Algemene informatie	
Vestigingsplaats en adres:	Arnhem, Groningensingel 1 6835 EA
Bestuurlijke vertegenwoordiger:	De heer A.A.J. Baars, burgemeester
Contactambtenaar:	De heer R.H. de Boer
Openbaar belang:	Alliander is de elektriciteitsnetwerkbeheerder. De grootste aandeelhouders zijn de provincies Gelderland, Friesland en Noord-Holland en de gemeente Amsterdam. Deze aandeelhouders bezitten gezamenlijk ongeveer 76% van de aandelen. De overige aandeelhouders, die elk minder dan 3% van de aandelen bezitten, zijn 53 kleinere gemeenten en de provincie Flevoland. Het elektriciteitsnetwerk dient in overheidshanden te blijven om zeker te stellen dat het elektra geleverd wordt.
Aard:	Aandelenbezit: 357.178 stuks (0,26% belang).
Beleidsinformatie	
Verbonden programma/ speerpunt uit de Ermelose begroting:	Samen Werken voor Ermelo: Speerpunt Netwerkgemeente.

Ontwikkelingen:	Alliander is in 2009 ontstaan na de juridische splitsing van NV NUON in een netwerkbedrijf en een productie- en leveringsbedrijf. Wettelijk is vastgesteld dat de aandelen van het netwerkbedrijf in publieke handen dienen te blijven. Ermelo kan als kleine aandeelhouder feitelijk geen zelfstandige invloed uitoefenen op het functioneren van Alliander. Daarom wordt beleidsmatig en organisatorisch samengewerkt met de andere kleine(re) aandeelhouders via het NUVAL-platform (NUON, Vitens, Alliander). Het financiële belang voor Ermelo bestaat uit de dividenduitkering. Alliander zit midden in de energietransitie. Dat levert allerlei nieuwe vraagstukken op, waaronder de afsluiting van huizen van aardgas (en het zoeken naar andere warmteoplossingen) en grotere piekbelasting van het elektriciteitsnet (als gevolg van het feit dat nieuwe vormen van elektriciteitswinning niet makkelijk “zachter te zetten zijn”). Ook het feit dat nieuwe soorten netten niet per se open zijn (bijvoorbeeld: niet iedereen heeft toegang tot warmtenet), en dat steeds meer klanten het net verlaten, heeft invloed op de werkzaamheden van Alliander. Alliander ziet een toename van de investeringen (i.v.m. de energietransitie). Deze investeringen vereisen grotere leningen, welke invloed hebben op de financiële positie van Alliander – en een negatieve invloed op de credit-rating. Het aantal elektriciteitsnetaansluitingen gaat verder toenemen, terwijl het aantal aardgas-aansluitingen zal afnemen. Alliander zal in overleg met gemeenten en provincies bespreken wat de lokale behoeftes zijn, en de bijbehorende energievoorziening ontwerpen. Ook gaat Alliander meer inzetten op het werven van technici.
Risico:	Dividenduitkering kan tegenvallen.
Financiële informatie	

Boekjaar:	**Jaarstukken 2019**	**Begroting 2020**	**Begroting 2021**
Eigen vermogen (excl. Resultaat)	€ 4.224 miljoen	n.v.t.	n.v.t.
Vreemd vermogen	€ 4.567 miljoen	n.v.t.	n.v.t.
Resultaat (na belastingen)	€ 253 miljoen	n.v.t.	n.v.t.
Begrote bijdrage (dividend)	€ 300.000,00	€ 300.000,00	€ 300.000,00
Realisatie bijdrage (dividend)	€ 296.458,00	n.v.t.	n.v.t.

Afvalsturing Friesland N.V.

Verbonden partij:	Afvalsturing Friesland N.V.
Algemene informatie	De aandelen van de Afvalsturing Friesland worden gehouden door de Friese gemeenten, de Groningse gemeenten Appingedam en Delfzijl, regio Noord Veluwe (Elburg, Ermelo, Harderwijk, Nunspeet, Oldebroek en Putten) en NV Irado (Capelle aan den IJssel, Schiedam en Vlaardingen).
Vestigingsplaats en adres:	Afvalsturing Friesland NV(Omrin) Hidalgoweg 5, 8938 BA Leeuwarden
Bestuurlijke vertegenwoordiger:	Wethouder L. van der Velden
Contactambtenaar:	de heer H. Prins gemeente Oldebroek
Openbaar belang:	Afval op een professionele, innovatieve en duurzame manier in te zamelen en te verwerken. Als aandeelhouder heeft de gemeente Ermelo zeggenschap in de algemene vergadering van aandeelhouders. Een collegelid van de gemeente Oldebroek vertegenwoordigd de SNV gemeenten hierin.
Aard:	Aandelenbezit: de gemeente Ermelo bezit 45 aandelen van € 450 nominaal.
Beleidsinformatie	
Verbonden programma/ speerpunt uit de Ermelose begroting:	Programma Samen Wonen in Ermelo: Speerpunt Duurzaamheid onderdeel Afvalbeleid.
Ontwikkelingen:	
Risico:	De belangrijkste risico's voor de vennootschap liggen in de technische beschikbaarheid van de kapitaalintensieve installaties, de beschikbaarheid van afval en de ontwikkelingen op de energiemarkt. Langdurige stilstand, onvoldoende beschikbaarheid van afval of dalende energieprijzen kunnen een belangrijke impact hebben op het resultaat van de afvalsturing Friesland.
Financiële informatie	Het financiële belang is de dividenduitkering. De gemeente Ermelo bezit 45 aandelen van € 450 nominaal. De boekwaarde per 31 december 2018 per aandeel was € 12.575.

Boekjaar:	**Jaarstukken 2019**	**Begroting 2020**	**Begroting 2021**
Eigen vermogen (groepsvermogen)	n.n.b.		
Vreemd vermogen (geconsolideerd)	n.n.b.	n.v.t.	n.v.t.
Resultaat	n.n.b.	€ 3.344.000,00	€ 3.344.000,00
Begrote bijdrage		n.v.t.	n.v.t.
Realisatie bijdrage	n.n.b.	n.v.t.	n.v.t.

N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (N.V. BNG)

Verbonden partij:	N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (N.V. BNG)
Algemene informatie	
Vestigingsplaats en adres;	Den Haag, Koninginnegracht 2 2514 AA
Bestuurlijke vertegenwoordiger:	De heer W. Vogelsang
Contactambtenaar:	De heer R.H. de Boer

Openbaar belang:	Alle aandeelhouders zijn uitsluitend overheden. De Staat is houder van de helft van de aandelen, de andere helft is in handen van gemeenten, provincies en een hoogheemraadschap. Vanuit het oogpunt van het behartigen van het publieke belang, is de gemeente Ermelo gedeeltelijk in het bezit van de aandelen.
Aard:	Aandelenbezit: 75.075 stuks (0,13% belang)
Beleidsinformatie	
Verbonden programma/ speerpunt uit de Ermelose begroting:	Samen Werken voor Ermelo: Speerpunt Financiën.
Ontwikkelingen:	BNG Bank keert conform het kapitalisatie- en dividendbeleid jaarlijks 50% van de nettowinst uit aan de aandeelhouders. Het belangrijkste instrument voor de BNG blijft het verstrekken van financiering tegen lage prijzen aan haar kernklanten. Met deze financiering draagt de BNG bij aan lage kosten voor gemeenten, woningcorporaties, zorg en onderwijs. Die lage prijzen vereisen een uitstekend risicoprofiel (de huidige ratings zijn AAA), zodat financiering aangetrokken kan worden tegen scherpe tarieven. Om het risicoprofiel en daarmee de lage prijzen ook de komende jaren te behouden is het noodzakelijk dat BNG Bank het volume beheerst van leningen die beslag leggen op het risicokapitaal van de bank (tot maximaal 10% van de leningenportefeuille). Belangrijke thema's voor de klanten zijn verduurzaming en de energietransitie. In het kader van het Klimaatakkoord heeft de BNG in 2019 de CO2-impact van de kredietportefeuille voor het eerst laten meten. De resultaten dienen als vertrekpunt voor het opstellen van een actieplan om de CO2-impact van de kredietportefeuille te verlagen. Het coronavirus heeft vergaande maatschappelijke gevolgen, ook voor de klanten. Wat dit voor de bank betekent is nu nog niet in te schatten. Gezien de onvoorspelbare bewegingen op de financiële markten vindt de bank het niet verantwoord een uitspraak te doen over de verwachte nettowinst 2020. De lage langlopende rente zal een drukkend effect hebben op de ontwikkeling van het renteresultaat.
Risico:	Dividenduitkering kan tegenvallen.
Financiële informatie	

Boekjaar:	**Jaarstukken 2019**	**Begroting 2020**	**Begroting 2021**
Eigen vermogen	€ 4.887.000.000,00	n.v.t.	n.v.t.
Vreemd vermogen	€ 144.802.000.000,00	n.v.t.	n.v.t.
Resultaat	€ 163.000.000,00	n.v.t.	n.v.t.
Begrote bijdrage jaar t		€ 214.000,00	€ 214.000,00
Realisatie bijdrage jaar t-1	€ 95.567,30	n.v.t.	n.v.t.

Het dividend over 2018 komt ten gunste van 2019

Leisurelands

Verbonden partij:	Leisurelands
Algemene informatie	
Vestigingsplaats en adres:	Arnhem, Kermisland 110 6825 JC
Bestuurlijke vertegenwoordiger:	De heer J.A. de Haan
Contactambtenaar:	De heer R. van Vliet
Openbaar belang:	Leisurelands richt zich op het ontwikkelen, aanleggen, faciliteren, exploiteren en beheren van recreatieve producten. Het thema Duurzaam Recreëren is hierbij het fundament. Leisurelands voorziet in een breed scala aan recreatieve mogelijkheden, zowel op publiek terrein (bijvoorbeeld dagrecreatieterrreinen) als ook op privaat terrein (bijvoorbeeld projectontwikkeling/beheer). Bij dit alles is aandacht voor de samenhang met de natuur en het "lokale erfgoed".
Aard:	Aandelenbezit
Beleidsinformatie	
Verbonden programma/ speerpunt uit de Ermelose begroting:	Samen Ondernemen in Ermelo: Speerpunt Toerisme en Recreatie.
Ontwikkelingen:	De gemeente Ermelo is aandeelhouder van Leisurelands. De overige aandeelhouders zijn gemeenten op de Veluwe, het Rijk van Nijmegen, Achterhoek en Liemers. De aandelen zijn "om niet" ontvangen en op de balans geactiveerd voor € 4.250,00. Leisurelands is eigenaar van het recreatiegebied Strand Horst en daarmee een betrokken partij bij de toekomstige ontwikkelingen in het recreatiegebied.
Risico:	Als maatschappelijke onderneming opereert Leisurelands op het snijvlak van het publieke en private domein. Binnen het vennootschapsrecht kan de gemeente Ermelo als aandeelhouder beperkt tot geen invloed uitoefenen op het door de directie gevoerde beleid.
Financiële informatie	

Boekjaar:	**Jaarstukken 2019**	**Begroting 2020**	**Begroting 2021**
Eigen vermogen	€ 68.839.000,00	n.n.b.	n.n.b.
Vreemd vermogen	€ 4.932.000,00	n.n.b.	n.n.b.
Resultaat	€ 4.422.000,00	n.n.b.	n.n.b.
Begrote bijdrage	n.v.t.	€ 35.133,00	n.v.t.
Realisatie bijdrage	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Ontwikkelingsmaatschappij Vitale Vakantieparken B.V.

Verbonden partij:	Ontwikkelingsmaatschappij Vitale vakantieparken B.V.
Algemene informatie	
Vestigingsplaats:	Arnhem
Bestuurlijke vertegenwoordiger:	De heer J.A. de Haan
Contactambtenaar:	Mevrouw D. van Voorst
Openbaar belang:	De Ontwikkelingsmaatschappij Vitale vakantieparken is een besloten vennootschap, waarvan de aandelen worden gehouden door 11 gemeenten (Apeldoorn, Ede, Barneveld, Nunspeet, Putten, Epe, Harderwijk, Elburg, Oldebroek, Heerde en Ermelo) en de provincie Gelderland (de zogenaamde publieke aandeelhouders). Vanuit het oogpunt van het behartigen van het publieke belang voor de versterking en ontwikkeling van de verblijfsrecreatie is de gemeente Ermelo gedeeltelijk in het bezit van de aandelen.
Aard:	Aandelenbezit: 3.115 stuks (6,23% belang).
Beleidsinformatie	
Verbonden programma/ speerpunt uit de Ermelose begroting:	Samen Ondernemen in Ermelo: Speerpunt Vitale vakantieparken.
Ontwikkelingen:	In 2014 is het programma Vitale Vakantieparken Veluwe gestart. In het programma werken 11 gemeenten en de provincie Gelderland samen aan de versterking en verdere ontwikkeling van de verblijfsrecreatie. Er wordt intensief samengewerkt met de recreatieondernemers zelf, de veiligheidspartners, belangenorganisaties e.a. De eerste jaren stonden in het teken van inzicht krijgen en begrijpen van de heersende problematiek en het ontwikkelen van een gezamenlijke aanpak. De gemeentes zijn zelf aan zet voor hun lokale beleid en aanpak. Ermelo draait hiervoor het lokale programma vitale vakantieparken sinds 2015. De komende jaren staan meer in het teken van de uitvoering. De afgelopen jaren is gebleken dat vanuit de commerciële markt onvoldoende wordt geïnvesteerd in het opknappen van de verouderde vakantieparken. Om het gezamenlijk doel van het programma Vitale Vakantieparken toch te bewerkstelligen, is besloten tot de oprichting van de Besloten Vennootschap 'Ontwikkelmaatschappij Vitale Vakantieparken' (de OMVV) waarbij de Provincie en de gemeenten gezamenlijk aandeelhouders zijn. Hiervoor is een samenwerkingsovereenkomst opgesteld. De OMVV is begin 2019 formeel in werking getreden en bestaat uit een fonds en een ontwikkelbedrijf. Het ontwikkelbedrijf kan projecten uitvoeren als verwerving, investeren in vastgoed, beheer en verkoop in relatie tot vakantieparken. Het fonds stelt geld (garanties, leningen, bijdragen) beschikbaar voor projecten om parken te revitaliseren of omvormen. De provincie bezit de helft van de aandelen en de gemeenten de andere helft van de aandelen. Basis voor de verdeling van aandelen over de gemeenten is de verdeelsleutel die ook is gehanteerd in het bestuursakkoord Vitale Vakantieparken van april 2017 (Voor Ermelo is dit percentage 6,23%). De Gedeputeerde Staten en de Provinciale Staten van de Provincie Gelderland hebben ingestemd met het voorstel om het benodigde startkapitaal (€ 4 miljoen) voor de OMVV beschikbaar te stellen. Vooralsnog zullen de deelnemende gemeenten geen geld inleggen.
Risico:	Dekking vanuit lokale programma Vitale Vakantieparken Ermelo Het bedrag van € 3.115,00 ten behoeve van het aandelenkapitaal wordt gedekt uit het budget van het lokale programma Vitale Vakantieparken in Ermelo. Het financiële risico is geschat op € 62.300,00 voor de gemeente Ermelo. Als aandeelhouder van de ontwikkelingsmaatschappij loopt de gemeente het risico om een bijdrage te moeten leveren aan een financieel tekort van de ontwikkelingsmaatschappij. Een reële schatting hierbij is dat er uitgegaan wordt van een tekort van 25% van de 4 miljoen. Deze 1 miljoen euro dient door alle aandeelhouders betaald te worden. Ermelo is voor 6,23% aandeelhouder. Dit betekent dat Ermelo in het ergste geval € 62.300,00 dient te betalen. Dit bedrag wordt opgenomen in het financiële risicoprofiel van de gemeente om zodoende bij de bepaling van het weerstandsvermogen ook rekening te houden met deze gebeurtenis. Op projectbasis kan er vanuit de gemeente nog apart een bijdrage worden verlangd ten behoeve van de inzet van de OMVV. De inzet van de OMVV bij een project wordt zoveel mogelijk betaald vanuit de projecten zelf. De betrokken ondernemer(s), gemeente en eventueel andere partijen betalen de kosten van de inzet van OMVV. Hiermee wordt het financieel risico en de plankosten voor de OMVV beperkt. In hoeverre de gemeente en/of ondernemer een bijdrage moeten leveren is afhankelijk van het project. Indien de gemeente een bijdrage dient te leveren wordt hiervoor separaat budget aangevraagd.
Financiële informatie	

Boekjaar:	**Jaarstukken 2019**	**Begroting 2020**	**Begroting 2021**
Eigen vermogen (excl. Resultaat)	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Vreemd vermogen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Resultaat (na belastingen)	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Begrote bijdrage *)		€ 35.133,00	€ 35.133,00
Realisatie bijdrage	n.n.b.	n.v.t.	n.v.t.

*) gebaseerd op begroting 2019-2022 versie juni 2019

Vitens N.V.

Verbonden partij:	Vitens N.V.
Algemene informatie	
Vestigingsplaats en adres:	Arnhem, Meander 1101 6825 MJ
Bestuurlijke vertegenwoordiger:	De heer A.A.J. Baars, burgemeester
Contactambtenaar:	De heer R.H. de Boer
Openbaar belang:	Vitens is een naamloze vennootschap, waarvan de aandelen worden gehouden door gemeenten (44 gemeenten in de provincie Gelderland) en provincies (de zogenaamde publieke aandeelhouders) in haar verzorgingsgebied. Vanuit het oogpunt van het behartigen van het publieke belang voor de openbare drinkwatervoorziening is de gemeente Ermelo gedeeltelijk in het bezit van de aandelen.
Aard:	Aandelenbezit: 24.035 stuks (0,41% belang).
Beleidsinformatie	
Verbonden programma/ speerpunt uit de Ermelose begroting:	Samen Werken voor Ermelo: Speerpunt Netwerkgemeente.
Ontwikkelingen:	De belangrijkste activiteiten van Vitens N.V. zijn het winnen, zuiveren en distribueren van drinkwater. De klein-aandeelhouders uit de provincie Gelderland en Flevoland trekken via het daartoe bedoelde platform "Nuval" samen op in de voorbereiding van de aandeelhoudersvergaderingen. Op deze wijze kan kennis beter worden ingezet en leggen de gezamenlijke klein-aandeelhouders meer gewicht in de schaal. De betreffende gemeenten zijn hiertoe middels een aandeelhoudersovereenkomst formele samenwerking aangegaan. In 2005 zijn preferente aandelen geconverteerd naar een achtergestelde lening. Vitens lost deze lening van € 1.611.200,00 af in 15 jaarlijkse termijnen van € 107.413,00. Per 31 december 2017 bedraagt het restantsaldo van deze lening € 429.646,00. Over het openstaande saldo wordt door Vitens een rente betaald. In de Drinkwaterwet is vastgelegd dat een drinkwaterbedrijf jaarlijks een maximaal percentage aan bedrijfsresultaat mag genereren. Dat percentage is afhankelijk van van de vooraf door de minister vastgestelde gemiddelde kostenvoet (WACC). Wanneer de winst boven het WACC-percentage uitkomt dan wordt dat twee jaar later doorberekend in een lager drinkwatertarief. Zo ontstaat het beeld van een spons die aan twee kanten wordt uitgeknepen. Aan de ene kant verlaagt de minister verlaagt de WACC, wat uiteindelijk tot lagere drinkwatertarieven leidt en maar ook tot lagere winst. Stijgen aan de andere kant de investeringen dan is er meer vreemd vermogen nodig, terwijl het eigen vermogen minder kan stijgen door lagere winsten. Omdat de solvabiliteit van Vitens in 2019 inmiddels is gedaald onder de 30% kan conform het financiële beleid van Vitens niet worden overgegaan tot dividenduitkering. Hiervoor is gedurende 2019 reeds gewaarschuwd. Deze situatie zal naar de verwachting Vitens de komende jaren niet veranderen.
Risico:	Dividenduitkering kan tegenvallen. Ten aanzien van het restantsaldo van de achtergestelde geldlening geldt dat de gemeente "achterin de rij komt te staan" bij faillissement van Vitens. Naast het vorenstaande loopt de gemeente risico over een gegarandeerde geldlening die Vitens in het verleden is aangegaan met een financier. De restantschuld waar Ermelo garant voor staat bedraagt per 31 december 2017 € 429.646,00. Vitens schat dit per 1-7-2020 op € 107.600,00.
Financiële informatie	

Boekjaar:	**Jaarstukken 2019**	**Begroting 2020**	**Begroting 2021**
Eigen vermogen (excl. Resultaat)	€ 533,3 miljoen	n.b.	n.b.
Vreemd vermogen	€ 1.086,9 miljoen	n.b.	n.b.
Resultaat (na belastingen)	€ 11,1 miljoen	n.b.	n.b.
Begrote bijdrage (dividend)	€ 22.000,00	€ 0,00	€ 0,00
Realisatie bijdrage (dividend)	n.n.b.	n.b.	n.b.

Inclusief Groep N.V.

Verbonden partij:	Inclusief Groep N.V.
Algemene informatie	
Vestigingsplaats en adres:	Industrieweg 47, 8071 CS Nunspeet
Bestuurlijke vertegenwoordiger:	Wethouder L. van der Velden
Contactambtenaar:	Mevrouw V.E. Schouten

Openbaar belang:	De Inclusief Groep was voorheen de werkgever van de Wet Sociale Werkvoorziening (WSW), maar is sinds het dichtzetten van de WSW (2015) ook arbeidsmarkttoeleider voor alle inwoners met een Participatiewet-uitkering. De Inclusief Groep is een hybride organisatie met een meervoudige opdracht vanuit de zeven gemeenten: 1. het uitvoeren van een maatschappelijke opdracht; 2. het betekenisvol ondernemen als werkgever en als arbeidsmarkttoeleider en; 3. het genereren van sociaal, maatschappelijk en economisch rendement. Inclusief Groep geeft invoering aan de Participatiewet/Wet sociale werkvoorziening en de Participatiewet en draagt actief bij aan een inclusieve arbeidsmarkt. De governance bestaat uit zeven aandeelhouders, dit zijn wethouders van de gemeenten Nijkerk, Putten, Harderwijk, Nunspeet, Elburg en Oldebroek. De deelnemende gemeenten gemeenten hebben eerder besloten de bestuurlijk-juridische structuur en de governancestructuur van Inclusief Groep te wijzigen. Dat betekent onder meer dat de gemeenten sinds begin 2018 rechtstreeks aandeelhouder en opdrachtgever van Inclusief Groep zijn en dat de Raad van Commissarissen zal worden vervangen door een Raad van Advies. Daartoe is het aandelenpakket van de RNV overgedragen naar de deelnemende gemeenten.
Aard:	Naamloze Vennootschap: de gemeente Ermelo is voor 16,2% aandeelhouder van de Inclusief Groep N.V.
Beleidsinformatie	
Verbonden programma/ speerpunt uit de Ermelose begroting:	Samen Werken voor Ermelo: Speerpunt Inclusieve Samenleving.
Ontwikkelingen:	De Inclusief Groep opereert op het snijvlak van overheid, markt en samenleving en ervaart een aantal lokale en regionale ontwikkelingen: • Door de hoogconjunctuur zijn de makkelijk tot de arbeidsmarkt toeleidbare werkzoekenden wel geplaatst, het bestand dikt in, dat wil zeggen dat de overblijvende groep zich kenmerkt door toenemende complexiteit. Het zal veel lastiger zijn deze groep te plaatsen en ze hebben veel meer of langdurige begeleiding nodig. Voor sommige groepen is de afstand tot de arbeidsmarkt erg groot en het vergt veel inspanning die afstand te verkleinen. • De flexibilisering van de arbeidsmarkt zet door, tijdelijke contracten groeien sterker dan uitzendcontracten. ‘Vaste dienstverbanden’ zijn een concurrerend instrument geworden. Baangarantie is niet meer vanzelfsprekend. • Werkgevers willen risico’s vermijden omtrent het aannemen van personeel.
Risico:	Politiek: De Inclusief Groep is afhankelijk van overheidssubsidie. Financieel: Het geprognosticeerde resultaat zal na 2018 waarschijnlijk niet langer positief zijn, maar in de rode cijfers duiken. De oorzaak hiervan zijn de afnemende WSW-subsidiestromen vanuit de overheid. De trekkingsrechten zijn door onttrekkingen na 2020 uitgeput en ontvangen de gemeenten niet meer.
Financiële informatie	

Boekjaar:	**Jaarstukken 2019**	**Begroting 2020**	**Begroting 2021**
Eigen vermogen	n.n.b.	n.b.	n.b.
Vreemd vermogen	n.n.b.	n.b.	n.b.
Resultaat	n.n.b.	n.b.	n.b.
Begrote bijdrage		€ 3.150.090,00	€ 3.150.090,00
Realisatie bijdrage	n.n.b.	n.v.t.	n.v.t.

Coöperatie Gastvrije Randmeren

Verbonden partij:	Coöperatie Gastvrije Randmeren
Algemene informatie	
Vestigingsplaats en adres:	Harderwijk, Oosteinde 17 3842 DR
Bestuurlijke vertegenwoordiger:	De heer J.A. de Haan
Contactambtenaar:	De heer R. van Vliet
Openbaar belang:	De Coöperatie Gastvrije Randmeren is een samenwerkingsverband tussen 16 gemeenten (Almere, Blaricum, Bunschoten, Dronten, Eemnes, Elburg, Ermelo, Harderwijk, Huizen, Kampen, Gooise Meren, Nijkerk, Nunspeet, Oldebroek, Putten en Zeewolde) die als doel heeft de kwaliteit van het natuur- en recreatiegebied Randmeren te verhogen en de robuustheid van het gebied te versterken. Het werkgebied van de Coöperatie Gastvrije Randmeren strekt zich uit van de Hollandse Brug tot Ketelbrug, een langgerekte merenreeks van ruim tachtig kilometer.
Aard:	Coöperatie
Beleidsinformatie	
Verbonden programma/ speerpunt uit de Ermelose begroting:	Samen Ondernemen in Ermelo: Speerpunt Toerisme en Recreatie.

Ontwikkelingen:	De Coöperatie Gastvrije Randmeren is op 21 november 2013 opgericht. De coöperatie heeft de werkzaamheden van het Natuur- en Recreatieschap Veluwerandmeren overgenomen. Het schap is op 19 juni 2014 opgeheven. Naast het beheren en onderhouden van recreatieve voorzieningen en het promoten van het gebied, coördineert de coöperatie ook de uitvoering van de laatste projecten uit het Integrale Inrichtingsplan Veluwerandmeren, kortweg IIVR. Het gaat hierbij om inrichtingsmaatregelen, maatregelen die de vaarmogelijkheden voor de recreatievaart vergroten en natuurprojecten. Specifiek voor de gemeente Ermelo zijn het projecten Activiteitenterrein Horst en groene kruispunt Nuldernauw. Het eigen vermogen bestaat voor het grootste deel uit voormalig IIVR budget.
Risico:	n.v.t.
Financiële informatie	

* Mededeling Gastvrije Randmeren: de jaarrekening 2019 komt op 24 september 2020 in de Algemene Ledenvergadering ter goedkeuring, dit zelfde geldt voor de programmabegroting 2021-2024.

Boekjaar:	**Jaarstukken 2019**	**Begroting 2020**	**Begroting 2021**
Eigen vermogen	€ 13.844.567,00	€ 12.757.000,00	€ 11.850.000,00
Vreemd vermogen	€ 333.896,00	n.n.b.	n.n.b.
Resultaat	min € 43.849,00	€ 0,00	€ 0,00
Begrote bijdrage	€ 16.000,00	€ 16.915,00	€ 17.202,00
Realisatie bijdrage	€ 16.127,00	n.v.t.	n.v.t.

Paragraaf Grondbeleid

Algemene informatie

Onder de paragraaf Grondbeleid vallen de ontwikkeling en het beheer van diverse complexen binnen de grondexploitatie, grond- en opstallenbeheer en vastgoedinformatie.

Doelstellingen

Actieve/passieve grondpolitiek
Voor het realiseren van ontwikkellocaties en –projecten binnen de Structuurvisie 2015 hanteert de gemeente Ermelo het volgende grondbeleid:

Streven naar actief grondbeleid, als:
- Zich kansen voordoen;
- Een positieve impuls kan worden gegeven aan de gewenste ruimtelijke herstructurering van een gebied;
- De beoogde ruimtelijke ontwikkeling daar om vraagt.

In beginsel kiezen voor facilitair grondbeleid als:
- De grondexploitatie van een locatie als risicovol moet worden aangemerkt;
- De ontwikkeling niet door de gemeente behoeft te worden geïnitieerd en qua regie kan worden volstaan met het stellen van locatie-eisen.

Bovenstaand beleid is vastgelegd in de "Nota Grondbeleid 2010".

Structuurvisie Ermelo 2025
In de Structuurvisie Ermelo 2025, vastgesteld door uw raad op 1 maart 2012, gaat Ermelo uit van een ondersteunende rol van de gemeente. Voor veel opgaven zal de gemeente niet de initiatiefnemer of de ontwikkelende partij zijn. De gemeente voert geen actief grondbeleid en wil juist bedrijven, burgers en organisaties ruimte geven om initiatieven te ontplooien.

Grondbeheer en vastgoedinformatie
Gronden en opstallen bestemd voor de openbare dienst en/of van niet strategisch belang voor ontwikkellocaties worden gerekend tot de algemene dienst. Deze laatste categorie wordt zo mogelijk marktconform in particulier eigendom overgedragen, wanneer deze niet benodigd is voor de inrichting van een wijk of straat, dan wel om andere redenen niet in gemeentelijk bezit dient te blijven.

Gronden en opstallen van strategisch belang voor ontwikkellocaties worden geactiveerd als "Materiële vaste activa" en te zijner tijd bij raadsbesluit, inhoudende de vaststelling van het grondexploitatiecomplex inclusief grondexploitatieopzet, ondergebracht in een grondexploitatiecomplex.

Relatie met het programma Samen Wonen in Ermelo
Grondaankopen worden gedaan ten behoeve van de aanleg, reconstructie en herinrichting van wegen, aanleg van fietspaden en parkeren.

Daarnaast zijn/worden er grondaankopen en -verkopen gedaan ten behoeve van de ontwikkellocaties, zoals Het Trefpunt. Indien de gemeente zelf een grondpositie heeft, wordt een ontwikkelvisie opgesteld en de haalbaarheid van een nieuwe ontwikkeling onderzocht. Bij door derden te ontwikkelen locaties treedt de gemeente faciliterend en voorwaardenstellend op.

Ook zijn/worden grondaankopen en -verkopen gedaan ten behoeve van de ontwikkeling van bedrijventerrein Veldzicht Noord 4e fase. Daarnaast zal indien nodig grond voor boscompensatie aangekocht worden.

Prestaties

Te leveren prestaties 2021
Actieve grondpolitiek.
Minimaal jaarlijks worden de exploitatieopzetten van de in uitvoering genomen complexen geactualiseerd. De eerstvolgende actualisatie van de exploitatieopzetten voor de complexen Het Trefpunt, De Driesprong en Veldzicht Noord 4e fase staat gepland voor het najaar van 2020. Deze cyclus herhaalt zich in het najaar van 2021. Mede door het aangescherpte toezicht door de accountant bij de controle van de jaarstukken en de provincie zal de actualisatie zo veel mogelijk aansluiten op het opstellingstraject van de Jaarstukken.

Wat gaat het kosten

De activiteiten binnen de grondexploitatie hebben een bedrijfsmatig karakter. De grondexploitatie dient daarom over het geheel genomen tenminste kostendekkend te zijn. Uitgangspunt is dat complexen minimaal budgettair neutraal zijn. Indien dit niet mogelijk is, wordt een verliesgevend complex gedekt door (een) winstgevend(e) complex(en). Hiervoor wordt gebruik gemaakt van de reserve Grondexploitatie.

Onderstaand worden enkele belangrijke financiële aspecten aangaande grondexploitatie aangegeven.

Actieve grondpolitiek
Kosten en opbrengsten worden middels exploitatieopzetten per complex in beeld gebracht. Voor de toe te rekenen kosten wordt op basis van de 'notitie grondexploitatie 2016' aangesloten op de kostensoortenlijst zoals opgenomen in artikel 6.2.4 van het Besluit ruimtelijke ordening. Naast kosten derden zijn met de betreffende projecten ook personele en financieringskosten gemoeid. De personele lasten worden op basis van te verwachten urenbestedingen toegerekend aan de betreffende complexen. Op begrotingsbasis komt dit in 2020 overeen met 0,7 fte.

Reserves Grondexploitatie
De reserves Grondexploitatie bepalen in belangrijke mate het directe weerstandsvermogen van de grondexploitatie.
Op basis van de Nota Grondbeleid 2010 bestaan de reserves grondexploitatie uit twee afzonderlijke bestemmingsreserves:

- De Risicoreserve Grondexploitatie, die is bedoeld als buffer voor de opvang van voorspelbare risico’s;
- De Reserve Grondexploitatie, die voornamelijk moet dienen als werkkapitaal voor strategische en anticiperende grondverwerving.

Tevens zijn er in de Nota Grondbeleid 2010 regels vastgesteld voor beide reserves. Deze regels zijn vervallen en vervangen door de volgende bij de Kadernota 2018 vastgestelde regels:

- De bovengrens van elk van de reserves afzonderlijk bedraagt maximaal € 1 miljoen;
- Wordt dat bedrag bij de Jaarstukken overschreden, dan wordt het meerdere in het kader van het afromen van reserves en voorzieningen bij de Jaarstukken ten gunste gebracht van de Algemene reserve (vrij besteedbaar).

Bij de vaststelling van de Programmabegroting 2019-2022 is bij amendement door uw raad bepaald dat de bovengrens voor het afzonderlijke onderdeel "Reserve Grondexploitatie" is gesteld op € 2 miljoen.

Parameters gemeentelijke grondexploitaties (conform Kadernota 2021):
Rente: 0,66%
Discontovoet: 2,0 %
Kostenstijging: 2,25 %
Opbrengstenstijging woningbouw: 2,5 %
Opbrengstenstijging bedrijfsterrein: 2,0%

Exploitatiesaldo gemeentelijke grondexploitaties

Complex	Laatst vastgestelde exploitatieopzet	Verwacht exploitatiesaldo 01-01-2020 (op contante waarde)	Getroffen voorziening	Bijstelling exploitatieopzet verwacht
De Verbinding	18 maart 2020	€ 2.201.000,00 N	€ 2.201.000,00	complex wordt afgesloten per ultimo 2020
Het Trefpunt	18 maart 2020	€ 0,00	n.v.t.	eind 2020
Veldzicht Noord 4e fase	18 maart 2020	€ 155.000,00 V	n.v.t.	eind 2020
De Driesprong	18 maart 2020	€ 0,00	n.v.t.	eind 2020

Winstnemingen
Voor de complex "Het Trefpunt" en "De Driesprong"is in de exploitatieopzet een winstneming geraamd.

Complex	Gerealiseerd	Nog te realiseren	Totaal
Het Trefpunt	€ 10.934.000,00	€ 3.199.000,00	€ 14.133.000,00
De Diesprong	€ 660.000,00	€ 258.000,00	€ 918.000,00
Totaal	€ **11.594.000,00**	€ **3.457.000,00**	€ **15.051.000,00**

De nog te realiseren winstnemingen staan gepland voor de periode van 2020 tot en met 2021. Bij het opstellen van de Jaarstukken wordt jaarlijks de winstneming bepaald. De winstnemingen worden toegevoegd aan de bestemmingsreserve Grondexploitatie.

Risicomanagement
Bij risico's moet gedacht worden aan risico's van algemene aard en specifieke projectgebonden risico's. De kwantificering van de risico's vindt ten minste één maal per jaar plaats (bij de Jaarstukken) of zo nodig tussentijds (bij de Bestuursrapportages).

Risico's van algemene aard
De categorie van algemene aard laat zich vertalen in economische risico's zoals de marktsituatie voor woningbouw en bedrijventerreinen en renteontwikkelingen. Vooral complexen met een lange looptijd kunnen deze risico's in zich hebben. De onzekere situatie op economisch gebied van de afgelopen jaren door de schuldencrisis van Europese landen en de onrust op de financiële markten wereldwijd ligt achter ons. De economie groeit en het aantal transacties op de vastgoedmarkt is gestegen en stabiel. Wel zijn er signalen waarneembaar uit de markt dat er grenzen zijn aan de groei. Gezien de marktontwikkelingen is het denkbaar dat de percentages voor opbrengsten- en kostenstijging m.i.v. begrotingsjaar 2021 behoedzamer moeten worden ingezet, hetgeen kan leiden tot daling van de verwachte exploitatieresultaten. Bij de Kadernota 2021 volgt op basis van de actuele verwachtingen een advies welke percentages kunnen worden gehanteerd.

Specifieke projectgebonden risico's
Bij specifieke projectgebonden risico's gaat het om bodemsaneringen (bijvoorbeeld asbest), (bestemmingsplan-) procedures en dergelijke, maar ook om risico's verbonden aan inhoudelijke posities die belanghebbenden bij een project innemen. Deze risico's worden bij de opstelling/herziening van de exploitatieopzetten per project zo goed mogelijk ingeschat en financieel vertaald. Dit neemt niet weg dat altijd een bepaald risico blijft bestaan. De eventueel aan de orde zijnde risico's zijn in de notitie bijstelling grondexploitaties 2020 (e190043998) per project kwalitatief beschreven.

Weerstandsvermogen grondexploitatie
De beschikbare weerstandscapaciteit grondexploitatie bestaat uit de reserves Grondexploitatie, nog te realiseren winstnemingen van het complex Het Trefpunt en saldo van de verwachte exploitatieresultaten van de complexen De Driesprong en Veldzicht Noord 4e fase.

Onderverdeling weerstandscapaciteit	Weerstandscapaciteit
Exploitatiesaldi complexen	€ 155.000,00
Geraamde winstnemingen	€ 3.457.000,00
Reserves grondexploitatie (bestemmingsreserve grondexploitatie en risicoreserve grondexploitatie)	€ 3.000.000,00
Totale weerstandscapaciteit naar peil 1 januari 2020	**€ 6.612.000,00**

Er is op het moment geen sprake van concrete financiële risico's in de lopende complexen. Hierdoor bedraagt de hiervoor benodigde weerstandscapaciteit in feite € 0,00. Dit leidt tot de conclusie dat de weerstandscapaciteit van de grondexploitatie uitstekend is.

Actualiteit exploitatieopzetten
Als onderdeel van het beheersbaar houden van risico's worden de exploitatieopzetten jaarlijks herzien. Bij deze actualisatie wordt zo veel mogelijk aangesloten op het opstellingstraject van de Jaarstukken. Als er aanleiding voor is, vindt daarnaast tussentijdse herziening van de exploitatieopzetten plaats.

Op 1 januari 2020 waren de complexen De Verbinding, Het Trefpunt, De Driesprong en Veldzicht Noord 4e fase in exploitatie. Verwacht wordt dat het complex De Verbinding per 31 december 2020 zal worden afgesloten.

Financiële Begroting 2021-2024

Budgettaire uitkomst

Budgettaire startpositie

Uitgangspunt is de Programmabegroting 2020-2023 aangevuld met alle nadien door de raad vastgestelde bestuursrapportages 2019/2020 en de kadern

De budgettaire startpositie ziet er als volgt uit:

Overzicht verwacht budgettair perspectief

- = voordeel Bedragen (x € 1.000,00)

Omschrijving	Begroting 2020		Meerjarenbegroting 2021-2024 2021		2022		2023		2024		Toelichting
A. Budgettaire uitkomst Programmabegroting 2020-2023:											**Raadsbesluit dd 13 november 2019**
Nog te dekken budgettaire tekorten	47	N	421	N	3.095	N	2.873	N	2.873	N	
Dekkingsplan:											
* Stelpost Marktwerking investeringen 2020	-94	V									

* Waterschouwingen	-50	V	-50	V	-50	V	-50	V	-50	V	
* Rentebeleid 2021			-100	V	-100	V	-100	V	-100	V	
* Rentebeleid 2022					-25	V	-50	V	-50	V	
* Reserve I&A-fonds			-271	V							
* Storting in Algemene reserve (vrij besteedbaar)	97	N									
A. Budgettaire uitkomst Programmabegroting 2020-2023	**0**		**0**		**2.920**		**2.673**		**2.673**		**Raadsbesluit dd 13 november 2019**
B. Budgettaire gevolgen Bestuursrapportages 2019 en 2020:											
Budgettaire gevolgen 5e Bestuursrapportage 2019	5	N	5	N	5	N	5	N	5	N	Raadsbesluit dd 16 oktober 2019
Budgettaire gevolgen 6e Bestuursrapportage 2019	18	N	23	N							Raadsbesluit dd 13 november 2019
Budgettaire gevolgen 7e Bestuursrapportage 2019	-507	V	-747	V	-839	V	-724	V	-724	V	Raadsbesluit dd 11 december 2019
Budgettaire gevolgen 1e Bestuursrapportage 2020	163	N	174	N	166	N	166	N	166	N	Raadsbesluit dd 22 april 2020
Budgettaire gevolgen 2e Bestuursrapportage 2020	81	N	53	N	126	N	126	N	126	N	Raadsbesluit dd 13 mei 2020
Uitkomst na 2e Bestuursrapportage 2020	**-240**	**V**	**-492**	**V**	**2.378**	**N**	**2.246**	**N**	**2.246**	**N**	**De nadelen in de jaren 2022 en verder worden tijdelijk geparkeerd op de stelpost Nieuwe ombuigingen 2022.**
Financiële startpositie Kadernota 2021 Ermelo	**-240**	**V**	**-492**	**V**	**2.378**	**N**	**2.246**	**N**	**2.246**	**N**	**Deze budgettaire uitkomst is door de raad geautoriseerd.**
C. Budgettaire gevolgen Kadernota 2021 Ermelo:											
a. ODNV: MJB 2021-2024	-19	V	4	N	2	N	-3	V	7	N	Conform raadsvoorstel
b. Meerinzicht: MJB 2021-2024			367	N	380	N	380	N	380	N	Conform raadsvoorstel
c. Voorzieningen voor hondeneigenaren			49	N	26	N	26	N	26	N	Conform raadsvoorstel
Dekking uit verhoging OZB woningen eigenaren			-26	V	-26	V	-26	V	-26	V	Conform raadsvoorstel
d. Ontwerp omgevingsvisie recreatiecluster Horst: bovenwijkse voorzieningen					6	N	6	N	6	N	Raad dd 13 november 2019 Per saldo moet er een investeringskrediet komen in 2021 ter grootte van € 120.000,00.
Dekking uit de reserve Grondexploitatie					-6	V	-6	V	-6	V	De afschrijving wordt gedekt uit de reserve Grondexploitatie
e. Onderwerpen in de Pijplijn			91	N	91	N	91	N			Zie de onderbouwing in het hoofdstuk Onderwerpen in de pijplijn
f. Financieel-technische uitgangspunten Programmabegroting 2021-2024			206	N	837	N	991	N	991	N	Zie de onderbouwing in het hoofdstuk Financieel-technische uitgangspunten Programmabegroting 2021-2024
g. Meicirculaire 2020 Gemeentefonds	pm		pm		pm		pm		pm		Bij de vervaardiging van deze Kadernota 2021 was de Meicirculaire 2020 nog niet beschikbaar. De uitkomsten zullen de raad zo spoedig mogelijk afzonderlijk meegedeeld worden.
h. Bestaande taakstellingen							21	N			Zie de onderbouwing in het hoofdstuk Taakstellingen
i. Autorisatie kredieten en budgetten / Budgetrecht recht									-65	V	Zie de onderbouwing in het hoofdstuk Autorisatie kredieten en budgetten / Budgetrecht raad
j. Reservepositie											Zie de onderbouwing in het hoofdstuk Reservepositie

Sub-totaal	**-259**	**V**	**199**	**N**	**3.688**	**N**	**3.726**	**N**	**3.559**	**N**	
Begrotingsdoorlichting college van b&w:											
k. Herijking Investeringsplan 2020-2029			-100	V	-100	V	-100	V	-100	V	Zie de onderbouwing in het hoofdstuk Herijking Investeringsplan 2020-2029
l. Belastingen			-82	V	-82	V	-82	V	-82	V	Zie de onderbouwing in het hoofdstuk Belastingen
m. Bedrijfsvoering					-50	V	-50	V	-50	V	Zie de onderbouwing in het hoofdstuk Bedrijfsvoering
n. Rentebeleid			-50	V	-125	V	-150	V	-150	V	Zie de onderbouwing in het hoofdstuk Rentebeleid
o. Incidentele lasten en baten	-34	V									Zie de onderbouwing in het hoofdstuk Incidentele lasten en baten
p. Exploitatiebudgetten	-70	V	-71	V	-71	V	-71	V	-71	V	Zie de onderbouwing in het hoofdstuk Exploitatiebudgetten
q. Algemene stelposten			-492	V	-492	V	-492	V	-492	V	Zie de onderbouwing in het hoofdstuk Algemene stelposten
r. Herijking Sociaal Domein			1.199	N	516	N	426	N			Zie de onderbouwing in het hoofdstuk Herijking Sociaal Domein
Dekking uit de Algemene risicoreserve			-725	V	-516	V	-426	V			In de reserve is beschikbaar: € 1.667.000,00
s. Heroverweging bestaand beleid			-985	V	-1.195	V	-1.173	V	-1.126	V	Zie de onderbouwing in het hoofdstuk Heroverweging bestaand beleid
Sub-totaal Begrotingsdoorlichting door college van b&w	**-104**	**V**	**-1.306**	**V**	**-2.115**	**V**	**-2.118**	**V**	**-2.071**	**V**	
Sub-totaal Herzien financieel perspectief	**-363**	**V**	**-1.107**	**V**	**1.573**	**N**	**1.608**	**N**	**1.488**	**N**	
Storting in Algemene reserve (vrij besteedbaar)			1.107	N							
Financieel perspectief na Kadernota 2021 Ermelo	**-363**	**V**	**0**		**1.573**	**N**	**1.608**	**N**	**1.488**	**N**	

Budgettaire uitkomst na Programmabegroting 2021-2024

Gedurende de maanden juli en augustus 2020 is de Programmabegroting 2021-2024 budgettair gezien vervaardigd.
De Programmabegroting 2021-2024 is gebaseerd op basis van bestaand en nieuw beleid. Het nieuwe beleid is opgenomen in het overzicht Onderwerpen "in de pijplijn". Dit overzicht stamt uit de Kadernota 2021. Alle budgettaire gevolgen hiervan zijn verwerkt in deze Programmabegroting 2021-2024.
De motie inzake de rioolheffing zoals aangenomen door de raad bij de Kadernota 2021 is in deze begroting verwerkt. De motie Diversen in gezamenlijkheid, welke eveneens unaniem is aangenomen, wordt meegenomen bij de eerste begrotingswijziging 2021 (Heroverwegingstraject) en is om die reden in deze primitieve begroting 2021 nog niet verwerkt. Bij het heroverwegingstraject wordt deze motie een besluitpunt voor de raad.
Alle budget- en kredietaanpassingen tot en met de 4e Bestuursrapportage 2020 zijn verwerkt. Vervolgens zijn de ramingen (budgetten en kredieten) waar noodzakelijk geactualiseerd. Ook de Meicirculaire 2020 is verwerkt.

Uiteindelijk ziet de budgettaire uitkomst van de Programmabegroting 2021-2024 er gelukkig wat beter uit:

Omschrijving (bedragen x € 1.000,00)	2021	2022	2023	2024	Toelichting
Budgettaire startpositie na Kadernota 2021	**0**	**1.573 N**	**1.608 N**	**1.488 N**	**Raadsbesluit 15 juli 2020**
Budgettaire uitkomst 3e Bestuursrapportage 2020	0	0	0	0	**Raadsbesluit 24 juni 2020**
Budgettaire uitkomst 4e Bestuursrapportage 2020	0	0	0	0	**Raadsbesluit 15 juli 2020**
Kapitaallasten	240 N	-607 V	-758 V	419 N	
Mutaties Onderwijs (afboeken boekwaarden/sloopkst)	34 N	-21 V	38 N	-20 V	

Mutaties Sport (afboeken boekwaarden)	-242 V	140 N	-361 V	-354 V	
Diverse mutaties programma's /stelposten	-263 V	-284 V	252 N	-363 V	
Uitkomsten Meicirculaire 2020	35 N	10 N	111 N	599 N	
Budgettaire uitkomstProgrammabegroting 2021-2024	**-196 V**	**811 N**	**890 N**	**1.769 N**	
Storting in Algemene reserve (vrij besteedbaar)	196 N				
Taaksteling nog te bezuingingen vanaf 2022		-811 V	-890 V	-1.769 V	
Budgettaire einduitkomst	**0**	**0**	**0**	**0**	

De taakstelling nog te bezuinigen vanaf 2022, welke met name in 2022 en 2023 lager uitvalt dan in de Kadernota 2021, is feitelijk de taakstelling waar de raad bij het Heroverwegingstraject besluiten over moet nemen.

Belangrijk is te constateren dat de Begroting 2021 zowel structureel als reëel sluitend is. Dit betekent dat de structurele lasten 2021 zijn gedekt door de structurele inkomsten 2021. Daarnaast zijn de ramingen realistisch. Dit zijn de voorwaarden om voor repressief toezicht (= toezicht achteraf) door de provincie in aanmerking te komen.

Onderwerpen "in de pijplijn"

In de Kadernota 2021 is opgenomen een overzicht Onderwerpen 'in de pijplijn'. Daarbij zijn ook de budgettaire gevolgen aangegeven. Dit overzicht is volledig overgenomen in deze Programmabegroting 2021-2024. Er zijn geen onderwerpen weggevallen of toegevoegd. Alle budgettaire gevolgen zijn verwerkt in de Programmabegroting 2021-2024.

Voor zover deze onderwerpen het begrotingsjaar 2020 raken, zullen de budgettaire gevolgen 2020 worden opgenomen in de 5e bestuursrapportage 2020.

In het onderstaande overzicht zijn de Onderwerpen 'in de pijplijn' opgenomen:

Budgettair perspectief begrotingsjaren 2020-2024: Pijplijnonderwerpen

Overzicht Onderwerpen "in de pijplijn" - = voordeel

Bedragen (x € 1.000,00)	**Begroting**	**Meerjarenbegroting 2021-2024**			
Omschrijving	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
Programma Samen Werken voor Ermelo:					
Bekendmakingswet: Per 1 januari 2021 wijzigt de Bekendmakingswet. De publicatieplicht wordt verruimd. Alle wettelijk voorgeschreven bekendmakingen moeten dan in het elektronisch Gemeenteblad worden geplaatst. Thans geldt dit alleen nog voor regelgeving.	20 N	20 N	20 N	20 N	20 N
Bekendmakingswet: De dekking komt uit de stelpost Volumeontwikkelingen 2020.	-20 V	-20 V	-20 V	-20 V	-20 V
BHV: De kosten van opleidingen en trainingen BHV stijgen van € 8.000,00 naar € 13.000,00. Collegebesluit dd. 2 maart 2020 (corsa e190047127).	5 N	5 N	5 N	5 N	5 N
BHV: De dekking komt uit de stelpost Volume- en Prijsontwikkelingen 2020.	-5 V	-5 V	-5 V	-5 V	-5 V
EHZ: Intensivering Samenwerking EHZ: Ondersteuning doorontwikkeling EHZ in de jaren 2021 tot en met 2023. 1/3e deel van € 150.000,00. *zie notitie Beleidsontwikkelingen EHZ.		50 N	50 N	50 N	
EHZ: Strategisch HRM beleid: 34,97% van € 50.000,00 in de jaren 2021 tot en met 2023. *zie notitie Beleidsontwikkelingen EHZ.		18 N	18 N	18 N	
EHZ: Digitale transformatie: GGI-netwerk en GGI-Veilig: 34,97% van € 71.000,00 in 2021 en € 50.000,00 structureel. *zie notitie Beleidsontwikkelingen EHZ.		25 N	18 N	18 N	18 N
EHZ: Dekking uit reserve I&A-fonds		-25 V	-18 V	-18 V	-18 V
EHZ: Programma Dienstverlening: 34,97% van € 175.000,00 in 2021. *zie notitie Beleidsontwikkelingen EHZ.		61 N			
EHZ: Programma Dienstverlening: 34,97% van € 61.000,00. *zie notitie Beleidsontwikkelingen EHZ		21 N	21 N	21 N	21 N
EHZ: Programma Dienstverlening: dekking uit budgetten Dienstverleningstafel		-82 V	-21 V	-21 V	-21 V

Programma Samen Leven in Ermelo:												
EHZ: Onderzoeker Sociaal Domein: Dit betreft een uitbreiding van de formatie Sociaal Domein met een onderzoeker (25,71% van € 90.000,00).			23	N	23	N	23	N				
Programma Samen Wonen in Ermelo:												
N.v.t.												
Programma Samen Ondernemen in Ermelo:												
N.v.t.												
Totaal Onderwerpen "in de pijplijn"	**0**	**N**	**91**	**N**	**91**	**N**	**91**	**N**	**0**	**N**		

Budgetrecht raad

Autorisatie kredieten en budgetten
De raad heeft het budgetrecht. Dit betekent dat de raad alle budgetten, alle individuele investeringskredieten en de reserves en voorzieningen autorisee
In principe autoriseert de raad de budgetten op programmaniveau, maar het is mogelijk om dit op een lager niveau te doen. Dit is bijvoorbeeld in Ermelo Grondexploitatie.
De raad heeft de mogelijkheid om budgetten, kredieten, ed. wel te autoriseren, maar nog niet vrij te geven. Dit betekent dat de budgetten, kredieten, ed begroting, maar dat het college van b&w eerst door middel van een afzonderlijke raadsvoorstel de raad moet vragen om de desbetreffende budgetten, k
Zolang de raad niet akkoord is met het vrijgeven van de gelden kan het college van b&w feitelijk de uitvoering niet ter hand nemen.
In de begrotingsstukken wordt jaarlijks aangegeven om welke budgetten, kredieten en reserves/voorzieningen het gaat.
In dit hoofdstuk van de Programmabegroting 2021-2024 laten wij zien welke budgetten, kredieten, ed. thans nog niet door de raad zijn vrijgegeven.

Overzicht van nog niet vrij gegeven kredieten en budgetten - = voordeel

Omschrijving (bedragen x 1.000,00)	Begroting		Meerjarenbegroting 2021-2024								Toelichting		Status
	2020		2021		2022		2023		2024				
Programma Samen Werken voor Ermelo:													
N.v.t.													
Programma Samen Leven in Ermelo:													
De Dialoog: Inrichting theaterzaal (Programmabegroting 2019-2022)			33	N							Audiovisuele middelen / elektrische steiger / balletvloer / ed.		
Programma Samen Wonen in Ermelo:													
Waterbeleid: waterbergingen en rioolproblemen (Programmabegroting 2020-2023)							435	N	435	N	Ermelo is en wordt geconfronteerd met wateroverlast. Hiertoe zijn inmiddels diverse maatregelen getroffen, doch uit de eerste actualiserings-werkzaamheden van het rioleringsplan blijkt dat de reeds eerder gememoreerde noodzakelijk geachte waterbergings- en afvoer-capaciteit uitbreiding behoeft. De aanleg van de bergbassins zal naar verwachting duurder uitvallen dan thans begroot. Verwacht wordt dat een extra investering van maximaal € 11,3 mln. noodzakelijk is. Jaarlijkse kapitaallasten € 435.		
Waterbeleid: opbrengst rioolheffing (Programmabegroting 2020-2023)							-435	V	-435	V	De kosten van bovenstaande hebben gevolgen voor de tarieven van het rioolrecht in verband met volledige kostendekkendheid.		
Budgetten Programmaplan Duurzaamheid t/m 2020											Bladzijde 39 Programmabegroting 2019-22. Begrotingspost: 6260217-4380. Budget € 82 in 2020.		Voorst de Raa
Duurzaamheid: Programma Duurzaamheid 2021 e.v. (Programmabegroting 2019-2022)			0		250	N	250	N	250	N	In afwachting van een nieuw Programma Duurzaamheid 2021 en verder alvast een jaarlijkse storting in de reserve Duurzaamheid ramen van € 250.		Kaderr budget Voorst de Raa
Blijvers leningen (Programmabegroting 2019-2022)	4	N	8	N	12	N	12	N	12	N	Krediet Blijvers leningen in de jaren 2019 tot en met 2022 elk jaar € 250, in afwachting van besluitvorming.		
GVVP: Verkeer- en parkeerproblematiek bij 't Weitje (Programmabegroting 2019-2022)	50	N									Betrekken bij nieuwe GVVP. In 2020 een voorbereidingsbudget € 50 ramen.		

Sportpark FC Horst: parkeervoorziening / oversteek (Programmabegroting 2019-2022)	16	N	16	N	16	N	16	N	16	N	Krediet € 250 in 2019 ramen.		
Openbare ruimte: Groenbeheerplannen (Programmabegroting 2019-2022)	275	N	275	N	275	N	275	N	275	N	van C naar B niveau.		Vrijgeg 9 mei € 175. Vrijgeg 2019 € Kaderr Er wor nog € voor b
Parkeren sportcentrum Calluna (De Zanderij)			0		0		0		0		Bladzijde 39 Programmabegroting 2019-22. Begrotingspost: 7010280-4320 / 70102164. Krediet € 1.215 in 2021.		Kaderr Krediet
Ontsluiting en toerit sportcentrum Calluna (De Zanderij)					0		0		0		Bladzijde 39 Programmabegroting 2019-22. Begrotingspost: 7010281-4320 / 70102165. Krediet € 100 in 2021.		Kaderr Krediet
Revitalisering Kerkdennen	0		0		0		0		0		Bladzijde 39 Programmabegroting 2019-22. Begrotingspost: 7010282-4320 / 70102166. Krediet € 1.062 in 2019. Een reeds wel vrijgegeven deel maakt onderdeel uit van het programma Samen Ondernemen in Ermelo.		Vrijgeg decem van kr Kaderr nog nie 2020 €
GVVP: Leefbaarheid en Bereikbaarheid			0		0		0		0		Bladzijde 39 Programmabegroting 2019-22. Begrotingspost: 7010272-4320 / 70102146. Krediet € 877 in 2019 en € 600 in 2020.		Vrijgeg van kr Kaderr Het no grootte verdee 2022 €
GVVP: Verkeersveiligheid			0		0		0		0		Bladzijde 39 Programmabegroting 2019-22. Begrotingspost: 7010273-4320 / 70102150. Krediet € 81 in 2019 en € 80 in 2020.		Vrijgeg krediet Kaderr in € 40
Programma Samen Ondernemen in Ermelo:													
N.v.t.													

Overzicht van baten en lasten

Programma's bedragen (x 1.000,00) - = voordeel		Rekening 2019	Begroting 2020 (na wijzigingen)	Programmabegroting 2021-2024 2021	2022	2023	2024
Programma Samen Werken voor Erme	lasten	5.755	5.324	5.284	5.313	5.271	5.244
	baten	-528	-574	-589	-589	-581	-573
	saldo	5.227	4.750	4.695	4.724	4.690	4.671
Programma Samen Leven in Ermelo	lasten	43.138	47.080	41.679	41.349	40.408	40.990
	baten	-6.386	-11.507	-5.923	-6.031	-5.869	-5.864
	saldo	36.752	35.573	35.756	35.318	34.539	35.126
Programma Samen Wonen in Ermelo	lasten	17.826	19.428	16.754	16.858	18.244	18.204
	baten	-11.210	-9.718	-8.195	-8.160	-9.122	-8.894
	saldo	6.616	9.710	8.559	8.698	9.122	9.310
Programma Samen Ondernemen in Ermelo	lasten	880	1.114	850	843	848	848
	baten	-221	-165	-146	-146	-143	-140
	saldo	659	949	704	697	705	708
Subtotaal programma´s	lasten	67.599	72.946	64.567	64.363	64.771	65.286
	baten	-18.345	-21.964	-14.853	-14.926	-15.715	-15.471
	saldo	49.254	50.982	49.714	49.437	49.056	49.815
Algemene Dekkingsmiddelen:							
- Lokale heffingen, waarvan	lasten	312	323	335	335	335	335
de besteding niet gebonden is	baten	-9.791	-11.138	-12.148	-10.765	-10.765	-10.765
	saldo	-9.479	-10.815	-11.813	-10.430	-10.430	-10.430
- Algemene uitkering	lasten	0	33	0	273	284	294
	baten	-45.852	-46.413	-47.718	-48.861	-49.527	-50.123
	saldo	-45.852	-46.380	-47.718	-48.588	-49.243	-49.829
- Dividend	lasten	0	1	1	1	1	1

	baten	-627	-544	-514	-514	-544	-544
	saldo	-627	-543	-513	-513	-543	-543
- Saldo van de financieringsfunctie	lasten	268	182	274	304	284	222
	baten	-690	-534	-523	-534	-1.050	-1.031
	saldo	-422	-352	-249	-230	-766	-809
- Overige algemene dekkingsmiddelen	lasten	1	1.703	1.135	1.738	2.737	2.744
	baten	-971	-1.263	-1.002	-1.800	-1.800	-1.800
	saldo	-970	440	133	-62	937	944
Overhead	lasten	12.169	14.508	11.871	12.315	12.328	12.258
	baten	-681	-233	-253	-239	-212	-201
	saldo	11.488	14.275	11.618	12.076	12.116	12.057
Vennootschapsbelasting	lasten	0	0	0	0	0	0
	baten	0	0	0	0	0	0
	saldo	0	0	0	0	0	0
Onvoorzien	lasten	0	27	27	27	27	27
	baten	0	0	0	0	0	0
	saldo	0	27	27	27	27	27
Totaal saldo van baten en lasten	lasten	80.349	89.723	78.210	79.356	80.767	81.167
	baten	-76.957	-82.089	-77.011	-77.639	-79.613	-79.935
	saldo	3.392	7.634	1.199	1.717	1.154	1.232
Mutaties reserves:							
Programma Samen Werken voor Ermelo	lasten	10.886	6.591	3.062	229	100	24
	baten	-25.308	-12.048	-2.127	-1.262	-609	-106
	saldo	-14.422	-5.457	935	-1.033	-509	-82
Programma Samen Leven in Ermelo	lasten	14.594	542	0	0	0	0
	baten	-667	-305	-7	-82	-82	-586
	saldo	13.927	237	-7	-82	-82	-586
Programma Samen Wonen in Ermelo	lasten	1.699	1.481	278	158	158	158
	baten	-977	-3.895	-2.405	-760	-721	-722
	saldo	722	-2.414	-2.127	-602	-563	-564
Programma Samen Ondernemen in Ermelo	lasten	0	0	0	0	0	0
	baten	0	0	0	0	0	0
	saldo	0	0	0	0	0	0
Totaal mutaties reserves	lasten	27.179	8.614	3.340	387	258	182
	baten	-26.952	-16.248	-4.539	-2.104	-1.412	-1.414
	saldo	227	-7.634	-1.199	-1.717	-1.154	-1.232
Resultaat	Saldo	3.619 N	0	0	0	0	0

Incidentele lasten en baten (bedragen x € 1.000,00)		2021	2022	2023	2024
Incidentele lasten en baten	lasten	3.662	1.102	425	233
	baten	-2.695	-640	-51	-20
	saldo	967	462	374	213
Stelpost Incidenteel onvoorzien	lasten	27	27	27	27
	baten				
	saldo	27	27	27	27
Totaal Incidentele lasten en baten	saldo	994	489	401	240
Structurele lasten en baten	lasten	73.931	76.467	76.773	79.360
	baten	-74.925	-76.956	-77.174	-79.600
Totaal Structurele lasten en baten	saldo	-994	-489	-401	-240
Programmabegroting 2021 - 2024 totaal	lasten	77.620	77.596	77.225	79.620
	baten	-77.620	-77.596	-77.225	-79.620
Totaal Programmabegroting 2021 - 2024	saldo	0	0	0	0

Conclusie:
In alle begrotingsjaren, met uitzondering van het jaar 2021, is de begroting structureel sluitend. Welliswaar is daarbij de Stelpost Ombuigingen vanaf 2022 in meegenomen. Hierover moet de raad bij het Heroverwegingstraject nog besluiten nemen.
Dit betekent dat in deze begrotingsjaren de structurele lasten volledig worden gedekt door structurele baten.

Financieel kengetal: Structurele exploitatieruimte
Dit kengetal is van belang om te kunnen beoordelen welke structurele ruimte een gemeente of provincie heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Voor de beoordeling van het structurele en reëele evenwicht van de begroting wordt thans al onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten. De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan de reserves te delen door de totale baten en uit te drukken in een percentage.

Hoe positiever (hoger) het percentage, hoe groter de structurele exploitatieruimte is.

Kengetal	2021	2022	2023	2024
Structurele exploitatieruimte	3,6%	2,6%	2,2%	2,0%

De incidentele lasten en baten zijn opgenomen als totalen, voor gedetailleerde informatie zijn onderstaande overzichten beschikbaar:
- Detailoverzicht incidentele lasten
- Detailoverzicht incidentele baten

Toelichting op het overzicht van baten en lasten

Programma Samen Werken voor Ermelo (bedragen x € 1.000,00)	2021	2022	2023	2024
Uitkomst Programmabegroting 2020-2023	-43.780	-44.466	-44.790	-44.790
Uitkomst Programmabegroting 2021-2024	-45.019	-44.713	-44.366	-45.144
Verschil nieuwe begroting t.o.v. vorige begroting	-1.239	-247	424	-354

Verklaring saldo:	2021	2022	2023	2024	Toelichting / Herkomst
Aandeel kostenplaatsen	37	16	-5	1	PB 2021-2024
Kapitaallasten	-177	-474	-270	-268	PB 2021-2024
Bestuursorganen	-14	-12	-12	-12	KDN 2021
Ondersteuning Organisatie	25	25	25	25	KDN 2021
Burgeraangelegenheden	-	-	-	-30	PB 2021-2024
Algemene bestuurlijke aangelegenheden	52	52	52	52	7e Berap 2019
Veiligheidsregio	39	46	47	47	7e Berap 2019
Opbrengst dividend Alliander/Vitens	28	28	-2	-2	PB 2021-2024
Opbrengst algemene belastingen	-1.174	-1.174	-1.174	-1.174	KDN 2021, Herijking Belastingen
Algemene uitkering Gemeentefonds	-1.223	-1.479	-1.071	-1.657	Meicirculaire 2018 (3e Berap 2018) / Septembercirculaire 2019 (7e berap 2019) / Maartcirculaire (Kadernota 2019) / Meicirculaire 2019 (PB 2020-2023) / (PB 2021-2024)
Diverse algemene stelposten	316	2.916	2.574	2.581	KDN 2021 / Septembercirculaire 2019 / PB 2021-2024
Rente	83	-11	-103	-146	PB 2021-2024
Diverse reserveringen	337	-679	-50	-128	KDN 2021 / PB 2021-2024
Overhead	443	510	424	368	KDN 2021 / PB 2021-2024
Diverse overige verschillen	-11	-11	-11	-11	KDN 2021
Totaal verklaring saldo	-1.239	-247	424	-354	

Programma Samen Leven in Ermelo (bedragen x € 1.000,00)	2021	2022	2023	2024
Uitkomst Programmabegroting 2020-2023	34.224	34.330	34.746	34.746
Uitkomst Programmabegroting 2021-2024	35.756	35.318	34.539	35.126
Verschil nieuwe begroting t.o.v. vorige begroting	1.532	988	-207	380

Verklaring saldo:	2021	2022	2023	2024	Toelichting / Herkomst
Aandeel kostenplaatsen	15	-6	-15	-13	PB 2021-2024
Kapitaallasten	0	-157	-1.119	32	PB 2021-2024
Huisvesting onderwijs	123	264	153	103	7e Berap 2019 bijstellen onderwijsvergoeding OZB en PB 2021-2024 sloopkosten Pretoriusplein
SNV	-12	-12	-12	-12	
Sportvoorzieningen	-71	-71	-71	-71	7e Berap 2019 bijstellen onderwijsvergoeding gebruik Triade sporthallen
Cultuurbeleid	165	167	167	167	PB 2021-2024
Kunstbeleid	1	1	1	1	
Bibliotheek	38	38	38	38	PB 2021-2024 (20204023) TFIN2020-60 struc wijz subsidie bibliotheek en (20204031) indexering subsidies
Oudheidkamer	1	1	1	1	
Sociaal cultureel werk	8	5	5	5	
Sport					
- Exploitatie zwembad Calluna	-123	-123	-123	-123	TFIN 2020-50 (20203004) ramen huuropbrengst Calluna door Interactie
- Taakstellingen sport	0	0	103	103	20204026 afboeken taakstelling sport
- Sportpark De Zanderij	16	16	16	16	TFIN 2020-004 (20203001) raming herstellen
- Subsidie sportpark FC Horst	52	52	52	52	PB 2021-2014 (20204029) raming herstellen
- Interactie	267	267	267	267	TFIN 2020-004 (20203001) actualiseren exploitatiebijdrage en TFIN 2020-50 (20203004) verhogen bijdrage
- Sport overige posten	-72	134	6	-15	
Sociaal cultureel & Maatschappelijke accomodaties	-111	-111	-111	-111	KDN 2021 (20204010) TFIN 2020-91 Heroverweging bestaand beleid en nieuwe loonsomraming 2021
Jeugdbeleid	-28	-89	-89	-89	PB 2021-2024 (20204027) TFIN2020-108 nieuwe raming reguliere subsidie en nieuwe raming onderzoeken GGD
Ouderenbeleid	7	7	7	7	
Gezondheidszorg	42	43	45	45	PB 2021-2024 RVP subsidie Icare
Gezondheidszorg: Overige taken	62	62	62	62	PB 2021-2024 Diverse kleine mutaties
WMO	36	28	28	28	TFIN2020-69 MIZ: MJB 2021-2024 (20204012)
Inkomensondersteuning	108	82	82	82	TFIN2020-69 MIZ: MJB 2021-2024 (20204012)

Activering en uitstroom	0	0	0	-69	Algemene Uitkering verlaging uitkering WSW gelden (20204028)
Decentralisatie WMO 2015	30	95	95	95	Woonbegeleiding Montana & Beemdweg (20203004) en TFIN2020-69 MIZ: MJB 2021-2024 (20204012)
Decentralisatie Jeugdwet 2015					
- Te concretiseren uitvoeringskosten	1.199	516	426	0	KDN 2021 (20204007) TFIN 2020-91 Herijking Sociaal Domein
- Stelpost Bedrijfsvoeringskosten gemeente	-261	-261	-261	-261	KDN 2021 (20204004) TFIN 2020-91 Herijking Algemene stelposten
- Uitvoeringskosten MIZ domein Sociaal	43	43	43	43	KDN 2020 (20193014) Pijplijnonderwerpen TFIN 201930146 MIZ DS rechtstreekse bijdrage
- Overig	-3	-3	-3	-3	
Totaal verklaring saldo	1.532	988	-207	380	

Programma Samen Wonen in Ermelo (bedragen x € 1.000,00)	2021	2022	2023	2024
Uitkomst Programmabegroting 2020-2023	8.866	9.442	9.346	9.346
Uitkomst Programmabegroting 2021-2024	8.559	8.698	9.122	9.310
Verschil nieuwe begroting t.o.v. vorige begroting	-307	-744	-224	-36

Verklaring saldo:	2021	2022	2023	2024	Toelichting / Herkomst
Aandeel kostenplaatsen	470	379	295	328	PB 2021-2024
Kapitaallasten	-423	-633	-188	-301	PB 2021-2024
Projecten verkeer en vervoer	26	-63	-43	-11	
Riolering en Waterzuivering	-112	-62	-160	92	PB 2021-2024: lagere kapitaallasten / lagere storting in voorziening Riolering / hogere opbrengst rioolrechten
Exploitatie begraafplaats	1	1	1	1	KDN 20201inflatie 2,7%
Openbaar groen	31	27	27	27	7e Berap 2019 Groenbeheerplannen
Inzameling afvalstoffen	-17	-8	-16	-13	PB 2021-2024: herijking alle uitgaven- en inkomstenramingen
Omgevingsdienst Noord-Veluwe	-34	-36	-41	-15	TFIN 2020-69 20204012 ODNV MJB 2021-2024
Implementatie Omgevingswet	-183	-318	-102	-167	PB 2021-2024 Implementatieplan Omgevingwet
Omgevingsvergunningen	-69	-34	0	0	TFIN 2020-30 20203004 en TFIN 2020-51 20203004 Inhuur en bezetting ambtelijke organisatie 2 jaar
Diverse kleine afwijkingen	3	3	3	23	
Totaal verklaring saldo	-307	-744	-224	-36	

Programma Samen Ondernemen in Ermelo (bedragen x € 1.000,00)	2021	2022	2023	2024
Uitkomst Programmabegroting 2020-2023	690	694	698	698
Uitkomst Programmabegroting 2021-2024	704	697	705	708
Verschil nieuwe begroting t.o.v. vorige begroting	14	3	7	10

Verklaring saldo:	2021	2022	2023	2024	Toelichting / herkomst
Aandeel kostenplaatsen	31	24	18	19	PB 2021-2024
Kapitaallasten	0	-4	-4	0	PB 2021-2024
Sociaal Eco beleidsplan	-40	-40	0	0	TFIN 2019-185 20193022 PB 2021-2024 en TFIN2019-141 20193025 Ijsbaan 't Weitje
Aanjagen verblijfsrecreatie VVP	35	35	5	5	TFIN 2019-185 PB 2021-2024 20193022 Uitvoeringsprogramma VVP
SNV Toerisme en Recreatie Beleid	-12	-12	-12	-12	SNV begroting 2021 20201002
Diverse overige afwijkingen	0	0	0	-2	
Totaal verklaring saldo	14	3	7	10	

Provinciaal toezicht

De provincies hebben vanuit hun toezichtsfunctie, samen met de gemeenteraden, een rol in het gezond houden van de lokale financiën. De raad is verantwoordelijk voor het vaststellen van een sluitende (meerjaren)begroting. Als toezichthouder volgt de provincie de financiële positie van de gemeenten en de ontwikkelingen die daarmee verband houden.
De provincie Gelderland toetst de begrotingen en rekeningen van de Gelderse gemeenten. Naar aanleiding van deze toetsing wordt bepaald of een gemeente valt onder het repressief of preventief toezicht. De provincie Gelderland heeft hierover een Begrotingscirculaire 2021 en Covid 19 (inclusief de Notitie Bouwstenen Begrotingscirculaire 2021) verzonden, gedateerd 15 april 2020.
In deze stukken heeft de provincie Gelderland de voorwaarden, om voor het begrotingsjaar 2021 voor het repressieve toezicht in aanmerking te komen, weergegeven. Deze voorwaarden zijn:
1. De provincie zal onder andere de ontwikkelingen van de budgetten Sociaal Domein beoordelen, waarbij wordt verwacht dat de ramingen in de Begroting 2021 realistisch zijn;

2. De Begroting 2021 is naar provinciaal oordeel in reëel en structureel evenwicht of als dat niet het geval is, maakt de meerjarenraming aannemelijk dat dit evenwicht uiterlijk in 2024 tot stand zal worden gebracht. Onder evenwicht wordt verstaan "structureel en reëel evenwicht". Hiervan is sprake indien, op basis van bestaand beleid en het aanvaarde nieuwe beleid, de structurele lasten ten minste worden gedekt door de structurele baten. Daarbij dienen de begrotingen/meerjarenramingen uiteraard geloofwaardig (volledig, realistisch en haalbaar) te zijn. Tevens houdt de provincie rekening met stelposten en bezuinigingsmaatregelen die niet of onvoldoende zijn geconcretiseerd;
3. De Jaarstukken 2019 zijn structureel en reëel in evenwicht. Als de jaarstukken niet in evenwicht zijn, zal het structurele tekort worden betrokken bij het provinciale onderzoek van de Begroting 2021;
4. De vastgestelde Jaarstukken 2019 en de Begroting 2021 zijn op tijd, respectievelijk vóór 15 juli 2020 en 15 november 2020, aan de provincie en het CBS ingezonden;
5. De Programmabegroting 2021-2024 moet gebaseerd zijn op de Meicirculaire 2020.

Uitkomst van de gestelde voorwaarden:
1. De budgetten Sociaal Domein zijn herijkt en thans geraamd op het niveau 2021 in constante prijzen. Daarnaast zijn er stelpost voor de ontwikkelingen in de jaren na 2021. Hiermee wordt voldaan aan de voorwaarde 1.
2. De conclusie is dat de Begroting 2021 structureel en reëel sluitend is. Dit betekent dat de structurele lasten 2021 volledig worden gedekt door structurele baten 2021. Hiermee wordt voldaan aan voorwaarde 2 van de provincie Gelderland. Met betrekking tot de Begroting 2021 hebben wij de totale lasten en baten 2021 berekend en afgezet tegen de incidentele lasten en baten 2021. Dit leidt tot de volgende uitkomst.

Omschrijving (bedragen x € 1.000,00)	Lasten 2020	Baten 2020	Saldo 2020
Totaal lasten / baten 2020	77.620	77.620	0
Af: Stelpost incidenteel onvoorzien 2020	-27	0	-27
Af: Incidentele lasten / baten 2020	-3.010	-2.337	-673
Totaal structurele lasten / baten 2020	74.583	75.283	-700

3. De Jaarstukken 2019 sloten budgettair met een voordeel en waren structureel in evenwicht. De Jaarstukken 2019 zijn voor 15 juli 2020 vastgesteld en aangeboden aan de provincie Gelderland en het CBS. Hiermee is voldaan aan voorwaarde 3 en deels 4.
4. De Begroting 2021 moet voor 15 november 2019 door de raad zijn vastgesteld en aangeboden aan de provincie. De behandeling en vaststelling van deze Programmabegroting 2021-2024 door de raad staat gepland voor de raadsvergadering van 11 november 2020, waarna de begroting aan de provincie en het CBS zal worden aangeboden. Hiermee wordt ook voldaan aan voorwaarde 4.
5. In de Programmabegroting 2021-2024 is verwerkt de Meicirculaire 2020. Hiermee wordt ook voldaan aan voorwaarde 5.

Wij gaan er van uit dat Ermelo ook in het jaar 2021 blijft vallen onder het repressieve toezicht.

Financiële positie

Algemene informatie

In dit hoofdstuk wordt een uiteenzetting gegeven van de financiële positie van de gemeente Ermelo in meerjarenperspectief. Daarbij worden de verschillende onderdelen in onderlinge samenhang gebracht, zodat de raad, het college en de burger een reëel beeld kunnen krijgen over hoe de financiële positie van de gemeente zich nu en in de toekomst ontwikkelt.

De term financiële positie wordt in het BBV gedefinieerd als: "het vermogen van gemeenten in relatie tot de exploitatie, met inachtneming van de risico’s, in meerjarenperspectief".

De term financiële positie is een breder begrip dan het (financiële) vermogen en is ook een breder begrip dan het weerstandsvermogen.

Het weerstandsvermogen richt zich op de mogelijkheden tot het opvangen van onverwachte tegenvallers, terwijl de financiële positie ook betrekking heeft op de meer reguliere exploitatie. Het weerstandsvermogen geeft de robuustheid van de begroting aan. Dat is weer van belang voor het beoordelen van de vraag of de risico's die niet zijn ondervangen door bijvoorbeeld verzekeringen of ingestelde voorzieningen, in voldoende mate gedragen kunnen worden.

In dit verband is een aantal onderdelen, naast het overzicht van baten en lasten, van belang. Deze onderdelen zijn opgenomen in dit hoofdstuk Financiële positie.

Samenvatting

De komende jaren zullen de geactiveerde investeringen op de balans fors toenemen (ondermeer als gevolg van het hoge ambitieniveau en de daaraan gekoppelde omvang van de investeringskredieten). Er zal een omslag komen van een situatie van gelduitzettingen naar het sinds lange tijd weer aantrekken van geldleningen van naar verwachting € 30 miljoen. De reservepositie zal de komende jaren langzaam maar zeker af gaan nemen. Nog belangrijker is de verschuiving binnen de reservepositie van vrije algemene reserves en bij raadsbesluit her te bestemmen bestemmingsreserves naar beklemde bestemmingsreserves. Hiermee ligt een groot deel van de reservepositie vast.

Uit de financiële kengetallen scoorde Ermelo op alle onderdelen een A over 2019. In 2020 is dit niet langer het geval.

De grondexploitatie van de gemeente laat een positief beeld zien. De exploitatieopzetten zijn

actueel. Nadelige grondexploitaties zijn afgedekt door een verliesvoorziening. De boekwaardes van de grondposities binnen de grondexploitatie zijn laag. De komende jaren zijn nog substantiële opbrengsten te verwachten, met name uit Het Trefpunt. De risico's binnen de grondexploitaties zijn laag, terwijl er een goede weerstandscapaciteit is uit de reserves Grondexploitatie en positieve exploitatieresultaten.

Ermelo hanteerde altijd een terughoudend tarievenbeleid. De tarieven werden veelal alleen geïndexeerd voor inflatie. In de Programmabegroting 2019-2022 heeft een omslag plaats gevonden. Gezien het hoge ambitieniveau en de afschaffing precariobelasting zijn stevige belastingverhogingen noodzakelijk.

De financiële positie blijft onder druk staan. Het gegeven dat Ermelo een financieel gezonde gemeente is, is geen vanzelfsprekendheid meer. Daar moet aan gewerkt worden. Alertheid blijft geboden.
De besluiten van de raad met betrekking tot deze Programmabegroting 2020-2023 zijn van wezenlijke invloed op de financiële positie.

Geprognosticeerde balans

Geprognosticeerde balans 2019-2023 ***(bedragen x € 1.000,00)***	**Balans per 31-12-2019**	**2020**		**2021**		**2022**		**2023**	
		Mutaties 2020	**Balans per 31-12-2020**	**Mutaties 2021**	**Balans per 31-12-2021**	**Mutaties 2022**	**Balans per 31-12-2022**	**Mutaties 2023**	**Balans per 31-12-2023**
ACTIVA									
Vaste activa									
Materiele en financiële vaste activa	56.200	22.154	78.354	34.944	113.298	20.162	133.460	16.657	150.117
Beleggingen langer dan een jaar	4.000		4.000		4.000		4.000		4.000
Totaal vaste activa	**60.200**	**22.154**	**82.354**	**34.944**	**117.298**	**20.162**	**137.460**	**16.657**	**154.117**
Vlottende activa									
Grondexploitatie	-600	-1.800	-2.400	-100	-2.500	-600	-3.100	900	-2.200
Beleggingen korter dan een jaar	18.000	-18.000	0		0		0		0
Liquide middelen	200		200		200	20.000	20.200	10.000	30.200
Voorraden, Overige vorderingen en Overlopende activa	15.400		15.400		15.400		15.400		15.400
Totaal vlottende activa	**33.000**	**-19.800**	**13.200**	**-100**	**13.100**	**19.400**	**32.500**	**10.900**	**43.400**
Totaal generaal	**93.200**	**2.354**	**95.554**	**34.844**	**130.398**	**39.562**	**169.960**	**27.557**	**197.517**
PASSIVA									
Vaste passiva									
Eigen vermogen									
Vrije reserves	14.000	-9.400	4.600	700	5.300	-1.100	4.200	-600	3.600
Beklemde reserves	31.400	-100	31.300	-1.900	29.400	-600	28.800	-600	28.200
Reserves Grondexploitatie	3.900	-2.400	1.500	-200	1.300	-100	1.200		1.200
Rekeningsaldo 2017	-3.600	3.600	0		0		0		0
Totaal Eigen vermogen	**45.700**	**-8.300**	**37.400**	**-1.400**	**36.000**	**-1.800**	**34.200**	**-1.200**	**33.000**
Vreemd vermogen									
Voorzieningen	13.000	-1.500	11.500	300	11.800	400	12.200		12.200
Leningen langer dan een jaar	19.800	-4.000	15.800	-3.000	12.800	16.000	28.800	4.000	32.800
Totaal Vreemd vermogen	**32.800**	**-5.500**	**27.300**	**-2.700**	**24.600**	**16.400**	**41.000**	**4.000**	**45.000**
Totaal vaste passiva	**78.500**	**-13.800**	**64.700**	**-4.100**	**60.600**	**14.600**	**75.200**	**2.800**	**78.000**
Vlottende passiva									
Leningen korter dan een jaar	0		0		0		0		0

Overige schulden en Overlopende passiva	14.700	16.154	30.854	38.944	69.798	24.962	94.760	24.757	119.517
Totaal vlottende passiva	**14.700**	**16.154**	**30.854**	**38.944**	**69.798**	**24.962**	**94.760**	**24.757**	**119.517**
Totaal generaal	**93.200**	**2.354**	**95.554**	**34.844**	**130.398**	**39.562**	**169.960**	**27.557**	**197.517**

EMU-begroting

Toelichting
In de Europese Unie presenteren de lidstaten hun begrotingen en rekeningen allemaal met eenzelfde definitie van het begrotingssaldo, het EMU-saldo. Het EMU-saldo heeft betrekking op het vorderingensaldo van de overheid op transactiebasis (kasstromen). Om te voorkomen dat de overheidsfinanciën van EMU-landen ontsporen, is een aantal jaren geleden in het zogenaamde Stabiliteits- en Groeipact afgesproken dat het EMU-tekort maximaal 3% BBP mag bedragen.

Omdat het EMU-saldo betrekking heeft op de totale collectieve sector, zijn naast het Rijk en de sociale fondsen sinds 2006 ook gemeenten verplicht te rapporteren op het EMU-saldo. Tot op heden had het EMU-saldo bij de begroting betrekking op het voorafgaande jaar, het actuele jaar en het volgende jaar. In het nieuwe BBV is dit met ingang van de Begroting 2017 aangepast. Met het oog op een betere raming en beheersing van het EMU-saldo wordt in het nieuwe BBV een geprognosticeerde balans voorgeschreven en het meerjarig opnemen van het EMU-saldo in de Programmabegroting. Met het opnemen van een geprognosticeerde balans krijgt de raad meer inzicht in de ontwikkeling van onder meer investeringen, het aanwenden van reserves en voorzieningen, de financieringsbehoefte en de financiële positie van de gemeente.
Tevens wordt de geprognosticeerde balans gebruikt voor de berekening van de financiële kengetallen (zie de Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing).

Het EMU-saldo wordt volgens een voorgeschreven schema berekend. Uit de berekening van het EMU saldo voor de jaren 2020-2023 volgt het volgende beeld:

Bedragen (x € 1.000,00)	2020	2021	2022	2023
EMU Saldo	-32.320	-18.407	-16.022	-560

Een minteken betekent een EMU-tekort, een plusteken betekent een EMU-overschot

Dit betekent dat op kasbasis de gemeente Ermelo over de jaren 2020 tot en met 2023 een EMU saldo tekort heeft. Deze tekorten worden met name veroorzaakt door de diverse grote investeringen die gepland staan. Wij accepteren dit EMU-tekort over deze periode.

EMU-norm decentrale overheden
In het Bestuurlijk Overleg Financiële verhoudingen van 23 mei 2018 is gesproken over de EMU-norm voor de decentrale overheden. Na een constructieve dialoog hebben het Rijk en decentrale overheden elkaar gevonden in een macro EMU-norm van -0,4 procent van het bbp per jaar voor de periode van 2019 tot 2022. Hiermee wordt invulling gegeven aan de Wet houdbare overheidsfinanciën en de uitgangspunten van het Regeerakkoord en het Interbestuurlijk programma. Afgesproken is dat de medeoverheden onderling komen tot een onderverdeling van de macro EMU-norm. Het Rijk neemt dit voorstel over en biedt, via een voorhangprocedure, een ministeriële regeling aan bij de Staten-Generaal. Na instemming van het parlement wordt de EMU-norm gepubliceerd in de Staatscourant. In de komende septembercirculaire wordt meer detailinformatie opgenomen, onder meer over trajecten om tot vergroting van inzicht in de ontwikkeling van het EMU-saldo te komen en over de individuele referentiewaardes (op basis van de macronorm en onderverdeling).

Financiering

Liquiditeitsprognose
De liquiditeitsprognose is gebaseerd op de investeringen, exploitatielasten en -baten en leningen voor de komende jaren. In 2019 is een langlopende lening van € 15 miljoen aangetrokken in verband met grote investeringen. Eén en ander is nader in beeld gebracht in de paragraaf Financiering.

Analyse leningenportefeuille

Instelling	Rentepercentage	Bedrag x € 1.000,00 per 1 januari 2020	Datum renteherziening	Datum vervroegde aflossing	Datum laatste aflossing
BNG	4,415	1.000	n.v.t.	n.v.t.	1 juli 2023
BNG	4,415	1.000	n.v.t.	n.v.t.	1 juli 2023
BNG	4,325	1.500	n.v.t.	n.v.t.	1 april 2024
BNG	3,820	1.250	n.v.t.	n.v.t.	15 december 2024
BNG	0,278	15.000	n.v.t.	n.v.t.	4 april 2029
Totaal		**19.750**			

Wij prognosticeren de verhouding vlottende financiering-vaste financiering voor 2021-2024 als volgt:

Bedragen x € 1.000,00	1 januari 2021	1 januari 2022	1 januari 2023	1 januari 2024
Vaste financiering	19.750	22.800	40.800	46.800

Vlottende financiering	0	0	0	0
Vlottende financiering als percentage van de vaste financiering	0%	0%	0%	0%

Indien er gefinancierd wordt met veel vlottende middelen kan de begroting bij een stijgende rente onder druk komen te staan. Bij een normale rentestructuur (het rentepercentage van de vlottende financiering is lager dan het rentepercentage van de vaste financiering) zullen wij zo nodig tot aan de kasgeldlimiet vlottend financieren, om onze rentelasten zo laag mogelijk te houden. Op basis van het begrotingstotaal 2020 mag onze kasgeldlimiet maximaal € 6.598.000,00 bedragen. Voor alle bovenstaande jaren voorzien wij binnen de kasgeldlimiet te blijven. Zie de ontwikkeling in de bovenstaande tabel. Als gevolg van grote investeringen in Calluna, het gemeentehuis, Kerkdennen en Groevenbeek verwachten wij medio 2021 een lange lening van € 20.000.000,00 en medio 2022 van € 10.000.00,00 te gaan aantrekken.

Financiële kengetallen
De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast van de medeoverheid ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft zodoende een indicatie in welke mate de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie drukken. Omdat bij leningen er onzekerheid kan bestaan of ze allemaal terug worden betaald wordt bij de berekening van de netto schuldquote onderscheid gemaakt door het kengetal te berekenen, zowel inclusief als exclusief de doorgeleende gelden. Voor de jaren 2022 en verder stijgt de netto schuldquote als gevolg van de stijging van het vreemd vermogen door de te financieren nieuwbouw Calluna.
Hoe hoger de schuld, hoe hoger de netto schuldquote.

Kengetallen	2021		2022		2023		2024	
Netto schuldquote	78,3%	A	108,8%	B	134,5%	C	137,8%	C
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	78,3%	A	108,8%	B	134,5%	C	137,8%	C

Uit bovenstaande tabel blijkt dat Ermelo tot en met 2021 (zeer) goed scoort op dit onderdeel, daarna verslechterd de positie, door het aantrekken van enkele nieuwe leningen. In de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing is nadere informatie opgenomen rondom de schuldpositie van Ermelo.

Renteontwikkeling en renterisicobeheersing
In de paragraaf Financiering wordt expliciet ingegaan op de renteontwikkeling en de renterisicobeheersing. Kortheidshalve wordt daarnaar verwezen. Wat betreft de renterisico's blijkt dat deze allen binnen de norm vallen, zodat geen nadere maatregelen genomen hoeven te worden om deze risico's af te dekken.

Taakstellingen in de begroting

Overzicht taakstellingen

In dit hoofdstuk wordt inzicht gegeven in de thans nog te realiseren taakstellingen.

Programmabegroting 2021-20234.
In deze Programmabegroting 2021-2024 staat nog een aantal taakstellingen open. Deels zijn deze taakstellingen al wel gekoppeld aan een programma en vervolgens aan een concreet product. Het betreft:

Tabel 1	Begroting				
Omschrijving (bedragen x € 1.000,00)	2020	2021	2022	2023	2024
A. Sport:					
1. Dekkingsplan op afstand zetten Sport	-338	-348	-348	-348	-348
Subtotaal Sport	**-338**	**-348**	**-348**	**-348**	**-348**
B. Sociaal Domein:					
1. Taakstelling Sociaal Domein	-1.852	-500	-1.000	-1.500	-1.926
Subtotaal Sociaal Domein	**-1.852**	**-500**	**-1.000**	**-1.500**	**-1.926**
C. Ambities 2022-2024:					
1. Stelpost Ombuigingen/Heroverwegingen 2022-2024			-811	-890	-1.769
Subtotaal Ambities 2022-2024	**0**	**0**	**-811**	**-890**	**-1.769**
Totaal nog te realiseren ombuigingen en taakstellingen	**-2.190**	**-848**	**-2.159**	**-2.738**	**-4.043**

Toelichting op tabel 1 nog te realiseren bezuinigingen en taakstellingen

A1. Sport:
Tot 2019 maakte het beheer en gedeeltelijk de exploitatie van de sportcomplexen onderdeel uit van de begroting van de gemeente Ermelo. In 2019 is Interactie ingericht, waarmee taken zijn overgedragen aan deze uitvoeringsorganisatie. Hierdoor is een deel van de inzet voor bedrijfsvoeringstaken komen te vervallen. Dit betekent dat de kosten en de daarbij horende doorbelasting, die hiermee gemoeid is, ook komt te vervallen. Ermelo heeft daarop een taakstelling opgenomen in de begroting.
In het dekkingsplan zijn echter ook vaste kosten meegenomen, zoals kosten applicaties & hardware en werkplekken. Echter deze vaste kosten vervallen niet zomaar bij de overdracht van uitvoeringstaken en deze dekking is dus achteraf bezien niet realiseerbaar.

Op 15 juli 2020 heeft de raad de motie: Dekkingsplan Sport aangenomen.
Doelstelling is dat in het huidige Heroverwegingstraject ook deze taakstelling Sport zal worden weggewerkt.

B1. Sociaal Domein:
Oorspronkelijk bedroeg de taakstelling € 2,6 mln. Deze taakstelling komt voort uit het besluit dat Ermelo het Sociaal Domein moet uitvoeren binnen de door het Rijk beschikbaar gestelde bedragen. Nadien is de taakstelling herhaaldelijk aangepast.
In de Kadernota 2020 werd aangegeven dat de taakstelling inmiddels was gestegen naar € 2,7 mln. Tevens werden in de Kadernota 2020 voorstellen opgenomen om de taakstelling te verlagen met € 0,4 mln. Deze voorstellen zijn verwerkt in deze Programmabegroting 2020-2023.
Vervolgens is uitgevoerd de Begrotingsdoorlichting (2e fase) door het college van b&w. Een onderdeel daarvan is de Herijking Sociaal Domein. Een werkgroep Herijking Sociaal Domein: Financiën is aan de slag gegaan. Zij hebben zich in eerste instantie gericht op het actualiseren en onderbouwen van alle ramingen Sociaal Domein, inclusief de beschikbare stelposten en taakstelling Sociaal Domein. Uitgebracht is de notitie Herijking Sociaal Domein: Financiën: de eerste budgettaire uitkomsten.
Op basis van deze notitie is gekozen voor scenario 3: Constante prijzen 2020 met risicoparagraaf. De budgettaire gevolgen hiervan zijn verwerkt in deze Programmabegroting 2020-2023 en hebben er toe geleid dat de taakstelling Sociaal Domein verder verlaagd kon worden.
In de Kadernota 2021 Ermelo is de taakstelling aangepast met een realisatie in vier stappen, ingaande 2021.
Momenteel wordt gewerkt aan voorstellen om te komen tot daadwerkelijke realisatie van deze taakstelling Sociaal Domein.
Indien een verdere realisatie van deze taakstelling niet mogelijk is dan komt het bedrag van de taakstelling terug als extra begrotingstekort.

C1. Ambities 2019-2022:
Bij de Kadernota 2019 werd al gemeld dat het financiële perspectief van Ermelo er niet rooskleurig uitziet. Met name door de budgettaire gevolgen van de "Pijplijnonderwerpen". Aangegeven werd dat het nog een hele uitdaging zou worden om de Programmabegroting 2019-2022 structureel en reëel sluitend af te ronden.
Bij de vervaardiging van de Programmabegroting 2019-2022 is het overzicht "Pijplijnonderwerpen" verder geactualiseerd, zijn de pm-posten op geld gezet en zijn de budgettaire gevolgen van het Coalitieakkoord 2018-2022 bepaald.
Mede hierdoor en het hoge ambitieniveau van Ermelo is de financiële positie verder verslechterd. Een dekkingsplan is vervaardigd en opgenomen in de programmabegroting. In dit dekkingsplan zit een stevige lastendrukverhoging. Hiermee zijn de begrotingsjaren 2019 tot en met 2021 budgettair sluitend.
In het begrotingsjaar 2022 resteert een tekort van € 2,5 mln.
In afwachting van nadere kaderstelling door de raad is een stelpost Nieuwe ombuigingen 2022 opgenomen in de begroting.
Deze stelpost moet nog wel geconcretiseerd en uiteindelijk gerealiseerd worden.

De omvang van deze taakstelling is gebaseerd op de meest recente budgettaire uitkomsten uit deze Programmabegroting 2021-2024. In de Kadernota 2021 werd nog verwacht dat de taakstelling over 2022 € 1.573.000,00 zou bedragen. Deze taakstelling is thans lager geworden.
De realisatie van deze nieuwe Stelpost Nieuwe Ombuigingen en bezuinigingen 2022 moet met name voortkomen uit het traject Programmabegroting 2-21-2024: Heroverweging.

Reserves en Voorzieningen

Algemene informatie

In dit hoofdstuk vindt u informatie met betrekking tot de reservepositie van Ermelo.

De reservepositie van Ermelo bestaat uit het totaal van alle reserves en voorzieningen. De reservepositie is opgebouwd uit algemene reserves, (beklemde) bestemmingsreserves en voorzieningen. Reserves vallen onder het eigen vermogen van een gemeente. Voorzieningen worden gezien als vreemd vermogen.
Ermelo kent sinds jaar en dag een ruime reservepositie. Nog versterkt door de NUON-gelden (2009-2015). Wel zijn er in de afgelopen jaren tal van besluiten door de raad genomen om de reserves in te zetten als dekkingsmiddel (al dan niet in het kader van de ombuigings- en bezuinigingstrajecten en/of ter realisatie van nieuwe voorzieningen). Zo is in de Kadernota 2018 opgenomen het Strategisch Financieel Beleid, waarin de reservepositie is herijkt. Gevolg van dit alles is dat een behoorlijk deel van de huidige reservepositie thans vastligt en dat de reservepositie dus de komende jaren langzaam maar zeker gaat afnemen. Wel staan daar dan (nieuwe) voorzieningen in Ermelo tegenover.

Beleid met betrekking tot reserves en voorzieningen
Reserves en voorzieningen vallen onder het budgetrecht van de raad. Dit betekent dat instellen, wijzigen, afromen, opheffen, toevoegen en beschikken altijd door de raad geautoriseerd moet worden. Dit kan gebeuren bij de jaarlijkse programmabegroting en/of de tussentijdse begrotingswijzigingen (bestuursrapportages) en/of de jaarlijkse jaarstukken.

Het beleid in Ermelo is vastgelegd in de Financiële Verordening gemeente Ermelo (door de raad vastgesteld op 17 december 2015). In artikel 12 staat: "De raad stelt ten behoeve van het beleid ten aanzien van de reserves en voorziengen een nota Reserves en voorzieningen vast. De nota bepaalt daarnaast het doel, de vorming en de vrijval van reserves en voorzieningen, een en

ander in relatie tot het weerstandsvermogen. Bij de kadernota wordt jaarlijks de actualiteit van de nota getoetst".
De Nota Reserves en voorzieningen gemeente Ermelo is oorspronkelijk op 28 februari 2013 door de raad vastgesteld. Daarbij is destijds een herstructurering van de reserves en voorzieningen gerealiseerd en is het beleid van Ermelo inzake de reserves en voorzieningen opnieuw vastgelegd.

In 2016 is de BBV herzien. Daarmee is ook wettelijk geregeld dat gemeenten niet langer investeringen ineens mogen afschrijven. In Ermelo was het afschrijven ineens van investeringen gebruikelijk. De afschrijving ineens werd dan gedekt uit de diverse reserves. Door de nieuwe wetgeving moeten alle investeringen weer gewoon afgeschreven worden. Deze jaarlijkse afschrijving wordt vervolgens gedekt uit de reserves. Hiervoor zijn nieuwe beklemde bestemmingsreserves in het leven geroepen. In de 5e Bestuursrapportage 2016 is de raad hiermee akkoord gegaan. Dit heeft geleid tot verschuivingen binnen de totale reservepositie.

Bij het opstellen van zowel de Kadernota 2018 (inclusief het Strategisch Financieel Beleid) als de Kadernota 2019 is de reservepositie herijkt en zijn diverse voorstellen geformuleerd over de reserves en voorzieningen. De gevolgen hiervan en van de BBV-wijziging moeten worden verwerkt in de Financiële Verordening Ermelo en de Nota Reserves en voorzieningen gemeente Ermelo. Deze actualisatie staat gepland voor het 4e kwartaal 2019 / het jaar 2020.

Op basis van de (herziene) BBV moet er in de programmabegroting informatie opgenomen worden over de reserves en voorzieningen van de gemeente.

In deze Programmabegroting 2020-2023 zijn opgenomen een algemene toelichting met betrekking tot de meest actuele reservepositie van Ermelo, een overzicht van alle reserves en voorzieningen over de jaren 2020 tot en met 2023 en overzichten met betrekking tot de structurele beschikkingen over en toevoegingen aan de reserves.

Financieel kengetal: Solvabiliteitsratio
De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de medeoverheid in staat is aan zijn financiële verplichtingen te voldoen. Het ratio wordt bepaald door het eigen vermogen (algemene en bestemmingsreserves en resultaat uit het overzicht van baten en lasten) uit te drukken in een percentage van het balanstotaal.
Hoe hoger de solvabiliteitsratio, hoe groter de weerbaarheid. Door het aantrekken van een lening in 2019 alsmede de verwachting tot het aantrekken enkele nieuwe leningen alsmede de verdere daling van het eigen vermogen verslechterd de solvabiliteitsratio van B naar C.

Kengetal	2021		2022		2023		2024	
Solvabiliteitsratio	27,6%	B	20,1%	B	16,7%	C	16,0%	C

De risico's in relatie tot het weerstandsvermogen
In de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing wordt expliciet ingegaan op de omvang van het weerstandsvermogen en de weerstandscapaciteit ten opzichte van de risico's die daar tegen afgezet dienen te worden. Kortheidshalve volstaan wij hier met een verwijzing naar deze paragraaf.

Reservepositie

Reservepositie in cijfers
Onderaan dit hoofdstuk zijn tabellen opgenomen die de reservepositie op basis van de meest actuele gegevens weergeven.
Onder de reservepositie van Ermelo wordt verstaan het totaal van alle reserves (eigen vermogen) en voorzieningen (vreemd vermogen).

Conclusie
De reservepositie van Ermelo blijft, ondanks dat het totaalbedrag in de komende jaren als gevolg van het hoge investeringsniveau langzaam maar zeker afneemt, op zich goed. Een groot deel van de reservepositie ligt echter vast in de vorm van beklemde bestemmingsreserves en voorzieningen.
Meest belangrijk is echter de omvang van de nog vrij te besteden reserves en voorzieningen. Uit de tabellen blijkt dat er nog een incidenteel bedrag ter grootte van € 2,8 mln. vrij te besteden is door de raad. Zodra de winstneming Het Trefpunt daadwerkelijk is gerealiseerd kan dit nog aangevuld worden met € 3,8 mln. Gezien deze cijfers moge duidelijk zijn dat de rek binnen de reservepositie er wel uit is.

Toelichting op de reserves en voorzieningen
Algemene reserve (vrij besteedbaar)
De Algemene reserve (vrij besteedbaar) is een algemeen dekkingsmiddel en kan door de raad vrij ingezet worden.
Deze reserve dient tevens voor de opvang van calamiteiten, (schade)vergoedingen en eventuele nadelige rekeningsaldi. Daarnaast is het een buffer voor de eerste opvang van onvoorziene zaken. In de praktijk blijkt dat deze reserve hiervoor nauwelijks ingezet moest worden. Toch is het verstandig dat er altijd een bedrag in de Algemene reserve (vrij besteedbaar) beschikbaar is. In de Kadernota 2018 is bepaald dat voor deze reserve een ondergrens geldt ter grootte van € 5 mln.

Algemene risicoreserve (voorheen: Algemene reserve (weerstandscapaciteit))
De Algemene risicoreserve is een algemeen dekkingsmiddel. Deze reserve is echter niet vrij

besteedbaar en heeft als doel om de eerste financiële gevolgen op te kunnen vangen indien risico's zich daadwerkelijk voordoen. Basis hiervoor is de risico-inventarisatie in de programmabegroting en de jaarstukken. Jaarlijks wordt bij de jaarrekening bekeken of de omvang van deze reserve nog voldoet om de risico's op te kunnen vangen. Eventuele stortingen en/of onttrekkingen worden dan in de eerstvolgende bestuursrapportage meegenomen. In de Kadernota 2018 is bepaald dat de berekening van de omvang van deze reserve mede wordt bepaald door het ratio te bepalen op 1 (was 2).

Beklemde bestemmingsreserves
Ermelo kent een achttal beklemde bestemmingsreserves, te weten:

- Reserve Duurzaamheid;
- Reserve Nieuwbouw sportcentrum Calluna;
- Reserve HvG (gemeentehuis);
- Reserve GVVP;
- Reserve Overig Verkeer & Vervoer;
- Reserve Centrumontwikkeling;
- Reserve Bouwen;
- Reserve Sport.

De laatste zeven reserves zijn zogenoemde dekkingsreserves. Zij dienen als dekking van de afschrijvingen van de bepaalde investering. In de begrotingsbrieven van de provincie Gelderland is verzocht inzicht in de omvang van deze dekkingsreserves te geven. De toename van het aantal beklemde bestemmingsreserves is een gevolg van de BBV-vernieuwing 2017.

Ermelo kent momenteel de volgende beklemde bestemmingsreserves ter dekking van kapitaallasten:

Dekkingsreserve (bedragen x € 1.000,00)	Omvang reserve	Investering	Afschrijvingstermijn	Totaal afschrijvingen	Toelichting
Reserve Nieuwbouw sportcomplex Calluna	16.917	16.917	diverse termijnen	16.917	diverse termijnen van € 504.000,00 m.i.v. 2022
Reserve Huis van Gemeente	1.500	1.500	20 jaar	1.500	20 termijnen van € 75.000,00 m.i.v. 2022
Reserve GVVP	4.072	4.072	20 jaar	4.072	20 termijnen van € 203.600,00 m.i.v. 2017/2018/2019/2020/2021
Reserve Overig Verkeer & Vervoer	6.320	6.320	8 jaar	51	8 termijnen van € 6.400,00 m.i.v. 2018
			20 jaar	6.269	20 termijnen van € 313.000,00 m.i.v. 2017/2018//2019/2020/2021
Reserve Centrumontwikkeling	4.115	4.115	20 jaar	4.115	20 termijnen van € 206.000,00 m.i.v. 2017/2018/2019/2020
Reserve Bouwen	210	210	20 jaar	210	20 termijnen van € 10.500,00 m.i.v. 2020
Reserve Sport	113	113	15 jaar	95	15 termijnen van € 6.300,00 m.i.v. 2019
			20 jaar	18	20 termijnen van € 900,00 m.i.v. 2017

Beklemde bestemmingsr*eserve Duurzaamheid*
Deze reserve dient voor het uitvoeren van het Programma Duurzaamheid 2016-2020 en draagt daarbij bij aan de realisatie van de doelstelling om in 2030 energieneutraal en in 2035 klimaatneutraal te zijn. Daarnaast wordt met ingang van 2021 € 250.000,00 structureel in deze reserve gestort voor een nieuw Programma Duurzaamheid 2021 en verder.

Bestemmingsreserve Vervangingsfonds I&A
Deze reserve dient voor het egaliseren van kapitaallasten van I&A-investeringen (voorzover niet ingebracht in Meerinzicht), het brengen van flexibiliteit in het jaarlijks investeringsniveau en het voorkomen van jaarlijks sterk wisselende kapitaallasten. Jaarlijks wordt een bedrag gestort, gebaseerd op de gemiddelde geprognosticeerde kapitaallasten van alle investeringen Ermelo op I&A-gebied over de komende 10 jaar. Daarbij wordt rekening gehouden met de stand van de reserve per 1 januari van het betreffende jaar. Daarnaast wordt deze reserve ingezet voor algemene automatiseringsontwikkelingen en de Dienstverleningstafel.
Bij de vervaardiging van de Programmabegroting 2020-2023 is deze reserve volledig opnieuw doorgerekend. Duidelijk is geworden dat er € 386.000,00 meer in de reserve beschikbaar is, dan thans geclaimd.
In het kader van het Dekkingsplan Programmabegroting 2020-2023 wordt er in 2021 een bedrag ter grootte van € 271.000,00 afgeroomd. Het restant ter grootte van € 115.000,00 blijft beschikbaar in de reserve.
Omdat de verwachting is dat ICT-ontwikkelingen (ook binnen Meerinzicht) de komende jaren extra geld zullen gaan vragen, laten we dit bedrag thans niet vrijvallen. Het blijft in de reserve beschikbaar voor nieuwe ontwikkelingen.

Bestemmingsreserves Grondexploitatie
Ermelo kent momenteel twee reserves Grondexploitatie, te weten de bestemmingsreserve Grondexploitatie en de bestemmingsreserve Risicoreserve Grondexploitatie. De reserve Grondexploitatie biedt de ruimte om (strategische) aankopen te kunnen doen. De reserve Risicoreserve Grondexploitatie dient als dekkingsmiddel voor manifest geworden exploitatietekorten op een complex, waarvoor een voorzieningen moet worden getroffen. In de

Kadernota 2018 is bepaald dat voor beide reserves een bovengrens wordt gehanteerd ter grootte van € 1 mln. Bij de Programmabegroting 2019-2021 is door middel van een motie aangegeven dat voor de bestemmingsreserve Grondexploitatie het plafond is verhoogd naar € 2 mln. en dat deze reserve kan worden ingezet bij actieve grondpolitiek voor aankopen gronden voor sociale woningbouw. Dit is bekrachtigd bij de 1e Bestuursrapportage 2019. Het meerdere wordt afgeroomd naar de Algemene reserve (vrij besteedbaar).

Bestemmingsreserve Egalisatie meerjarenbegroting
Deze reserve dient om overschotten en tekorten uit de onderscheiden jaarschijven van de begroting te reserveren of te onttrekken. Met andere woorden: deze reserve draagt bij dat de begroting in meerjarenperspectief sluitend is. Ook wordt deze reserve gebruikt om bedragen tussen de diverse begrotingsjaren te verschuiven. Dit gebeurt dan in een bestuursrapportage of bij de begroting. In het laatste jaar van elke meerjarenbegroting moet het saldo dan ook nihil zijn, tenzij er overschotten zijn gestort waaraan nog geen bestemming is gegeven.

Bestemmingsreserve leeftijdsbewust personeelsbeleid
Het doel van deze reserve is het egaliseren van uitgaven op het terrein van leeftijdsbewust personeelsbeleid en het voorkomen van jaarlijks sterk wisselende uitgaven.

Bestemmingsreserve Vitaal Ermelo in Ontwikkeling
Deze reserve wordt concreet ingezet voor de doelen Centrum, Duurzaamheid en Sport. In de Kadernota 2018 is bepaald dat deze reserve wordt opgeheven en dat het meerdere wordt overgeheveld naar de Algemene reserve (vrij besteedbaar). Hierdoor komt de reserve VEO eind 2019 op nul uit.

B*estemmingsreserve Programmabegroting 2016-2019*
Deze reserve is ingesteld bij de Programmabegroting 2016-2019. De reserve kent geen specifiek benoemd doel. Oorspronkelijk is deze reserve ingesteld voor de egalisatie tussen de begrotingsjaren 2016 tot en met 2019 en ter reservering van budgettaire voordelen over 2016 tot en met 2019 in afwachting van duidelijkheid over risico's en nieuw beleid. In de Kadernota 2018 is bepaald dat deze reserve wordt opgeheven en dat de gelden worden overgeheveld naar de Algemene reserve (vrij besteedbaar). Hierdoor komt de reserve eind 2019 op nul uit.

Bestemmingsreserve Sociaal Domein
In deze reserve worden overschotten Sociaal Domein gestort en tekorten Sociaal Domein onttrokken. De reserve was betrokken bij de evaluatie Sociaal Domein in 2017. Geconcludeerd werd dat aan de belangrijkste doelstelling voor instelling van de reserve is voldaan. Gelden bestemd voor het Sociaal Domein in 2015, 2016 en 1017 zijn beschikbaar gebleven voor het Sociaal Domein. Daarnaast is de reserve de afgelopen jaren een goed instrument gebleken om inzicht en overzicht in de budgetten van het Sociaal Domein te bieden. In de Jaarstukken 2018 is geconcludeerd dat deze reserve per 31 december 2018 volledig verbruikt is. In de 5e Bestuursrapportage 2019 is een voorstel opgenomen om in 2019 extra gelden te storten in deze reserve. Daarmee wordt bereikt dat de al geraamde beschikkingen in 2019 en 2020 toch gedaan kunnen worden. Bij de Herijking Sociaal Domein zal bekeken worden of deze reserve opgeheven kan / moet worden.

Voorzieningen
Naast algemene reserves en (beklemde) bestemmingsreserves heeft Ermelo 27 voorzieningen. Dit betreft voornamelijk voorzieningen in het kader van de meerjarenonderhoudsplannen gebouwen, ed. Daarnaast zijn dit voorzieningen voor dubieuze debiteuren, pensioenverplichtingen (voormalige) wethouders, afvalstoffen, begraafplaats, verliesvoorzieningen Grondexploitatie (met name complex De Verbinding), ZAP, boscompensatie en groot onderhoud wegen en verlichting.
Voorzieningen maken onderdeel uit van het vreemd vermogen. Het zijn feitelijk claims van derden. De bestemming kan ook niet zomaar gewijzigd worden. Voorzieningen worden gevormd wegens:

- Verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker, maar redelijkerwijs te schatten is;
- Op de balansdatum bestaande risico's ter zake van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is te schatten;
- Kosten die in een volgend begrotingsjaar zullen worden gemaakt, mits het maken van die kosten zijn oorsprong mede vindt in het begrotingsjaar of in een voorafgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren;
- De bijdragen aan toekomstige vervangingsinvesteringen, waarvoor een heffing wordt geheven;
- Van derden (niet zijnde een andere overheid) verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden.

Onderstaand wordt de stand van de reserves en voorzieningen weergegeven:

Omschrijving (bedragen x € 1.000,00)	Rekening 2019 (31-12-2019)	Begroting 2021 (1-1-2021)	Begroting 2024 (31-12-2024) incl. correctie	Daadwerkelijk nog vrij besteedbaar
Algemene reserves	5.564	1.826	1.983	105
Beklemde bestemmingsreserves	32.856	32.816	28.484	500
Overige bestemmingsreserves	7.240	2.852	2.266	1.650

Totaal reserves	45.671	38.036	32.733	2.264
Voorzieningen MOP gebouwen	366	154	470	
Overige voorzieningen	16.031	15.220	15.312	
Totaal voorzieningen	16.397	15.374	15.782	
Totaal reservepositie Ermelo	62.068	53.410	48.515	

Onderstaand wordt de stand van de algemene reserves weergegeven:

Omschrijving (bedragen x € 1.000,00)	Rekening 2019 (31-12-2019)	Begroting 2021 (1-1-2021)	Begroting 2024 (31-12-2024)	Daadwerkelijk nog vrij besteedbaar
Algemene reserve (vrij besteedbaar)	3.097	-1.719	105	105
Algemene risicoreserve	2.467	3.545	1.878	
Totaal algemene reserves	5.564	1.826	1.983	105

Onderstaand wordt de stand van de beklemde bestemmingsreserves gegeven:

Omschrijving (bedragen x € 1.000,00)	Rekening 2019 (31-12-2019)	Begroting 2021 (1-1-2021)	Begroting 2024 (31-12-2024)	Daadwerkelijk nog vrij besteedbaar
Reserve Duurzaamheid	828	288	742	500
Reserve Nieuwbouw sportcomplex Calluna	16.917	16.917	16.413	
Reserve HvG (gemeentehuis)	1.500	1.500	1.275	
Reserve GVVP	4.045	3.847	2.991	
Reserve Overig Verkeer & Vervoer	5.431	6.270	3.933	
Reserve Centrumontwikkeling	3.832	3.698	2.902	
Reserve Bouwen	210	200	160	
Reserve Sport	104	97	69	
Totaal beklemde bestemmingsreserves	32.856	32.816	28.484	500

Onderstaand wordt de stand van de overige bestemmingsreserves weergegeven:

Omschrijving (bedragen x € 1.000,00)	Rekening 2019 (31-12-2019)	Begroting 2021 (1-1-2021)	Begroting 2024 (31-12-2024)	Daadwerkelijk nog vrij besteedbaar
Reserve Vervangingsfonds I&A	948	771	362	362
Reserve Grondexploitatie	2.949	578	297	297
Reserve Risico's Grondexploitatie	1.000	1.000	1.000	1.000
Reserve Egalisatie Meerjarenbegroting	2.013	460	-37	
Reserve Leeftijdsbewust personeelsbeleid	32	42	102	
Reserve Sociaal Domein	298	0	0	
Reserve MOP gebouwen		542	542	
Totaal overige bestemmingsreserves	7.240	3.393	2.266	1.659

Onderstaand wordt de stand van de voorzieningen MOP gebouwen weergegeven:

Omschrijving (bedragen x € 1.000,00)	Rekening 2019 (31-12-2019)	Begroting 2021 (1-1-2021)	Begroting 2024 (31-12-2024)	Daadwerkelijk nog vrij besteedbaar
Voorziening MOP onderhoud gebouw De Dialoog	0	4	-64	
Voorziening MOP overig onderhoud De Dialoog	0	0	0	
Voorziening MOP onderhoud gemeentehuis	0	35	-35	
Voorziening MOP onderhoud gemeentewerf	53	16	34	
Voorziening MOP onderhoud brandweerkazerne	89	33	94	
Voorziening MOP onderhoud dienstgebouwen begraafplaats	36	34	52	
Voorziening MOP onderhoud hal Calluna	0	0	104	
Voorziening MOP onderhoud sportzaal Balvers	0	-32	63	
Voorziening MOP onderhoud private accommodaties	118	70	113	
Voorziening MOP onderhoud Het Pakhuis	35	36	51	
Voorziening MOP onderhoud Pinel/Plaza/Stationsstraat 118	35	28	58	
Totaal voorzieningen MOP gebouwen	366	224	470	

Onderstaand wordt de stand van de overige voorzieningen weergegeven:

Omschrijving (bedragen x € 1.000,00)	Rekening 2019 (31-12-2019)	Begroting 2021 (1-1-2021)	Begroting 2024 (31-12-2024)	Daadwerkelijk nog vrij besteedbaar
Voorziening Pensioenverplichtingen wethouders	3.942	3.975	4.103	
Voorziening Boscompensatie	654	212	212	
Voorziening WGA-lasten	131	110	74	
Voorziening Dubieuze debiteuren Ermelo	396	399	407	
Voorziening Dubieuze debiteuren Sociale Zaken	847	897	1.097	
Voorziening Verliesvoorziening Grondexploitatie	2.201	2.201	2.201	

Voorziening Afvalstoffenheffing	586	430	274	
Voorziening Afkoop schoonmaken graven	377	374	362	
Voorziening Uitbreiding capaciteit begraafplaats	582	585	597	
Voorziening Toekomstig onderhoud terrein begraafplaats	489	465	369	
Voorziening Groot onderhoud Riolering	105	114	75	
Voorziening Egalisatie riolering	5.373	5.326	5.343	
Voorziening Groot onderhoud wegen	133	-1	-1	
Voorziening Groot onderhoud verlichting	136	93	137	
Voorziening MOP civiele kunstwerken	54	15	37	
Voorziening MOP kunstwerken	25	25	25	
Totaal overige voorzieningen	16.031	15.220	15.312	

Stille reserves
Het kan voorkomen dat de boekwaarde van een activum lager is dan de daadwerkelijke economische waarde van dat activum. Bij herwaardering zou een herwaarderingsreserve ter grootte van het verschil tussen de boekwaarde en de actuele waarde ontstaan. Zonder herwaardering spreken wij van een stille reserve. Stille reserves kunnen ontstaan wanneer de bezittingen van de gemeente niet (geheel) worden gewaardeerd of niet tegen de economische waarde worden gewaardeerd. Omdat het BBV strengere eisen stelt aan het activeren van gemeentelijke uitgaven dan de Comptabiliteitsvoorschriften 1995 zullen deze momenteel minder snel ontstaan. Er mag in de meeste gevallen immers nog slechts bruto geactiveerd worden.

Een bijzondere categorie zijn de deelnemingen. Het betreft het aandelenbezit in onder andere de Bank Nederlandse Gemeenten. Deze aandelen zijn niet of slechts beperkt verhandelbaar. Omdat ze tegen verkrijgingswaarde zijn gewaardeerd, maar de intrinsieke waarde veel hoger ligt, behoren ze tot de categorie stille reserves.

Overzicht verloop reserves en voorzieningen

Omschrijving (bedragen x € 1.000,00)	2021 stand 1/1	2021 ont-trekkingen	2021 toe-voegingen	2022 stand 1/1	2022 ont-trekkingen	2022 toe-voegingen	stand 1/1
Algemene Reserve							
7771174 Alg.reserve vrij besteedbaar	1.719	433	2.793	-641	420	0	-221
7771175 Alg.reserve weerstandscapaciteit	-3.545	725	0	-2.820	516	0	-2.304
Totaal - Algemene Reserve	**-1.826**	**1.158**	**2.793**	**-3.461**	**936**	**0**	**-2.525**
Bestemmingsreserve							
7771134 Best.reserve vervangingsfonds I&A	-771	330	0	-441	22	0	-419
7771171 Best.reserve grondexploitatie	-578	212	0	-366	51	0	-315
7771173 Best.reserve risicoreserve grondexpl.	-1.000	0	0	-1.000	0	0	-1.000
7771177 Best.reserve egalisatie MJB	-460	635	250	-75	300	210	15
7771210 Best.reserve levensfasebewust pers.beleid	-42	4	19	-57	4	19	-72
7771241 Best.reserve Sociaal Domein	0	0	0	0	0	0	0
7771246 Best.reserve MOP gebouwen	-542	0	0	-542	0	0	-542
Totaal - Bestemmingsreserve	**-3.394**	**1.181**	**269**	**-2.482**	**377**	**229**	**-2.334**
Beklemde bestemmingsreserves							
7771225 Best.reserve Duurzaamheid	-288	43	158	-403	43	158	-518
7771230 Best.reserve Nieuwbouw sportcentrum Calluna (BBR)	-16.917	0	0	-16.917	0	0	-16.917
7771235 Best.reserve GVVP (BBR)	-3.847	214	0	-3.633	214	0	-3.419
7771236 Best.reserve Overig V&V (BBR)	-6.270	1.727	120	-4.663	243	0	-4.420
7771237 Best.reserve CO (BBR)	-3.698	199	0	-3.499	199	0	-3.300
7771238 Best.reserve Bouwen (BBR)	-200	10	0	-190	10	0	-180
7771239 Best.reserve Sport (BBR)	-97	7	0	-90	7	0	-83
7771243 Best.reserver HvG (BBR)	-1.500	0	0	-1.500	75	0	-1.425
Totaal - Beklemde Bestemmingsreserve	**-32.816**	**2.200**	**278**	**-30.894**	**791**	**158**	**-30.261**
Reserves	**-38.037**	**4.539**	**3.340**	**-36.838**	**2.104**	**387**	**-35.121**
Voorzieningen							
Van derden verkr.middel.spec.besteding							
7771119 Voorziening MOP ond.dienstgebouwen begraafplaats	-34	4	12	-42	6	12	-48
7771136 Voorziening afvalstoffenheffing	-430	153	0	-277	10	0	-267
7771138 Voorziening afkoop schoonmaken graven	-374	10	7	-371	10	7	-368
7771140 Voorziening uitbreiding capaciteit begraafplaats	-585	0	3	-588	0	3	-591
7771141 Voorziening toekomstig onderhoud terrein begraafplaats	-465	38	14	-441	38	14	-417
7771214 Voorziening groot onderhoud Riolering	-114	83	17	-48	8	17	-57
7771215 Voorziening egalisatie riolering	-5.326	441	704	-5.589	455	675	-5.809
7771226 Voorziening boscompensatie	-212	0	0	-212	0	0	-212
sub-totaal van derden verkr. middel. spec. besteding	**-7.540**	**729**	**757**	**-7.568**	**527**	**728**	**-7.769**
Voorzienng egalisatie onderhoud							
7771114 Voorziening MOP onderhoud gebouw Dialoog	-4	39	22	13	39	22	30
7771115 Voorziening MOP overig onderhoud Dialoog	0	8	8	0	8	8	0
7771116 Voorziening MOP onderhoud gemeentehuis	35	70	84	21	114	84	51
7771117 Voorziening MOP onderhoud gemeentewerf	-16	10	31	-37	13	31	-55

7771118 Voorziening MOP onderhoud brandweergarag	-33	27	37	-43	24	37	-56
7771120 Voorziening MOP onderhoud hal Calluna	0	77	103	-26	77	103	-52
7771121 Voorziening MOP onderhoud Weth. Balvers	32	-8	21	3	-8	21	-26
7771123 Voorziening MOP onderhoud priv. accom.	-70	52	77	-95	75	81	-101
7771221 Voorziening groot onderhoud wegen	1	892	892	1	877	877	1
7771222 Voorziening groot onderhoud verlichting	-93	20	31	-104	20	31	-115
7771224 Voorziening groot onderhoud Pakhuis MOP	-36	7	13	-42	16	13	-39
7771231 Voorziening MOP Civiele kunstwerken	-15	22	32	-25	44	32	-13
7771232 Voorziening MOP kunstwerken	-25	13	13	-25	13	13	-25
7771244 Voorziening MOP Pinel/Plaza/Stationsstraat 118	-28	44	35	-19	18	35	-36
sub-totaal vz. Egalisatie onderhoud	**-253**	**1.273**	**1.399**	**-379**	**1.330**	**1.388**	**-437**
Voorziening verplich., verlies, risico							
7771132 Voorziening pensioenverpl. wethouders	-3.975	93	125	-4.007	93	125	-4.039
7771233 Voorziening WGA-lasten	-110	59	34	-85	45	34	-74
sub-totaal vz. Verplicht., verlies, risico	**-4.086**	**152**	**159**	-4.093	**138**	**159**	**-4.114**
Voorziening BBV artikel 63 lid 8							
7771135 Voorziening dubieuze debiteuren	-399	0	2	-401	0	2	-403
7771156 Voorziening dubieuze debiteuren SoZa	-897	0	50	-947	0	50	-997
7771206 Voorziening verliesvoorz grondexploitatie	-2.201	0	0	-2.201	0	0	-2.201
sub-totaal vz. BBV artikel 63 lid 8	**-3.497**	**0**	**52**	**-3.549**	**0**	**52**	**-3.601**
Voorzieningen	**-15.375**	**2.154**	**2.367**	**-15.588**	**1.995**	**2.327**	**-15.920**
Totaal reserves en voorzieningen	**-53.412**	**6.693**	**5.707**	**-52.426**	**4.099**	**2.714**	**-51.041**

Overzicht van structurele toevoegingen aan reserves

Programma / Product / Omschrijving (bedragen x € 1.000,00)	2021	2022	2023	2024
Egalisatiereserve MJB: TFIN 2017-172 Kerkdennen	5	5	5	5
Reserve levensfasebewust personeelsbeleid:TFIN 2020-91 Storting 0,2 van loonsom	19	19	19	19
Bestemmingsreserve Duurzaamheid: ODNV BGW asbestdaken	33	33	33	33
Bestemmingsreserve Duurzaamheid: jaarlijkse storting tbv nog te ontwikkelen duurzaamheidsbeleid	250	250	250	250
Bestemmingsreserve Duurzaamheid: TFIN 2020-91 Heroverweging bestaand beleid	-125	-125	-125	-125
Totaal structurele toevoegingen (lasten/4710) aan reserves	**182**	**182**	**182**	**182**

Overzicht van structurele onttrekkingen aan reserves

Programma / Product / Omschrijving (bedragen x € 1.000,00)	2021	2022	2023	2024
Egalisatiereserve MJB: beheer fontein markt	3	3	3	3
Egalisatiereserve MJB: TFIN 2017-241 jaarlijks overschot via Egal res nr tekort jaren	21	0	0	0
Egalisatiereserve MJB: TFIN 2018-65 HvG	25	25	0	0
Egalisatiereserve MJB: TFIN 2019-133	36	36	36	36
Egalisatiereserve MJB: TFIN 2019-260 Tijd. form. uitbr. project assistent	19	19	10	0
Egalisatiereserve MJB:				
Reserve Grondexploitatie: algemene beheerskosten / accountantskosten	9	9	9	9
Reserve Grondexploitatie: TFIN 2020-30 bezetting amtelijke organisatie 2 jr	83	42	0	0
Algemene reserve: TFIN 2020-30 bezett.ambt.org.2jr	46	23	0	0
Algemene risicoreserve: KDN 2021/TFIN 2020-91 Herijking Sociaal Domein	725	516	426	0
Algemene reserve: rente aangetrokken vaste geldleningen	134	90	49	14
Algemene reserve: verhogen kapitaallasten DGHS	0	2	0	2
Reserve I&A fonds: kapitaallasten	4	4	12	9
Reserve I&A fonds: TFIN 2020-69 GGI-netwerk en GGI-veilig	25	18	18	18
Reserve levensfasebewust personeelsbeleid: onttrekking jaarlijkse kosten	4	4	4	4
Bestemmingsreserve Duurzaamheid: 2e berap 2017	-5	-5	-5	-5
Bestemmingsreserve Duurzaamheid: onttrekking jaarlijkse kosten	15	15	15	15
Bestemmingsreserve Duurzaamheid: TFIN 2016-60 4e berap 2016	6	6	6	6
Bestemmingsreserve Duurzaamheid: TFIN 2018-41 2e berap 2018 nieuw beleid	-5	-5	-5	-5
Bestemmingsreserve Duurzaamheid: kadernota 2020 krediet verschuift	-3	-3	0	0
Bestemmingsreserve Duurzaamheid: extra formatie communicatie	35	35	35	35
Bestemmingsreserve nieuwbouw sporthal Calluna: dekking kapitaallasten	0	0	0	504
Reserve GVVP: afschrijving diverse kredieten	203	203	203	203
Reserve GVVP: vrijval kaplst	-21	-21	-21	-21
Reserve GVVP: doorschuiven investeringen /actualiseren investeringspla	-74	0	0	0

Reserve GVVP: fietspad Speuld	26	26	26	26
Reserve GVVP: herber. obv kap.lstn act.19-23	80	6	6	6
Reserve Overige Verkeer en Vervoer: afschrijving diverse kredieten	237	243	243	244
Reserve CO: afschrijven diverse kredieten	199	199	199	199
Reserve Bouwen: TFIN 2016-152 5e BRP 2016 Units Patrijzenhof	10	10	10	10
Reserve Sport: Afschrijving tennisbaan / 2e BRP 2018 toplaag Irminloo	6	6	6	6
Reserve Sport: Afschrijving overige kosten FC Horst	1	1	1	1
Bestemmingsreserve HvG: afschrijving investeringskrediet	0	75	75	75
Totaal structurele onttrekkingen (baten / 8710) aan reserves	**1.844**	**1.582**	**1.361**	**1.394**

Investeringen

Investeringsplan

De gemeente Ermelo is een ambitieuze gemeente. Dat blijkt met name uit het investeringsplan. In deze begroting is in de begrotingsjaren 2019 tot en met 2028 in totaal voor € 102 mln. (uitgavenkredieten € 105 mln. en inkomstenkredieten € 3 mln.) aan investeringskredieten opgenomen. Ter vergelijk: in de Kadernota 2020 was dit nog € 89 mln. De toename komt met name door investeringen Riolering en onderwijs. Deze bedragen zijn enorm. Vooral ook omdat van de bovengenoemde € 102 mln. een totaal investeringsbedrag van € 95 mln staat begroot en dus gepland in de jaren 2019 tot en met 2023. Dit betekent dat er werk aan de winkel is. En ook dat het voorzieningenniveau voor bedrijven, burgers en bezoekers enorm verbeterd en vergroot gaat worden. Daar hangt echter wel een prijskaartje aan. De tijd dat nieuwe voorzieningen betaald konden worden uit het spaargeld (reserves) van Ermelo ligt achter ons.

De gemeente Ermelo werkt met een voortschrijdend 10-jarig investeringsplan. Al jaren worden er kredieten doorgeschoven naar volgende jaren. Feitelijk worden investeringskredieten soms te ambitieus in de tijd ingeschat en te vroeg in de begroting opgenomen. Bij de Kadernota 2020 is het Investeringsplan 2019-2028 volledig geactualiseerd.
De investeringen uit de jaren 2019 tot en met 2023 zijn bij de desbetreffende programma's in detail opgenomen. De jaren 2024 en verder geven uiteraard een doorkijk op de langere termijn, te zien als de wachtkamerfunctie. De in die jaren opgenomen investeringen kunnen dan ook nog zonder budgettaire gevolgen worden gewijzigd.

Om de investeringsplanning beter te kunnen beheersen wordt gewerkt met voorbereidingskredieten en (gefaseerde) uitvoeringskredieten. Tevens worden investeringen waar mogelijk in de vorm van projecten uitgevoerd. Ermelo werkt met een tienjarig investeringsplan. Dit betekent dat naar mate een investering verder in de tijd staat, de bedragen zijn gebaseerd op grovere aannames en schattingen. Eerst nadat de plannen verder uitgewerkt worden, komt er duidelijkheid over de daadwerkelijke hoogte van het benodigde investeringskrediet.

Daarnaast geldt dat Ermelo de vervangingskredieten niet raamt op basis van het prijspeil geldend voor het concrete uitvoeringsjaar, maar op basis van historische prijspeilen.

De belangrijkste investeringen zijn/blijven:
Programma Samen Werken voor Ermelo:
- Inrichting gemeentehuis (meubilair, audiovisuele middelen)
- Bedrijfsvoering (tractie, gemeentewerf en ICT)
- Brandweerkazerne

Programma Samen Leven in Ermelo:
- OBS De Cantharel: uitbreiding
- OBS De Cantharel: OLP
- OBS De Cantharel: grondaankoop
- Nieuwbouw BBS De Goede Herderschool
- Nieuwbouw VSO Driekansen
- Vervangende nieuwbouw VSO Rietschans
- Sportzaal Balvers: dakbedekking MOP
- Nieuwbouw Sportcentrum Calluna:
- EFC: veld 4 gras
- DVS: veld 2 gras
- DVS: toplaag (2x) kunstgras
- FC Horst: toplaag kunstgras
- EFC: toplaag kunstgras
- Dindoa: kunstgras (50%)
- Dindoa: beregeningsinstallatie
- DVS: veld 3 gras
- FC Horst: veld 6 en 7 gras
- Toplaag kunstgras DVS
- Scouting Alexander: daken en ramen
- Ijsclub: grindasfalt
- Inrichting nieuwe ruimte wijkcentrum West
- Renovatie De Dialoog inclusief installaties en inrichting
- De Dialoog: installaties

Programma Samen Wonen in Ermelo:
- Zuidelijk deel 2e verbindingsweg Westflank
- Herinr. OTW: wegvak Heidelaan/Hamburgerweg
- Fietspad Schaapsdijk / Zeeweg GVVP

- Aanleg fietspad Speuld
- Oude Telgterweg / Volenbeekweg
- Aanpassing Prins Hendriklaan
- Leefbaarheid en Bereikbaarheid GVVP
- Fietsvoorziening Tonselse Veld
- Aankoop Sterrenboswegje
- Parkeren Calluna De Zanderij
- OT-weg: ontsluiting en toerit De zanderij
- Kerkdennen - revitalisering
- Steiger Prof. Lindeboom
- Steiger Oude Nijkerkerweg
- Beschoeiing Palmbosweg 8
- Verbreden bermen
- Vervanging Harderwijkerweg/Putterweg
- Vervanging bestrating Fokko Kortlanglaan
- Verbeteren / verbreden fietspaden
- Auto te gast Sandbergweg
- Aankoop Dr. Holtropstraat 169A
- Parkeren vrachtauto's
- FC Horst: parkeervoorziening
- Parkeerdruk woonwijken GVVP
- Parkeerverwijssysteem extra
- Vervanging armaturen
- Vervanging solarstuds
- Riolering Afkoppeling 7 ha in 4 jaar (hemelwater)
- Open berging Kerkdennen (BRP) afvalwater
- Watergangen / Overstort (BRP) afvalwater
- Vrijverval riolering
- DWA Veldzichtweg (BRP) afvalwater
- Maatregelen BRP: parkeerterrein Aldi afvalwater
- RG Horloseweg
- RG Arendlaan
- RG Strokel
- BBB Kerkdennen
- RG De Zanderij
- RG Muzenhof
- RG Drieerweg
- BBB Hoenderweg
- RG Postweg
- RG Groot Horloo
- BBB Oude Telgterweg
- RG/BBB Chevallierlaan
- RG Akkermaalshout
- RG Ariannehof
- Mech./elektr. Open berging Hoenderweg
- Mech./elektr. Gesloten berging Hogewal
- Mech./elektr. Open berging Kerkdennen (BRP) AW
- Mech./elektr. Open berging Kolbaanweg (BRP) AW
- Vervanging leidingen Riolering
- Asfaltpaden begraafplaats
- Aanleg Oranjepark
- CO - Herinrichting OG - kunst ca
- CO - Herinrichting 't Weitje
- CO - Parkeren Chevallierlaan en Markt
- CO - Parkeren Chevallierlaan en Markt: Grond
- CO - Uitbreiden blauwe zone
- Starterslening Ermelo (SVn)
- Blijversleningen
- Aankoop woning Oude Nijkerkerweg 129-57
- Woonwagencentrum, sanitaire units vervangen
- Duurzaamheid MOP Brandweerkazerne
- Vervanging ondergrondse containers
- Perceel Oude Nijkerkerweg 116
- Landbouwgronden Zeeweg

Overzicht investeringen per programma

Programmabegroting 2021-2024: Investeringsplan 2020-2029 (bedragen x € 1.000,00) Programma	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Totaal								
Inkomsten	-2.364	-3.927	-2.347	-295	-58	-53	-56	-60
Uitgaven	24.725	29.586	33.126	4.549	2.125	444	532	468
Saldo Totaal	**22.361**	**25.659**	**30.779**	**4.254**	**2.067**	**391**	**476**	**408**
Onderverdeeld naar Programma:								
Programma Samen Werken voor Ermelo								
Inkomsten	0	0	0	0	0	0	0	0

Uitgaven	5.273	894	239	342	630	53	86	55
Saldo Programma Samen Werken voor Ermelo	**5.273**	**894**	**239**	**342**	**630**	**53**	**86**	**55**
Programma Samen Leven in Ermelo								
Inkomsten	-720	-2.616	-2.347	-260	-58	-53	-56	-60
Uitgaven	7.517	19.515	15.865	1.589	-348	32	75	0
Saldo Programma Samen Leven in Ermelo	**6.797**	**16.899**	**13.518**	**1.329**	**-406**	**-21**	**19**	**-60**
Programma Samen Wonen in Ermelo								
Inkomsten	-1.441	-1.204	0	-35	0	0	0	0
Uitgaven	11.761	9.177	17.002	2.598	1.843	359	371	413
Saldo Programma Samen Wonen in Ermelo	**10.320**	**7.973**	**17.002**	**2.563**	**1.843**	**359**	**371**	**413**
Programma Samen Ondernemen in Ermelo								
Inkomsten	-203	-107	0	0	0	0	0	0
Uitgaven	174	0	20	20	0	0	0	0
Saldo Programma Samen Ondernemen in Ermelo	**-29**	**-107**	**20**	**20**	**0**	**0**	**0**	**0**
Eindtotaal	22.361	25.659	30.779	4.254	2.067	391	476	408

Onderscheid in soort investering	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Investeringen met een economisch nut	14.356	19.316	17.183	1.704	2.103	242	342	353
Investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	6.640	5.723	3.397	2.596	213	202	190	115
Investeringen met een economisch nut waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	305	517	9.692	0	0	0	0	0
Overige	1.060	103	507	-46	-249	-53	-56	-60
Eindtotaal	22.361	25.659	30.779	4.254	2.067	391	476	408

Toelichting op de financiële positie

Uitgangspunten Programmabegroting 2021-2024

In de Kadernota 2021 zijn de financieel-technische uitgangspunten verwoord. Deze zijn verwerkt in deze Programmabegroting 2021-2023. Voor zover noodzakelijk zijn de uitgangspunten uit de Kadernota 2021 geactualiseerd.

Voor de goede orde vermelden wij de gehanteerde uitgangspunten in dit hoofdstuk.

Omschrijving	Percentage	Toelichting
Ontwikkelingen belastingen		
OZB woningen (eigenaren)	18,5%	Stijging met inflatiecorrectie 2021, compensatie wegvallen Precariobelasting, compensatie voorzieningenniveau/ nieuw beleid en compensatie WOZ-korting Algemene uitkering. zie paragraaf lokale heffingen.
OZB niet woningen (eigenaren / gebruikers)	2,7%	Stijging met inflatiecorrectie 2021.
Hondenbelasting		Hondenbelasting wordt afgeschaft m.i.v. 2021
Precariobelasting	0%	Geen stijging als gevolg van rijksbeleid.
Toeristenbelasting	€ 2,00	Op basis van de notitie toeristen- en forensenbelasting is het het voorstel om een differentiatie van de tarieven toe te passen. Met ingang van 2021 zal gewerkt worden met een tarief voor toeristische overnachtingen in de hotelaccommodaties, airbnb en b&b's en een tarief voor overige overnachtingen.De Hotels en Bed & breakfast worden belast met een tarief van € 2,00 en voor de overige accommodaties die gelegenheid bieden tot overnachtingen €1,50 per persoon per nacht.Voorts wordt de bestaande vrijstelling van groepen minderjarigen en hun begeleiders afgeschaft. Hieraan wordt een gereduceerd tarief gekoppeld van € 0,75 per persoon per nacht.
Forensenbelasting	2,7%	Stijging met inflatie correctie 2021 en overige stijgingen. Tarief gaat naar de indeling in verschillende klassen, van respectievelijk €330,00; €500,00; €670,00; € 840,00 en €1.005,00.
Afvalstoffenheffing	2,5%	Gebaseerd op het NEA-index: volledig kostendekkend, inclusief btw en voorziening Afvalstoffen.
Rioolheffing	0 %	Gebaseerd op het ZAP: volledig kostendekkend, inclusief btw en voorziening riolering.
Overige legestarieven		Volledig kostendekkend, tenzij nadrukkelijk anders is besloten.
Overige ontwikkelingen		
Loonontwikkelingen	2,8%	Loonmutaties 2,8% van de totale loonsom (€ 10,3 mln).
Prijsontwikkelingen	2,7%	Inflatiepercentage 2019.
Volumeontwikkelingen	0,5%	0,5% over de gecorrigeerde omzet (€ 25 mln).
Marktwerking	5%	5% over een deel van de investeringskredieten (€ 26 mln).
Ontwikkelingen indexering subsidies	1,7%	1,4% over het totaal van de ramingen voor gesubsidieerde instellingen (€ 4,5 mln), zijnde een stelpost ter grootte van € 45.000,00
Ontwikkelingen indexatie Gemeenschappelijke regelingen	2,8%	Loon- en prijsontwikkelingen binnen GR's.
Loon, prijs en volumeontwikkeling Sociaal Domein		Dit is afhankelijk van de compensatieregeling uit de algemene uitkering.
Renteontwikkelingen		
Rentevisie lange termijn bij aantrekken gelden	0,5%	Is ook rentepercentage kapitaallasten. Zie ook dekkingsplan onderdeel 'rentebeleid 2021 en 2022
Rentevisie korte termijn bij aantrekken gelden	0,0%	

Rentevisie nieuwe beleggingen gelden	0,0%	
Rentevisie bestaande beleggingen gelden		Rentepercentage bepalen op de contractueel vastgestelde percentages.
Ontwikkelingen Grondbeleid		
Rentepercentage Grondbeleid	0,66%	
Percentage kostenstijging	2,25%	
Percentage opbrengststijging woningbouw	2,5%	
Percentage opbrengststijging bedrijfsterrein	2,0%	
Rekentarief ambtelijke (plan)kosten		€125,00 per uur.

Algemene uitkering Gemeentefonds

Algemeen
In deze Programmabegroting 2021-2024 zijn alle gegevens over de algemene uitkering Gemeentefonds tot en met de Meicirculaire 2020 opgenomen. De budgettaire gevolgen van de Septembercirculaire 2020 konden nog niet worden meegenomen, deze zijn eerst beschikbaar in de loop van september 2020. De budgettaire gevolgen hiervan zullen wij meenemen in een Bestuursrapportage 2020. Met betrekking tot de uitkomst van deze circulaire bent u eerder al door middel van de Raadsbrief geïnformeerd. De uitkomsten zijn door ons verwerkt in deze Programmabegroting.

De algemene uitkering van het Gemeentefonds is de grootste inkomstenpost van onze gemeente, zeker nu ook de middelen voor het Sociaal Domein zijn toegevoegd. Als gemeente zijn wij sterk afhankelijk op welke wijze het Rijk de economische ontwikkelingen in de rijksbegroting vertaalt. Een besluit van het Kabinet tot aanvullende bezuinigingen zal zijn weerslag kunnen vinden op het Gemeentefonds, afhankelijk of deze uitgaven relevant zijn voor het Gemeentefonds. Een besluit van het Kabinet tot aanvullende rijksuitgaven kan daarentegen leiden tot een stijging van het accres (1). Voorts zien we dat het Kabinet toevoegingen aan de algemene uitkering steeds meer tracht te oormerken en te voorzien van allerlei voorwaarden. Dit beperkt de autonomie van de gemeente

[1] Bedrag waarmee het beschikbare bedrag van het Gemeentefonds jaarlijks wordt aangepast, gebaseerd op een bestuurlijk overeengekomen normeringsystematiek

Landelijke ontwikkelingen
Ten aanzien van de algemene uitkering zijn diverse ontwikkelingen gaande waarvan een aantal voor de gemeente vooralsnog resulteert in onzekerheden. Genoemd kunnen worden:

1.1 Herijking verdeling Gemeentefonds leidt tot herverdeeleffecten
De Minister van BZK heeft bij brief van 26 februari 2020 de Tweede Kamer geïnformeerd over uitstel van de herijking van het verdeelstelsel van 2021 naar 2022. Besluitvorming door het Rijk over de invoering van het nieuwe verdeelstelsel wordt naar verwachting in november / december 2020 afgerond, met verwerking van de uitkomsten in de circulaire van december 2020.

De eerste uitkomsten zijn zodanig, dat voor het klassieke deel nog aanvullend onderzoek gedaan wordt door onderzoeksbureau Cebeon. Voor het onderdeel sociaal domein wordt door onderzoeksbureau AEF nog een nadere analyse uitgevoerd naar de uitschieters van het voorgestelde verdeelmodel, dat grote verschillen kent met de werkelijke kosten van gemeenten. De onderzoeken zijn deze zomer gereed. Recent zijn op 2 juni de uitkomsten van de herverdeling van het sociaal domein aangeboden aan de 2^{e} Kamer. Daarbij is het de vraag niet meer *of* de drie bron gemeenten nadeelgemeente zullen zijn, maar veel meer *hoe groot* dit nadeel per inwoner uit gaat vallen. Daarbij zijn de duur en omvang van overgangsmaatregelen, onderdeel van het bestuurlijk overleg tussen het Rijk en de VNG, relevant om een zachte landing in de begroting mogelijk te maken.

1.2 Compensatiepakket Coronamaatregelen
In de Meicirculaire 2020 wordt uitgebreid stil gestaan bij de maatregelen uit de brief van 28 mei 2020 van het Ministerie van BZK, die direct of indirect het Gemeentefonds raken. Op 25 juni is een Kamerdebat gepland over de voorgenomen compensatie van de gemeenten als gevolg van de Coronamaatregelen ter waarde van circa € 540 miljoen voor de periode tot 1 juni. Gemeenten zullen zo snel mogelijk worden geïnformeerd, mogelijk in de vorm van een ‘mini circulaire’. Op basis van de op 5 juni door FAMO en VNG verstrekte informatie wordt een mix verwacht van te ontvangen middelen via de algemene uitkering / uitkeringsfactor, een decentralisatie uitkering of mogelijk zelfs een specifieke rijksuitkering met een daarbij behorende verantwoording achteraf. Wel zullen eisen worden gesteld aan de verantwoording van de uitgaven door de gemeenten.

1.3 Verlenging extra (structurele) middelen voor Jeugdzorg na 2021
Deze zomer start / loopt er een onderzoek door onderzoeksbureau AEF naar structurele compensatie van de kosten voor de Jeugdzorg door gemeenten. Het onderzoek wordt begeleid door een stuurgroep en een begeleidingsgroep. In de stuurgroep zitten afgevaardigden van het Rijk (Ministeries van VWS, JenV, BZK en Financiën) en de VNG. De begeleidingsgroep is daarnaast nog aangevuld met afgevaardigden van een aantal gemeenten en vertegenwoordiging van jeugdhulpaanbieders. Het onderzoek is naar verwachting gereed in het najaar 2020 en de resultaten zullen, zoals de VNG het noemt, als een ‘zwaarwegend advies’ worden ingebracht bij de komende kabinetsformatie.

Overigens wordt het zelfs niet uitgesloten dat het Rijk onderdelen van de jeugdzorg weer weghaalt bij de gemeenten en overhevelt weer naar het Rijk of anderszins onderbrengt bij derden (hulpverlenings- instanties), onder een mogelijk gelijktijdige uitname van middelen. Minister van VWS, Hugo de Jonge, heeft zich recent hierover al eens uitgelaten dit als optie te zien in dit dossier.

1.4 Economische effecten Coronacrisis
Recente publicaties van CPB en DNB gaan uit een economische neergang als gevolg van de wereldwijde Coronapandemie (Covid-19) en een verdubbeling van de werkloosheid (zie publicatie www.CPB.nl/juniraming-2020). Het is reëel te verwachten, dat de effecten op enig moment gaan leiden tot lagere rijksuitgaven. Door de gehanteerde normeringssystematiek van “samen de trap op, samen de trap af” heeft dat ook negatieve gevolgen voor het Gemeentefonds en daarmee de uitkomsten meerjarig van de algemene uitkering. Dit zal met name op het bordje komen van een nieuw Kabinet.

Meicirculaire 2020
In deze begroting is de Meicirculaire 2020 volledig verwerkt. De Meicirculaire 2020 is gebaseerd op de Voorjaarsnota van het rijk en het moment voor aanpassing van het accres en loon- en prijscompensatie voor het sociaal domein. De belangrijkste aanpassingen zijn:

Een samenvatting van de belangrijkste onderwerpen uit de Meicirculaire 2020:
- *Afrekening van het accres 2019*:
  De afrekening van het definitief vastgestelde accres 2019 valt met € 16,1 miljoen positief uit ten opzichte van de eerdere informatie uit de Septembercirculaire 2019. De rijksuitgaven zijn redelijk volgens de planning verlopen, de positievere afrekening is een combinatie van onderuitputting, meevallers en beleidsmatige intensiveringen, zoals de aanvullende middelen die bij de Najaarsnota 2019 zijn uitgetrokken voor de stikstofproblematiek en het onderwijs.
- *Accressen 2020 en 2021*:
  De accressen 2020 (- € 4 miljoen) en 2021 (+ € 127 miljoen) worden vastgeklikt op het niveau van deze Meicirculaire. Dat geeft in Coronatijd rust en stabiliteit, zowel voor gemeenten als de rijksoverheid. Van de afspraak tot bevriezing van de accressen kan nog worden afgeweken, als zich op macroniveau onverwachte grote wijzigingen voordoen. Het is niet te voorspellen of dit voor Ermelo nu gunstig is of juist ongunstig.
- *Accresontwikkeling 2021-2024*:
  Voor de jaren 2021 (+ € 127 miljoen) en 2022 (€ 182 miljoen) is het accres opwaarts bijgesteld, terwijl voor 2023 (- € 193 miljoen) en 2024 (- € 199 miljoen) sprake is van een neerwaartse bijstelling.
- *Compensatiepakket Coronamaatregelen medeoverheden*:
  Op 28 mei 2020 hebben de Minister van BZK en de Staatssecretaris van Financiën de Tweede Kamer geïnformeerd over aanvullende maatregelen die het Kabinet – vooruitlopend op het volledig in beeld brengen van de financiële gevolgen van Coronamaatregelen voor de periode tot en met 1 juni – heeft genomen om medeoverheden te compenseren. Doel is om uiterlijk medio juli een compleet beeld te hebben van de impact op de medeoverheden voor de periode tot 1 juni 2020,zie onder kopje "Junicirculaire 2020". Voor de periode na 1 juni 2020, trekken Rijk en medeoverheden samen op bij de invulling van de nodige maatregelen en om de sociaal economische crisis het hoofd te bieden. Samen wordt bekeken welke reële compensatie nodig is op basis van de hogere uitgaven en gederfde inkomsten.
- *Inburgering*:
  Per 1 juli 2021 treedt de nieuwe Wet Inburgering in werking. Het bedrag dat gemeenten in 2020 ontvangen betreft een *incidentele* bijdrage in de invoeringskosten. De bedragen die gemeenten vanaf 2021 ontvangen betreft de *structurele* bijdrage in de uitvoeringskosten.
- *Herijking verdeling Gemeentefonds*:
  Eerder dit voorjaar is gecommuniceerd dat de invoering van de nieuwe verdeling van het Gemeentefonds met één jaar wordt uitgesteld, van 2021 naar 2022. Voor het klassieke deel is nog aanvullend onderzoek nodig en voor het sociaal domein is nog een nadere analyse van de uitschieters nodig. Beide onderzoeken zijn deze zomer gereed. In het najaar worden de VNG en de Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB) geconsulteerd. Eind november 2020 gaat een definitief voorstel naar de Tweede Kamer. De verwerking van de uitkomsten is gepland in de Decembercirculaire 2020. Voor deze herverdeling is het overigens niet meer de vraag *of* de brongemeenten nadeelgemeente zijn, maar *hoe hoog* dit nadeel uiteindelijk uitpakt.
- *Richtlijn raming extra middelen Jeugdzorg na 2021*:
  Vorig jaar hebben het Ministerie van BZK, de VNG en de provinciale toezichthouders als bijlage bij de Meicirculaire 2019 een richtlijn opgenomen over hoe gemeenten met de onzekerheid van extra middelen voor Jeugdzorg in hun meerjarenraming kunnen omgaan. Deze richtlijn is nog onverminderd van kracht. Voor de jaren na 2021kan door de gemeente een structurele stelpost *‘Uitkomst onderzoek jeugdzorg’* geraamd worden: per gemeente naar rato van haar aandeel van de € 300 miljoen uit 2021. Deze richtlijn is vorig jaar al voor 100% overgenomen door Ermelo en verwerkt in de gemeentebegroting.
- *Herrekening bijdrage integratie-uitkering Voogdij 18+*:
  De IU Voogdij/18+ neemt vanaf 2020 toe met € 20 miljoen voor compensatie LPO voor de taken die nog niet in het verdeelmodel zitten. Het betreft een compensatie van 2,75 %. Onderdeel van de uitkomst van de bijstelling van de algemene uitkering betreft het onderdeel Voogdij 18+. Vanaf 2021 wordt gebruik gemaakt van meer actuele gegevens van zorggebruik. In dit geval gebaseerd op de werkelijke kosten voor 2019. Dit pakt voor Ermelo zeer nadelig uit.
- *Opschalingskorting 100.000+ gemeenten / lagere apparaatskosten*:

In deze circulaire wordt het laatste jaar van de meerjarenraming toegevoegd, namelijk 2025. De korting voor dat jaar bedraagt macro € 140 miljoen. Daarmee is de cumulatieve korting ad € 975 miljoen bereikt, zoals in het vorige Regeerakkoord was opgenomen.

- *Actualisatie van de basisgegevens*:
  Veel gegevens binnen de algemene uitkering zijn een schatting en/of voorlopige ramingen van Ministeries, veelal ook nog eens gebaseerd op gedateerde gegevens. Geactualiseerde gegevens komen pas in een later stadium beschikbaar. Ook gemeenten werken met eigen basisgegevens zoals de WOZ, woonruimten, leerlingen, inwoners, bijstands- en overige gerechtigden en overige daaraan gerelateerde verdeelmaatstaven. Dit leidt bij iedere circulaire door actualisatie tot meerjarige aanpassingen, soms een plus, de andere keer een min. In deze circulaire is sprake van diverse grote bijstellingen.

Per saldo leidt de Meicirculaire 2020 tot de volgende uitkomst:

Meicirculaire 2020 (Bedragen x € 1.000,00 min=voordeel, plus=nadeel)	2021	2022	2023	2024	2025
Budgettaire uitkomst	35 N	10 N	111 N	599 N	208 N

Junicirculaire 2020
Sedert maart 2020 zijn voor het opvangen van de economische en maatschappelijke gevolgen van het coronavirus Covid-19 door de gemeente(n) tal van maatregelen genomen. Veelal in de vorm van ondersteuning aan huishoudens (inkomensondersteuning), bedrijven (uitstel belastingen) en maatschappelijke instellingen (kwijtschelding huur, subsidie). Bij brief van 28 mei 2020 zijn de gemeenten door het Ministerie van BZK geïnformeerd over de eerste contouren van een compensatiepakket voor de periode tot 1 juni. In de recente advisering over de Meicirculaire Gemeentefonds 2020 is het compensatiepakket op hoofdlijnen toegelicht. Toen werd al aangekondigd, dat er eind juni / begin juli nadere uitwerking zou volgen over de verdeelwijze van de middelen over de gemeenten. Met het uitbrengen van een tussentijdse (juni)circulaire heeft het Ministerie van BZK op 26 juni 2020 de gemeenten duidelijkheid gegeven over de 1^{e} tranche aan compensatiegelden. Dit pakket bestrijkt de maanden maart t/m mei 2020. Het gaat om eenmalige bedragen en alleen om de verdeling van de middelen die via het Gemeentefonds lopen.
Voor de periode na 1 juni trekken het Rijk en medeoverheden samen verder op bij de nadere invulling van een vervolgcompensatie, die nodig is om de sociaal maatschappelijke en economische gevolgen van Covid-19 het hoofd te bieden. Samen wordt bekeken welke reële compensatie nodig is op basis van de hogere uitgaven en gederfde inkomsten. Over deze en andere aspecten wordt meer duidelijkheid gegeven in de a.s. Septembercirculaire Gemeentefonds 2020, die na Prinsjesdag wordt gepubliceerd.

Met deze minicirculaire worden aan de gemeenten middelen ter beschikking gesteld voor de dekking van de (extra) uitgaven en gederfde inkomsten door Covid-19 op de volgende onderwerpen:

- Lokale culturele voorzieningen
- Inhaalzorg en meerkosten Jeugdwet en WMO 2015
- Toeristen- en parkeerbelasting
- Participatie (WSW/sociale werkbedrijven)
- Voorschoolse voorziening peuters
- Maatschappelijke opvang
- Vrouwenopvang

De gemeente Ermelo ontvangt een totale bijdrage van € 462.000,00. De bijdrage per onderdeel is onderstaand uiteen gezet.

Junicirculaire 2020 (Bedragen x € 1.000,00) min=voordeel, plus=nadeel	2020
Lokale culturele voorzieningen	-85
Inhaalzorg en meerkosten Jeugdwet	-54
Inhaalzorg en meerkosten Wmo 2015	-23
Compensatie toeristenbelasting	-124
Voorschoolse voorziening peuters	-12
Participatie (WSW/sociale werkbedrijven)	-165
Totaal 1e tranche (afgerond)	**-462 V**

In deze Programmabegroting 2021-2024 zijn de gegevens over de algemene uitkering Gemeentefonds voor deze junicirculaire 2020 nog niet opgenomen. Reden is dat de uitgavenkant nog punt is van onderzoek. U wordt in het najaar hierover nader geïnformeerd. De budgettaire gevolgen hiervan zullen wij meenemen in een Bestuursrapportage 2020. Met betrekking tot de uitkomst van deze circulaire bent u eerder al door middel van de Raadsbrief geïnformeerd. In de komende Septembercirculaire 2020 worden nieuwe maatregelen en steunpakketten van het Rijk bekendgemaakt. Ook daar is in deze Programmabegroting nog geen rekening meegehouden.

Grondexploitatie

Financieel kengetal: Grondexploitatie
Dit kengetal geeft weer hoe de waarde van de grond zich verhoudt tot de totale (geraamd) baten. Voor de berekening van dit kengetal wordt het totaal van de bouwgrond in exploitatie gedeeld door de totale baten uit de begroting of rekening en uitgedrukt in een percentage.

De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop.

Kengetal	2021		2022		2023		2024	
Grondexploitatie	-3,4%	A	-4,3%	A	-3,1%	A	-3,0%	A

Voor de financiële positie van de gemeente in zijn geheel is van het onderdeel Grondexploitatie vooral de ontwikkeling van de reserves Grondexploitatie van belang. In de paragraaf Grondbeleid wordt expliciet ingegaan op de grondexploitatie. Kortheidshalve verwijzen wij naar deze paragraaf.

Tarievenbeleid

Financieel kengetal: Belastingcapaciteit
De belastingcapaciteit geeft inzicht hoe de belastingdruk in de provincie of gemeente zich verhoudt ten opzichte van het landelijke gemiddelde.

De definitie van het kengetal belastingcapaciteit is: Woonlasten meerpersoonshuishouden in het begrotingsjaar ten opzichte van het landelijk gemiddelde in het jaar voorafgaand aan het begrotingsjaar, uitgedrukt in een percentage. Voor de gemeenten wordt de belastingcapaciteit gerelateerd aan de hoogte van de gemiddelde woonlasten (OZB, rioolheffing en reinigingsheffing). Naast de OZB wordt tevens gekeken naar de riool- en afvalstoffenheffing omdat de heffing niet kostendekkend hoeft te zijn, maar ook lager mag worden vastgesteld (er is dan sprake van belastingcapaciteit die niet benut wordt). Onder de woonlasten worden aldus verstaan de OZB, de rioolheffing en de reinigingsheffing voor een woning met gemiddelde waarde in die gemeente. Hoe lager dit percentage is, hoe meer vrije belastingcapaciteit een gemeente heeft. Het Coelo publiceert ieder jaar deze lasten in de Atlas van de lokale lasten. De laatste publicatie is die van 2020. De cijfers voor 2021 en verder zijn derhalve nog niet bekend, deze jaren zijn doorgerekend met een geschatte indexatie van 2% per jaar.

Kengetal	2020		2021		2022		2023		2024	
Belastingcapaciteit	101,5%	C	108,6%	C	108,5%	C	108,5%	C	108,6%	C

In de paragraaf Lokale heffingen wordt expliciet ingegaan op de tarieven voor lokale belastingen, heffingen en retributies. Kortheidshalve volstaan wij met een verwijzing naar deze paragraaf.

Toelichting Vennootschapsbelasting

Belastingplicht vennootschapsbelasting

Per 1 januari 2016 is de belastingplicht in de Vennootschapsbelasting (hierna: VPB) uitgebreid voor ondernemingen van publiekrechtelijke lichamen en daarmee ook voor gemeenten. Gemeenten waren tot dan de facto veelal vrijgesteld, zo ook de gemeente Ermelo. De wijziging in de VPB beoogt niet alle activiteiten van een gemeente in de belastingheffing te betrekken maar slechts die activiteiten waarmee de gemeente via een (materiële) onderneming deelneemt aan het economische verkeer en in concurrentie treedt met de private sector. Uiteindelijk doet de gemeente één aangifte voor alle belastingplichtige activiteiten die zij vanuit de gemeente verricht. Verbonden vennootschappen, verbonden stichtingen en samenwerkingsverbanden (zoals zware Gemeenschappelijke Regelingen) doen zelfstandig aangifte. Zo kent Meerinzicht een eigen aangifte.

De gemeente Ermelo heeft in samenwerking met EFK Belastingadviseurs getoetst welke activiteiten op basis van de huidige stand van de wetgeving en de huidige vorm van de organisatie (waarschijnlijk) als een belastingplichtige activiteit moeten worden aangemerkt. Uit de inventarisatie bleek dat voor een zeer groot aantal activiteiten van de gemeente geldt dat niet voldaan is aan de ondernemingscriteria, en deze derhalve niet worden geraakt door de VPB. Voor veel activiteiten geldt dat ofwel sprake is van het aanbieden van een collectief goed (geen deelname economische verkeer) of sprake is van structureel verlieslatende activiteiten. Voor zover en voor zolang geen sprake is van een aangifteplicht behoeft de gemeente geen fiscale administratie in te richten. Zo hoeft voor de niet onder de VPB vallende activiteiten geen aangifte te worden ingediend en geen fiscale openingsbalans te worden opgesteld. Op basis van de huidige informatie worden de volgende activiteiten geraakt door de VPB:

- Grondexploitaties;
- Dienstverlening SDV.

Sinds 2016 is Ermelo in ieder geval voor de grondexploitatie VPB-plichtig. Enige tijd later heeft de belastingdienst het standpunt ingenomen dat over een positief resultaat van de verwerking van het restafval eveneens vennootschapsbelasting is verschuldigd. Het berekenen van het resultaat bleek voor zowel gemeenten als de Belastingdienst echter niet eenvoudig vast te stellen zodat een landelijke regeling is getroffen waar gebruik van kan worden gemaakt. 1% van de inkomsten wordt als winst aangemerkt.

In 2020 is een zgn. vaststellingsovereenkomst gesloten met de Belastingdienst over de wijze van renteberekening binnen de grondexploitatie. De fiscale waarde op de beginbalans is hierdoor hoger vastgesteld met lagere fiscale winst als gevolg.

In 2020 heeft de Belastingdienst bij een aantal gemeenten het standpunt ingenomen dat een positief resultaat voor het gelegenheid geven tot reclame op bushokjes, lantarenpalen etc.

onderworpen zijn vennootschapsbelasting. Dit standpunt wordt door veel fiscalisten niet gedeeld. Zekerheid hierover is pas te verwachten na het doorlopen van bezwaar- en beroepsprocedures. De inkomsten zijn vooralsnog beperkt en niet meegenomen in de aangiften. Ermelo is hierover nog niet door de Belastingdienst benaderd.

Prognose belastingdruk vennootschapsbelasting
Of sprake is van een toekomstige belasting- of aangifteplicht zal uiteindelijk afhangen van de werkelijke activiteiten en de bijbehorende gerealiseerde resultaten. Naarmate meer tijd verstrijkt neemt het risico op een te betalen bedrag aan VPB toe. Dit risico ontstaat doordat onzekerheid bestaat bij de grondexploitatie over de prijsontwikkelingen qua verkoopopbrengsten en kosten over een wat langere termijn, al dan niet veroorzaakt door 'autonome' afwijkingen in de locatie-ontwikkelingen. De hoogte van de verkoopopbrengsten en de daarbij behorende kosten zijn van doorslaggevend belang voor de hoogte van de uiteindelijke (fiscale) boekwinst.

De aangiften 2016 t/m 2018 zijn ingediend en definitief vastgesteld. Tot op heden is sprake van fiscaal verliesgevende grondexploitatie die hoger is dan de winst op het restafval zodat geen belasting is verschuldigd. De aangiften 2019 en 2020 zijn nog niet ingediend. Hiervoor is uitstel verleend. De aangifte 2019 wordt uiterlijk in het eerste kwartaal van 2021 ingediend waarna een aanslag zal volgen. De verwachting is dat er sprake is van een fiscale winst. Vanwege verliescompensatie van voorgaande jaren wordt de winst niet geheel belast. De hoogte van de fiscale winst en de verschuldigde belasting wordt nog door de externe belastingadviseur berekend.

Overzicht van de geraamde baten en lasten per taakveld

bedragen (x 1.000,00) - = voordeel Programma's		Jaarstukken 2019	Begroting 2020	Programmabegroting 2021-2024			
				2021	2022	2023	2024
0.1 Bestuur	lasten	2.570	1.761	1.806	1.822	1.802	1.802
	baten	-116	-50	-50	-50	-50	-50
	saldo	2.454	1.711	1.756	1.772	1.752	1.752
0.2 Burgerzaken	lasten	821	836	858	854	872	841
	baten	-374	-487	-493	-493	-489	-486
	saldo	447	349	365	361	383	355
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	lasten	431	345	331	330	324	325
	baten	-73	-52	-65	-65	-64	-62
	saldo	358	293	266	265	260	263
0.4 Ondersteuning organisatie	lasten	12.280	12.675	12.012	12.477	12.468	12.398
	baten	-688	-979	-254	-240	-213	-202
	saldo	11.592	11.696	11.758	12.237	12.255	12.196
0.5 Treasury	lasten	268	232	275	305	285	223
	baten	-1.345	-1.178	-1.061	-1.072	-1.618	-1.599
	saldo	-1.077	-946	-786	-767	-1.333	-1.376
0.61 OZB woningen	lasten	178	193	200	200	200	200
	baten	-3.704	-4.593	-5.438	-5.438	-5.438	-5.438
	saldo	-3.526	-4.400	-5.238	-5.238	-5.238	-5.238
0.62 OZB niet-woningen	lasten	27	21	22	22	22	22
	baten	-3.151	-3.174	-3.301	-3.301	-3.301	-3.301
	saldo	-3.124	-3.153	-3.279	-3.279	-3.279	-3.279
0.64 Belastingen Overig	lasten	108	109	113	113	113	113
	baten	-1.623	-1.593	-1.440	-57	-57	-57
	saldo	-1.515	-1.484	-1.327	56	56	56
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	lasten	0	0	0	273	284	294
	baten	-45.852	-45.797	-47.718	-48.861	-49.527	-50.123
	saldo	-45.852	-45.797	-47.718	-48.588	-49.243	-49.829
0.8 Overige baten en lasten	lasten	1	856	1.163	1.766	2.765	2.772
	baten	-904	-1.244	-936	-1.734	-1.734	-1.734
	saldo	-903	-388	227	32	1.031	1.038
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	lasten	0	0	0	0	0	0
	baten	0	0	0	0	0	0
	saldo	0	0	0	0	0	0
0.10 Mutaties reserves	lasten	27.179	974	3.340	387	258	182
	baten	-26.953	-3.066	-4.539	-2.104	-1.412	-1.414
	saldo	226	-2.092	-1.199	-1.717	-1.154	-1.232
0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten	lasten	0	0	0	0	0	0
	baten	-3.619	0	0	0	0	0
	saldo	-3.619	0	0	0	0	0
1.1 Crisisbeheersing en Brandweer	lasten	1.595	1.639	1.703	1.703	1.702	1.707
	baten	0	-2	-2	-2	-2	-2
	saldo	1.595	1.637	1.701	1.701	1.700	1.705
1.2 Openbare orde en Veiligheid	lasten	628	676	755	751	734	733
	baten	-31	-33	-42	-42	-38	-33
	saldo	597	643	713	709	696	700
2.1 Verkeer en vervoer	lasten	2.759	3.526	3.625	3.795	4.182	4.356
	baten	-228	-87	-104	-104	-102	-100
	saldo	2.531	3.439	3.521	3.691	4.080	4.256
2.5 Openbaar vervoer	lasten	7	7	7	7	7	7
	baten	0	0	0	0	0	0
	saldo	7	7	7	7	7	7
3.1 Economische ontwikkeling	lasten	79	0	44	44	44	44
	baten	0	0	0	0	0	0

	saldo	79	0	44	44	44	44
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	lasten	308	0	2	3	0	0
	baten	-313	0	-2	-3	0	0
	saldo	-5	0	0	0	0	0
3.3 Bedrijfsloket en -regelingen	lasten	186	303	239	234	274	271
	baten	-228	-223	-224	-224	-223	-222
	saldo	-42	80	15	10	51	49
3.4 Economische promotie	lasten	546	476	524	522	517	520
	baten	-1.497	-1.773	-2.077	-2.077	-2.075	-2.073
	saldo	-951	-1.297	-1.553	-1.555	-1.558	-1.553
4.1 Openbaar basisonderwijs	lasten	36	335	104	102	101	100
	baten	0	-2	-3	-3	-3	-2
	saldo	36	333	101	99	98	98
4.2 Onderwijshuisvesting	lasten	1.408	1.447	1.434	1.406	1.516	1.387
	baten	-38	-46	-46	-46	-46	-46
	saldo	1.370	1.401	1.388	1.360	1.470	1.341
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	lasten	1.055	1.083	1.217	1.153	1.149	1.150
	baten	-154	-58	-240	-240	-240	-240
	saldo	901	1.025	977	913	909	910
5.1 Sportbeleid en activering	lasten	63	0	6	6	6	6
	baten	0	0	0	0	0	0
	saldo	63	0	6	6	6	6

bedragen (x 1.000,00) - = voordeel Programma's		Jaarstukken 2019	Begroting 2020	Programmabegroting 2021-2024			
				2021	2022	2023	2024
5.2 Sportaccommodaties	lasten	2.849	2.502	2.754	3.322	2.700	3.638
	baten	-554	-3	-125	-259	-124	-124
	saldo	2.295	2.499	2.629	3.063	2.576	3.514
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	lasten	345	353	301	302	300	300
	baten	0	-1	-1	-1	-1	0
	saldo	345	352	300	301	299	300
5.4 Musea	lasten	251	261	410	412	412	412
	baten	-63	-57	-57	-57	-57	-57
	saldo	188	204	353	355	355	355
5.5 Cultureel erfgoed	lasten	37	33	37	39	37	37
	baten	-13	0	0	0	0	0
	saldo	24	33	37	39	37	37
5.6 Media	lasten	477	471	524	524	524	524
	baten	0	0	0	0	0	0
	saldo	477	471	524	524	524	524
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	lasten	2.445	2.533	2.759	2.765	2.709	2.733
	baten	-476	-462	-439	-439	-437	-432
	saldo	1.969	2.071	2.320	2.326	2.272	2.301
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	lasten	3.303	4.769	3.476	3.397	3.394	3.663
	baten	-373	-346	-324	-321	-319	-317
	saldo	2.930	4.423	3.152	3.076	3.075	3.346
6.2 Wijkteams	lasten	223	270	398	398	398	398
	baten	0	0	0	0	0	0
	saldo	223	270	398	398	398	398
6.3 Inkomensregelingen	lasten	8.567	8.485	8.571	8.521	8.520	8.520
	baten	-4.624	-4.854	-4.931	-4.931	-4.931	-4.931
	saldo	3.943	3.631	3.640	3.590	3.589	3.589
6.4 Begeleide participatie	lasten	3.408	3.081	3.059	2.884	2.967	2.897
	baten	-1	-1	-3	-3	-2	-2
	saldo	3.407	3.080	3.056	2.881	2.965	2.895
6.5 Arbeidsparticipatie-instrumenten gericht op toeleiding naar werk	lasten	508	595	445	445	445	445
	baten	0	0	0	0	0	0
	saldo	508	595	445	445	445	445
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	lasten	680	503	1.218	1.208	1.208	1.207
	baten	-1	-1	-4	-4	-3	-2
	saldo	679	502	1.214	1.204	1.205	1.205
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	lasten	7.002	6.211	6.770	6.777	6.776	6.777
	baten	-163	-212	-179	-156	-133	-133
	saldo	6.839	5.999	6.591	6.621	6.643	6.644
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	lasten	11.427	-895	9.532	9.032	8.532	8.106
	baten	-370	-1	0	0	0	0
	saldo	11.057	-896	9.532	9.032	8.532	8.106
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	lasten	58	33	34	34	34	34
	baten	0	0	0	0	0	0
	saldo	58	33	34	34	34	34
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	lasten	790	10.055	725	725	725	725
	baten	0	0	0	0	0	0
	saldo	790	10.055	725	725	725	725
7.1 Volksgezondheid	lasten	859	825	865	865	865	865
	baten	0	-1	-1	-1	-1	-1
	saldo	859	824	864	864	864	864
7.2 Riolering	lasten	2.783	2.801	2.868	2.878	3.867	3.668
	baten	-3.151	-3.240	-3.399	-3.401	-4.414	-4.213
	saldo	-368	-439	-531	-523	-547	-545
7.3 Afval	lasten	2.564	2.423	2.423	2.422	2.421	2.419

	baten	-2.740	-2.601	-2.601	-2.598	-2.603	-2.600
	saldo	-176	-178	-178	-176	-182	-181
7.4 Milieubeheer	lasten	1.678	1.763	1.172	1.193	1.212	1.241
	baten	-11	-4	-7	-7	-6	-4
	saldo	1.667	1.759	1.165	1.186	1.206	1.237
7.5 Begraafplaatsen	lasten	578	499	507	511	500	501
	baten	-586	-437	-468	-468	-468	-468
	saldo	-8	62	39	43	32	33
8.1 Ruimtelijke Ordening	lasten	1.422	1.027	1.370	1.272	1.333	1.267
	baten	-306	-118	-31	-31	-25	-19
	saldo	1.116	909	1.339	1.241	1.308	1.248
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	lasten	1.309	85	95	95	95	95
	baten	-2.264	-76	-86	-86	-86	-86
	saldo	-955	9	9	9	9	9
8.3 Wonen en bouwen	lasten	1.434	1.443	1.457	1.447	1.426	1.424
	baten	-945	-768	-859	-824	-783	-776
	saldo	489	675	598	623	643	648
Totaal overzicht	**lasten**	**107.530**	**77.620**	**81.550**	**79.743**	**81.025**	**81.349**
	baten	**-107.532**	**-77.620**	**-81.550**	**-79.743**	**-81.025**	**-81.349**
	saldo*	**-2**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

* Afrondingsverschil